

Informazioni su questo libro

Si tratta della copia digitale di un libro che per generazioni è stato conservata negli scaffali di una biblioteca prima di essere digitalizzato da Google nell'ambito del progetto volto a rendere disponibili online i libri di tutto il mondo.

Ha sopravvissuto abbastanza per non essere più protetto dai diritti di copyright e diventare di pubblico dominio. Un libro di pubblico dominio è un libro che non è mai stato protetto dal copyright o i cui termini legali di copyright sono scaduti. La classificazione di un libro come di pubblico dominio può variare da paese a paese. I libri di pubblico dominio sono l'anello di congiunzione con il passato, rappresentano un patrimonio storico, culturale e di conoscenza spesso difficile da scoprire.

Commenti, note e altre annotazioni a margine presenti nel volume originale compariranno in questo file, come testimonianza del lungo viaggio percorso dal libro, dall'editore originale alla biblioteca, per giungere fino a te.

Linee guida per l'utilizzo

Google è orgoglioso di essere il partner delle biblioteche per digitalizzare i materiali di pubblico dominio e renderli universalmente disponibili. I libri di pubblico dominio appartengono al pubblico e noi ne siamo solamente i custodi. Tuttavia questo lavoro è oneroso, pertanto, per poter continuare ad offrire questo servizio abbiamo preso alcune iniziative per impedire l'utilizzo illecito da parte di soggetti commerciali, compresa l'imposizione di restrizioni sull'invio di query automatizzate.

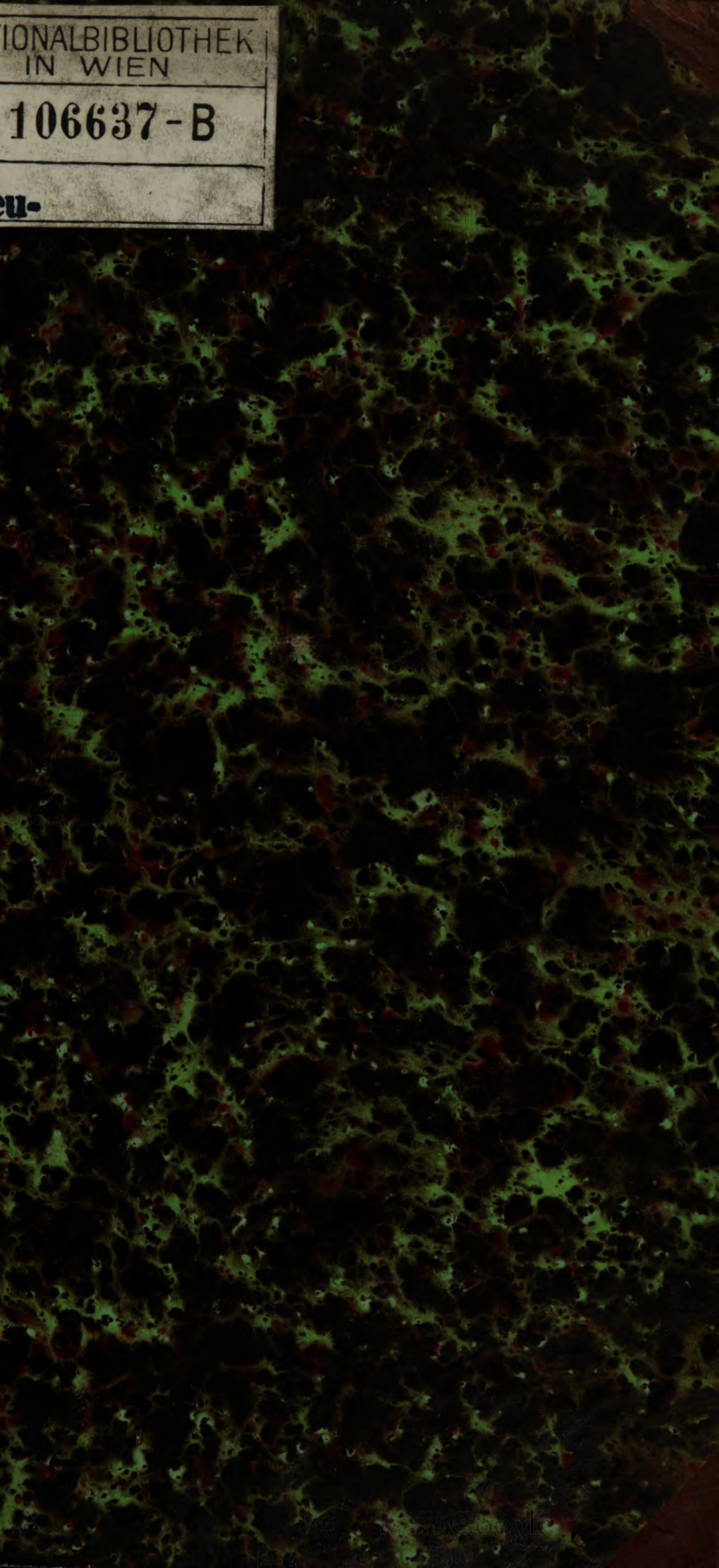
Inoltre ti chiediamo di:

- + *Non fare un uso commerciale di questi file* Abbiamo concepito Google Ricerca Libri per l'uso da parte dei singoli utenti privati e ti chiediamo di utilizzare questi file per uso personale e non a fini commerciali.
- + *Non inviare query automatizzate* Non inviare a Google query automatizzate di alcun tipo. Se stai effettuando delle ricerche nel campo della traduzione automatica, del riconoscimento ottico dei caratteri (OCR) o in altri campi dove necessiti di utilizzare grandi quantità di testo, ti invitiamo a contattarci. Incoraggiamo l'uso dei materiali di pubblico dominio per questi scopi e potremmo esserti di aiuto.
- + *Conserva la filigrana* La "filigrana" (watermark) di Google che compare in ciascun file è essenziale per informare gli utenti su questo progetto e aiutarli a trovare materiali aggiuntivi tramite Google Ricerca Libri. Non rimuoverla.
- + *Fanne un uso legale* Indipendentemente dall'utilizzo che ne farai, ricordati che è tua responsabilità accertarti di farne un uso legale. Non dare per scontato che, poiché un libro è di pubblico dominio per gli utenti degli Stati Uniti, sia di pubblico dominio anche per gli utenti di altri paesi. I criteri che stabiliscono se un libro è protetto da copyright variano da Paese a Paese e non possiamo offrire indicazioni se un determinato uso del libro è consentito. Non dare per scontato che poiché un libro compare in Google Ricerca Libri ciò significhi che può essere utilizzato in qualsiasi modo e in qualsiasi Paese del mondo. Le sanzioni per le violazioni del copyright possono essere molto severe.

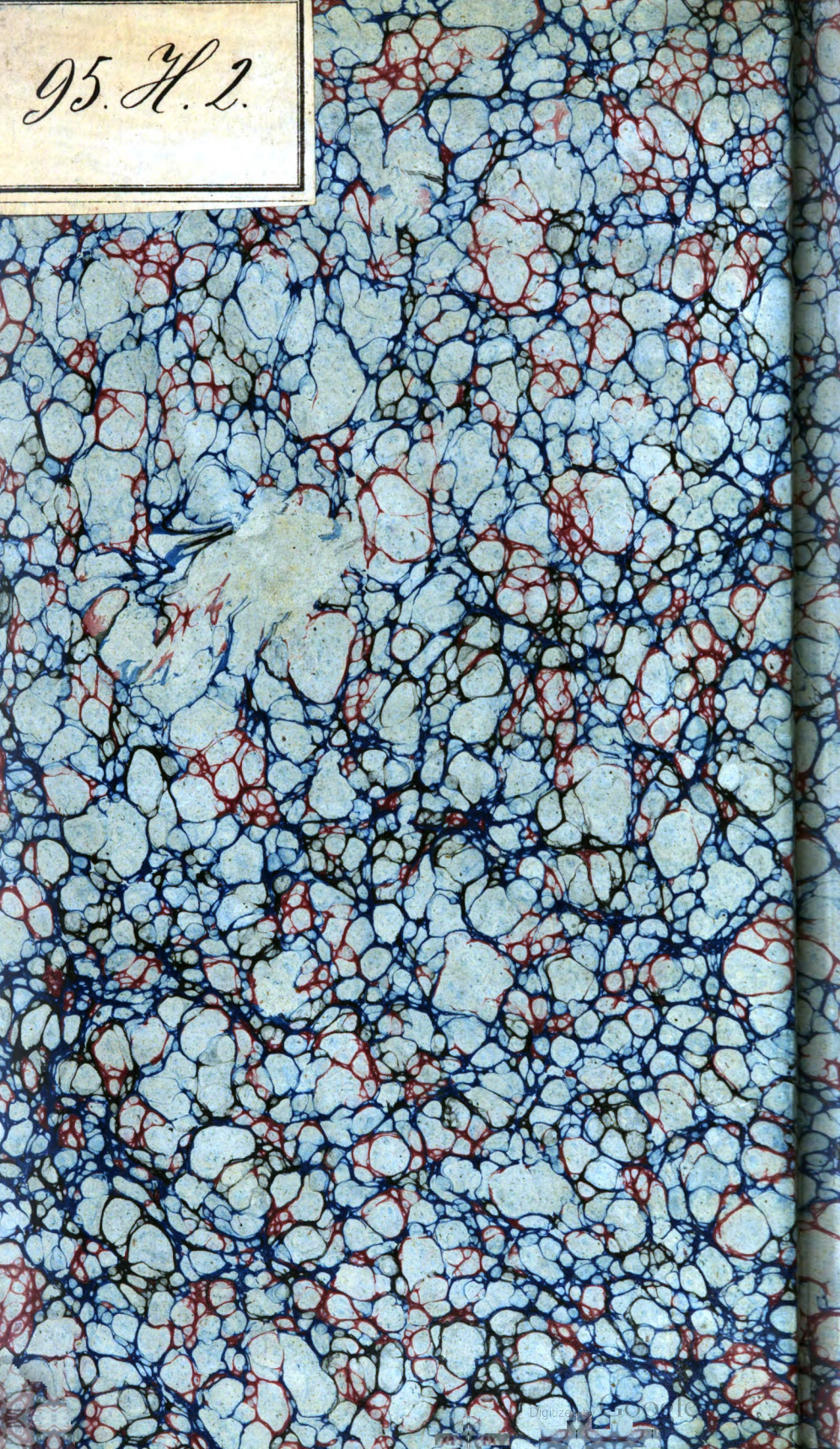
Informazioni su Google Ricerca Libri

La missione di Google è organizzare le informazioni a livello mondiale e renderle universalmente accessibili e fruibili. Google Ricerca Libri aiuta i lettori a scoprire i libri di tutto il mondo e consente ad autori ed editori di raggiungere un pubblico più ampio. Puoi effettuare una ricerca sul Web nell'intero testo di questo libro da <http://books.google.com>

IONALBIBLIOTHEK
IN WIEN
106637-B
cu-

95. H. 2.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z229257003

GRAMMATICA ARABICA.

GRAMMATICA ARABICA,

BREVITER

IN USUM SCHOLARUM ACADEMICARUM

CONSCRIPTA

A

T. ROORDA.

ADIUNCTA EST

BREVIS CHRESTOMATHIA CUM LEXICO.

Editio secunda, correcta et aucta.

LEOVARDIAE,
APUD G. T. N. SURINGAR.
MDCCCLVIII.

106637-B

P R A E F A T I O.

Causa, quâ ad hunc librum conscribendum motus sum, desiderium fuit, quod iam dudum, neque, ut comperi, ego solus, sentiebam grammaticae Arabicae, Latine conscriptae et usui in scholis academicis aptae, quae in summâ, quâ posset, brevitate ea tamen omnia contineret, quae tironibus cognitu necessaria sint, quaeque praesenti linguae Arabicae accommodata esset scientiae; talis fere, qualis suo tempore Erpeniana fuit. Nam Institutiones Rosenmulleri desiderium illud haudquaquam potuisse explere, omnes consentient, qui, quantâ negligentîâ et inscitiâ conscriptae sint, ac quàm mendose editae, noverint. Postquam igitur diu frustrâ speraveram fore, ut alius me peritior tale grammaticae Arabicae compendium ederet, tandem ipse manum ad opus admovi. In quo in primis brevitati studui. Quare vel omittenda, vel leviter dunta-

xat langenda esse putavi ea omnia, quae aut provectoribus tantum opus est cognoscere, aut quae, quum omnibus linguis Semiticis communia sint, plerisque eorum, qui grammaticae Arabicae operam navant, ex Hebraeâ iam nota sunt suâve sponte intelliguntur, vel et a doctore in erudiendo facile tradi possunt explicarique. Quod tamen brevitatis et tironum maxime commodis inserviendi studium non prohibuit, quo minus et hoc libro, ubi longiore non opus erat expositione, aliquid ad scientiam et disciplinam grammaticae Arabicae promovendam conarer conferre — Ut etiam magis iuvaretur studiosorum utilitas, brevem Chrestomathiam, e manu scripto Thaâlebii facietiarum libro selectam, adiunxit et lexico explanavit Petrus Cool, vir amicissimus, antè discipulus diligentissimus, nunc apud Teleiobaptistas Purmerendenses verbi divini interpres.

*Scripsi Amstelodami, a. d. XXIV Octobris, anno
MDCCCXXXV.*

T. R.

Nova haec editio, praeterquam quòd in Grammaticâ correctæ sunt, quae corrigenda, et addita, quae addenda esse

videbantur, aucta est brevi Prosodiâ seu capite quarto de metro et assonantiâ versuum in poësi, ac de poëtarum licentiis. Chrestomathiae quoque et Lexici novam editionem mihi demandavit primus editor, ad quam parandam maximo mihi usui fuit summâ curâ et diligentâ scripta prioris editionis censura, quam olim in voluminibus menstruis, vernaculo sermone conscriptis, quibus titulus est De Gids, edidit desideratissimus amicus Weijers. Sed, quum usus docuisset, selecta illa ex Thaâlebîi facetiarum libro, quae sola primae editioni pro Chrestomathiâ adiuncta fuerunt, tironibus ad primum linguae Arabicae studium paullò difficiliora esse; nunc iis praemisi aliquot sententias et narrationes faciles intellectu. Sumsi has ex iis, quas suis Institutionibus ad fundamenta linguae Arabicae adiunxerat, sed pessime ediderat, E. F. C. Rosenmüller, ipse autem sumserat e Sententiis Ali Ebn Abi-Talebi, editis a Cornelio van Waenen, et e Miscellaneis Arabicis, editis Calcuttae anno 1811 hoc Arabico et Anglico titulo: نَفْحَةُ الْيَمَنِ فِيْمَا يَزُولُ بِذِكْرِه الشَّجَن Nufhut-ool-Yumun, an Arabic miscellany of compositions in prose and verse; selected or original by Shuekh Uhmud bin Moohummud Shurwanee ool Yumunee. Illas sententias et narrationes qui legerit, ac deinde e selectis ex Thaâlebîi libro faciliora, quae leguntur n° 2, 3, 10, 12,

13, 16, 26, 30, 31, 36, 38—41, 45—48, 54, 56, 58, 61—
68, 70, 74—76, 87, 88, 91—95 *et* 100—103; *ei cetera quo-*
que non nimiam paritura esse puto difficultatem.

Scripsi Delphis Batavorum, a. d. XX Iulii, anno
MDCCCLVII.

T. R.

GRAMMATICAE CONSPECTUS.

I. DE ELEMENTIS ET SCRIPTURÂ.

1. De <i>litteris</i> .	pag. 1.
2. <i>Vocalium</i> notae.	» 4.
3. <i>Djèzma</i> sive <i>Socûn</i> .	» 5.
4. Vocales <i>longae</i> . Litterae <i>quiescentes</i> .	» 5.
5. <i>Phat'ha</i> ad <i>perpendicularum</i> scripta; item <i>Kësra</i> .	» 5.
6. <i>Iâ</i> et <i>Vâu</i> <i>quiescens</i> pro <i>Aleph</i> <i>quiescente</i> .	» 6.
7. <i>Tanwîn</i> .	» 6.
8. <i>Diphthongi</i> .	» 7.
9. <i>Aleph</i> <i>otiosum</i> seu <i>quiescens</i> post <i>Vâu</i> in <i>fine</i> vocum.	» 7.
10. Sonorum <i>u</i> et <i>i</i> evitatur <i>concursum</i> .	» 8.
11. De <i>concurso</i> <i>vocalium</i> et quomodo evitetur <i>hiatus</i> .	» 9.
12. <i>Hamza</i> super litterâ <i>Aleph</i> .	» 10.
13. <i>Hamza</i> loco litterae <i>Aleph</i> .	» 11.
14. <i>Hamza</i> super <i>Vâu</i> et <i>Iâ</i> .	» 12.
15. <i>Hamzae</i> super <i>Vâu</i> et <i>Iâ</i> <i>omissio</i> .	» 14.
16. <i>Mèdda</i> .	» 15.
17. <i>Tèsjdîd</i> .	» 16.
18. <i>Tèsjdîd</i> super litterâ, quâcum antecedens coaluit.	» 18.
19. Vocalis longa ante <i>Tèsjdîd</i> .	» 19.
20. <i>Vèçla</i> .	» 20.
21. <i>Aleph</i> <i>unionis</i> .	» 21.
22. <i>Aleph</i> <i>protheticum</i> .	» 22.
23. Vocalis <i>subsidiaria</i> ante <i>Vèçla</i> .	» 22.
24. <i>Aleph</i> <i>unionis</i> quando <i>omittatur</i> .	» 23.
25. De <i>notis distinctionis</i> .	» 24.
26. De <i>notis numerorum</i> .	» 24.

II. DE FORMÂ ET FLEXURÂ SINGULARUM ORATIONIS PARTIUM.

A. <i>De pronomine personali.</i>	pag. 25.
B. <i>De verbo.</i>	» 28.
1. <i>De verbo perfecto.</i>	» 28.
a. <i>De variis verbi perfecti formis et propriâ singularum significatione.</i>	» 28.
b. <i>De flexurâ verbi perfecti.</i>	» 40.
α. <i>formae primae verbi trilitteri.</i>	» 41.
β. <i>formarum verbi trilitteri derivatarum, itemque formarum verbi quadrilitteri.</i>	» 45.
2. <i>De verbo imperfecto.</i>	» 48.
a. <i>primâ litterâ Vâu vel Iâ.</i>	» 48.
b. <i>mediâ litterâ Vâu vel Iâ.</i>	» 51.
c. <i>ultimâ litterâ Vâu vel Iâ.</i>	» 56.
d. <i>secundâ litterâ geminatâ.</i>	» 63.
e. <i>primâ litterâ Aleph.</i>	» 68.
<i>De verbis dupliciter imperfectis primâ litterâ Aleph.</i>	» 70.
f. <i>mediâ litterâ Aleph.</i>	» 71.
<i>De verbis dupliciter imperfectis mediâ litterâ Aleph.</i>	» 73.
g. <i>ultimâ litterâ Aleph.</i>	» 74.
<i>De verbis dupliciter imperfectis ultimâ litterâ Aleph.</i>	» 75.
3. <i>De verbo personali ex nomine ficto.</i>	» 76.
C. <i>De nomine.</i>	
1. <i>De formâ nominum.</i>	» 78.
a. <i>Nominum abstractorum: nomina actionis.</i>	» 79.
b. <i>Nominum concretorum:</i>	
α. <i>Nomen loci aut temporis, et abundantiae vel copiae.</i>	» 79.
β. <i>Nomen vasis et instrumenti: etiam de personâ.</i>	» 80.
γ. <i>Participia: nomina agentis et patientis.</i>	» 80.
δ. <i>Adiectiva.</i>	» 81.
ε. <i>Forma أَقْدَمَ.</i>	» 81.

ζ. Formae cum mediâ litterâ <i>duplicatâ</i> vel aliâ <i>insertâ</i>	pag. 82.
c. Forma <i>deminutiva</i>	» 82.
d. Nomen cum <i>terminatione denominativâ</i>	» 83.
2. De <i>genere</i> nominum.	» 86.
3. De <i>numero</i> nominum.	
a. De <i>terminatione duali</i>	» 91.
b. De <i>terminationibus pluralibus</i>	» 91.
c. De <i>formâ collectivâ pluralivâ</i>	» 92.
d. <i>Pluralia pluralium</i>	» 98.
e. <i>Pluralia paucitatis</i>	» 99.
4. De <i>casibus</i> nominum.	» 99.
5. De <i>mutationibus</i> , quae accidunt casibus nomi- num, si definiuntur.	» 103.
6. De <i>vocabulis numerorum</i>	» 106.
D. De <i>pronomine demonstrativo, relativo et inter- rogativo</i>	» 108.
E. De <i>particulis</i> .	
1. <i>separatis</i>	» 111.
2. <i>inseparabilibus</i>	» 114.
F. De <i>pronuntiatione vocum in pausâ et in af- fectu</i>	» 117.

III. DE USU FORMARUM GRAMMATICARUM.

A. De usu modorum verbi.

1. De usu <i>Perfecti</i> et <i>Imperfecti</i>	» 119.
a. <i>Perfecti</i>	» 119.
b. <i>Imperfecti</i>	» 122.
2. De usu <i>Imperativi</i> et <i>Iussivi</i>	» 122.
3. De usu <i>Coniunctivi</i>	» 125.
4. De usu <i>formae</i> modorum volendi <i>paragogi- cae</i>	» 127.
5. De usu <i>Participii</i> et <i>Infinitivi</i>	» 128.

B. De usu casuum nominis.

1. De usu <i>Nominativi</i>	» 129.
2. De usu <i>Genitivi</i>	» 133.
3. De <i>statu constructo</i>	» 135.

4. De usu <i>Accusativi</i>	pag. 138.
C. De usu generis <i>numerique</i>	» 153.

IV. DE METRIS ET ASSONANTIÂ VERSUUM IN POËSI, AC DE

POËTARUM LICENTIIS.	» 157.
1. De <i>pedibus</i> metrorum.	» 158.
2. De <i>caesurâ</i>	» 160.
3. De variis <i>metrorum</i> generibus.	» 161.
4. De <i>verâ versuum formâ</i> per <i>caesuram</i>	» 172.
5. De <i>assonantiâ</i> versuum (het <i>rijm</i>).	» 174.
6. De <i>licentiis poëticis</i>	» 174.

GRAMMATICA ARABICA.

1. Lingua, cuius grammaticam breviter tractare proposuimus, una est ex multis sermonis Arabici dialectis, quâ prae ceteris excultâ ab antiquissimis temporibus fere solâ in scriptis suis usi sunt eruditiores, quamque igitur *linguam scriptorum* sive *eruditorum* nuncupamus, dum reliquas communi nomine *linguae vulgaris*, seu *linguae populi*, comprehendimus.

I.

DE ELEMENTIS ET SCRIPTURÂ.

2. Scribitur a dextrâ manu versûs sinistram. — Scripturae genus, quod in orientalibus regionibus usitatissimum est et quo in Europâ libri Arabici edi solent, *Nêschî*, id est *exemplarium*, appellatur. Singulae autem litterae, exceptis sex, cum eâ, quae in eâdem voce sequitur, in scribendo connectuntur, atque eadem paene omnes in fine vocum liberiore ductu producuntur. Itaque, si calami ductum, quo ita inter se iunguntur, ipsius, aut praecedentis, aut sequentis, litterae partem esse ducas, primâ specie videantur quatuor, vel saltem duas, habere figuras diversas; sed accuratiùs eas consideranti proprie unam tantùm singularum formam esse apparebit. Figuras, consuetum ordinem, nomina et cuiusque sonum sequens tabella docet.

Nomen.	Figura.				Sonus.
	Litterae non connerae.	Connerae cum praecedente.	Utrique connerae.	Connerae cum sequente.	
Aleph	ا	آ	Spiritus lenis, sicut <i>h</i> mutum in Gallicis <i>homme</i> , <i>bonheur</i> . Praeterea vocalem longam <i>a</i> designat.
Bā	ب	با	<i>B</i> .
Tā	ت	تا	<i>T</i> .
Thā	ث	ثا	<i>T blaesum</i> , à praecedente litterā eo differens, quòd <i>laxā</i> linguā profertur, fere sicut Anglorum <i>th</i> .
Djim	ج	جا	<i>G</i> . Sed in multis Orientis regionibus, et a plerisque in Europā, profertur sicut <i>dj</i> , sive ut <i>g</i> Itolorum ante <i>e</i> vel <i>i</i> .
Hā	ح	حا	Est spiritus asperimus, quasi duplex <i>h</i> .
Chā	خ	خا	<i>Ch</i> , sicut in Germanico et vernaculo <i>nacht</i> , cum rasurā gulae efferenda.
Dāl	د	دا	<i>D</i> .
Dzāl	ذ	ذا	<i>D blaesum</i> , a praecedente litterā eo differens, quòd <i>laxā</i> linguā profertur, ut Anglorum <i>th</i> in <i>the</i> (vernaculo <i>de</i>). Sonus, medius inter <i>d</i> et <i>s</i> , ut a <i>Thā</i> distinguatur, per <i>ds</i> exprimi quodammodo potest.
Rā	ر	را	<i>R</i> .
Zā	ز	زا	<i>Z</i> , sicut in Gallicā et vernaculā linguā haec littera pronuntiatur.
Sin	س	سا	<i>S</i> .
Sjin	ش	شا	<i>S palatale</i> , sive <i>Sj</i> . Sonat enim haec littera plane sicut <i>sh</i> Anglorum. A <i>ch</i> Gallorum eo differt, quòd non, ut haec, <i>muta</i> consonans, et a <i>sch</i> Germanorum, quòd non, ut haec, <i>adspirata</i> est.
Çād	ص	صا	Sonat fere ut <i>ç</i> Gallorum, vel ut <i>s</i> Germanorum; sed ab orientalibus cum vi quādam profertur Europaeis vix imitabili, ita ut post consonantem brevis vocalis <i>o</i> vel <i>u</i> audiri videatur. Media litera est inter <i>s</i> et <i>z</i> , quasi <i>ts</i> ; verūm ita, ut leniter <i>t</i> , fortiter <i>s</i> audiatur.
Zhād	ض	ضا	<i>Çād blaesum</i> , à praecedente litterā eo differens, quòd <i>laxā</i> linguā profertur. Ut <i>ث</i> per <i>th</i> , sic huius litterae sonus per <i>zh</i> quodammodo exprimi potest.

Nomen.	Figura.				Sonus.
	Litterae non connexae.	Connexae cum praecedente.	Utrunque connexae.	Connexae cum sequente.	
'Tā	ﺕ	ﺕ	ﺕ	ﺕ	Est <i>t</i> , sed cum vi quādam et impetu efferenda, qualem litterae <i>Ṭād</i> proprium esse diximus.
Dhā	ﺕ	ﺕ	ﺕ	ﺕ	' <i>Tā blaesum</i> , à praecedente litterā eo differens, quòd <i>laxā</i> linguā profertur; quo fit, ut fere eodem modo sonet, ac <i>Zhād</i> . Discriminis gratiā per <i>dh</i> exprimimus.
'Ain	ع	ع	ع	ع	Est littera gutturalis vel spiritus Europaeis incognitus, quem tamen fortasse ita quodammodo imitari poteris, ut litteram <i>k</i> pronuntiare incipiens, hanc tamen non efferas, sed quasi deglutias, adeo ut hiatus quidam relinquatur cum collisione gulae coniunctus.
Ghain	غ	غ	غ	غ	Eadem littera est atque antecedens, sed cum rasurā gulae proferenda, ita ut sonet fere ut <i>gh</i> , et media sit inter <i>r</i> et <i>g</i> .
Phā	ف	ف	ف	ف	<i>Ph</i> , non verò <i>F</i> : nam <i>muta</i> consonans, non adspirata est, sonans ut <i>pf</i> Germanorum.
Kāph	ق	ق	ق	ق	Est <i>k</i> , sed efferenda cum vi quādam et impetu, qualem litteris <i>Ṭād</i> et 'Tā proprium esse diximus.
Cāph	ك	ك	ك	ك	<i>K</i> . [Figura, quae in fine vocum huic litterae inscribitur, nihil aliud est, quàm parvum = : idque fit, ne confundatur cum ج .]
Lām	ل	ل	ل	ل	<i>L</i> .
Mīm	م	م	م	م	<i>M</i> .
Nūn	ن	ن	ن	ن	<i>N</i> .
Hā	ه	ه	ه	ه	<i>H</i> . Si, quod in terminatione nominum femininā fit, duo puncta superscribuntur, هه sicut <i>Tā</i> proferenda est.
Vāu	و	و	Est <i>semivocalis</i> consonans <i>v</i> , sonans ut <i>w</i> Anglorum, sive ut <i>ou</i> in Gallicis <i>oui</i> , <i>ouate</i> . Praeterea vocalem longam <i>ū</i> (<i>u</i>), quin etiam diphthongum <i>au</i> , designat.
Iā	ي	ي	ي	ي	<i>I</i> consonans, velut in 'Ιγῶς, sonatque ut Gallicorum <i>y</i> in <i>il y a</i> . <i>Semivocalis</i> consonans est; atque etiam vocalem longam <i>i</i> , itemque diphthongum <i>ai</i> designat. [In fine vocum haec littera plerumque sine punctis scribitur, quia hoc loco non faciliè confundi potest cum litteris <i>Bā</i> , <i>Tā</i> , <i>Thā</i> et <i>Nūn</i> .]

3. In libris manu scriptis, itemque in iis, qui artificioribus typis impressi sunt, aliquot litterae saepe paullò liberiùs vel arctiùs inter se connectuntur: veluti Lam-Mîm 𐤋𐤍 , Hâ-Mîm 𐤂𐤍 , 'Ain-Mîm 𐤀𐤍 , Mîm-Mîm 𐤍𐤍 , Iâ-Mîm 𐤓𐤍 , Hâ-Iâ 𐤂𐤓 , Mîm-'Hâ 𐤍𐤀 , Nûn-'Hâ 𐤏𐤀 , Çâd-'Hâ 𐤌𐤀 , 'Ain-Djîm 𐤀𐤢𐤍 , Iâ-'Hâ 𐤓𐤀 , Lâ-Mîm-'Hâ 𐤋𐤍𐤀 , Phâ-'Hâ-Djîm 𐤐𐤂𐤀𐤢𐤍 , Aleph-Lâm-Djîm-Mîm 𐤀𐤋𐤋𐤢𐤍𐤍 , Aleph-Lâm-Mîm-'Hâ 𐤀𐤋𐤋𐤍𐤀 . — Semper Aleph cum praecedente Lâ coniungitur in hunc modum: 𐤀𐤋 , 𐤀𐤋 aut 𐤀𐤋 ; quae igitur connexa figura Lâ-Aleph appellatur. — Interdum etiam littera 𐤌 in fine vocum iungitur cum litteris 𐤏 , 𐤓 , 𐤒 , 𐤚 et 𐤌 , licet aliàs hae litterae cum sequente non connectantur.

De vocalibus, Djezmate, Tanvîne et diphthongis.

4. *Vocales breves* prisci Arabes non scribebant. Postea, ut etiam hae designarentur, inventae sunt tres notae, quae litteris, post quas pronuntiandae sunt, adscribuntur. Una *Phat'ha* (vel *Phat'h* sive *Phèt'h*) appellatur, estque lineola obliqua litterae superscripta, indicans sonum *a* aut *è* vel *é* (ut in Gallicis *père* et *péché*); velut in syllabâ 𐤔 (*da*, aut *dè*, vel *dé*). Secundae nomen *Kesra* (vel *Casr* sive *Kêsr*) est, figura lineola obliqua litterae subscripta, eâque significatur sonus *i* aut *é* vel *e* (ut in diversis syllabis vocabuli Gallici *redressé*); velut in syllabâ 𐤔 (*di*, *dé* vel *de*). Tertia denique *Zhamma* (vel *Zhamm*, sive, ut alii scribunt, *Dhamma* vel *Dhamm*) nuncupatur, figuram habet parvi 𐤌 , litterae superscripti, sonatque *o* vel *u* (ut in Germanico *und*); velut in syllabâ 𐤔𐤌 (*do* vel *du*).

Exemplum trium harum vocalium in unâ voce sit نَكَدَ (*no'ke-da*). — Quibus autem in casibus quo modo singulae efferendae sint, certis regulis tradi nequit; et variant dialecti. Itaque exempli causâ nomen primae litterae Arabicae, quod nos *Aleph* extulimus, alii *Eliph* vel *Éliph* pronuntiant.

5. Littera consonans, quam nulla in eâdam syllabâ vocalis consequitur, notari solet parvo, ut plurimum tamen non plane clauso, circulo (quippe qui in notis numerorum *nullum* designat); velut in كَدَ (*kad*) et سَرْتُ (*sertu*). Nota haec *Socûn* vel *Djezmâ* (proprie *Djèzm* sive *Djazm*) dicitur. — Quae autem littera non est *consonans*, ea non solet notari *Djezmate*.

6. *Longae vocales* litteris designari solent: longum *ā* (a multis in nonnullis casibus ut Gallorum *é* aut Germanorum *ae*, vel plane *é*, pronuntiatum) litterâ ا, longum *ī* litterâ ي, longum *ū* (u) litterâ و. Quando autem vocalium notae adscribuntur, praecedens consonans notatur *Phat'hâ*, *Kesrâ* aut *Zhammâ*; ut in نَاصِرُونَ (*nāṣerūna*) et نَاصِرِينَ (*nāṣerīna*). Sic ergo litterae istae non magis vocalem, quam longum eius sonum, significant; et, quum consonantes non sint, non solent scribi cum *Djezmate* (§ 5). Litterae *quiescentes* tunc dicuntur.

7. Longum *ā* antiqui Arabes in mediis vocibus rariùs litterâ ا designabant. In aliquot frequentissimi usûs vocibus priscus hicce mos servatus est: sed tunc *Phat'ha* scribi solet *ad perpendicularum*, ut simul figuram parvi Aleph exhibeat; velut in هَذَا *hic*, pro هَادَا (*hādza*). — Quidam minùs recte sic scribunt omne longum *ā*, etiamsi longum esse littera ا indicat; quin etiam

Kèsram, si longa est, pariter ad perpendicularum exarant: ut in ^{فِيهَا} (phíhā) in eā.

8. Longum á in fine vocum saepe etymologiae sive originis causâ non litterâ ^ا, sed litterâ ^ى designatur, ac tunc etiam haec littera sine Djèzmate scribenda est, diciturque *quiescens*; velut in ^{رَمَى} (ramā). Conservari potest haec scribendi ratio, si tali voci pronomen quoddam annexum est; ut in ^{رَمِيَهُ} (ramāhu) *petiit eum*; quod tamen, quum littera ^ى ita non ampliùs in fine vocis esse putetur, plerumque ^{رَمَاهُ} scribitur. — In nonnullis vocabulis ob eandem rationem ante & aliquando vice litterae ^ا scribitur ^و, quod tunc itidem, ut *quiescens* littera, non notandum est Djèzmate; ut in ^{صَلَوُ} (çalātu) pro ^{صَلَا}. — Multi in his quoque casibus Phat'ham ad perpendicularum scribunt: ^{صَلَوُ}, ^{رَمِيَهُ}, ^{رَمَى}

9. Atqui non solet longum á in fine vocum litterâ ^ى designari, si etiam ultima consonans ^ى est: nimirum, ne duae similes litterae concurrant; quod, si licet, in scripturâ Arabicâ evitatur. Ergo scribitur ^{ذُنَيَّا} pro ^{ذُنَيِّى}. — Excipiuntur tamen duo nomina propria ^{يَحْيَى} et ^{رَبِّى}.

10. In fine vocum tres illae brevium vocalium notae saepe duplicantur, quo significetur, eas cum sono litterae Nûn pronuntiandas esse; velut in ^{صَفَّ} (çephatan) et ^{صَفَّ} (çephatin); ac duplex quidem Zhamma ab orientalibus tunc uno calami ductu pingi solet, fere ut in ^{صَفَّ} (çephatun). Appellatur haec vocalis cum sono litterae Nûn pronuntiatio *Tanvín* seu *Tenvín*, quasi dicas *Nunatio*; usitataque est in terminationibus nominum,

quae *casús* dicuntur. Et, quia hae terminationes in linguâ vulgari non pronuntiantur, ideo non scribitur littera Nûn, sed in linguâ eruditorum designatur eâ notae vocalis duplicatione. Veruntamen, quando nomen in linguâ eruditorum cum terminatione *an* effertur, huius loco in linguâ vulgari, nisi ipsum nomen in longum *á* desinat, terminatio *á* usurpatur: et, quum haec terminatio significetur per litteram ا, ea, si ex consuetudine linguae eruditorum pro *á* cum Tanvîne *an* effertur, in scripturâ quidem conservatur, sed non pronuntiatur, ac plane otiosa littera est: velut in تَنْوِينًا (*tanvinan*, in linguâ vulgari *tanvinâ*). Pariter, si nomen cum Tanvîne effertur, nulla in pronuntiando ratio habetur litterae ي, si haec in fine vocum vocalem *á* designat (§ 8), ut in فَتًى (*phatan*, in linguâ vulgari *phatá*) *adolescens*.

11. *Diphthongi* in sermone Arabum duae sunt, *au* et *ai*; quas tamen plerumque propemodum sic pronuntiant, ut Galli solent, fere tanquam *ó* et *é*. Scribuntur ut in لَوَّ (*lau*) *si*, et يَبْنِي (*baina*) *inter*.

12. Monendum hîc est, post litteram و, quâ vocalis longa *ú* et diphthongus *au* scribuntur, in *fine* vocum, si verbum aut vocabulum eâ litterâ per coniugationem aut declinationem auctum est, scribi solere otiosum seu quiescens ا; velut in pluralibus مَلَأُوا (*molákú*) *occurrentes*, يَتْلُوا (*jatlú*) *legent*, et رَمَوْا (*ramau*) *petiverunt*. Quod igitur non scribitur, quando tali voci pronomen annectitur; ut in رَمَوْنِي *petiverunt me*. — Tradunt Arabum grammatici, et credimus, hoc ا in fine vocum ideo scribi, ne antecedens و in scripturâ, quae vocalium notis

caret, cum sequente voce iungatur, atque habeatur pro coniunctione و; quippe cuius frequentissimus in linguâ Arabicâ usus est. Ergo illud ٱ initio nihil aliud fuit, quàm lineola ad perpendicularum scripta, quâ præcedens vox a sequente disiungeretur. — Scriptum quoque offenditur, præsertim in antiquis libris, post و, quod non item per coniugationem aut declinationem voci accessit; ut in يَتْلُوا (*jatlû*) pro يَتْلُو *leget*: sed recentiores in talibus id omittendum esse censuerunt, quo singularis numerus a plurali discernatur. — Quidam illud ٱ nunquam scribunt; et non scribere mos est in بَنُو *fili*i, siquidem hoc a grammaticis subtilioribus non censetur esse *plurale*.

13. Praeter duas illas diphthongos *au* et *ai* alias Arabes in suâ linguâ non habent, et evitant, si forte ex analogiâ existerent. Itaque in eâdem syllabâ non pronuntiant semivocalem litteram و post vocalem *i*, nec semivocalem litteram ي post vocalem *u*. Veluti مَوْقِنٌ dicunt pro مَيْقِنٌ, مَوْلَدٌ pro مِيلَدٌ, solâ vocali pronuntiata, sed, ut eadem syllabae quantitas sit, productâ. E contrario بَيْضٌ pronuntiant pro بِيضٌ, sono litterae semivocalis servato. Neque etiam in duabus continuis syllabis vocalem *u* aut diphthongum *au* ante semivocalem litteram ي proferre amant: certe, si analogia linguae permittit, vocalem *i* et diphthongum *ai* iis substituunt. Sic non بَنَوَى (*fili mei*), sed pro eo بَنِى (*banîja*) profertur. Nunquam verò vocales *u* et *i*, si concurrunt, coalescunt in diphthongum. — De concursu vocalium autem sequentia animadverti debent.

14. Duae vocales concurrentes facillè sic duabus distinctis pronuntiantur syllabis, ut spiritu leni, id est litterâ ٱ, tanquam

consonante, seiungantur; ut in سَأَلَ *sa-ala*, يَجْرَأُ *jakra-u*. Verùm saepissime hiatus evitatur. Quod quomodo fiat, paucis exponendum est.

15. *Duabus brevibus vocalibus concurrentibus,*

1°. utraque sine hiatu conservari potest, quando prior *u* vel *i*, posterior autem *a* est. Tunc enim ex priorē vocali sponte suā in pronuntiando existit conveniens semivocalis littera , vel ي , quae intercedens ambas vocales disiungit; velut in يَجْزُوا *jaghzuwa* pro *jaghzu-a*, رَامِيَّةٌ *rāmijātun* pro *rāmi-atun*, رَامِيًا *rāmijan* pro *rāmi-an*.

2°. In reliquis casibus hiatus sic evitatur, ut una tantum, plerumque prior, efferatur vocalis, alterā plane omissā: sed tunc, quae relinquitur vocalis, brevis manet tantummodo in syllabā consonante clausā sive compositā, in apertā sive simplice semper producitur. Sic dicitur فَتَى *phatan* pro *phata-un*, *phataän* et *phata-an*, رَامٍ *rāmin* pro *rāmi-un* et *rāmün*, فَتَى *phatá* pro *phata-u*, *phatai* et *phata-a*, رَامِيٍّ *rāmī* pro *rāmi-u* et *rāmīi*, يَجْلُو *jachlú* pro *jachlu-u*; sed قِيلَ *kíla* pro *koíla*.

16. Si duarum, quae concurrunt, vocalium prior brevis, sed posterior longa est:

1°. utraque sine hiatu conservari potest, si posterior *a* est. Nam, si prior vocalis *u* vel *i* est, ex huius sono etiam hīc sponte suā nascitur conveniens semivocalis littera , vel ي , quae inter utramque intercedens eas separat; velut in يَجْزَوَانِ *jaghzuwāni* pro *jaghzuāni*, رَامِيَّاتٌ *rāmijātun* pro *rāmiātun*. Atqui eodem modo hiatus evitatur, etsi prior brevis vocalis *a* est: littera autem semivocalis, quā in hoc casu ambae vocales

seiunguntur, plerumque و est: ut in خَلَوَا *chalawá* pro *chalaá*. Littera ع non usurpatur, nisi ob analogiam linguae; ut in رَمَيَا *ramajá* pro *ramaá*.

2°. Si prior vocalis *a*, posterior *ú* vel *i* est, hiatus sic evitatur, ut ambae vocales in diphthongos *au* et *ai* coalescant; velut in جَارَاوَنَ *jarauna* pro *jara-úna*, تَارَايَنَ *taraina* pro *tara-ína*.

3°. Si prior *u* vel *i* est, atque eadem longa vocalis sequitur, ambae in unam longam coalescunt; ut in يَاحْلُونِ *jachlúna* pro *jachlu-úna*, تَارْمِيَنَ *tarmína* pro *tarmi-ína*. Et verò

4°. idem obtinet, si post breve *u* longum *i*, aut post breve *i* longum *ú* consequitur: nam etiam tunc ita coalescunt vocales, ut brevis sequenti longae in pronuntiando assimiletur: ut in تَاحْلِينِ *tachlína* pro *tachlu-ína*, جَارْمُونِ *jarmúna* pro *jarmi-úna*.

17. Si vocalium concurrentium prior longa est, eae nunquam coalescunt. Quodsi autem hiatus evitatur, littera semi-vocalis interponitur; ut in صُفْرَاوَانِ *çaphráváni* pro *çaphrá-áni*.

18. In paucis vocabulis sic denique hiatus evitatus est, ut spiritus asper, id est littera ه, pro leni spiritu pronuntiaretur: velut in أَمَّهَاتُ *ommahátun* pro *omma-átun*.

De Hamzá.

19. Quando littera ه non, ut saepe, longam vocalem *á* designat (§ 6), sed vim consonantis sive spiritûs lenis habet, litterae adscribitur parvum 'Ain (ء), quo significetur, litteram ut consonantem, propemodum ut ع, efferendam esse; velut in كَرَأَ *kara'a*, اِنْ *in*, أَمَرَ *omera*, تَأْمَرُ *ta'moru*. Nota haec *Hamza*

(vel *Hamz*) nuncupatur, et scribi solet, ut ex his exemplis apparet, media inter litteram et vocalis notam aut Djezma.

20. Tum quoque Hamza sola vicem explet consonantis ا, quoties haec in linguâ vulgari non pronuntiatur. Quod *semper* obtinet *in fine* vocem post vocalem longam, diphthongum, aut syllabam consonante terminatam; velut in جَاءَ *djâ'a*, جِيءَ *dji'a*, سُوِيَ *sû'un*, ضَوِيَ *zhau'un*, شَيِيَ *sjai'un*, رَدِيَ *red'un* et مَاءَ *mâ'an*, quae vulgò *djâ*, *dji*, *sû*, *zhau*, *sjai*, *réd* et *mâ* proferuntur.

21. *Aliquando* id locum quoque habet *in mediis vocibus*; ut in يَسْلُونَ pro يَسْأَلُونَ, يَبِيسُ pro يَبِيسُ, سَوَاءٌ pro سَوَاءٌ, مَقْرُوءَةٌ pro مَقْرُوءَةٌ: nam tunc facillè ا, sive Hamza, in pronuntiatione obscuratur, et vocalis sequens, quâcum proferenda esset, iungitur cum praecedente consonante, aut cum litterâ simivocali و vel ي, quae in pronuntiando sponte suâ nascitur ex antecedente vocali longâ *û* vel *î* aut diphthongo *au* vel *ai*. Itaque tunc effertur *jasalûna* pro *jas'alûna*, *jaijasu* pro *jai'asu*, *sauvâ* pro *sau'â*, *makrûva* pro *makrû'â*. Neque tamen, quamvis ita pronuntiatur, littera و vel ي bis scribitur: non solent enim Arabes vocales longas aut diphthongos litteris ا, و, et ي designare, si eadem littera ut consonantis nota proxime antecedit aut sequitur. Ideoque nunquam ا, sed *semper in mediis vocibus* sola Hamza scribitur, si praecedit longa vocalis *â*; ut in جَاءَتْ *djâ'at*; denique ante terminationem ا. (§ 10); ut in شَيَا *sjai'an*. — Ceterùm plena illa litterae ا in mediâ voce obscuratio, quando syllaba consonante terminata praecedit, non soli linguae vulgari propria est, sed etiam in libris ab eruditis

scriptis nonnunquam offenditur; veluti in يَسْلُونَ pro يَسْأَلُونَ vel يَسْأَلُونَ rogabunt.

22. Rarum et praeter consuetudinem est, ita *in mediis vocibus* loco consonantis † solam Hamzam cum Phat'hâ scribere, si *brevis* vocalis *a* antecedit; ut in فَءَ pro فَاءَ .

23. *In principio vocum* si duo † cum vocali *a* pronuncianda concurrunt, prius per solam Hamzam significatur; velut in اَرْنَابٌ et اَلْد. — Unum tantum † scribitur, quia in lingua vulgari *arnáb* et *áled* profertur, duabus vocalibus, quas lingua eruditorum per spiritum lenem, id est per consonantem †, diiungit, in unam brevem aut longam coalescentibus (§ 15, 2°).

24. Scribi denique Hamza quoque solet super litteris و , et ی , quando hae in locum consonantis ! succedunt. Quod obtinet , *in mediis vocibus* , quando proxime antecedit vel consequitur vocalis u vel i : nam tunc sponte suâ non spiritus lenis , sed aut longa vocalis ū vel î , aut loco spiritûs semivocalis littera و vel ی profertur. Scribitur igitur سَوَالٌ , مَأمِنٌ pro مَوْمِنٌ , دَنَاءٌ pro دَنُو , أَذَابٌ pro أَذَوْبٌ , رَافٌ pro رَوَفٌ , سَأَالٌ pro سَأَلَ : et tunc duo illa puncta , quae aliàs litterae ی adscribuntur , omittere iubent orthographi ; ut in جَاءَتْ pro جِئَتْ , فَاءٌ pro فِئَةٌ , رَأيٌ pro رِئِي , يَاسٌ pro يِئْسٌ , مُذَابٌ pro مُذِئِبٌ , سِالٌ pro سِائِلٌ , رَأيٌ pro رِئِي , يَاسٌ pro يِئْسٌ , مُذَابٌ pro مُذِئِبٌ , سِالٌ pro سِائِلٌ , هَانَأٌ pro هَانِئِي . — Imperfecta autem sine punctis istis hoc in casu scribi videtur littera ی , quia proprie non est littera ی . Quin nonnulli tale ی sine punctis Hamzae subscribere quoque solent , ubi Hamza sola litterae ! vicem explet , nullaque vocalis i aut praecedit aut sequitur (§ 21) ; velut in يَسْتَلُونَ (*jas-*

'alúna) pro يَسْأَلُونَ seu يَسْأَلُونَ. Ab his igitur illud ى pro mero Hamzae fulcro duci videtur.

25. Propter *ultimam* vocalem brevem *u* vel *i*, quae in lingua vulgari non profertur, licet quidem pro antecedente ʾ aut Hamzâ scribere و vel ى cum Hamzâ; velut in تَفْتُوْ pro تَفْتُوْ; plerumque tamen, et rectiùs, ut videtur, ʾ tunc non mutatur. — Sed animadvertendum est, in hoc casu Hamzam cum vocali saepe non superscribi aut subscribi litterae ʾ, sed post eam collocari; ut in تَفْتُوْ et مَبْتَدَأْ pro مَبْتَدَأْ. Quod non aliam ob causam fieri videtur, quàm quòd Hamzam cum vocali super litterâ ʾ, aut sub eâ, scribere, vix permittit spatii inter lineas in libris manuscriptis angustia. Et cavendum tunc, ne proferatur *taphtâ-u* et *mubtadâi* cum longo á.

26. At si tali voci pronomen quoddam annectitur, vocalis *u* vel *i* plerumque non ampliùs *ultima* esse censetur, nec verò est. Sic vulgò scribitur مَآءُهُ (*aqua eius*), rariùs مَآءُ.

27. Quodsi ob longam vocalem *ú* vel *í* ʾ ita in و vel ى commutatur, ea longa vocalis ex orthographiae lege, quam suprâ iam commemoravimus (§ 21), non solet alio و vel ى designari, scribiturque exempli causâ طَاوُسٌ pro طَاوُسٌ, رِدَائِيْ pro رِدَائِيْ, رُبَيْسٌ pro رُبَيْسٌ, رُوسٌ pro رُوسٌ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولٌ, مَسْوُولَةٌ pro مَسْوُولَةٌ, رِدَائِيْ pro رِدَائِيْ, رُبَيْسٌ pro رُبَيْسٌ, رُوسٌ pro رُوسٌ, مَسْوُولٌ pro مَسْوُولٌ, مَسْوُولَةٌ pro مَسْوُولَةٌ. — Sunt tamen, quibus, si non longa vocalis, diphthongus aut syllaba composita, ut in quatuor exemplis prioribus, sed, ut in quatuor posterioribus, brevis vocalis Hamzam antecedit, utrumque, و vel ى scribere videatur praestare.

28. *In principio vocum* ʾ ob sequentem vocalem *u* vel *i* non

mutatur. Nulla quoque mutatio fieri solet, ne ob praecedentem quidem vocalem, si voci, cuius prima littera *ʾ* est, particula quaedam praemittitur; ut in *لَابَّ* *ad patrem*. — Excipiuntur tamen certae quaedam voces compositae, ut *لَيْتِي* pro *لَيْتِي*, *حَيْثُ*, *لَنْ*, *حَيْثُ*, similesque aliae. Et, quando particula, quae praemittitur, interrogandi particula *أ* est, sequens *ʾ*, si cum Kesrâ profertur, semper in *ي* mutatur; ut in *أَيْدَا* (*num quando*) pro *أَيْدَا*: sin verò Zhamma sequitur, aut *ʾ* in *و* mutatur, aut pro alterutro *ʾ* sola Hamza scribitur; velut in *أَوْخَذَ*, aut *أَخَذَ* vel *أَخَذَ*, *an prehensus est?* pro *أَخَذَ*. Conferatur § 23.

29. Littera *أ*, aut in eius locum succedens *و* vel *ي*, si syllabam claudit, quam etiam inchoat *أ*, ex multorum opinione plane desinit esse consonans, ideoque sine Hamzâ et Djezmate scribitur, ut in *أَوَمِنْ* pro *أَوَمِنْ*, *أَيْمَانٍ* pro *أَيْمَانٍ*. Conferatur § 33. — Atqui idem facere licet, etsi aliâ litterâ syllaba inchoatur; velut in *ذَنْبٌ* pro *ذَنْبٌ*, *بُوسٌ* pro *بُوسٌ*, *رَأْسٌ* pro *رَأْسٌ*.

30. Tum etiam litteras *و* et *ي*, quando in mediis vocibus ob praecedentem vocalem Zhammam vel Kesram pro *ʾ* scribuntur (§ 24), sine Hamzâ scribere quidam permittunt, licet non claudant syllabam, sed cum vocali *a* proferantur: veluti *فِيَّةٌ* pro *فِيَّةٌ*, *سَوَالٌ* pro *سَوَالٌ*. — Sunt enim grammatici, qui Hamzam non scribunt, quâ significetur *و* aut *ي* pro litterâ *أ* substitutum esse, sed quâ indicetur, litteram *و* vel *ي*, etsi pro *أ* substituta sit, tamen non plane sic ut *و* vel *ي*, sed medio quodam inter hanc et *ʾ* pronuntiandam esse sono; veluti *قَاتِلٌ* ita proferendum esse, ut sonus medius sit inter *kājilun* et *kāilun*.

Videlicet Hamzam semper idem significare volunt, ac si litterae † adscribatur: hoc puta, litteram, cui addita sit, tanquam spiritum lenem, propemodum ut ع, efferendam esse.

31. Denique loco litterae † sive Hamzae inter brevem et longam vocalem *a* saepe quidem , profertur (§ 16, 1°) in certis quibusdam vocum formis, sed tunc littera, sine Hamzâ scribitur; ut in دَعَائِبُ pro دَعَائِبُ, تَأْمُرُوا pro تَوَامُرُوا. Praesertim hoc fit, si antecedens quoque syllaba litterâ † inchoatur; velut in أَوَاخِرُ pro أَعَاخِرُ.

De Meddâ.

32. Ex orthographiae lege, quam suprâ memoravimus (§ 21), vice consonantis † post †, quod longam vocalem *a* designat, semper sola Hamza scribitur. Verùm tunc † illud, quod in serie litterarum omissum est, scribi solet super altero † inter lineas, et, quia spatium inter lineas ut plurimum angustius est, in transversum, sive in latus conversum, hoc modo: جَاءَ, جَاءَتْ. Fit hoc, ut videtur, propterea, quòd Hamza et vocalis, quae litterae † superscribendae essent, saepe ob angustiam spatii, quod inter lineas est, post eam scribuntur, velut in تَفْتَأُ pro تَفْتَأُ (§ 25). Ut igitur declaretur, vocalem *a* non, ut in hac voce (*taphta'u*), brevem, sed longam esse; vel potiùs, ut significetur, Hamzâ non indicari, litteram †, cui adscripta sit, consonantem esse, sed eam litterae †, quae non scripta sit, vicem explere, istiusmodi transversum † adscribitur. — Tale autem transversum † a grammaticis *Medda* (sive *Madda*, vel *Mèdd* sive *Madd*) nuncupatur.

33. Ob eandem orthographiae legem longa vocalis *ā* nunquam litterā *ʾ* designatur, si syllabam inchoat consonans *ʾ* sive eius vicaria Hamza: atque etiam tunc huic consonanti *ʾ* superscribi solet Medda, omissis etiam Hamzā et Phat'hā, quippe quas in hoc casu scribere haud necesse est atque ut plurimum vix permittit angustum inter lineas spatium. Scribitur igitur تَامَرُوا pro تَأْمَرُوا, sive تَمَرُوا (ut suprā scripsimus § 31), ذَاتِبُ pro ذَاتِبُ sive ذَاتِبُ, ذَاخِرُ pro ذَاخِرُ sive ذَاخِرُ. Pariter, quando *ʾ*, quod syllabam claudit, post alterum *ʾ*, quod syllabam inchoat, desinit esse consonans (§ 29); velut in آمَنَ pro آمَنَ, et hoc pro آمَنَ. — Ceterum in his casibus idem significari potest Phat'ham ad perpendicularum scribendo (§ 7): تَامَرُوا, آمَنَ.

34. Eadem nota, quae Medda appellatur, adscribi quoque solet litteris, quae compendio pro integris vocibus scribuntur; velut in جَ pro جَمْعُ (*plurale*) apud grammaticos.

Tèsjdíd.

35. Quod Europaei litterae duplicatione designant (consonantem quampiam non magis cum sequente, quàm cum antecedente vocali in pronuntiando iungendam esse, adeo ut, quum praecedentem syllabam claudat, simul consequentem inchoët), id Arabes ita significant, ut unam tantum litteram scribentes, ei superscribant hanc notam [̣], quae Tèsjdíd (seu Tasjdíd) nuncupatur: velut in مَدَّ (meddun), مَدَّدَ (meddatun), et إِنَّا (innā), quod ex اِنَّ (ecce) et نَا (nos) compositum est. — Pariter super *ʾ*, licet lenis tantum spiritus sonum habeat; ut in رَأَى (quamquam hoc rarum est, quia vulgò pro spiritu leni, si du-

plicandus est, semivocalis littera و vel ى effertur): ac proinde etiam super Hamzâ, sive sola litterae ʾ vicem expleat; ut in رَءَسٌ (*raʾásun*); sive litterae ى superscribatur; ut in رَئِيسٌ (*rîjîsun*).

36. Porro, quando و vel ى in fine syllabae scribendum esset, ut vocalem longam aut diphthongum significaret, sequens autem syllaba ab eâdem litterâ, ut consonante, incipit, non bis exaratur eadem littera, sed semel scriptae (§ 21) superscribitur Tèsjdîd; ut in فِئِي (*phîja*) et يَدَى (*jadaija*). Atque adeo, quando ʾ sive Hamza ob praecedentem longam vocalem *û* vel *î* in و vel ى mutatur (§ 24), non bis scribitur و vel ى, sed litterae, quâ longa vocalis designatur, superscribitur Tèsjdîd, et omittitur Hamza; velut in مَقْرُوءَةٌ pro مَقْرُوءَةٌ et خَطِيئَةٌ pro خَطِيئَةٌ vel خَطِيئَةٌ. — Quodsi autem post litteram semivocalem ita duplicatam sequi deberet eadem littera, quâ vocalis longa designaretur, aut pro ʾ seu Hamzâ ob antecedentem vocalem substituenda, eam quoque non scribere solent nisi recentioris aetatis scriptores. Antiquiores scribere solent أَمِينٌ pro أَمِينٌ, سَبِيٌّ pro سَبِيٌّ.

37. Superscribitur igitur Tèsjdîd unicuique litterae, quae syllabam aliquam inchoans simul praecedentem syllabam claudit: nam, quando eadem littera bis scribitur, etsi nulla intercedit vocalis (quod accidit in connexione pronominis cum verbo, velut in أَهْلِكُمْ), etiam non duplex, sed bis eadem, intercedente hiatu quodam, pronuntianda esse videtur (*ohlic'com*, non *ohliccom*). — Et in multis verborum vocabulorumque formis isthaec litterae quasi duplicatio cum singulari quâdam vi et novâ

significationis accessione coniuncta est; veluti كَسَرَ *fregit*, sed كَسَرَ *confregit*, significat. — Tum verò etiam eodem modo Tèsjdîd adscribitur litterae, quotiescunque accidit, ut *alia*, praecedentem syllabam claudens consonans illi in pronuntiando similis fiat et cum illâ coalescat. Accidit autem hoc in sequentibus casibus.

38. *Primò* littera liquida ج articuli definitivi اَلْ, qui nominibus praefigitur, cum sequente litterâ coalescit, si haec ex dentalibus (ت, ث, د, ذ, ط, ظ, et ن) aut lingualibus (ر, ز, س, ش, ص, et ض) est. — Tunc autem, ut in scripturâ, quae notis orthographicis caret, nomen cum articulo compositum esse appareat, nihilo minùs littera ج scribitur; sed, quia tamen non pronuntiatur, ei non adscribitur Djezma (§ 5); velut in اَلرَّشِيدُ (*arrasjîdu*) pro اَلرَّشِيدُ. — Attamen, si prima ipsius vocis littera etiam ج est, aliquando unum ج omittitur: quod semper obtinet in his tribus pronominis relativi usitatissimis formis اَلَّذِي (*qui*) eiusque feminino اَلَّتِي et plurali اَلَّذِينَ. Et semper quoque ج articuli omittitur, si voci, cuius prima littera ج est, non tantùm articulus اَلْ, sed etiam particula ج praefigitur: nam tunc, ut inferiùs videbimus, اَلْ articuli disparet, atque adeo tria ج concurrerent. Scribitur ergo exempli causâ لِلَّيْلِ (*hillaili*) à la nuit, non لِلَّيْلِ. — Ceterùm monendum est, grammaticos litteras dentales et lingualès communi nomine *solares* appellare, non aliam ob rationem, quàm quòd una ex iis prima est in voce شَمْسُ *sol*. Similiter reliquas *lunares* nuncupant, quoniam una earum prima est vocis قَمَرُ *luna*.

39. *Secundò* ultima nonnullarum particularum littera liqui-

da ن coalescit cum primâ aliarum quarundam particularum litterâ liquidâ ل aut م, si ambae voculae adeo uno spiritu pronuntiantur, ut prior posteriori plane annitatur: ac tunc, suppressâ litterâ ن, voces etiam in scribendo coniunguntur; velut in مِّنْ e quo, عَمَّا a quo, أَلَّا nisi, أَلَّا ut ne, pro مِّنْ مَّا, عَنْ مَّا, مِّنْ مِّنْ. — Rarissime, ut infrâ videbimus, talis particulae littera ن cum primâ aliâ vocis litterâ liquidâ, aut littera ن cum proximâ م in eâdem voce, sic coalascit.

40. Tertiò cum litterâ ت in primâ et secundâ personâ Perfecti verborum consonans, quae praecedentem syllabam claudit, coalescit, si adeo affinis soni est, ut proprium sonum ante illam conservare nequeat; atque etiam in hoc casu ea littera, quamquam cum ت coalescit, scribitur quidem, sed, quum non pronuntietur, sine Djezmate (§ 5). Sic scribitur لَبِثْتُ (*labitta*), أَخَذْتُ, بَسَطْتُ, لَبِثْتُ, pro أَخَذْتُ, بَسَطْتُ, لَبِثْتُ. — De alio simili litterae ت cum finitimâ confluxu inferiùs locus dicendi erit.

41. Quod reliquum est: syllaba, quam littera, cui Tèsjdîd adscribitur, terminat, dicitur quidem estque *consonante clausa* seu *composita*; ceteris tamen clausis sive compositis aliquantò *laxior* est: nam, quâ consonante praecedens syllaba clauditur, eâdem simul inchoatur sequens, atque adeo non duae consonantes efferuntur, quarum una praecedentem syllabam claudit, altera sequentem inchoat, sed una tantum sic media inter duas vocales pronuntiat et utrimque cum utrâque coniungitur, ut, etsi non geminetur, sola utroque fungatur officio. Haec autem talis syllabae natura efficit, ut in eâ locum habeat vocalis

longa, certe longum *ā*, velut in مَادٌ; quamquam aliàs lingua Arabum semper (puta extra pausam) vocalem in syllabâ compositâ corripit, exempli causâ non يَقُولُ et يَخَافُ, sed يَقُلْ et يَخَفْ, pronuntians.

Vêçla.

42. In certis quibusdam vocibus et vocum formis, quarum prima syllaba clausa sive composita a vocali, ac proinde a litterâ ا (seu spiritu leni), incipit, haec vocalis in mediis sententiarum membris articulisve obscuratur, et sequens consonans in pronuntiando coniungitur cum extremâ vocali vocis antecedentis particulaeve praefixae. In scripturâ tum ا quidem servatur, sed omittuntur Hamza et nota vocalis, atque harum loco litterae superscribitur haec nota ˆ, *Vêçla* (proprie *Vêçl* seu *Vaçl*) dicta, quae connexionem cum praecedente voce significet: velut in رَأَيْتُ أَبْنَكَ رَأَيْتُ أَبْنَكَ (ra'aitu 'bnaca) pro رَأَيْتُ أَبْنَكَ, كَاتَنَارِ (ca'nnâri) pro كَاتَنَارِ. Figura notae ˆ parvum ص esse videtur, prima littera vocis صَلَّةٌ, quae idem ac وَصَلٌ significat et in nonnullis librorum titulis plena pro notâ illâ scripta offenditur.

43. Obtinet autem haec vocalis primae obscuratio:

1°. in articulo أَلْ (sicut vulgò in vernaculo *het*); velut in عَلَى السَّاحِلِ ('alâ 'ssâheli), pro عَلَى السَّاحِلِ, quemadmodum in vernaculo *bij 't strand*.

2°. in Imperativis primae verborum formae, quemadmodum in اَكْتُبْ *scribe*, et اَسْمَعْ *audi*; veluti اَكْتُبْ *tum scribe*.

3°. in Perfecto, Imperativo et Infinitivo earum verbi formarum derivatarum, quarum prima littera ا cum Kesrâ profer-

tur; itemque in Perfecto earundem formarum passivo, in quo ʾ, si pronuntiatur, Zhammam habet: ut in أَنْصِرِفَ *abi*, et أَنْصِرِفَ *abitum est*; sed praefixâ coniunctione وَأَنْصِرِفَ et *abi*.

4°. in his novem nominibus: أَبْنٌ et أَبْنَةٌ *filius*, ابْنَةٌ *filia*, اِثْنَانٍ *duo*, اِثْنَتَانِ *duae*, نَاسٌ *nates*, اِسْمٌ *nomen*, اِمْرًا *vir*, اِمْرَاةٌ *femina*; itemque in nomine اَيْمَنٌ, quando praemittitur particula ʾ in iurisiurandi formulâ لَا اَيْمَنُ اَللهُ.

44. Aleph, quod ita simul cum vocali in mediis sententiarum articulis obscuratur, *Aleph unionis* nuncupatur. Et multi hoc ʾ semper, etiam in principio sententiarum, cum Vèçlate, vel saltem sine Hamzâ et vocali, scribere solent: nos in hac grammaticâ ei, si nihil antecedit, vocalem quidem in tironum gratiam adscripturi, sed, ut tamen simul appareat *Aleph unionis* esse, Hamzam omissuri sumus.

45. In articulo اَلٌ celerior tantùm et correptior vocalis pronuntiatio obscurationis illius causa esse videtur; atque in لَا اَيْمَنُ duae vocales breves in unam coaluerunt, leni, qui intercedebat, spiritu, licet scribatur, in pronuntiatione neglecto (§ 15, 2°). Sed in reliquis vocibus et formis hoc accedit, quòd in earum initio brevis illa vocalis non aliam ob causam effertur, quàm ut evitetur durus duarum consonantium in principio vocis concursus: nam in mediis sententiarum membris hic consonantium concursus sic evitatur, ut prior cum extremâ vocis, quae proxime antecedit, coniungatur vocali. Veluti اُكْتُبَ (*octób*) dicitur pro كُتِبَ (*ctób*), اِبْنٌ (*ebnú*) pro بِنٌ (*bnún*); quemadmodum Galli *espérer* pro Latino *sperare* pronuntiant. Non habet enim Arabum lingua syllabas a duabus consonantibus

incipientes: quare etiam vocibus peregrinis, in quarum initio duae consonantes coniunctae sunt, brevem vocalem cum *l* praemittere solent. Sic efferunt scribuntque أَفْلَاطُونُ, أَسْفَنْجُ, أَسْطُولُ pro Πλάτων, σπόγγος et σέλος. — Tale *l* *prostheticum* appellare solent grammatici; et vocalis brevis, quâcum profertur, aut *Kesra* (e) est, aut cum sequente vocali, si haec longa est, convenit sono.

46. Si contingit, ut Vèçlati in eodem enuntiationis articulo praecedat vox *consonante* terminata; nihilo minùs ea in pronuntiatione coniunctio obtinet: ut autem locum habeat, ultima illa praecedentis vocis consonans cum vocali quasi subsidiaria profertur. Et haec vocalis plerumque *Kesra* est; velut in مَنِ ابْنُكَ (quis filius tuus est?) pro مَنِ ابْنُكَ; ac pariter, si articulus praefigitur nomini, ab *Aleph unionis* incipienti (§ 43, 4°), velut in اَلْأَسْمُ (alèsmu) nomen, et بَيْتُ اَلْأَسْمُ (bisä-lèsmu). Similiter, si vox terminatur diphthongo *ai*, quae tunc resolvitur: ut بِيَدَيِ الرَّجُلِ (in manibus viri) pro بِيَدَيِ الرَّجُلِ. — Atqui, si Tanvîn vocem claudit, non scribi solet vocalis, quoniam consonans, cui adscribenda esset, non scribitur. Nihilominùs tamen pronuntiatur *Kesra*. Veluti مُحَمَّدٌ النَّبِيُّ (Mohammedes propheta) efferendum est: Mohammèduně 'nnabiju.

47. *Phat'ham* ante Vèçla accipiunt مَنِ (a, ex), et مَنْ (quis); sed tantummodo ante articulum, quippe qui solus *l* habet, quod proprie cum vocali *a* pronuntiandum est; ut in مَنِ اَلْمَلِكِ (a rege), pro مَنِ اَلْمَلِكِ.

48. Denique vocalem *Zhammam* ante Vèçla accipit:

1°. pronomen tertiae personae plurale masculinum هُمْ; ac proinde etiam, quae ex eo facta sunt, pronomina secundae pers. pluralia masculina أَنْتُمْ et كُمْ; itemque secunda pers. pluralis masc. Perfecti verborum: veluti قَتَلَهُمُ الْعَدُوُّ (*occidit eos hostis*), قَتَلْتُمْ الْعَدُوَّ (*occidistis hostem*), اَقْتَلْتُمْ. Videlicet primigenia pronominis istius tertiae personae forma هُمُ vel هُمْ est; quae igitur ante Vèçla servatur.

2°. particula مِنْ (*inde a*), quippe cuius integra forma مِّنْ est.

3°. omnis vox, quae cadit in diphthongum *au*; quippe quae tunc resolvitur: ut in غَزَوْا اَلْمَدِيْنَةَ (*infestarunt oppidum*) a غَزَوْا. — Attamen particulae اَوْ (*aut*) et نَوْ (*si*) Kesram accipiunt; velut in اَوْ اَبْنُكَ *aut filius tuus*.

49. Multum illud ١, cui vulgò Vèçla adscribitur, in quibusdam casibus in scripturâ omittitur:

1°. in frequentissimâ loquutione بِسْمِ اَللّٰهِ (*in nomine Dei*) pro بِاسْمِ اَللّٰهِ; ex antiquâ, ut videtur, consuetudine.

2°. ob eandem, ut puto, rationem in voce اَبْنُ *filius*, quando nomini proprio statim subiungitur generis paterni, vel et materni, designatio; velut in اسْحَقُ بْنُ اِبْرٰهِيْمَ *Isaacus filius Abrahami*, اَلْمَسِيْحُ بْنُ مَرْيَمَ *Messias filius Mariae*. — Non pariter verò in ceteris casibus; veluti, si dicitur اسْحَقُ اَبْنُ عَمِي *Isaacus filius patris mei*, aut اسْحَقُ اَبْنُ اِبْرٰهِيْمَ hoc sensu: *Isaacus filius Abrahami est*. — Praecipiant quoque grammatici semper illud vocabulum cum ١ scribere, quoties eo inchoatur paginae linea.

3°. in articulo اَلْ, si praefigitur praeverbium لَ aut لَٔ; ut in

لِلرَّجُلِ (τῷ ἄνδρι) et لِّلْحَقِّ, pro لَّاِلرَّجُلِ et لَّاِلْحَقِّ. — Fieri hoc videtur, ne, quum solae consonantes scribantur, duae primae litterae لا pro separatâ voce لَّ (non) ducantur, ac pronuntietur, ut hoc utar, لَّا لِلرَّجُلِ (ὡν ἄνδρι).

4°. quando praefigitur particula interrogandi ا; ut in اِبْنُكَ an filius tuus? اَلْمَاءُ an aqua? pro اَلْاِبْنُكَ et اَلْاَمَاءُ, vel اَبْنُكَ et اَمَاءُ. Conferatur § 21 et 23.

De distinctione.

50. Sententias aut sententiarum membra scriptores Arabici non, sicuti nos, distinguunt punctis notisve similibus. Initium novi argumenti aut capitis indicare solent eo, quòd primam vocem rubro colore vel maioribus et crassioribus litteris pingunt, aut aliquam eius litteram dilatant; velut in قَال. Singulae particulae, in quas Alcorani capita distributa sunt, distinguuntur hac notâ و, aut simili aliâ. Huiusmodi figuram unam aut plures etiam scribunt in vacuo lineae spatio, quod relinquitur, quando cum novâ libri sectione nova linea incipitur. Similiter denique, quando carminis cuiusdam versûs totam paginae latitudinem non complent, post singulos, vel et simul ante eos, scribitur aliqua harum figurarum: ٭, ٭٭, ٭٭٭, aut consimilis alia. Videlicet singularum paginae linearum aequalitati student librarii, et inania spatia quodammodo complent.

De notis numerorum.

51. Numeros Arabes aut litteris, aut peculiaribus signis indicant. Litterae ad numeros designandos suam quaeque significationem nactae sunt ex antiquiore earum ordine, qui hic est:

ا , ب , ج , د , هـ , و , ز , ح , ط , ي , ك , ل , م , ن , س , ع
70, 60, 50, 40, 30, 20, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1

ف , ص , ق , ر , ش , ت , ث , خ , ذ , ص , ظ , غ
1000, 900, 800, 700, 600, 500, 400, 300, 200, 100, 90, 80

Componuntur ita, ut exempli causâ 132 قلب غنچ, 1053 valeat.

52. Scriptura numerorum, quae per *decem notas peculiare*s fit, Arabes, quoniam ab Indis eam traditam habent, *Indicam* appellant; estque ea proprie eadem atque hodierna Europaeorum, quae *Arabica* dicitur, quoniam ab Arabibus accepta est. Figurae tamen aliquantùm ab Europaeis differunt; sic enim vulgò scribuntur:

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩	.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

Sed ratio, quâ componuntur, plane eadem est; veluti ١٠٥٣ valet 1053.

II.

DE FORMÂ ET FLEXURÂ SINGULARUM ORATIONIS PARTIUM.

A. DE PRONOMINE PERSONALI.

53. Pronomen personale aut *separatum* est, aut *inseparabile*. — *Separati* hae formae sunt:

3 pers. *sg.* m. فُو f. هِيَ; *pl.* m. هُمْ f. هُنَّ; *du.* هُمَا

2 pers. *sg.* m. أَنْتَ f. أَنْتِ; *pl.* m. أَنْتُمْ f. أَنْتُنَّ; *du.* أَنْتُمَا

1 personae *singulare* أَنَا; *plurale* نَحْنُ.

54. *Inseparabile* usurpatur, quoties aliùs vocis *complementum* pronomine designatur, eique voci annectitur. Variatur in hunc modum:

3 pers. *sg.* m. هُ , f. هَا ; *pl.* m. هُمْ , f. هُنَّ ; *dual.* هُمَا

2 pers. *sg.* m. كَ , f. كِ ; *pl.* m. كُمْ , f. كُنَّ ; *dual.* كُما

1 pers. *sg.* نِي , si obiectum designat ; aliàs نِي : *pl.* نَا .

55. Pronomina هُمْ , أَنْتُمْ et كُمْ ante Vèçla in mediis sententiarum articulis Zhammam accipere, suprà iam dictum est (§ 48, 1°). Et poëtis hanc pleniorē formam usurpare licet, quoties lubet. — Pariter pro كُمْ , ut in vocalem exeat, plenius كُمو profertur, si praeter hoc etiam pronomen tertiae personae uni verbo annectitur: veluti أَعْطَاكُمْوْهُم donavit vos iis. Videlicet nonnunquam locum habet, ut uni verbo pro gemino complemento duo diversarum personarum pronomina annectantur; ac tunc prima persona secundae vel tertiae, tertiaeque secunda, semper tanquam potior praecedit.

56. Pronomina inseparabilia primae personae نِي et نِي non opus quidem habent, quum in vocalem exeant, ante Vèçla vocalem subsidiariam assumere: attamen ante articulum اَلْ , quoniam in hoc ا proprie cum vocali a profertur, certe licitum est نِي et نِي pronuntiare; veluti اِهْدِنِيْ اَلصِّرَاطَ (ihdinija 'ççerâta) duc me per viam. — Et verò haec quoque productior forma (quemadmodum هُوَ et هِي facta sunt ex هُوَ et هِي) in carminibus etiam aliàs frequentis usûs est.

57. Tum etiam semper نِي pro نِي usurpatur, quando vox, cui pronomen annectendum est, in longam vocalem aut diph-

thongum cadit: sed tunc, quia brevis vocalis *i* post vocalem longam sponte suâ cum semivocali litterâ *ی* effertur, pro *ی* simpliciter *ی* scribitur; ut in *يَدَايَ* *manús meae*, a *يَدَا*. Quando vox in *ی* aut *ی* exit, unum tantum scribitur *ی*, ac superscribitur Tèsjdîd (§ 36); velut in *فِي* *in me*, a *فِي*, et *بِيَدَيَّ* *in manibus meis*, a *بِيَدَيَّ*.

58. Consimili modo *هُوَ* et *هِيَ*, quando iis coniunctio *وَ* aut *فَ* (quin etiam apud poëtas interrogandi particula *أَ*) praefigitur, breve suum *u* et *i* amittere possunt, ut *وَهُوَ* et *فَهِیَ* scribatur pro *وَهُوَ* et *فَهِیَ*. Nam etiam sic in syllabis *وَ* et *فَ* brevis vocalis *a* per admixtum spiritum tanquam longa profertur, adeo ut cum sequente semivocali litterâ simul sponte suâ brevis illa vocalis *u* vel *i* enuntietur.

59. Pronomina inseparabilia tertiae personae *هُوَ*, *هُم*, *هِيَ* et *هِيَ* cum Kèsrâ loco Zhammae proferuntur, quoties vox, cui annectuntur, vocali *i* aut diphthongo *ai* terminatur; velut in *بِيَدِهِ* *in manu eius*, et *بِيَدَيْهِ* *in manibus earum*. — Reliqua haec horum pronominum forma est ex antiquitate, quae utramque formam sine discrimine usurpabat, adeo ut ne inter *هُوَ* et *هِيَ* quidem generis observaretur differentia. Usitata autem mansit pronuntiatio cum vocali *i* tantummodo, quando vocalis *i*, sive sola, sive in diphthongo *ai*, antecedit, ut, quum littera *ه* in his pronominibus non nisi leniter pronuntietur, vocalium *i* et *u*, qui sic existit, evitetur concursus. — Quodsi autem, quoniam in eodem sententiae articulo Vèçla sequitur, pronomen *هُم* cum vocali subsidiariâ proferendum est, alii qui-

dem هِمُ, perinde ac هُمُ (§ 55), sed alii هِمِ cum usitatissimâ vocali subsidiariâ Kèsrâ (§ 46), pronuntiant.

60. Si pronomen يِ annectitur voci, cuius ultima littera sive Hamza ob accedentem vocalem *i* in يِ commutatur (§ 24), unum tantum ex lege orthographiae Arabicae scribi solet يِ, superscriptâ Hamzâ (§ 27): velut in رِدَائِيَّ (*pallium meum*) pro رِدَائِي, et hoc pro رِدَائِي.

B. DE VERBO.

1. De verbo perfecto.

61. *Verbum perfectum* est, quod tres saltem litteras consonantes habet easque in derivatione et omnibus flexibus conservat.

a. De variis verbi perfecti formis et propriâ singularum significatione.

62. *Trilitterum* verbum tum triplicem pro diversâ significatione formam admittit, unam *activam*, ac duplicem, quam *neutram* appellant grammatici; tum varias a se *derivatas* habet cum novâ quâdam singulis propriâ significationis accessione *formas*. Ad tredecim vulgò numerantur, quae in 3^{tiâ} personâ sing. masc. Perfecti, quae simplicissima personalis verbi perfecti forma est, a verbo فعل, quo pro paradiagmate uti solent grammatici Arabici, hoc modo se habent:

1. {	فَعَلَ	2. فَعَلَ	5. تَفَعَّلَ	8. اِفْتَعَلَ	11. اُفْعَلَّ
	فَعِلَ	3. فَاعَلَ	6. تَفَاعَلَ	9. اُفْعِلَ	12. اُنْفَعِلَ
	فَعَّلَ	4. اُفْعَلَّ	7. اِنْفَعَلَ	10. اِسْتَفَعَلَ	13. اُفْعُولَ

Addunt quidam 14^{am} formam اِفْعَنْلَ , et 15^{am} اِفْعَنْلِي .

63. Tum accedunt quatuor formae verbi *quadrilitteri*, quae ab eodem verbo فَعَلَ , si, ut quadrilitterum fiat, litteram م praemittimus, sic variantur:

II. مَفْعَلٌ , II. تَمَفْعَلٌ , III. اِمْفَعَلٌ , IV. اِمْفَعَلٌ .

64. Atqui in hac formarum verbi trilitteri et quadrilitteri ratione, a grammaticis Arabicis traditâ et vulgò acceptâ, non unum est, quod minùs probandum esse videtur. Quae igitur ut corrigantur, sequentia praecipue animadvertenda sunt.

65. In istis formis 5ta, 6ta, 7ma, 8va et 10ma verbi trilitteri, et II^{da} quadrilitteri, formae sunt *mediae*, quae vulgò dicuntur, id est *reflexivae* seu *reciprocae*. Hae autem a formis simplicibus, quae vulgò *activae*, sed rectiùs *subiectivae* dicuntur, hoc modo inclinari solent, ut praefigatur littera ت, sive cum brevi Phat'hâ prolata (ut in 5ta et 6ta verbi trilitteri, et in II^{da} quadrilitteri); sive cum nullâ vocali, sed ita ut praemittatur brevis Kèsra cum ʾ prosthetico (§ 45), quo in casu littera ت non ante primam verbi litteram, sed post eam efferri solet (ut in 8va et 10ma formâ verbi trilitteri). In solâ formâ 7ma eâdem fere significatione praefigitur ن, praemissâ Kèsrâ cum ʾ prosthetico. Sic igitur a primâ formâ verbi trilitteri duplici modo 7ma et 8va, a secundâ 5ta, a tertiâ 6ta, a primâ quadrilitteri II^{da}, inclinata est: sed 10ma trilitteri a quadrilittero سَفَعَلٌ .

66. Videlicet pauca quidem verba quadrilittera facta sunt ex pluribus vocibus in unam contractis (ut بَسْمَلٌ ex loquutione

(بِسْمِ اللَّهِ); sed pleraque a verbo trilittero derivata sunt. Par-
tim enim inclinata sunt a nomine, quod a verbo trilittero ope
additae cuiusdam litterae factum est; veluti مَذَقَبَ sectam se-
quutus est, a مَذَقَبَ secta, a verbo ذَقَبَ. Et maxima pars
non alio modo a trilittero verbo declinata sunt, quàm forma
2da, 4ta et 9na a primâ et simplice. — Nam, primò, perinde
ut 2da فَعَلَ ex primâ sic facta est, ut ad formam cum signifi-
catione augendam media littera duplicaretur atque adeo quasi
quadrilitterum verbum fieret; ita in aliis eodem consilio media
littera non duplicata, sed ante vel post eam alia, sive semivo-
calis, sive spiritus aut gutturalis, sive liquida, sive denique
alia, littera inserta est, ut exsisterent formae iam verè qua-
drilitterae فَعَوَّلَ, فَيَعَلَّ, فَاعَلَّ, فَهَعَلَّ, فَتَعَلَّ, فَرَعَلَّ, فَمَعَلَّ, فَعَوَّلَ,
فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ, فَعَوَّلَ,
formae 3^{tia} فَاعَلَّ a formis quadrilitteris فَعَوَّلَ, فَيَعَلَّ vel فَاعَلَّ quic-
quam differre videtur, praeterquam quòd pro diphthongo *au*
vel *ai*, aut pro brevi *a* cum spiritu leni, longa vocalis *ā* pro-
nuntiata sit. — Porro, sicuti forma 9na أَفَعَلَ a primâ inclinata
est tertiâ litterâ duplicatâ (praemissâ brevi Kèsrâ cum ʾ pros-
thetico, quia, si media syllaba fortiùs et elatiore tono profer-
tur, primae consonantis vocalis obscuratur), ita in aliis tertiâ
littera bis pronunciata est, ut exsisteret forma فَعَلَّلَ, vel pro
quartâ tertiae simili alia, veluti liquida, ut in فَعَلَّلَ, aut semivo-
calis, ut plurimum quiescens, ut in فَعَلَّى; quam ultimam for-
mam vix *quadrilitterum* verbum appellare licet. — Denique, ut
forma 4ta أَفَعَّلَ a simplice facta et aucta est litterâ ʾ sive spiritu
leni in principio additâ, sic in aliis aliam litteram adhibitam

offendimus, veluti * sive spiritum asperum, ut فَفَعَلَ existeret. Atque haec quoque origo est formae quadrilitterae سَفَعَلَ, praemisso spiritu dentali, cuius medium, ut diximus (§ 65), forma 10ma اسْتَفَعَلَ est. Sed, quum formae أَفَعَلَ et سَفَعَلَ eiusdem plane significationis sint, forma autem أَفَعَلَ frequentissime, sed سَفَعَلَ rarissime usurpetur; quumque a solâ formâ سَفَعَلَ derive-
tur forma media; ideo frequentissima haec forma media اسْتَفَعَلَ, quasi ab أَفَعَلَ inclinata esset, formis verbi *trilitteri* accenseri solet. Ne verò mireris, formam أَفَعَلَ, quamvis quatuor litteras diversas habeat, inter formas *trilitteri* verbi numerari: nam prima huius formae littera in quibusdam flexibus obscuratur; verbum autem *quadrilitterum* non dicitur, nisi quod quatuor suas litteras in *omnibus* flexibus conservat (§ 61).

67. Tum, sicut a simplice verbo *trilittero* derivatae sunt omnes hae formae, variis modis auctae (sive in *formis verbi trilitteri* numerentur, sive *verba quadrilittera* dicantur); ita hae formae auctae denuo iisdem modis ampliùs augeri coeptae sunt. — Ac primò quidem, ut *trilitteri*, sic etiam *quadrilitteri* verbi, ultima consonans duplicata est, atque ita, quemadmodum a *trilittero* forma 9na (فَعَلَ a أَفَعَلَ), sic a *quadrilittero* forma IV^{ta} derivata est; a مَفَعَلَ exempli causâ اِمْفَعَلَ (§ 63). Et, quum sic etiam a formâ *quadrilitterâ* فَعَعَلَ declinetur اِفْعَعَلَ, paenultima autem et antepaenultima vocales, quae non nisi leni spiritu separantur, facilè in unam longam vocalem confluant (§ 15, 2°); exinde orta est forma اِفْعَعَلَ, quae, quia nunc paenultima verbi *quadrilitteri* consonans † obscurata est, rursùm formis verbi tri-

litteri annumeratur in iisque 11ma dicitur. — Tum etiam, perinde ut a trilatero verbo quadrilaterum derivatur novâ litterâ ante mediam consonantem, vel post eam, insertâ (§ 66), sic aliquando eodem modo quadrilaterum denuo augetur. Ac praecipue quidem sic medio verbo inseritur littera ن, vel potiùs syllaba *an*, ita ut a مَعَلَ exempli causâ fiat اَمْعَلَّ: quae verbi quadrilateri forma III^{ia} est (§. 63). Pariter e formis auctis فَعَلَّ et فَعَلَى ortae sunt auctiores اَفْعَلَّلَّ et اَفْعَلَلَى; quae duae formae a quibusdam grammaticis in formis verbi trilateri 14ta et 15ta numerantur (§ 62). Nimirum formae فَعَلَّلَّ et فَعَلَلَى, quum non quatuor *diversas* et *consonantes* litteras habeant, non vera quadrilatera verba sunt, et littera ن etiam septimae formae derivationi inservit: quare eodem certe iure illae 14ta et 15ta, atque 12ma et 13^{ia}, formis derivatis verbi trilateri annumerari posse videantur. — Sin autem paenultima verbi quadrilateri consonans م est, antecedens littera ن in unam duplicem cum eâ coalescit (§ 41), velut in اِذْرَمَسَ pro اِذْرَمَسَسَ. Et in formis quadrilateris, quae paenultimam litteram و vel ى habent, in formis فَعَوَّلَّ et فَعَيَّلَّ, non, sicut vulgò, syllaba *an*, sed cum sequente litterâ semivocali conveniens diphthongus *au* vel *ai*, inseritur, adeo ut اِفْعَوَّلَّ et اِفْعَيَّلَّ exsistat. اِفْعَوَّلَّ vulgò a grammaticis formis derivatis verbi trilateri accensetur, ac 13ma dicitur. Formarum autem اِفْعَيَّلَّ et اِفْعَمَّلَّ a perpaucis tantum alibua habita ratio est.

68. Prout autem verbum trilaterum augetur ultimae litterae repetitione (ut فَعَلَّلَّ exsistat, § 66), sic idem fieri potest re-

petendo *duas* litteras extremas, vel potiùs, quum ultima vocalis brevis in linguâ vulgari non pronuntietur, repetendo ultimam *syllabam*. Sic oritur forma اِفْعَلَّعَلَّ, sive, ut in linguâ vulgari effertur, 'ph'al'al, a simplice verbi formâ pha'al. Quum autem haec forma cani latranti, quàm homini loquenti, convenientior esse videatur, ideo in sermone Arabico ea non integra manet, sed pro اِفْعَلَّعَلَّ effertur اِفْعَوَّعَلَّ, in linguâ vulgari 'ph'au'al pro 'ph'al'al, ita ut media syllaba, quo latratus evitetur, non in eandem, atque ultima, consonantem, sed in diphthongum, exeat. Haec igitur origo est formae verbi trilitteri 12ma (§ 62).

69. Iam verò ab hisce verbi Arabici formis (sive *verbi trilitteri formae*, sive *verba quadrilittera*, vulgò dicantur), quotquot aliquam subiecti cuiusdam actionem significant, et verò etiam a formis *mediis*, id est reflexivis, praeterea derivari potest nova forma, quae vulgò *passiva*, sed rectiùs *obiectiva*, nuncupatur; quemadmodum quae vulgò *activa* forma dicitur, ut vera eius vis significetur, *subjectiva* dicenda est. Propria obiectivae formae est vocalis Zhamma in primâ syllabâ.

70. Lubet nunc variam hancce, iam explicitam, verbi formationem et unius formae ab alterâ derivationem brevi in conspectu proponere: utque simul facilis comparatio sit cum vulgari formas verbi trilitteri et quadrilitteri numerandi ratione, quam superiùs descripsimus (§ 62 et 63), uncinis inclusas singulis verbi *trilitteri* formis abscribimus *Arabicam* numeri notam I, 2, 3, 4 etc., iis formis, quae verba *quadrilittera* nuncupari solent, litteram Q, earumque derivatis *Romanam* numeri notam II, III aut IV. Non est autem opus, ut quadrilitte-

ras formas hîc exhibeamus omnes, sed eas duntaxat, quae prae ceteris notabiles sunt, saltem in formâ subiectivâ: notitia reliquarum intelligi potest ex § 66, obiectivarum et reflexivarum ex analogiâ.

Forma subiectiva;		obiectiva.	Reflexiva;		obiectiva.
[1]	activa فَعَلَ	فَعِلَ	[7] اِنْفَعَلَ	et اِفْتَعَلَ	اِنْفَعِلَ
	semiact. فَعِلَ				
	neutra فَعِلَ		[8]		اِفْتَعِلَ
[2]	فَعَلَ	فَعِلَ	[5]	تَفَعَّلَ	تَفَعَّلَ
[Q]	فَعَعَلَ	فُعِلَ	[II]	تَفَعَّعَلَ	تَفَعَّعِلَ
	فَعَيَّلَ	—		—	—
	فَعَوَّلَ	—		—	—
	فَعَّوَلَ	—		—	—
[Q]	فَنَعَلَ	فُنِعِلَ	[II]	تَفَنَّعَلَ	—
	فَيَعَلَ	—		—	—
	فَوَعَلَ	—		—	—
	فَأَعَلَ	—		—	—
[3]	فَاعَلَ	فُوِعِلَ	[6]	تَفَاعَلَ	تُفَوِّعِلَ
[9]	اِنْعَلَ	inusitata.		inusitata.	inusitata.
[Q]	فَعَّلِلَ	فُعِّلِلَ	[II]	تَفَعَّلَّلَ	تَفَعَّلَّلِلَ
	فَعَّلَّنَ	—		—	—
	فَعَّلَّى	—		—	—

Forma subiectiva;		obiectiva.	Reflexiva;	obiectiva.
[4]	أَفْعَلٌ	أَفْعَلٌ	inuitata.	inuitata.
[Q]	فَفْعَلٌ	—	—	—
	سَفْعَلٌ	—	[10] اسْتَفْعَلٌ	اسْتَفْعَلٌ
	مَفْعَلٌ	—	[II] تَمَفْعَلٌ	تَمَفْعَلٌ
	تَفْعَلٌ	—	—	—
[IV]	أَمَفْعَلٌ	أَمَفْعَلٌ	inuitata.	inuitata.
	أَفْعَالٌ	—		
[11]	أَفْعَالٌ	inuitata.	inuitata.	inuitata.
[III]	أَمَفْعَلٌ	أَمَفْعَلٌ	inuitata.	inuitata.
[14]	أَفْعَلٌ	—		
[15]	أَفْعَلِي	—		
[III]	أَفْعَلٌ	أَفْعَلٌ	inuitata.	inuitata.
	أَفْعِيلٌ	—		
[18]	أَفْعُولٌ	أَفْعُولٌ	inuitata.	inuitata.
[12]	أَفْعَوَعَلٌ	أَفْعَوَعَلٌ		

71. Speciatim adhuc de formis mediis (reflexivis seu reciprocis) monenda sunt sequentia. — In iis, quae, ut 5ta et 6ta verbi trilitteri, litteram ت cum Phat'ha praefixam habent, nonnunquam ea littera sine vocali illâ profertur, sed praemittitur ei brevis Kèsra cum ı unionis sive *prothetico* (§ 65), si etiam prima verbi consonans ت est, aut soni finitimi littera

ص , ش , س , ز sibilans ط , vel ط , ذ , د , ج , ت vel ص . Attamen tunc littera ت non, sicut in 8va et 10ma formâ, post primam verbi consonantem effertur, sed in unam duplicem cum eâ coalescit (cf. § 40); velut in اِتَّقَلَ pro vulgari تَتَّقَلَ. Sic evitatur duorum similium sonorum ingratus concursus.

72. Pariter in 8va formâ, si una istarum litterarum prima verbi consonans est, littera ت, quae aliàs post primam verbi consonantem profertur, cum ط , ط et د semper, cum reliquis nonnunquam, in unam duplicem coalescit, velut in اِطْبَعَ , اِتَّبَعَ , اِضْرَبَ et اَشْبَهَ , اَزَلَفَ , اِظْلَمَ , اَذْكَرَ , اَتَّبَعَ , اَدْرَكَ , تَبَعَ , ضَرَبَ et شَبَهَ , زَلَفَ , ظَلَمَ , ذَكَرَ , قَبَّضَ , دَرَكَ , طَبَعَ . — Quando autem littera ت, ut vulgò, post primam verbi consonantem effertur, litterarum ط , ص , ص , ذ et ز propria natura efficit, ut ت post tres priores in fortius ط , post duas posteriores in lenius د, commutetur, ac dicatur اِظْلَمَ pro اِظْتَلَمَ , اِصْطَبَعَ a صَبَعَ , et similiter اِضْطَرَبَ et اِزْدَلَفَ . — Sed etiam sic cum litterâ ط vel د facile in unam duplicem coalescit, et blaesum suum sonum amittit antecedens ط vel ذ, adeo ut pronuntietur اِظْلَمَ et اِذْكَرَ ; cuiusmodi verba proinde tribus modis diversis in hac 8va formâ proferre licet. Semper autem sic prima verbi consonans ت, si littera ت post eam profertur, huic assimilatur; diciturque non minùs اِتَّبَعَ (pro اَتَّبَعَ), quàm اِتَّبَعَ , ا . — Obiter hîc monemus, in 10ma quidem formâ litteram ت post س proferri solere, sed in uno frequentissimo verbo imperfecto اِسْتَطَاعَ ingratum duarum similium litterarum concursum sic evi-

tari, ut littera ت cum suâ vocali elidatur atque اسْطَاعَ pronuntietur; aut secundum alios grammaticos ita, ut vocalis duntaxat maneat, ideoque littera س duplicetur atque اسْطَاعَ proferatur.

73. In 7ma denique formâ litteram ن prae fixae syllabae in cum primâ verbi litterâ, si haec quoque ن est, in unam duplicem coalescere, velut in اَنْمَسَ a نَمَسَ, vix, ut moneamus, necesse esse videtur (§ 35). Verum idem nonnunquam accidit, si prima verbi littera م est (§ 39); ut in اَنْمَلَسَ pro اَمَلَسَ. Conferatur § 67.

74. Iam verò quòd ad propriam singulis hisce verbi formis vim et significationem attinet; de eâ generatim quidem in primis sequentia animadverti debent; quàm varie autem propria et principalis singularum significatio transferatur; hîc adductis exemplis exponere longum foret.

75. Ea *simplicis verbi forma*, cuius media consonans in Perfecto cum vocali *a* profertur, peculiaris est verbis *activis*, id est iis, quae *proprie* aliquam *actionem* designant, ut فَعَلَ *agere*. E contrario forma *neutra* فَعُلَ *qualitatem* aut *conditionem* significat, quae cum nullâ actione coniuncta est; ut حَسُنَ *pulchrum esse*. Sed alteram formam neutram فَعِلَ rectissime *semi-activam* nuncupes: designat enim *affectionem* aut *passionem*, quam nunquam non aliqua comitatur actio, aut *proprieta-tem*, quatenus ea *exhibetur* sive *exeritur*; ut حَزِنَ *tristem esse*, فِهِمَ *intelligentem esse, intelligere*.

76. Duplicatio mediae consonantis in formâ secundâ فَعَّلَ eam

exprimit *vim*, ut aliquam *curam*, *operam*, vel *diligentiam* adhibitam, vel actionis *frequentiam* designet: ut كَسَرَ *frangere*, sed كَسَرَ *confringere*. Plerumque significat *curare* seu *facere* id, quod simplex verbi forma denotat; veluti نَزَلَ *descendere*, sed نَزَلَ *curare*, ut aliquis vel aliquid *descendat*. — Convenit significatio omnium earum *formarum quadrilitterarum*, quae ex trilittero verbo factae sunt novâ litterâ post mediam consonantem, vel ante eam, insertâ.

77. *Tertiae formae proprium est*, ut significet *adversus aliam rem aut personam*, vel *erga eam*, illam *instituere actionem*, illamve *exhibere qualitatem*, quae simplice verbi formâ designetur. Sic وَقَعَ significat *irruere*, *invadere*; sed وَاقَعَ *adoriri* (*invasionem instituere adversus*) aliquem; خَشَنَ *rudem esse*; sed خَاشَنَ *rude tractare* (*ruditate uti erga*) aliquem.

78. Perinde ut in medio (§ 76), sic etiam in fine verbi litterae duplicatio (vel repetitio), aut novae additio, aliquam designat *vim*. Hoc tamen in usu linguae observatur discrimen, ut, si in medio verbum eo modo augeatur, significari soleat aliquid, quod *conspicuum* vel *insigne* sit in *actione*; sed, verbo in fine aucto, *conspicua* potius vel *insignis* designetur *qualitas*. Et *forma* quidem *nona* fere non usurpatur, nisi in iis verbis, quae *colorem* aut *deformatem* significant: *color* enim et *deformatas* qualitates sunt *conspicuae*, quae in primis in oculos incurrunt. Veluti اَصْفَرَ *flavum esse* significat, et اَعْوَجَ non simpliciter *curvum esse*, sed *curvitate conspicuum* vel *insignem*, id est *curvitate deformem*, esse. — Similiter ver-

bum quadrilitterum in medio auctum طَمَنَّ vel طَأْمَنَ *quietum* vel *tranquillum reddere* significat, sed in formâ IV^{ta} اطمأنَّ *quiete* vel *tranquillitate frui*, sive *insigniter quietum* vel *tranquillum esse*. — Et, quum *undecima* verbi trilateri forma اَفْعَالٌ pro اِنْفَعَالٌ hoc a nonâ differat, quòd etiam in medio aucta sit; ideo etiam maiorem et intensiorem habet significationis vim. Sic اَصْغَارٌ significat *valde flavum esse*.

79. *Verborum quadrilitterorum*, quae a fine aut a principio aucta sunt novae litterae additione, maxima pars originem et significationem habet a nomine, quod a verbo trilatero novâ litterâ in fine aut in principio additâ derivatum est; inprimis formae تَعْلَنَ, مَفْعَلٌ et تَفْعَلٌ. Sed iis formis, quae ab initio *spiritu* praemisso auctae sunt, id est *formae quartae* verbi trilateri اَفْعَلٌ, et rarissimis formis quadrilitteris سَفْعَلٌ et قَفْعَلٌ, hoc proprium est, ut significant *facere*, *efficere*, aut quocunque modo *causam esse*, ut id, quod simplex verbum denotet, sit vel fiat. Veluti حَزَنَ *tristem esse*, sed اَحْزَنَ *contristare*; طَرَدَ *propellere*, sed اَطْرَدَ *facere*, seu *iubere*, aliquem aliquid *propellere*.

80. *Forma duodecima*, اِنْفَعَوْلٌ, quum proprie secundam syllabam iteratam et continuatam habet (§ 68), etiam proprius sensus, qui ei subiectus est, huic singulari formae respondet. Exempli causâ اَخْشَنَ, *asperum sive rudem esse*, اِخْشَوْشَنَ significat *asperitatem iterumque asperitatem*, sive *frequentes asperitates*, vel *continuum ruditatem*, habere.

81. De significatione, quae singulis *formis reflexivis* seu

reciprocis et *obiectivis* seu *passivis* propria sit, singulatim exponere non opus esse videtur. Monemus duntaxat, formas reflexivas omnibus iis, quae etiam aliis linguis his formis propriae sunt, significationibus, et verò etiam vice formarum obiectivarum, usurpari: quod in primis frequens est in formâ 7ma ^a. — Etiam hoc animadvertendum est, omnes formas significationem obtinere posse, et saepissime obtinere, a nomine. Veluti مَرَضَ non significat *curare*, ut *aegrotet*, sive *aegrotum reddere*, a مَرِضَ *aegrotare*; sed *aegrotum curare*, a مَرِيضَ *aegrotus*.

b. De flexurâ verbi perfecti.

82. Quos in linguâ Arabicâ *modos*, tum personales, tum impersonales, habeat verbum perfectum, et quomodo *personales* pro diversitate *personarum*, *generis* *numerique* flectantur, apparebit ex *paradigmate coniugationis formae simplicis*, quod a verbo قَدَّمَ desumptum hîc sequitur. Modorum autem *impersonalium*, quum nomina sint, omnino eadem flexio est, ac ceterorum nominum: de hac igitur posthac agetur.

a) Videatur de vero formarum mediarum seu reflexivarum sensu *Over de deelen der rede en de redeontleding, of Logische analyse der taal*, p. 31—33 editionis secundae.

*Formae primae subiectivae modi personales.**Perfectum activum.*

persona.	Singulare.		Plurale.		Duale.	
	masc.	fem.	masc.	fem.	masc.	fem.
3.	قَدِمَ	قَدِمَتْ	قَدِمُوا	^a قَدِمْنَ	قَدِمَا	قَدِمَتَا
2.	^a قَدِمْتَ	قَدِمْتِ	^b قَدِمْتُمْ	قَدِمْتُنَّ	comm. قَدِمْتُمَا	
1.	comm. ^a قَدِمْتُ		قَدِمْنَا		

Perfectum semiactivum.

قَدِمَ, قَدِمْتِ, قَدِمْتُ, et sic porro.

Perfectum neutrum.

قَدِمَ, قَدِمْتِ, قَدِمْتُ, et sic porro.

Imperfectum activum.

3.	يَقْدُمُ ^c	تَقْدُمُ	يَقْدُمُونَ	^a يَقْدُمْنَ	يَقْدُمَانِ	تَقْدُمَانِ
2.	تَقْدُمُ	تَقْدُمِينَ	تَقْدُمُونَ	تَقْدُمْنَ	تَقْدُمَانِ	
1.	أَقْدُمُ		نَقْدُمُ		

a) Animadverti debet, si ultima verbi littera ت aut ن est, illam cum ت in terminationibus personalibus 2^{dae} pers., hanc cum ن in terminationibus ن et نَا in unam duplicem coalescere. Sic a سَكَّتَ 2 p. s. m. سَكَّتِ, a سَكَّنَ 3 p. pl. f. سَكَّنَ est. Cf. § 53 et 57. Videatur quoque § 40.

b) Terminatio huius personae تُم, si pronomen annectitur, longâ vocali ū augetur; ut in قَدِمْتُونِي. Cf. § 48, 1° et § 55. Etiam poëtae hanc terminationem, etsi pronomen non annectitur, subinde تُم vel تُم pronuntiant.

c) Sunt dialecti, in quibus prima huius modi syllaba non cum Phat'hâ, sed cum Kèsrâ profertur, sicut in linguâ Hebraeâ.

aut

تَقْدِمِينَ, تَقْدِمُ, يَقْدِمُ, etc.

Imperfectum semiactivum.

يَقْدِمُ, rarò يَقْدَمُ.

Eandem autem hanc formam saepe habet Imperfectum verbi *activi*, quando ultima vel paenultima littera *gutturalis* est; ut يَقْدَحُ et يَقْصَمُ.

Imperfectum neutrum.

يَقْدَمُ.

Iussivus et Coniunctivus. d

3.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{يَقْدَمُ} \\ \text{يَقْدَمُ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{تَقْدِمُ} \\ \text{تَقْدِمُ} \end{array} \right\}$	يَقْدَمُوا	يَقْدَمَنَّ	يَقْدَمَا	تَقْدَمَا
2.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{تَقْدَمُ} \\ \text{تَقْدَمُ} \end{array} \right\}$	تَقْدَمِي	تَقْدَمُوا	تَقْدَمَنَّ		تَقْدَمَا
1.	$\left\{ \begin{array}{l} \text{أَقْدَمُ} \\ \text{أَقْدَمُ} \end{array} \right\}$			نَقْدَمُ نَقْدَمُ

Pariter يَقْدِمُ vel يَقْدَمُ, et يَقْدَمُ vel يَقْدَمُ. e

d) Quam vocalem media consonans habet in Imperfecto, eandem in Iussivo et Coniunctivo atque in Imperativo, itemque in formis horum modorum paragogicis, obtinet.

e) Duplicem in hoc modo formam eae tantum habent personae, quae nullam in fine auctae sunt terminationem. Nam his in quibusdam casibus additur terminatio *a* (quae in sermone Hebraeo soli primae personae

Forma paragogica.

3.	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَنَّ} \\ \text{يَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَنَّ} \\ \text{يَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَنَّ} \\ \text{يَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَنَّ} \\ \text{يَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{يَقْدُمَنَّ} \\ \text{يَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$
2.	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{تَقْدُمَنَّ} \\ \text{تَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$
1.	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمَنَّ} \\ \text{أَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمَنَّ} \\ \text{أَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمَنَّ} \\ \text{أَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمَنَّ} \\ \text{أَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمَنَّ} \\ \text{أَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$	$\left\{ \begin{array}{c} \text{أَقْدُمَنَّ} \\ \text{أَقْدُمَنَّ} \end{array} \right\}$

Pariter يَقْدُمَنَّ vel يَقْدُمَنَّ , et يَقْدُمَنَّ vel يَقْدُمَنَّ f.

propria est): et, quum haec auctior forma post certas quasdam *coniunctiones* usurpetur, eam discriminis gratiâ *Coniunctivum* appellare poteris.

f) Duae hae formae paragogicae a grammaticis sic distingui solent, ut prior *gravis*, posterior *lenis*, dicatur. Significationis differentia prope-modum nulla est, et tum in plurali feminino, tum in duali, etiam formae discrimen disparet. — In Alcorano formae *levis* terminatio *an* interdum eodem modo scribitur, ac similis terminatio nominum (§ 10):

يَقْدُمَنَّ . — Facta autem esse videtur forma paragogica a Iussivo seu Coniunctivo et Imperativo, annexâ particulâ encliticâ نَ , quae in linguâ Hebraeâ simili modo usurpatur et *en*, *age*, *obsecro* vel *quaeso* significat. Etiam in Hebraeâ linguâ particula נ verbo in vocalem exeunti subiuncta literam Nun duplicatam habet; sed, quum accentum habeat, seorsum scribitur. In Arabicâ annexa est verbo, quia sine accentu proferitur, ideoque etiam vocalis *a* correpta est. Et haec vocalis *a* in plurali feminino et in duali in breve *e* mutata est ob longum *â*, quod in paenultimâ syllabâ antecedit. Si breve illud *a* in reliquis personis penitus in pronuntiando obscuratur et propterea ultimae quoque consonantis duplicatio non auditur, forma paragogica *levis* nuncupatur.

Imperativus d.

2. || أَقْدِمُ | أَقْدِمُوا || أَقْدِمِي | أَقْدِمِي || أَقْدِمِي

Pariter أَقْدِم et أَقْدِم.

Forma paragogica.

2. { أَقْدِمُ | أَقْدِمِي | أَقْدِمِي } || أَقْدِمَانِ | أَقْدِمَانِ || أَقْدِمَانِ

Pariter أَقْدِمِي vel أَقْدِمِي, et أَقْدِمِي vel أَقْدِمِي f.

*Modi impersonales.**Participium.*

قَادِمٌ

Infinitivus

unâ pluribusve profertur e sequentibus nominum formis :

- (1) قَدِمَ, (2) قُدِمَ, (3) قَدِمَ, (4) قَدِمَ, (5) قُدِمَ, (6) قَدِمَ,
 (7) قَدِمَ, (8) قُدِمَ, (9) قَدِمَ, (10) قَدِمَ, (11) قُدِمَ, (12) قَدِمَ,
 (13) قَدِمَ, (14) قَدِمَ, (15) قُدِمَ, (16) قَدِمَ, (17) قَدِمِي,
 (18) قَدِمَانِ, (19) قَدِمِي, (20) قَدِمَانِ, (21) قَدِمَانِ, (22) قَدِمَانِ,
 (23) قَدِمَانِ, (24) قُدِمِي, (25) قَدِمِي, (26) قَدِمِي, (27) قَدِمِي,
 (28) قُدِمِي, (29) قُدِمِي, (30) مَقْدِمٌ, (31) مَقْدِمَةٌ, (32) مَقْدِمٌ,
 (33) مَقْدِمَةٌ g

g) His 33, quae vulgò numerantur, Infinitivi formis ab aliis grammaticis etiam aliae accensentur; ut قَدِمِي, مَقْدِمٌ, مَقْدِمَةٌ, مَقْدِمَةٌ et مَقْدِمٌ.

Forma prima obiectiva.

<i>Perfectum</i>	قَدِمَ
<i>Imperfectum</i>	يَقْدِمُ
<i>Iussivus</i>	يُقْدِمْ
<i>Coniunctivus</i>	يُقْدِمَ
<i>Forma paragogica</i>	يُقْدِمَنَّ
<i>Participium</i>	مُقْدِمٌ

Imperativum et *Infinitivum* forma obiectiva in linguâ Arabicâ non admittit.

83. Sequuntur nunc exempla coniugationis *formarum derivatarum verbi trilitteri* eo, quo vulgò a grammaticis numerantur, ordine (§ 62), itemque *formarum verbi quadrilitteri* (§ 63). Non est autem opus, harum formarum exhibere Iussivum et Coniunctivum huiusque atque Imperativi formas paragogicas: nam hi modi quâ ratione formentur, ex analogiâ et comparatione formae primae facilè intelligitur.

Videlicet omnia a verbo derivata nomina abstracta, quae dicuntur, si tanquam Infinitivi construuntur, hoc quoque nomine appellari possunt. In magnâ autem illâ formarum copiâ notandum est, Infinitivum, si verbum transitivum est, vulgò esse ut قَدِمَ, si intransitivum et activum, ut قُدِمَ, si intransitivum et semiactivum, ut قَدِمَ, si neutrum, ut قَدِمَةٌ vel قَدِمَةٌ; et quae a primâ verborum formâ Infinitivi formae in usu sunt, eae, ut reliqua nomina, in lexicis recensentur.

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	قَدِمَ	يُقَدِّمُ	قَدِّمَ	قَدِمَ	يُقَدِّمُ
3 ^{tiae}	قَامَ	يُقَادِمُ	قَادِمَ	قَوَدِمَ	يُقَادِمُ
4 ^{tac}	أَقْدَمَ	يُقَدِّمُ	أَقْدِمَ	أَقْدَمَ	يُقَدِّمُ
5 ^{tac}	تَقَدَّمَ	يَتَقَدَّمُ <i>h</i>	تَقَدَّمْ	تَقَدَّمَ	يَتَقَدَّمُ
6 ^{tac}	تَقَادَمَ	يَتَقَادِمُ <i>h</i>	تَقَادِمَ	تَقَوَدِمَ	يَتَقَادِمُ
7 ^{mae}	أَنْقَدِمَ	يَنْقَدِمُ	أَنْقَدِمَ	أَنْقَدِمَ	يَنْقَدِمُ
8 ^{vae}	أَقْتَدِمَ	يَقْتَدِمُ	أَقْتَدِمَ	أَقْتَدِمَ	يَقْتَدِمُ
9 ^{nae}	أَقْدَمَ	يُقَدِّمُ	أَقْدِمِ	inuit.	inuit.
10 ^{ae}	أَسْتَقْدِمَ	يَسْتَقْدِمُ	أَسْتَقْدِمَ	أَسْتَقْدِمَ	يَسْتَقْدِمُ
11 ^{ae}	أَقْدَامَ	يُقْدِمُ	أَقْدِمِ	inuit.	inuit.
12 ^{ae}	أَقْدَوِمَ	يُقْدَوِمُ	أَقْدَوِمَ	أَقْدَوِمَ	يُقْدَوِمُ
13 ^{ae}	أَقْدَوِمَ	يُقْدَوِمُ	أَقْدَوِمَ	أَقْدَوِمَ	يُقْدَوِمُ
Q. I.	مَقْدَمَ	يَمْقَدِمُ	مَقْدِمَ	مَقْدَمَ	يَمْقَدِمُ
II.	تَمَقْدَمَ	يَتَمَقْدِمُ <i>h</i>	تَمَقْدِمَ	تَمَقْدَمَ	يَتَمَقْدِمُ
III.	أَمْقَدِمَ	يَمْقَدِمُ	أَمْقَدِمَ	أَمْقَدِمَ	يَمْقَدِمُ
IV.	أَمْقَدِمَ	يَمْقَدِمُ	أَمْقَدِمِ	أَمْقَدِمَ	يَمْقَدِمُ

h) In 2da personâ et in 3^{tia} femininâ ingratam repetitionem syllabae *ta* omittere licet, et exempli causâ تَقَدَّمُ et تَقَادِمُونَ dicere pro تَتَقَدَّمُ et تَتَقَادِمُونَ.

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium	
		subjectivum.	obiectivum.
2 ^{dae}	تَقْدِمُ; rarius تَقْدِمَةٌ, تَقْدَامُ, قَدَامُ, قَدَامٌ vel قَدَامٌ.	مَقْدَمٌ	مَقْدَمٌ
3 ^{tiae}	تَقْدِمَةٌ et قَدَامٌ; raro تَقْدِمُ.	مَقْدَمٌ	مَقْدَمٌ
4 ^{tae}	أَقْدَامٌ; raro قَدَامٌ vel قَدَامَةٌ.	مَقْدَمٌ	مَقْدَمٌ
5 ^{tae}	تَقْدِمُ; raro تَقْدَامٌ	مَتَقْدِمٌ	مَتَقْدِمٌ
6 ^{tae}	تَقْدَامٌ	مَتَقْدَامٌ	مَتَقْدَامٌ
7 ^{mae}	أَنْقَدَامٌ	مَنْقَدِمٌ	مَنْقَدِمٌ
8 ^{vae}	أَقْتَدَامٌ	مَقْتَدِمٌ	مَقْتَدِمٌ
9 ^{nae}	أَقْدَمَامٌ	مَقْدَمٌ	inuit.
10 ^{ae}	أَسْتَقْدَامٌ	مَسْتَقْدِمٌ	مَسْتَقْدِمٌ
11 ^{ae}	أَقْدِيَمَامٌ	مَقْدَامٌ	inuit.
12 ^{ae}	أَقْدِيدَامٌ	مَقْدُومٌ	مَقْدُومٌ
13 ^{ae}	أَقْدُومٌ	مَقْدُومٌ	مَقْدُومٌ
Q. I.	مَقْدَامٌ vel مَقْدِمَةٌ	مَقْدَمٌ	مَقْدَمٌ
II.	تَمَقْدِمٌ	مَتَمَقْدِمٌ	مَتَمَقْدِمٌ
III.	أَمَقْنَدَامٌ	مَمَقْنَدِمٌ	مَمَقْنَدِمٌ
IV.	أَمَقْدَمَامٌ	مَمَقْدَمٌ	مَمَقْدَمٌ

84. Animadvertendum est, formam 9^{am} et 11^{am} verbi trilitteri et IV^{am} quadrilitteri eodem modo coniugari, ac verba imperfecta, quae ultimam litteram duplicatam habent; de horum autem flexione inferiùs exponetur. — Itemque verba qua-

drilittera, quae in **ى** quiescens exeunt, ut سَلَقَى et in formâ III^{ta} اسَلَقَى, aut quae in litteris suis **ا** habent, ut طَمَنَّ vel طَمَّنَ, et in IV^{ta} formâ اِطْمَنَّ; ea igitur hac parte flectuntur ad normam similium verborum imperfectorum.

2. De verbo imperfecto.

85. *Verbum imperfectum est bilitterum, vel et unius consonantis, verbum, quod tamen ad normam verbi perfecti sive trilitteri coniugatur, et verò etiam in quibusdam vel plerisque formis aut flexibus trilitterum (vel, si proprie unius consonantis fuit, saltem bilitterum) factum est, acceptâ vice primae, secundae tertiaeve consonantis litterâ semivocali, vel **ى**, aut spiritu leni **ا**, aut secundâ litterâ geminatâ. De variis hisce verbi imperfecti generibus nunc tractaturi, ea tantùm breviter hîc annotabimus, quae iis peculiaria sunt, ceteris, quae cum verbo perfecto communia habent, omissis.*

a. De verbo imperfecto primâ litterâ, vel **ى**.

86. *Utraque species in plerisque formis et flexibus verbum perfectum est, litteramque, vel **ى** consonantem habet. — At primò, quoties in coniugando accidit, ut prima verbi littera syllabam claudat, litterae illae semivocales cum praecedente vocali Phat'hâ diphthongum faciunt; veluti وَدَمَ et يَدَمَ; in 4ta formâ اَوْدَمَ et اَيْدَمَ habent.*

†) Haec quidem duo verba in sermone Arabico inusitata sunt: sed hic ea fingimus, ut iis utamur pro exemplis, quorum facilis comparatio sit cum verbo trilittero قَدَمَ, quippe a quo primâ tantùm litterâ differunt.

87. Et *secundò* in eodem casu , post Zhammam et ى post Kèssam consonans esse nequit, sed quiescens fit, quum sola vocalis pronuntietur eaque producatur. Sic forma obiectiva *وَدَمَ* in Impfcto *يُودَمُ*, verbum neutrum *يَدَمَ* in Imprtvo *يَدَمَ* habet.

88. Similiter *tertiò* sola producta vocalis effertur, si ex analogiâ verbi perfecti , post Kèssam vel ى post Zhammam in eâdem syllabâ pronuntiandum esset; ideoque etiam a verbo neutro *وَدَمَ* Imprtvus *يَدَمَ* (non *اَوَدَمَ*), et a formâ obiectivâ *يَدَمَ* Imprfctm *يُودَمَ* (non *يِيَدَمَ*) est. Conferatur § 13.

89. Denique *quartò* in 8va formâ loco litterae , vel ى littera ت, quae huic formae propria est, duplicatur, diciturque *يَتَدَمَ* (pro *اَوَتَدَمَ* aut *اَيَتَدَمَ*), in Imprfcto *يَتَدَمَ*. Rariùs in vicem litterae semivocalis, quae syllabam claudat, brevis vocalis producitur, ut dicatur *يَتَدَمَ*, in Imprfcto *يَتَدَمَ*, in formâ obiectivâ *اَوَتَدَمَ*. Quidam tamen tunc cum Hamzâ et Djezmate scribendum esse censent *اَتَتَدَمَ*, *يَتَتَدَمَ*, *اَوَتَتَدَمَ*, ut vocalem acuen-
dam esse significetur, et sonus ab *اَتَدَمَ*, *يَتَدَمَ* et *اَوَتَدَمَ* non multum differat. Conf. § 30. — Quum autem *اَتَدَمَ* primâ specie non a *وَدَمَ*, sed potiùs a *تَدَمَ* inclinatum esse videatur, hinc factum, ut novum in sermone aliquando exsisteret verbum primâ litterâ ت, quod denuo tanquam verbum trilitterum 1^{mae} formae flecteretur, et a quo deinde aliae rursùs formae, praesertim nomina, derivarentur. Et verò etiam, licet novum verbum primâ litterâ ت eo modo non exstiterit, aliquando tamen nomen derivatum, atque adeo 1^{mae} quoque formae Infinitivus, pro semivocali primam litteram ت habet. Veluti *تَضَعُ* (quod

etiam تُضَع profertur ac scribitur) nihil differt a وَضَع. Sic autem cum ت in principio eae inprimis proferuntur Infinitivi formae, quarum prima littera cum Zhammâ pronuntiatur.

90. Praeterea verba primâ litterâ و hoc peculiare habent, quòd in 1ma formâ Imperfectum et ceteri modi cognati, quando paenultima littera cum Kèsrâ profertur, bilitteram formam omnino conservarunt, adeo ut a وَدَمُ Imperfectum sit يَدِمُ, Imperativus دِم (fem. دِمِي, pl. دِمُوا etc.). Atque etiam Infinitivus tunc plerumque est ut دَمَةٌ k.

91. Eandem normam sequuntur aliquot verba (وَسَع, وَدَع, وَحَب, وَفَع, وَطَى, وَضَع), quae in illis modis ob ultimam vel paenultimam litteram gutturalem Phat'hâ pro Kèsrâ habent. Veluti وَحَب, in Imperfecto يَهَب, in Imperativo هَب; وَسَع, in Imperfecto يَسَع, in Imperativo سَع, in Infinitivo سَعَةٌ. Etiam a وَذَر, ob ultimam litteram ر, quae gutturalibus affinis est, يَذَرُ et ذَر inclinatur.

92. Tum Imperfectum, si paenultima littera cum Phat'hâ profertur, vulgò quidem ut يَوَدُم sonat; sed ex diversitate dialectorum etiam يَادُم, vel يَيَدُم, quin etiam يِيَدُم (coll. p. 41, n. e). — Et وَجَد vulgò quidem in eo modo يَجِدُ, sed etiam ex aliâ dialecto يَجُذ habet.

93. Etiam a verbis primâ litterâ ي in Imperfecto 1^{mae} formae exempli gratiâ pro يِيَدُم ex aliis dialectis pronuntiatur يَادُم vel يِيَنُم.

k) Interdum Kèsra producitur. Sic وَرَع in Infinitivo habet رَعَةٌ et رَعَةٌ.

b. *De verbo imperfecto mediâ litterâ , vel ی.*

94. Imperfecta, id est bilittera, haec verba esse solent in omnibus modis personalibus formae 1^{mae} et 4^{tae} formarumque reflexivarum, quae ab illis derivatae sunt, 7^{mae}, 8^{vae} et 10^{mae}. Nam, mediâ consonante deficiente, sola vocalis, quâcum in verbo perfecto media consonans pronuntiatur, aut, si prima quoque consonans vocalem habet atque adeo duae vocales concurrunt, earum alterutra (§ 15), profertur; sed ita, ut, nisi composita syllaba sit, semper producat. Hinc autem fit, ut nullum utriusque speciei discrimen sit, praeterquam in formâ 1ma. In hac enim, quoniam vocalis *u* cum semivocali litterâ , et *i* cum ی, convenit, Imperfectum cum cognatis modis verbi *activi*, si media littera , est, nunquam ut يَقْدِمُ, sed semper ut يَقْدُمُ, et contrâ, si media littera ی est, nunquam ut يَقْدِمُ, sed semper ut يَقْدُمُ profertur: atque ob eandem rationem Perfectum verbi *activi*, si media littera , est, non differt a formâ *neutrâ*, in verbo perfecto mediam vocalem *u* habente (قَدِمَ), nec, si media littera ی est, a formâ *semiactivâ* (§ 75), quae in verbo perfecto mediam vocalem *i* habet (قَدِمَ). Forma denique *neutra*, quae in verbo perfecto in omnibus modis mediam vocalem *u* habet, a verbo mediâ litterâ ی non inclinatur, sed eius loco usurpatur forma *semiactiva*, quae in Perfecto saltem mediam vocalem *i* habet.

95. *Paradigma formae primae verbi activi et neutrius mediá litterá ,*

Perfectum.

3.	قَامَ	قَامَتْ	قَامُوا	قُمْنَ	قَامَا	قَامَتَا
2.	قُمْتَ	قُمْتُ	قُمْتُمْ	قُمْتَنَ	قُمْتُمَا	قُمْتُمَا
1.	قُمْتُ	قُمْتُ	قُمْنَا	

Imperfectum.

3.	يَقُومُ	تَقُومُ	يَقُومُونَ	يَقُمْنَ	يَقُومَانِ	تَقُومَانِ
2.	تَقُومِ	تَقُومِينَ	تَقُومُونَ	تَقُمْنَ	تَقُومَانِ	تَقُومَانِ
1.	أَقُومُ		نَقُومُ	

Iussivus et Coniunctivus.

3.	يَقُمْ ^m	تَقُمْ	يَقُومُوا	يَقُمْنَ	يَقُومَا	تَقُومَا
2.	تَقُمْ	تَقُومِي	تَقُومُوا	تَقُمْنَ	تَقُومَا	تَقُومَا
1.	أَقُمْ		نَقُمْ	
	أَقُومُ		نَقُومُ	

Forma paragogica: يَقُومَنَّ vel يَقُومِنَّ.

l) Sic مُتَّ , مُتَّ , مُتَّ etc. a مَاتَ , كُنَّ , كُنَّا et يَكُنَّ a كَانَ. Conferatur pag. 41, n. a, et § 35 et 37.

m) Pro يَكُنَّ a verbo كَانَ (esse) etiam يَكُ usitatum est.

Imperativus.

2.	قُمْ	قُمِي	قُومُوا	قُمْنَ	قُومَا
----	------	-------	---------	--------	--------

Forma paragogica : قُومَنَّ vel قُومَنْ.

Participium: قَائِمٌ.

Infinitivus: قَوْمٌ, قِيَامٌ, قِيَامَةٌ etc.; item قِيُومَةٌ.

96. *Paradigma formae primae verbi activi mediâ litterâ* *ى*.

Perfectum.

3.	قَامَ	قَامَتْ	قَامُوا	قِمْنَ	قَامَا	قَامَتَا
2.	قِمْتَ	قِمْتِ	قِمْتُمْ	قِمْنِ	قِمْتَا	قِمْتِي
1.	قِمْتُ		قِمْنَا	

Imperfectum.

3.	يَقِيمُ	تَقِيمُ	يَقِيمُونَ	يَقِمْنَ	يَقِيمَانِ	تَقِيمَانِ
2.	تَقِيمُ	تَقِيمِينَ	تَقِيمُونَ	تَقِمْنَ	تَقِيمَانِ	تَقِيمَانِ
1.	أَقِيمُ		نَقِيمُ	

Iussivus et Coniunctivus.

3.	يَقُمْ	تَقُمْ	يَقِيمُوا	يَقِمْنَ	يَقِيمَا	تَقِيمَا
2.	تَقُمْ	تَقِيمِي	تَقِيمُوا	تَقِمْنَ	تَقِيمَا	تَقِيمَا
1.	أَقُمْ		نَقُمْ	
	أَقِيمُ		نَقِيمُ	

Forma paragogica: يَقِيمَنَّ vel يَقِيمِنَّ.

Imperativus.

2. قِيمَا || قِمَنَّ || قِيمُوا || قِيمِي || قِمَّ || 2.

Participium: قَائِمٌ.

Infinitivus: قِيَمَ , قِيَامٌ , قِيَامَةٌ , مَقَامٌ , مَقِيَمَةٌ etc.; item قِيَمُومَةٌ.

97. *Modi personales formae primae verbi semiactivi mediá litterá و vel ى.*

Prfctm: قَامَ , قَامَتْ , قِمَتْ , et sic porro.

Imprfctm: يَقَامُ , يَقَامُ etc.ⁿ; plur. يَقَامُونَ , يَقَامِنَ etc.

Issvs et Cninctvs: يَقَمُ vel يَقَامُ.

Forma paragogica: يَقَامَنَّ vel يَقَامِنَنَّ.

Imprtvs: قَمَ , قَامِي ; pl. قَامُوا , قَمَنَّ ; dual. قَامَا.

Forma paragogica: قَامَنَّ vel قَامِنَنَّ.

98. *Paradigma primae formae obiectivae verbi mediá litterá و vel ى.*

Prfctm: قِيمَ , قِيَمَتْ , قِمَتْ , et sic porro. ^a

ⁿ) A verbo خَالَ (*imaginari*) primam pers. sing. Imprfcti non أَحَالُ , sed cum Kesrá اَحَالَ proferre consuetum est in plerisque dialectis. Conferatur p. 44, n. ^e, ac § 92 et 93.

^o) Sunt, qui قِيمَ proferunt. Alii قَوْمَ , قَوْمَتْ , قُمَتْ , et sic porro. Quidam قَوْمَ proferre malunt, si forma subiectiva flectitur ut قَامَ , قَامَتْ , قِمَتْ etc.; sed قِيمَ , si formae subiectivae flexio huiusmodi est: قَامَ , قَامَتْ , قِمَتْ , et sic porro.

Imprfctm. يُقَامُ , تَقَامُ et sic porro.

Issvs et Cnictvs : يُقَمُّ vel يُقَامُ.

Participium mediâ litt. و مَقُومٌ , rarò مَقُومٌ.

مَقِيْمٌ , مَقِيْمٌ .

99. *Paradigma formae 4^{tae}, 7^{mae}, 8^{vae}, et 10^{mae} verbi mediâ litterâ , vel* ي .

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
4 ^{tae}	أَقَامَ	يُقِيمُ	أَقِمْ	أُقِيمَ	يُقَامُ
7 ^{mae}	أَنْقَامَ	يَنْقَامُ	أَنْقَمْ	أَنْقِيمَ	يَنْقَامُ
8 ^{vae}	أَقْتَامَ	يَقْتَامُ	أَقْتَمْ	أَقْتِيمَ	يَقْتَامُ
10 ^{mae}	أَسْتَقَامَ	يَسْتَقِيمُ	أَسْتَقِمْ	أَسْتَقِيمَ	يَسْتَقَامُ

Flectitur autem harum formarum Perfectum hoc modo : أَقَامْتُ , أَقَامَتْ , أَقَامَ , et sic porro.

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium	
		subiectivum	obiectivum
4 ^{tae}	أَقَامَةُ	مَقِيْمٌ	مَقَامٌ
7 ^{mae}	أَنْقِيَامٌ	مَنْقَامٌ	مَنْقَامٌ
8 ^{vae}	أَقْتِيَامٌ	مَقْتَامٌ	مَقْتَامٌ
10 ^{mae}	أَسْتَقَامَةُ	مُسْتَقِيْمٌ	مُسْتَقَامٌ

100. In his, de quibus nunc diximus, quinque formis rariùs haec verba litteram semivocalem , vel ي mediam conso-

nantem habent, atque adeo perfecta sive trilittera sunt. In nonnullis tamen verbis id fortasse propterea obtinet, quòd primam vel ultimam litteram gutturalem, id est spiritum potiùs, quàm consonantem, habent: ut عَوَّرَ *monoculum esse*. Sed in plerisque, si qua earum formarum, aut semper, aut interdum vel frequenter, و vel ی mediam consonantem habet, haec causa esse censenda est, quòd a talismodi nomine ea forma significationem accepit. Sic in 10^{mâ} formâ plerumque non اِسْتَصَابَ, sed اِسْتَصَوَّبَ dicitur, quoniam notio, *rectum habere*, derivata est a nomine صَوَّبَ *rectum*.

101. In *reliquis formis* haec verba semper perfecta sunt. Tantummodo monendum est, velle grammaticos, ut Perfectum obiectivum formae 3^{tiae} et 6^{tiae} a verbis, quae mediam litteram و habent, contra suetam orthographiam (§ 36) cum duobus و scribatur, quo distinguatur a Perfecto obiectivo formae 2^{dae} et 5^{tiae}: in formâ igitur 2da quidem scribendum esse قَوْمَ, sed in 3^{tiâ} قَوْمٍ.

c. *De verbo imperfecto ultimâ litterâ و vel ی.*

102. Cognitâ coniugatione verborum mediâ litterâ و vel ی, et collatis § 13—16, facilè quoque intelligetur ratio verborum *ultimâ* litterâ semivocali. Et haec quidem in omnibus formis et modis, si perpaucos tantùm flexûs excipias, semper imperfecta sunt. Neque utriusque speciei ullum discrimen est, nisi in formâ 1^{mâ}, si verbum *activum* est.

103. *Paradigma formae primae verbi activi*
ultimā litterā و.

Perfectum.

3.	قَدَاتَا	قَدَوَا	قَدَوْنَا
2.	قَدَوْتُمَا	قَدَوْتُمْ	قَدَوْنَا
1.	قَدَوْتُمْ	قَدَوْنَا

Imperfectum.

3.	يَقْدُو	تَقْدُو	يَقْدُون	تَقْدُون	يَقْدُوَانِ	تَقْدُوَانِ
2.	تَقْدُو	تَقْدِيْنَ	تَقْدُون	تَقْدُون	تَقْدُوَانِ	تَقْدُوَانِ
1.	أَقْدُو	نَقْدُو

Iussivus et Coniunctivus.

3.	يَقْدُ	تَقْدُ	يَقْدُوا	تَقْدُون	يَقْدُوا	تَقْدُوا
2.	يَقْدُو	تَقْدُو	تَقْدُوا	تَقْدُون	تَقْدُوا	تَقْدُوا
1.	أَقْدُ et أَقْدُو	نَقْدُ et نَقْدُو

Forma paragogica.

3.	يَقْدُون	تَقْدُون	يَقْدُنْ	يَقْدُونَانِ	يَقْدُوَانِ	تَقْدُوَانِ
2.	يَقْدُون	تَقْدُون	يَقْدُنْ	تَقْدُونَانِ	تَقْدُوَانِ	تَقْدُوَانِ
1.	أَقْدُون vel أَقْدُونْ	نَقْدُون vel نَقْدُونْ

Imperativus.

2. | أَقْدُ | أَقْدِي || أَقْدُوا | أَقْدُونَ || أَقْدُوا

Forma paragogica: أَقْدُونَ vel أَقْدُونَ, أَقْدِينَ vel أَقْدِينَ etc.

Participium: قَاد.

Infinitivus: قَدُو, قَدَى, قَدَا, قَدَاة (vel قَدُو), قَدَاو, قَدَوَان, قَدَوَانٌ, قَدَى, قَدُو, قَدَى, مَقْدَى, مَقْدَاة, etc.

104. *Paradigma formae primae verbi activi*
ultimá litterá ی.

Perfectum.

3. | قَدَتَا | قَدَيَا || قَدَيْنِ | قَدَا || قَدَى | قَدْتُ || قَدَى

2. | قَدَيْتُمَا | قَدَيْتِي || قَدَيْتُمْ | قَدَيْتِي || قَدَيْتِي | قَدَيْتِي || قَدَيْتِي

1. | | || قَدَيْتَا | || | || | ||

Imperfectum.

1. | تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ ||

2. | تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ ||

3. | | || | || | || | ||

Iussivus et Coniunctivus.

3. | تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ ||

2. | تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ || تَقْدِيَانِ | يَقْدِيَانِ ||

1. | | || | || | || | ||

Forma paragogica: يَقْدِيْنٌ vel يَقْدِيْنٌ.

Imperativus.

اَقْدِيَا اَقْدِيْنَ اَقْدُوا اَقْدِيْ اَقْدِ 2.

Iussivus et Coniunctivus.

3.	{	يَقْدُ	تَقْدُ	{	يَقْدُوا	يَقْدَيْنَ	{	يَقْدِيَا	تَقْدِيَا
		يَقْدَى	تَقْدَى						
2.	{	تَقْدُ	تَقْدَى	{	تَقْدُوا	تَقْدَيْنَ	{	تَقْدِيَا	
		تَقْدَى							
1.		أَقْدُ et أَقْدَى		نَقْدُ et نَقْدَى				

Forma paragogica: يَقْدَيْنَ vel يَقْدَيْنِ; pl. يَقْدُونَ vel يَقْدُونِ.

Imperativus.

2.	{	أَقْدُ	أَقْدَى	{	أَقْدُوا	أَقْدَيْنَ	{	أَقْدِيَا	
----	---	--------	---------	---	----------	------------	---	-----------	--

Forma paragogica: أَقْدَيْنَ vel أَقْدَيْنِ, أَقْدِيَا vel أَقْدِيَنِ etc.

106. *Modi personales formae primae verbi neutrius
mediâ litterâ و vel ی.*

Perfectum.

3.	{	قَدُو	قَدَوْتُ	{	قَدُوا	قَدُونَ	{	قَدُوا	قَدُونَا
2.	{	قَدُو	قَدَوْتُ	{	قَدُوْتُمْ	قَدُوْتُنَّ	{	قَدُوْتُمَا	
1.	{	قَدُو	قَدَوْتُ	{	قَدُونَا		{	

Imprfctm: يَقْدُو.

Imprtos: أَقْدُ. Videatur § 103.

107. *Paradigma primae formae obiectivae
verbi ultimâ litterâ و vel ی.*

Prfctm: قُدِيَ, قُدِيْتُ, قُدِيَتْ, et sic porro.

Imprfctm: يُقَدِّى.

Issvs: يَقْدَ.

Oninctvs: يُقَدِّى.

Participium ultimâ litt. مَقْدُو : و.

_____ مَقْدِي : ی.

108. *Paradigma formarum derivatarum verbi*
ultimâ litterâ , vel ی.

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	قَدِّى	يُقَدِّى	قَدِّ	قُدِّى	يُقَدِّى
3 ^{tiae}	قَادِى	يُقَادِى	قَادِ	قُودِى	يُقَادِى
4 ^{tae}	أَقْدِى	يُقْدِى	أَقْدِ	أُقْدِى	يُقْدِى
5 ^{tae}	تَقْدِى	يَتَقْدِى	تَقْدِ	تُقْدِى	يَتَقْدِى
6 ^{tae}	تَقَادِى	يَتَقَادِى	تَقَادِ	تُقُودِى	يَتَقَادِى
7 ^{mae}	أَنْقَدِى	يَنْقَدِى	أَنْقَدِ	أَنْقُدِى	يَنْقَدِى
8 ^{vae}	أَقْتَدِى	يَقْتَدِى	أَقْتَدِ	أُقْتَدِى	يَقْتَدِى
10 ^{mae}	أَسْتَقْدِى	يَسْتَقْدِى	أَسْتَقْدِ	أُسْتَقْدِى	يَسْتَقْدِى
12 ^{mae}	أَقْدُودِى	يَقْدُودِى	أَقْدُودِ	أُقْدُودِى	يَقْدُودِى

Modi impersonales.

Formae numerus.	Infinitivus.	Participium	
		subiectivum.	obiectivum.
2 ^{dae}	تَقْدِيَّةٌ	مُقَدِّ	مُقَدِّي
3 ^{tiae}	مُقَادَاةٌ et قَدَّ	مُقَادٍ	مُقَادِي
4 ^{tae}	اَقْدَا	مُقَدِّ	مُقَدِّي
5 ^{tae}	تَقَدِّ	مُتَقَدِّ	مُتَقَدِّي
6 ^{tae}	تَقَاد	مُتَقَادٍ	مُتَقَادِي
7 ^{mae}	اَنْقَدَا	مُنْقَدِّ	مُنْقَدِّي
8 ^{vae}	اَقْتَدَا	مُنْقَدِّ	مُنْقَدِّي
10 ^{mae}	اَسْتَقْدَا	مُسْتَقْدِّ	مُسْتَقْدِّي
12 ^{mae}	اَقْدَيْدَا	مُقَدِّو	مُقَدِّوِي

109. Si verbum huius generis secundam litteram ی habet, in fine vocis longa vocalis ā non per ی, sed per ʾ quiescens designatur (§ 9). Sic verbi حَيَّي (vivere) Imprfctm est يَحْيَا, formae 4^{tae} Prfctm أَحْيَا, et sic porro. — Quidam أَحَى, يَحْيَى, scribunt. — Verbum شَوَى, et similia, quorum media littera و est, in Infntvto non شَوَى, sed شَى habet (§ 13). — Verbi قَوَى Infntvs قَوَى est.

*De verbo dupliciter imperfecto et primā et
ultimā litterā semivocali.*

110. Sunt verba *dupliciter imperfecta*, quae, praeterquam quòd ultima littera و vel ی est, simul primam litteram semivocalem habent. Veluti verbi وَدَى Imprfctm يَدِي est (§ 90 et

104), Issvs يَد, Cninctvs يَدِي, Imprtvس د (fem. دِي, pl. دُوا, fem. دِيْن, dual. دِيَا), Infntvs دِيَّة; verbi وَفَى (*cavere*) forma 8va اَتَّقَى (§ 89 et 108), Imprfctm يَتَّقِي, Imprtvس اَتَّق, Prtcpm مَتَّق, Infntvs اَتَّقَاء q; verbi وَجَى (*dolere*) Imprfctm يُوَجِي (§ 86 et 105), Imprtvس اِيَج (§ 88 et 105), fem. اِيَجِي, etc.

d. De verbo imperfecto secundá litterá geminatá.

111. Multa verba imperfecta seu bilittera hoc pacto ad normam verbi perfecti seu trilitteri coniugantur, ut *posterior* eorum consonans, quum non minùs *secunda*, quàm *postrema* verbi littera sit, sola utriusque expleat vicem, ideoque aut simpliciter *duplicetur*, aut plane *geminetur*, adeo ut bis proferatur repetaturque. Ut *geminetur*, necesse est, in iis formis, in quibus, si verbum perfectum est, *media* consonans duplicatur, id est in formâ 2da et 5ta. Sed tantummodo *duplicari* solet, quoties in reliquis formis, si verbum perfectum est, ultimam consonantem vocalis consequitur (nam consonans duplicari nequit, nisi inter duas vocales) et simul media consonans cum brevi tantùm pronuntiatur vocali; quae tunc, si prima consonans vocali caret, post hanc profertur, si non caret, plane omittitur. Quodsi autem in coniugatione verbi perfecti ultima consonans vocali caret, aut media (quod tamen in verbo personali non

q) Et, quum haec 8va forma potiùs a verbo primá litterá ت, quàm a primá و, inclinata esse videretur, hinc novum in sermone exstitit verbum تَقَى, ab eoque Infinitivus تَقِي aliaque nominum formae derivatae sunt. Conferatur § 89.

accidit) cum longâ pronuntiatur vocali, rursùm *geminare* posteriorem litteram consuetum est.

112. *Paradigma formae primae verbi activi.**Perfectum.*

3.	قَمَّ	قَمَّتْ	قَمُّوا	قَمَّنَ	قَمَّا	قَمَّتَا
2.	قَمَّتْ	قَمَّتْ	قَمَّتُمْ	قَمَّتْنَ	قَمَّتَا	قَمَّتَا
1.	قَمَّتْ	قَمَّتْ	قَمَّنَا

Imperfectum.

3.	يَقُمُّ	تَقُمُّ	يَقُمُونَ	يَقُمْنَ	يَقُمَانِ	تَقُمَانِ
2.	تَقُمُّ	تَقُمِينَ	تَقُمُونَ	تَقُمْنَ	تَقُمَانِ	تَقُمَانِ
1.	أَقُمُّ	...	نَقُمُّ

Aut يَقُمُّ (plur. fem. يَقُمْنَ), et ob litteram gutturalem saepe sicut يَقُحُّ (plur. fem. يَقْحْنَ).

Iussivus et Coniunctivus.

3.	{ يَقُمُّ يَقُمُّ تَقُمُّ تَقُمُّ }	{ يَقُمُّ تَقُمُّ تَقُمُّ تَقُمُّ }	يَقُمُوا	يَقُمْنَ	يَقُمَا	تَقُمَا
2.	{ يَقُمُّ تَقُمُّ تَقُمُّ تَقُمُّ }	تَقُمِي	تَقُمُوا	تَقُمْنَ	تَقُمَا	تَقُمَا
1.	أَقُمُّ et أَقُمِّ	...	نَقُمُّ et نَقُمِّ

Pariter يَقُمُّ et يَقُمِّ, ac يَقْحُّ et يَقْحِّ.

Forma parag. يَقُمُّ, يَقُمِّ, يَقْحُّ; vel يَقُمْنَ, يَقُمْنَ, يَقْحْنَ.

4.	أَقُمُّ	قُمِي	قُمُوا	أَقُمْنَ	قُمَا
----	---------	-------	--------	----------	-------

Pariter اَقَمَّ, et اَقَحَّ; fem. قَمَى, et قَحَى, etc.

Forma parag.: قَمَنَّ, قَمَّنَّ, قَحَنَّ; vel قَمَّنْ, قَمَّنْ, قَحَنَّ.

Participium: قَامٌ.

Infinitivus: قَمُّ, قَمَمٌ, مَقَمٌ, etc.

113. *Modi personales formae primae verbi semiactivi.*

Prfctm: قَمَّ, قَمَّتْ, قَمَمْتُ, et sic porro.

Imprfctm: يَقُمُّ; rariùs يَقُمُّ.

Imprtvs: اَقَمَّ; rariùs اَقَمَّ.

114. *Modi personales formae primae verbi neutrius.*

Prfctm: قَمَّ, قَمَّتْ, قَمَمْتُ, et sic porro.

Imprfctm: يَقُمُّ.

Imprtvs: اَقَمَّ.

115. *Paradigma primae formae obiectivae.*

Prfctm: قَمَّ, قَمَّتْ, قَمَمْتُ, et sic porro.

Imprfctm: يَقُمُّ. *Issvs*: يَقُمُّ. *Cninctvs*: يَقُمُّ.

Prtcpm: مَقْمُومٌ.

116. E formis derivatis 2da (قَمَمَ) et 5ta (تَقَمَّمَ) plane perfectae sunt, excepto tantùm 2^{dae} formae Infinitivo تَقَمِّمُ: 9^{nam}, 11^{nam}, 12^{nam} et 13^{tiam} inusitatas esse puto: reliquarum praecipui modi sic se habent:

Modi personales.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
3 ^{tiae}	قَامَ ^r	يُقَامُ	قَامِ	قُمَ [?]	يُقَامُ
4 ^{tiae}	أَقَمَ	يَقِمُ	أَقِمْ	أَقَمْ	يَقِمُ
6 ^{tiae}	تَقَامَ ^r	يَتَقَامُ	تَقَامِ	تَقُومَ [?]	يَتَقَامُ
7 ^{mae}	أَنَقَمَ	يَنَقِمُ	أَنَقِمْ	أَنَقَمْ	يَنَقِمُ
8 ^{vae}	أَقْتَمَ	يَقْتِمُ	أَقْتِمْ	أَقْتَمْ	يَقْتِمُ
10 ^{mae}	أَسْتَقَمَ	يَسْتَقِمُ	أَسْتَقِمْ	أَسْتَقَمْ	يَسْتَقِمُ

Modorum autem impersonalium forma facilè ex analogiâ intelligitur.

117. Atqui verò in omnibus iis flexibus, in quibus, quum tertia consonans in coniugatione verbi perfecti vocali careat, posterior littera geminari solet (§ 111), interdum, sicut in linguâ vulgari, verbum manet bilitterum. Et tunc in Perfecto, ut tamen duplicari possit littera, diphthongus *ai* inseritur, mutuata a verbis ultimâ litterâ *ى*: itaque a قَامَ secunda persona non قَمَمَتَ, قَمِمَتَ vel قَمَمَتَ est, sed قَمِيَّتَ (ex aliâ dialecto cum longo *i* قَمَاتَ). Vel et, quum duplicatio litterae, si vocalis non sequitur, audiri nequeat, ea prorsus negligitur. Sic a قَمَ inclinatur, si verbum activum est, non قَمَمَتَ, sed قَمِتَ; si

r) Forma 3^{tia} et 6ta etiam, geminatâ consonante posteriore, sicut verba perfecta flectuntur: et vero in Perfecto formae obiectivae duplicatâ consonante قُمَ et تَقُومَ dicere, haud permittere videtur linguae analogia.

semiactivum, non قَمِيتَ, sed قَمِتَ; et sic porro. Atque haec duplicationis omissio etiam locum habet in plurali feminino Imperfecti ceterorumque modorum cognatorum, ut non يَقْمَنَّ, يَقْمَنَّ et يَقْمَنَّ, sed يَقْمَنَّ, يَقْمَنَّ et يَقْمَنَّ dicatur; pariterque in Imperativo قُمْ, قُمْ et قُمْ. Sed in iis Iussivi personis, quae nullâ in fine auctae sunt terminatione, potiùs Coniunctivi forma adhibetur: quippe etiam in ceteris personis nullum inter hos duos modos discrimen est. Vel ita certe litterae duplicatio servatur, ut post illam, quo duplicatio audiri queat, raptim brevis efferatur vocalis, et quidem brevissimum ʿ, quod Kèsrâ, vel etiam, quando Zhamma antecedit, brevissimum ʾ, quod Zhammâ, scribendum est. Dicitur ergo in Iussivo aut يَقْمِ, يَقْمِ et يَقْمِ, perinde ac in Coniunctivo; aut يَقْمِ, يَقْمِ et يَقْمِ; et verò pro يَقْمِ etiam يَقْمِ (quod in pronuntiatione fortasse aliquantùm, sed in scripturâ nihil differt ab Imperfecto): in Imperativo, qui semper 2^{dam} personam Iussivi sequitur, قُمْ, قُمْ et قُمْ, aut قُمْ, قُمْ, vel قُمْ, قُمْ et قُمْ. — Si pronomen annectitur, ea potissimùm diligitur vocalis, quae sono convenit cum vocali pronominis. Itaque in Imperativo exempli causâ dicitur potiùs قُمْهَا, quàm قُمْهَا vel قُمْهَا; contrà قُمْهُ, et قُمْتِي.

118. Peculiaris autem ab hoc verborum genere derivatur forma per geminationem utriusque verbi bilitteri consonantis, ita ut a قَمِ fiat قَمَقَم. Forma haec *geminata* seu *duplicata* vulgò verbis quadrilitteris accensetur, et perinde ac reliqua verba quadrilittera flectitur (§ 83). Significatio autem convenit cum sono: nam repetitionem, iterationem, agitationem, vacillatio-

nem, aut simile quiddam, denotat. Veluti غَرَّغَرَّ gargarizare, سَوَّسَ susurrare significat; زَلَّزَلَ commovere terram, a زَلَّ vacillare. — Nonnulla tamen huius formae verba fortasse rectiùs a verbis imperfectis mediâ litterâ, vel ى derivata esse censentur; ut طَطَّلَ proiicere, a طَالَ longum, porrectum esse.

119. Coniugationem verborum, quae secundam litteram geminatam habent, sequi quoque possunt ea, quorum non tantum ultima, sed etiam media littera ى est; ut حَيَّيَ. Dicitur tunc حَيَّ, fem. حَيَّتْ; in Imperfecto يَحْيِي. Sed in sola formâ 1^{mâ} haec coniugandi ratio locum habet. In 10^{mâ} tamen formâ ab hoc verbo حَيَّيَ vel حَيَّ (vivere) praeter اسْتَحْيَا non quidem اسْتَحْيَى, sed, quod medium inter utrumque est, اسْتَحَى usitatum est, in Imperfecto يَسْتَحِي, in Imperativo اسْتَحْ.

e. De verbo imperfecto primâ litterâ ا.

120. In verbis, quae pro primâ, secundâ vel tertiâ consonante litteram ا acceperunt, hoc in primis animadvertendum est, quòd, quum ad normam verbi trilitteri coniugentur, spiritus lenis in aliis flexibus consonantis vicem obire nequit, in aliis ob certas rationes in sonum semivocalem, vel ى mutatur; prout ex iis consequitur, quae superiùs de elementis et scripturâ agentes iam explicuimus. Quae praeterea hoc verborum genus singularia habet, admodum pauca sunt.

121. Si prima verbi littera ا est, in primâ formâ exempli causâ ab activo اَدَمَ, vel semiactivo اَدِمَ, vel neutro اَدِمَ, Imperfectum يَأْدُمُ, يَأْدِمُ vel يَأْدُمُ est; in 1^{mâ} pers. sing. اَدِمُ, اَدِمُ vel اَدِمُ (§ 7),

aut, quae consuetior scribendi ratio est, اَدُمُ, اَدُمُ vel اَدُمُ (§ 33); *Imprtv* اَوْدُمُ, اَوْدُمُ vel اَوْدُمُ (§ 24), *Prtcpm* اَدُمُ. Sed tria verba اَخَذَ, اَكَلَ et اَمَرَ in *Imprtv* vulgò habent خَذَ, نَذَ et مَرَ, pro اَخَذَ, اَكَلَ et اَمَرَ (§ 45). Propria tamen forma restitui solet, si coniunctio و vel ف praefigitur: nam hoc in casu plerumque dicitur et scribitur, ut hoc utar, فَاخَذَ *ac prehende*. — Primae formae obiectivae *Perfectum* اَدِمَ, *Imperfectum* يُوَدِمُ, est (§ 24); et prima huius persona اَوْدِمُ, vel, prout alii scribere solent, cum و sine Hamzâ, اَوْدِمُ (§ 29).

122. Paradigma formarum derivatarum usitatorum.

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	اَدِمَ	يُوَدِمُ	اَدِمْ	اَدِمَ	يُوَدِمُ
3 ^{tiae}	اَدِمَ	يُوَادِمُ	اَدِمْ	اَوْدِمَ	يُوَادِمُ
4 ^{tae}	اَدِمَ	يُوَدِمُ	اَدِمْ	اَوْدِمَ	يُوَدِمُ
5 ^{tae}	تَادِمَ	يَتَادِمُ	تَادِمْ	تَوْدِمَ	يَتَادِمُ
6 ^{tae}	تَادِمَ	يَتَادِمُ	تَادِمْ	تَوْدِمَ	يَتَادِمُ
	vel تَوَادِمَ	vel يَتَوَادِمُ	vel تَوَادِمْ	vel تَوُوْدِمَ	vel يَتَوُوْدِمُ
7 ^{mae}	اَنَادِمَ	يَنَادِمُ	اَنَادِمْ	اَنَوْدِمَ	يَنَادِمُ
8 ^{vae}	اَتَتَدِمَ	يَاتَتَدِمُ	اَتَتَدِمْ	اَوْتَدِمَ	يُوْتَدِمُ
10 ^{ae}	اِسْتَادِمَ	يَسْتَادِمُ	اِسْتَادِمْ	اِسْتَوْدِمَ	يَسْتَادِمُ

s) Ita in formā 6ta frequenter تَوَادِمَ pro تَوَادِمَ effertur, pro spiritu leni, ut duae vocales a seiungantur, litterā semivocali و pronuntiata, si qui-

Modorum impersonalium forma ex analogiá intelligitur. Veluti Participium 4^{tae} formae مُؤْمِدٌ, Infinitivus اَتَدَامٌ est.

123. In Svá formâ a verbo أَخَذَ, sicut a verbis primâ litterâ و, vel ى, pro اَتَّخَذَ proferri solet اِتَّخَذَ, in Imprfcto يَتَّخِذُ, etc. Interdum quoque sic in hac formâ pronuntiantur verba أَزَرَ et أَجَرَ. — Tum ex اَتَّخَذَ denuo exstitit novum 1^{ae} formae verbum perfectum trilitterum تَخَذَ. Conferatur § 89.

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ و
et mediâ semivocali.*

124. Sufficiunt pauca exempla. Veluti, si verbum mediâ litterâ و, et activum vel neutrum est, 1^{mae} formae *Prfctm* est sicut اَمَّ, اُمْتُ, اَمْتُ, etc.; *Imprfctm* يَوْمُ; *Iussvs* يَوْمُ; *Imprtrs* اُومِي, etc. — Mediâ litterâ ى *Imprfctm* يَتِيمٌ est. — In formâ 4ta *Prfctm* اَمَّ est, *Imprfctm* يَتِيمٌ. Pariter formae obiectivae *Prfctm* اَتِيمٌ, sed *Imprfctm* scriptum offendi يَمٌ, litterâ semivocali spiritui leni non substitutâ.

dem etiam in aliis flexibus spiritus lenis sponte suâ in hunc sonum semivocalem mutatur; veluti in Imprfcto formae 2^{dae} in يَوْمٌ. Cf. § 16, 1°. Quum autem reflexiva forma 6ta derivata sit a 5^{tiâ}, ideo etiam in hac pro اَدَمٌ interdum وَاَدَمٌ dicitur, et hoc magis, quòd etiam in Imprfcto huius formae يُوَادَمٌ sponte suâ semivocalis illa littera ob præcedentem Zhammam profertur.

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ʾ
et ultimâ semivocali..*

125. Exempli causâ verbi آدى *Imprfctm* يَدِي est, *Imprtvs* اَدَّ, *Prtcpm* آد; formae 4^{tae} *Prfctm* آدى, *Imprfctm* يُوْدِي. — Verbi اَتَى (*venire*) *Imprtvs* non tantùm اَتَيْت, sed etiam ت est; cum coniunctione فَات (§ 121).

*De verbo dupliciter imperfecto primâ litterâ ʾ
et secundâ geminatâ.*

126. Etiam in verbis huius generis, quum sicut reliqua secundâ litterâ geminatâ flectantur, littera ʾ solitas patitur mutationes. Velut ab اَمَّ *Imprfctm* cum Zhammâ اَمُّم, cum Kèsrâ اَمِّم est.

f. *De verbo imperfecto mediâ litterâ ʾ.*

127. In 1ma formâ *Prfctm* quidem, si verbum activum est, ut قَام, sed, si semiactivum, ut قَتَم, si neutrum, ut قَوْم scribitur; pariter *Imprfctm* يَقْمُ, يَقْمُ vel يَقَم; ac proinde *Imprtvs* اَقْمُ, اَقْمُ vel اَقَم. Sed pro يَقَم et اَقَم etiam sine ʾ scribitur يَقْم et اَقْم, vel ex aliorum consuetudine يَقْمُ et اَقْمُ (§ 24): causaque esse videtur, quòd in mediâ voce spiritus lenis, si consonans vocali carens praecedit, in celeriore pronuntiatione facilè obscuratur, adeo ut pro *jak-a-mu* in sermone vulgari *ja-ka-mu* pronuntietnr (§ 21). Et verò *Imprtvs* frequentissimi verbi سَأَل (*rogare*) etiam in libris, qui ab eruditis scripti sunt,

plerumque non اسَلَّ, sive اسَلَّ vel اسَلَّ, sed سَلَّ est (pro سَلَّ secundum § 45, collatis § 121 et 125). — *Prtepm* قَاتِم est, *Infntvs* قَام, قَوْم, قَتَم, قَوَام et sic porro. — *Formae* 1^{ae} *obiectivae* *Prfctm* قَتَم, *Imprfctm* يُقَام (sive يُقَم vel يُقَتَم), *Prtepm* مقوم (§ 27) est. — *Formae derivatae* quomodo se habeant, sequens docebit earum, quae usitatioribus sunt, in praecipuis modis conjugationis exemplum.

128. *Paradigma formarum derivatarum usitatorum.*

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae.	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2 ^{dae}	قَامَ	يُقَتَمُ	قَتَمِ	قَتَمَ	يُقَامُ
3 ^{tiae}	قَامَ	يُقَاتِمُ	قَاتِمِ	قَوَتَمَ	يُقَاعَمُ
4 ^{tae}	أَقَامَ	يُقَتِّمُ	أَقَتَمِ	أَقَتَمَ	يُقَامُ
5 ^{tae}	تَقَامَ	يَتَقَامُ	تَقَامِ	تَقَتَمَ	يَتَقَامُ
6 ^{tae}	تَقَاعَمَ	يَتَقَاعَمُ	تَقَاعَمِ	تَقَوَتَمَ	يَتَقَاعَمُ
7 ^{mae}	انْقَامَ	يَنْقَتَمُ	انْقَتَمِ	انْقَتَمَ	يَنْقَامُ
8 ^{vae}	اقتَامَ	يَقْتَتَمُ	اقتَتَمِ	اقتَتَمَ	يَقْتَامُ
10 ^{ae}	استَقَامَ	يَسْتَقَتَمُ	استَقَتَمِ	استَقَتَمَ	يَسْتَقَامُ

Exempla modorum impersonalium addere non opus esse videtur.

129. Quia verò in plerisque formae 2^{dae} et 3^{tiae} modis 1 in ى mutatur, ideo in *Prfcto* quoque قَيِمَ et قَايِمَ dicitur pro قَامَ et قَامَ.

130. Tum et hoc verborum genus interdum, spiritu leni

in mediā voce obscurato, eodem plane modo coniugatur, ac verba mediā litterā semivocali. Veluti in Prfcto 1^{mae} formae pro سَأَلْ dicitur سَال, in Imprfcto يَسَال, in Issvo يَسَل; in Prfcto 8^{vae} اسْتَأَلَ, in Imprfcto يَسْتَأَل. Et verò etiam in 6^{tā} تَسَاوَلَ offenditur pro تَسَاءَلَ.

*De verbo dupliciter imperfecto primā litterā
semivocali et mediā ʾ.*

131, Exempli causā اَوَّارُ Imprfctm cum Kesrā يَوَّرُ est. Sed يَأَسُّ in Imprfcto يَيَّاسُ habet, et ex aliā dialecto etiam يَآَسُّ, atque يِيَّاسُ; in Imprtvo اِيَّاسُ (§ 93): sic enim scriptum inveni cum litterā ʾ, quamvis vocalis *i* antecedit. Conferatur § 124.

*De verbo dupliciter imperfecto mediā litterā ʾ
et ultimā semivocali.*

132. Tale est نَأَى, quod in Imprfcto يِنَأَى, in Imprtvo اِنَأَى habet. Sed frequentissimo usu tritum verbum رَأَى (videre) hoc singulare habet, quòd in Imprfcto et in reliquis modis cognatis formae 1^{mae}, atque in totā formā 4^{tā}, quum consonans vocali carens praecedat, spiritus lenis etiam in linguā scriptorum penitus obscuratur. Imprfctm igitur est يَرَى (pro يَرَأَى sive يَرَى), Issvs يَر, Imprtvs ر (fem. رَى, pl. رَوَا etc.); formae obiectivae Prfctm quidem رَأَى, sed Imprfctm يَرَى; in formā 4^{tā} Prfctm اَرَى, Imprfctm يَرَى, Imprtvs اَر, Prtcpm مَر. — In 4^{tā} formā omnia huius generis verba sic efferre quidam grammaticae licitum esse autumant.

133. *Verbum mediâ litterâ ١ ac primâ simul et ultimâ semivocali est* وَاي (promittere). Sed in hoc media littera ١ non mutatur. *Imprfctm* est يَآي (in 1ma pers. آي, in 3ta pl. يَأُون), *Issvs* يَآ (in 1ma pers. آ), *Imprtvs* ١ (fem. آي, pl. آوا). Attamen scriptum quoque offendi in *Imprfcto* يَثِي, in *Issvo* يَي.

g. De verbo imperfecto ultimâ litterâ ١.

134. In 1ma formâ *Prfctm*, si verbum activum, ut قَدَا est (plur. قَدُوا vel قَدَرُوا), si semiactivum, ut قَدِي (plur. قَدْتُوا), vel et قَدُوا), si neutrum, ut قَدُو; *Imprfctm* يَقْدُو, يَقْدِي aut يَقْدَا (vel يَقْدُو); *Imprtvs* أَقْدُو, أَقْدِي aut أَقْدَا; *Prtcpm* قَادِي, *Infntvs* قَدُو etc.; formae obiectivae *Prfctm* قُدِي, *Imprfctm* يَقْدَا (vel يَقْدُو).

135. *Paradigma formarum derivatarum usitatorum.*

Formae numerus.	Formae subiectivae et reflexivae			Formae obiectivae	
	Perfectum.	Imperfect.	Imperat.	Perfectum.	Imperfect.
2da	قَدَا	يَقْدِي	قَدِي	قُدِي	يَقْدَا
3tia	قَادَا	يَقَادِي	قَادِي	قُودِي	يَقَادَا
4tae	أَقْدَا	يَقْدِي	أَقْدِي	أَقْدِي	يَقْدَا
5ta	تَقْدَا	يَتَقْدَا	تَقْدَا	تَقْدِي	يَتَقْدَا
6ta	تَقَادَا	يَتَقَادَا	تَقَادَا	تَقُودِي	يَتَقَادَا
7ma	أَنَقْدَا	يَنَقْدِي	أَنَقْدِي	أَنَقْدِي	يَنَقْدَا
8va	أَقْتَدَا	يَقْتَدِي	أَقْتَدِي	أَقْتَدِي	يَقْتَدَا
10ma	أَسْتَقْدَا	يَسْتَقْدِي	أَسْتَقْدِي	أَسْتَقْدِي	يَسْتَقْدَا

Eâdem ratione modi impersonales formantur.

136. Animadvertendum denique est, haec verba, quum in plerisque flexibus, ut in sermone vulgari proferuntur, non differant a verbis ultimá و, vel ى, etiam in linguâ eruditorum interdum tanquam huiusce generis verba coniugari.

*De verbo dupliciter imperfecto primá litterá
semivocali et ultimá ʾ.*

137. Huius generis exempli causâ est وَذَا, quod in *Imprfcto* يَذَى habet, in *Imprtvo* ذَى, sed a وَطَى *Imprfctm* يَطَا, *Imprtvs* طَا; et a وَضَو *Imprfctm* يَوْضُو, *Imprtvs* اَوْضُو est.

*De verbo dupliciter imperfecto mediá litterá
semivocali et ultimá ʾ.*

138. Si verbum mediâ, et activum vel neutrum est, *Prfctm* est, ut قَاءَ, قَاتَ, قُوتَ, et sic porro; 3^{ia} pers. pl. masc. قَاوَا (sive قَاوَا); *Imprfctm* يَقُو, *Imprtvs* قُو: si mediâ ى et activum, *Prfctm* ut قَاءَ, قَاءَتَ, قَتَّتَ, etc.; *Imprfctm* يَقِى, *Imprtvs* قِى: si verbum semiactivum, *Prfctm* itidem, ut قَاءَ, قَاتَ, قَتَّتَ, etc.; sed *Imprfctm* يَقَاءَ, *Imprtvs* قَا; formae obiectivae *Prfctm* قِى, *Imprfctm* يَقَاءَ, *Issvs* يَقَا: formae 4^{tae} *Prfctm* أَقَاتَ, أَقَاتَتَ, أَقَاءَ, etc.; *Imprfctm* يَقِى, *Imprtvs* أَقِى. — Pariter in ceteris formis.

139. *Verbum mediá litterá و, ac primá simul et ultimá ʾ* est آَ, آَتَ, آَوَتَ, etc.; pl. آَوَا (sive آَوَا); *Imprfctm* يَأُو pl. (يَأُونَن); *Imprtvs* آُو, fem. آَوِى, pl. آَوَا, etc.

3. De verbo personali ex nomine ficto.

140. Si quod nomen in casu recto vel obliquo solum, vel duntaxat cum complemento quodam suo, enuntiationem constituit, siquidem subiectum vel praedicatum, quia indefinitum est, non exprimitur; Arabum sermo casûs terminationi substituere solet terminationem 3^{tiae} pers. sing. masculinae Perfecti. Sic enim nomen nactum est vim verbi, in 3^{tiâ} pers. sing. masculinâ impersonaliter, ut dici solet, usurpati, et quidem in Perfecto: nam sponte suâ ei tunc accedit notio impersonalis verbi *est*, et Perfectum aliquid *esse* in linguâ Arabicâ denotat. Sic a nomine رَبٌّ *multitudo*, *multum*, factum est verbum رَبٌّ *multitudo*, sive *multum*, *est*, verbi causâ hominum; quemadmodum Galli dicunt *il y a beaucoup d'hommes*: a سَوْفَ *finis*, *exitus*, سَوْفَ *finis*, *exitus est*; sive *futurum est*, *eveniet*, مُعَلَّلٌ et verò etiam a duali شَتَانِ *duae diversae res vel personae*, شَتَانِ *diversi quiddam*, sive *diversi generis diversaeve naturae*, *est*. Pariter ab حُسْنٍ *pulchritudo*, حُسْنًا in casu obliquo sensum adverbii habet et *pulchrè* significat; sed cum terminatione et vi verbi حُسْنٌ valet *pulchrum*, sive *pulchre*, *est*!

141. Sed in primis frequenter sic verbum e nomine fingitur in enuntiatione negativâ praemissâ particulâ لَا *non*, si valet *non est*. Sic a رَيْبٍ *dubitatio*, *dubium*, fit لَا رَيْبٍ *non dubium est*; a بُدٍّ *separatio*, *semotio*, لَا بُدٍّ *non semoveri potest*, *inevitabile est*, *non aliter fieri potest*.

142. Talia autem verba ex nomine ficta, licet ut plurimum impersonaliter usurpentur, tamen etiam, perinde ut alia verba

in Perfecto, coniugari coepta sunt. Sic a نَعِم, *gratia*, *iucunditas*, et a بُئِس *turpitude*, vel potius ab iisdem nominibus in casu obliquo cum vi adverbii, facta sunt نَعِم et بُئِس: sed dicitur quoque in feminino نَعِمَتْ et بُئِسَتْ; nonnunquam etiam in plurali نَعِمُوا, atque in duali نَعِمَا. — Haec duo verba, quae in exclamatione tantum usurpantur, a grammaticis *verba laudis* et *vituperii* nuncupari solent. Accensentur iis etiam pauca alia, quorum similis usus est; ut حُسْن (§ 140).

143. Simile est *verbum negandi* لَيْس *non est*, quod compositum est ex particulâ negativâ لَا et vocabulo, quod in linguâ Hebraeâ pari modo tanquam verbum usurpatur, *לֹא* est. Hoc autem per omnes Perfecti personas flectitur, sicut verbum mediâ litterâ י, in hunc modum:

3.		لَيْسَ	لَيْسَتْ		لَيْسُوا	لَيْسْنَ		لَيْسَا	لَيْسَتَا	
2.		لَسْتَ	لَسْتِ		لَسْتُمْ	لَسْتُنَّ		لَسْتُمَا		
1.		لَسْتُ			لَسْنَا				

144. Potest quoque adverbium, sive nomen in casu obliquo cum vi adverbii, in exclamatione sensum Imperativi accipere. Sic ab adverbio, sive nomine diminutivo in casu obliquo, رَوِّدَا *lente* (vernaculum *zachtjes*) factum est cum sensu Imperativi, sed absque generis numerique discrimine, رَوِّدْ *lente age!* seu *lente tracta!* vel *inhibe!* Manetque ex terminatione casûs obliqui vocalis *a*, sed correpta. — Tale fortasse etiam est هَلُمَّ *huc*, quod in exclamatione valet *huc accede!* vel *huc fer!* Hoc autem diversas quoque generis numerique (quamquam non in

omnibus dialectis) assumit terminationes, atque adeo tanquam Imperativus verbi activi ultimâ litterâ geminatâ (§ 112 et 117) in feminino هَلِّمِي habet, in plur. هَلِّمُوا, fem. هَلِّمْنَ, in duali هَلِّمَا. • Tum et in formâ paragogicâ dicitur هَلِّمَنَّ, هَلِّمِنَّ, etc. Et verò etiam Imperfectum inde derivatum offenditur: يَهْلُمُ *accidet*. Denique novum quoque verbum quadrilitterum hinc fictum est, sed cum significatione primae formae quadrilitterae, perinde ut secundae verbi trilitteri, propriâ: هَلِّمَ *accedere iussit*. — Alii tamen هَلِّمَ proprie compositum esse putant ex corruptâ interiectione هَا *heus! age!* et لَمْ, Imperativo verbi لَمَّ *accessit*.

I45. Postremò a verbis trilitteris derivatum nomen formae قَدَامٌ, proprie Infinitivi vel nominis adiectivi sensum habens, abiectâ terminatione nominis substitutâque brevi Kèsrâ, in exclamatione sensu Imperativi sine discrimine generis numerique usurpatur: veluti حَذَارٍ proprie *cavere!* sive *cautionem!* vel *caute!* id est *cave tibi!* vel *cavete vobis!* Offenditur quoque cum Kèsrâ in primâ syllabâ قَدَامٌ: quod tamen non omnes grammatici probant. — Atque forma illa قَدَامٌ etiam usurpatur in alloquutione, ut exclamando graviter notetur personae actio qualitasve, ut يَا فَجَّارُ *ó scelus!* vel *ó scelerate!* sive *ó scelerata!*

C. DE NOMINE.

1. De formâ nominum.

146. Non est opus hîc dicere de *nominibus peregrinis*, nec de iis, quae *de sono ficta* aut prorsùs *ignotae originis* sunt.

Nihil quoque dicimus de formâ *nominis proprii*. De eo tantum hîc agimus nomine, quod cum verbo ex eâdem stirpe natum est ideoque *nomen verbale* nuncupatur, aut ab alio nomine inclinatum est et *denominativum* dicitur. — Et quum *nomen verbale* cum verbo hoc in formâ commune habeat, quod aut perfectum sive trilitterum, aut plurilitterum, aut imperfectum sive bilitterum sit; hîc nos satis facturos esse putamus, si praecipue quidem spectamus diversas formas nominis verbalis *trilitteri*, per exempla autem, si opus esse videtur, significamus, quomodo se habeant, si inclinentur a verbo *plurilittero bilitterove*.

147. *Nominum abstractorum* formae sunt eadem illae, quibus Infinitivum proferri supra vidimus; quas igitur hîc repetere nihil opus est. Quum nomen abstractum actionis, affectionis, conditionis, qualitatiseve, quae verbo significetur, appellatio sit, ideo a grammaticis Arabicis nomine a solo verbo *activo* desumpto *nomen actionis* vocatur.

148. *Nominum concretorum* plurima genera sunt, de quibus singulatim dicendum est. — Primò enim *nomen loci* aut *temporis*, in quo fit vel est, quod verbo significatur, a *primâ verbi formâ* derivatum, formae مَقْدَمٌ vel مَقْدِمٌ esse solet, rariùs cum terminatione femininâ مَقْدَمَةٌ vel مَقْدِمَةٌ, et nonnunquam مَقْدُمَةٌ. A verbis primâ litterâ و non tantum ut مَوْدِمٌ, sed etiam ut مِيْدَامٌ, profertur; a verbis mediâ و ut مَقَامٌ et مَقَامَةٌ, mediâ ي ut مَقِيْمٌ; ultimâ semivocali ut مَقْدَى et مَقْدَاةٌ. A reliquis *verbi formis* inclinatum non differt a Participio obiectivo: ut مَلْتَقَى locus, ubi convenitur, ab 8^{vâ} formâ verbi لَقِيَ. — A no-

mine derivatum nomen loci formae مَقْدَمَةٌ esse solet, ac *nomen abundantiae* vel *copiae* nuncupatur: ut مَذَابَةٌ locus *lupis* *referred*, a ذَنْبٌ *lupus*. Si nomen *quadrilitterum* est, aut una littera supprimitur, ut مَعْقَرَةٌ locus *scorpionibus abundans*, ab عَقْرَبٌ; aut formâ Participii dicitur مُعَقَّرٌ, vel feminine مُعَقَّرَةٌ, *scorpiones ferens tractus* vel *terra*.

149. *A nomine derivatum nomen vasis*, in quo aliquid est, similem habet formam مُقَدَّمٌ, مُقَدَّامٌ, مُقَدَّمَةٌ, et nonnunquam مُقَدَّمٌ vel مُقَدَّمَةٌ: ut مِثْبَارٌ *acuum theca*, ab أَثَرٌ *acus*. — *A verbo inclinatae* eadem formae, itemque, sed rarò, formae مُقَدَّمٌ et مُقَدِّمٌ, significant id, in quo vel per quod aliquid fit, et hoc in casu *nomina instrumenti* dicuntur: ut مِيزَانٌ *instrumentum librandi, bilanz*, a وَزَنَ *librare*; مِرْقَاةٌ *scala*, a رَفَى *adscendit*, مِدْقٌ, مِدْقَةٌ et مِدْقٌ *instrumentum, quo aliquid contunditur*, a دَقَّ. — Usurpantur autem hae formae, saltem formae مُقَدَّمٌ, مُقَدَّامٌ, مُقَدَّمَةٌ et مُقَدِّمٌ, etiam significanter de *personâ*, in quâ copiose aut abundanter est vel per quam copiose aut multum fit, quod verbo designatur; ut مُقَدَّامٌ *plenus audaciae in aggrediendo homo*, a قَدَمٌ vel قَدِمٌ *valde animosum in aggrediendo esse*.

150. Tum nominibus concretis accensendae sunt omnes illae, quae a singulis verborum formis inclinantur, nominum formae, *Participia* dictae, quando rei aut personae *attributum* aut *praedicatum* designantes non secùs, quàm verbum personale, modum quendam significant; sed quae etiam ad *rem* aut *personam*, tali attributo praeditam, significandam adhibentur, ac tunc *substantiva* dicuntur. Hae autem formae, iam suprà in doctrinâ

verborum exhibitae, ab Arabicis grammaticis *nomina agentis* et *patientis* appellantur.

151. A primâ autem formâ verbi, praesertim neutrius et semiactivi, complures aliae inclinantur nominum concretorum formae, sed quae, si *attributum* significant, *adiectiva* dicuntur. Atque etiam haec saepe nominum *substantivorum* habent vim, quum *rem* aut *personam* designent tali attributo praeditam. Earum formarum praecipuae sunt قَدِمٌ, قَدِمٌ, قَدِمٌ, قَدِيمٌ, قَدِمٌ, قُدِمٌ, قُدِمٌ, قُدِمٌ, قَدَامٌ, قَدَامٌ, et cum terminatione قَدَمَانٌ vel قَدَمَانٌ et قُدَمَانٌ. — Nomen formae قَدِمٌ, dirivatum a verbo mediâ litterâ semivocali, profertur ut مَيِّتٌ vel مَيِّتٌ mortuus, a مَاتَ (mediâ و), et a verbo ultimâ semivocali ut عَمٍ (pro 'amiun) coecus, ab عَمِيَ coecum esse.

152. Peculiarem vim habet forma أَقْدَمٌ, eandem fere, ac 9na verborum forma: adhibetur enim ad significandam *qualitatem conspicuam* et *insignem* (§ 78). Pariter igitur, ac 9na illa forma, ab iis verbis inclinatur, quae *colorem* aut *deformitatem* significant, ut أَصْفَرٌ flavus, أَعْوَجٌ curvitate deformis, أَحْمَفٌ stultus, أَعْمَى coecus. — Sed usus eius multò latiùs patet. Nam a plerisque ceteris verbis inclinatur, ac tunc eo, quod verbo significatur, *conspicuum* vel *insignem* denotat, et in iis casibus usurpatur, in quibus nos *comparativo* aut *superlativo* adiectivorum gradu utimur. Veluti أَقْدَمٌ audaciâ in aggrediendo conspicuus vel insignis (id est in comparatione cum aliis audacior vel audacissimus), et hinc, vi nominis substantivi, leo; أَشَدُّ vehementior vel vehementissimus; آخِرٌ (pro آخرٌ) alter et alius, proprie posterior. — Haec forma *intensiva* a nonnullis dicitur.

154. Est Arabibus *forma* nominum *diminutiva*, quae, si nomen *trilitterum* est, formae قَدِيمٌ (vel قَدِيمٌ) esse solet, quaecunque vocales sunt nominis, a quo fingitur; veluti رَجُلٌ a رَجُلٌ *vir*. Sed, si nomen aliquâ auctum est terminatione, haec conservari solet; ut حَبِيلَى a قَلْعَةٍ a قَلْبَعَةٍ, سَكْرَانٌ a سَكَيْرَانٌ, حَبْلَى a حَبْلَى, حَمِيرَاءٌ ab حَمْرَاءَ; et verò additur terminatio feminina, si nomen absque terminatione femininâ tamen feminini generis est; ut شَمْسٌ a شَمْسَةٍ. — Eandem formam imitantur nomina *imperfecta*: ut عَصَى a بَيْتٌ vel بَيْتٌ, بَابٌ a بَوَيْبٌ, شَيْءٌ a حَيَّةٌ, شَيْءٌ ab أَبَى, عَصَا a خَوَيْصٌ, شَيْءٌ a شَيْءٌ vel شَيْءٌ.

156. Atqui quadrilitteram formam diminutivam adsciscunt non tantum quaedam nomina a verbo *trilittero* derivata cum

terminatione ^{اَن} (ut ^{سُلْطَان} a ^{سُلَيْطَان}), sed etiam illa nomina verè trilittera, quae in primâ vel secundâ syllabâ vocalem longam habent. Haec enim pro quartâ litterâ in deminutivo obtinent semivocalem: ut ^{جُلَيْس} a ^{ظَلِيم}, ^{فَارِس} a ^{فَوَيْس}, ^{جَمَاعَة} a ^{جُمَيْعَة}, ^{جُلُوس}. Fit hoc, ut discerni queat, a quo nomine trilittero diminutivum inclinatum sit.

157. Ab omni nomine per annexam *terminationem denominativam* ^ي derivari potest aliud nomen (adiectivum vel substantivum), quo significetur rei vel personae *natura qualitasve*, ob quam ab eo, quod nomen illud designat, *denominari* potest; veluti, unde orta vel facta sit, aut ad quid pertineat: ut ^{جَوِي} aërius, a ^{جَو} aër, ^{أَرْضِي} *terrestris* sive *terrenus*, ab ^{أَرْض} *terra* ^t. — Si nomen terminationem femininam ^ة (vel ^ة) habet, ea in denominativo negligitur; ut ^{مَكِّي} *Meccanus*, a ^{مَكَّة} *Mecca*. — Et, quando ultima nominis aut terminationem femininam antecedens vocalis *i* est, haec cum terminatione annexâ coalescit: ut ^{أَفْرِيقِي} a nomine proprio ^{أَلْمُسْتَكْفِي} ^{مُسْتَكْفِي}, ab ^{أَفْرِيقِيَّة}.

1) Rara, et Syriaca potius, quàm Arabica, est terminatio ^ي ^{سَانِي}; ut ^{جَسَدِي} et ^{جَسَدَانِي} *corporeus*, a ^{جَسَد} *corpus*, ^{رُوحَانِي} *spiritualis*, a ^{رُوح} *spiritus*. — Peregrinae quoque originis sine dubio est terminatio ^ي ^{زِي} in nonnullis a nomine proprio factis, ut in ^{مَرْوَزِي} *Marvensis*, a ^{مَرْو}, nomine oppidi in Perside, et in ^{رَايِي} *Raiensis*, a ^{رَاي}.

u) Si a nomine, quod terminationem illam denominativam iam habet, aliud per annexam illam terminationem derivandum est, hoc ab illo

158. Nomina bilittera, quae a verbis imperfectis ultimâ litterâ semivocali derivata sunt, in denominativo ante terminationem accipere solent litteram semivocalem; et, quando praecedens consonans vocalem non habet, ea cum Phat'hâ proferitur: ut *فَتَوَى* a *فَتَى*, *أَبَوَى* ab *أَبَ*, *لَعَوَى* a *لَعَا*, *حَيَوَى* ab *حَى* a verbo *حَيَى*. — A quibusdam tamen denominativum duplici modo fingitur: ut *دَمَوَى* vel *دَمَى* a *دَمَ*, *بَنَوَى* vel *أَبْنَى* ab *أَبْنَ*, *سَمَوَى* vel *سَمَائَى* a *سَمَاءَ*. — In nonnullis a nomine proprio fictis ante terminationem post longam vocalem littera ن assumitur; velut in *بَهْرَانَى* a *بَهْرَاءَ*, *صَنْعَانَى* a *صَنْعَاءَ*.

159. Similiter, ante terminationem in denominativo assumitur, si inclinatur a nomine feminino in *تَا* exeunte (§ 17): ut *يَيْصَارَى* a *يَيْصَاءَ*. Itemque in eo, quod fingitur a nomine aucto terminatione femininâ *تَى*: sed tunc vocalis longa *a* aut servatur, aut corripitur. Sic a *ذُنْيَا* (§ 9) inclinatur *ذُنْيَاوَى* aut *ذُنْيَرَى*. Eandem hanc analogiam sequuntur nomina trium consonantium, quae similiter in *تَى* vel *تَى* exeunt, sed a verbis imperfectis ultimâ litterâ semivocali derivata sunt: ut *أَعْمَوَى* ab *أَعْمَى*, *مَعْنَوَى* vel *مَعْنَاوَى* a *مَعْنَى*. — In longioribus autem littera و ante terminationem denominativam non assumitur et ultima vocalis *a* negligitur: ut *بُخَارَى* ab *الْمُخْطَفَى*, *بُخَارَا*. — Rariùs a nominibus trium litterarum consonantium hoc modo denominativa finguntur.

nihil differt. Sic *شَاغِي* et nomen proprium personae est, et eum significat, qui a Sjàpheio denominatur, sive qui eum sectatur, *Sjàpheitam*.

160. In denominativo, inclinato a nomine trilittero, cuius media littera cum vocali *i* aut diphthongo *ai* profertur, his, si prima syllaba brevis est, plerumque breve *a* substituitur: ut in جُهَيْنَةُ a جُهَيْنِي, مَدِينَةُ a مَدِينِي, ذُنْدُلٌ a ذُنُولِي, مَلِكٌ a مَلِكِي. — Longum *i* et diphthongus *ai* tamen servari potest: ut in مَسْحِيٌّ vel مَسِيحِيٌّ a مَسِيحٌ, قُرَيْشِيٌّ vel قُرَشِيٌّ a قُرَيْشٌ. Et semper longum *i* servatur in derivatis a verbo, quod secundam litteram geminatam aut semivocalem habet: ut in حَقِيقَةُ ab حَقِيقِيٌّ et طَوِيلٌ a طَوِيلِيٌّ. — Etiam breve *i* servari potest, si eadem vocalis in primâ syllabâ est: ut in اِبِلِيٌّ vel اِبِلِيٌّ. Et verò etiam, quando prima syllaba Kèsram habet, hanc ob causam in secundâ breve *a* in *i* mutari potest: ut in عَنِيبِيٌّ vel عَنِيبِيٌّ ab عَنِيبٌ.

161. Trilitterorum analogiam sequuntur imperfecta earundem formarum nomina, derivata a verbis ultimâ litterâ semivocali; quae igitur ante terminationem denominativam assumunt و (§ 158) ut اَمْرِيٌّ ab اَمَرٌ (pro 'amiun), عَلِيٌّ ab عَلِيٌّ, اَمْرِيٌّ vel اَمْرِيٌّ ab اَمِيَّةٌ. — Si nomen in primâ syllabâ longam vocalem habet, ut قَاضٍ (pro kázhiun); denominativum potius formatur sicut قَاضِيٌّ (§ 157). Quia tamen bilitterum est, et tale bilitterum ante و terminationem assumere solet, ideo denominativum etiam sicut قَاضِيٌّ fingitur. — Quidam eodem modo in nominibus, quale عَدُوٌّ est, longum *u* in breve *a* commutant, denominativum formantes ut عَدَوِيٌّ.

v) Quum nomina formae قَدَرٌ et قَدِيٌّ in linguâ vulgari ut *kadu* et *kadi* pronuntientur, ab his quoque et eorum femininis saepe eadem ratione inclinantur denominativa; praesertim si feminini generis sunt. Sic

162. In denominativo inclinato a nomine, quale est طَبِّبٌ et عَزَّيْلٌ, vocalis i obscuratur et duplicatio litterae ي negligitur. Dicitur ergo طَبَّيٌّ et عَزَّيْلِيٌّ.

2. De genere nominum.

163. Genus nominum in linguâ Arabicâ duplex est, masculinum et femininum. — *Feminini generis sunt:*

1°. nomina, quibus *feminae* designantur; ut امٌ *mater*, حَامِلٌ *praegnans*.

2°. nomina *terrarum* et *urbium* propria, quia nomina substantiva, quae *terram* et *urbem* in linguâ Arabicâ significant, feminini generis sunt: ut مِصْرٌ *Aegyptus*, اَصْبَهَانٌ *Ispahan*.

3°. ea, quae aucta sunt *terminatione* ۞ (vel ۞), ۞ aut ۞; ut جَنَّةٌ *hortus*, كِبْرِيَاءٌ *superbia*, ذِكْرَى *recordatio*: quarum trium terminationum prima ad genus femininum significandum in maximo usu est. Nonnullas tamen hac terminatione auctorum nominum formas etiam ad personas masculini generis significandas usurpari, infra dicetur § 167.

4°. multa alia *rerum* vocabula; ut اَرْضٌ *terra*, بَيْتٌ *puteus*, حَرْبٌ *bellum* (proprie *gladius*), خَمْرٌ *vinum*, دَارٌ *domus*, دِرْعٌ *lorica*, دَلْوٌ *situla*, رَحَى *mola*, رِيحٌ *ventus*, شَمْسٌ *sol*, صَرْبٌ *mel album*, عَصَا *baculus*, فَأْسٌ *securis*, فُلْكَ *navis*, كَأْسٌ *poculum*, مِلْحٌ *sal*,

a بَدْوٌ et a قَرِيَّةٌ denominativum non tantum بَدَوِيٌّ et قَرِيْبِيٌّ, sed etiam frequentius بَدَوِيٌّ et قَرَوِيٌّ profertur.

مُوسَى *novacula*, نَارٌ *ignis*, نَفْسٌ *anima*, يَدٌ *manus*, et pleraque membrorum corporis geminorum nomina.

164. Tum haud pauca similia rerum vocabula *dubii generis* sunt; ut اَزَارٌ *cingulum*, اَصْبَعٌ *digitus*, ثَدْيٌ *mamma*, جَنَاحٌ *ala*, سَبِيلٌ *semita*, سَكِينٌ *culter*, سَلَاحٌ *arma*, سُلَّمٌ *scala*, سَمَاءٌ *coelum*, سَوْقٌ *forum*, شَعِيرٌ *hordeum*, صَلَاحٌ *pax*, طَرِيفٌ *via*, عَسَلٌ *mel*, عُنُقٌ *collum*, لِسَانٌ *lingua*, مِسْكٌ *muscus*, مَعَى *intestinum*: quae videntur, quia *res* significabant, olim tanquam *feminina*, sed deinde, quia femininâ tamen terminatione non distincta erant, etiam tanquam *masculina* constructa esse.

165. Quia verò feminino genere distinguuntur nomina, quibus *res* designantur, ideo et Infinitivi verborum terminatione femininâ augentur, quando id, quod verbum significat, non infinitissimo modo, sed tanquam *res*, iis enuntiatur. Hoc autem obtinet:

1°. quando id, quod verbo significatur, Infinitivo non simpliciter nuncupandum, sed simul significandum est, utrùm *semel*, an *bis* vel *saepius*, locum habeat. Exempli causâ اَحْزَانٌ *contristare*, *affligere*, sed اَحْزَانَةٌ *singulam afflictionem*, in duali *duas afflictiones*, in plurali *plures afflictiones* significat. Apparet, sic non, ut Infinitivo, *notionem*, sed *aliquid, quod re verâ est*, designari. Arabes hanc nominis abstracti formam *nomen vicis* appellant. Animadvertendum autem est, ex Infinitivis 1^{ae} verborum formae hoc sensu (etiam in verbis imperfectis) formam قَدَمَةٌ usurpari: ut ضَرْبَةٌ *ictus*, اَضْرَبْتُ *icere*, وَعْدَةٌ *promissio*, رَمَيْتُ *iactus*. Et, si formae derivatae Infinitivus ceterum quoque cum terminatione femininâ effertur, veluti formae 4^{tae}

verbi قَامَ Infinitivus اِقَامَ, tum, ut expresse declaretur, id, quod verbo significetur, *semel* tantum locum habere, numeri vocabulum وَاحِدٌ adiungi necesse est.

2°. quando infinitivus adhibetur ad definiendam notionem generalem, ut *specialiter* declaretur, qua in *re* id, quod generaliter dicatur, *re verâ* locum habeat; veluti quando dicitur: *excellit in scribendo*, sive *scripturâ*. Hanc nominis abstracti formam Arabum grammatici *nomen speciei* nuncupant: et ex Infinitivis 1^{ae} formae hoc sensu forma قَدَمٌ usurpari solet; ut كَتَبَةٌ *scriptura*, قِيَمَةٌ *statura*.

166. Pariter nomina *collectiva* et similia, quibus *genus* quoddam *in universum* significari solet, cum terminatione femininâ proferuntur, quando generis, quod significant, *singularis* quaedam *res*, aut *duae* vel *plures res singulares* designandae sunt: nam *genus* abstracta notio est, quae in animo tantum nostro est, sed *singulum* quoddam (*individuum*) ex eo genere aliquid, ut ita dicam, *reale* est. Sic حَمَامٌ *columbas*, sed حَمَامَةٌ *columbam*, تَبَنٌ in genere *stramen*, sed تَبَنَةٌ *singulum stramen* (een stroo of strootje), et in plurali *stramina*, significat.

167. Et quae nomina *attributum* significant, ea terminatione femininâ aucta ut substantiva usurpantur, *rem* eo attributo praeditam designantia: ut بَيِّنٌ *manifestus*, بَيِّنَةٌ *res manifesta*; وَاحِدٌ *unus*, وَاحِدَةٌ *una res* sive *unum*. — Usurpantur autem huiusmodi formae femininae, proprie *rem* denotantes, etiam significanter de *personâ*, ut personam designent *singulari* modo aliquo attributo conspicuam. Sic usitatae sunt formae قَادِمَةٌ, قَدَمَةٌ, قُدُمَةٌ et قَدَامَةٌ: ut دَاهِيَةٌ *versutum astutum-*

que caput, a ذَا astutus versutusque; ضَحَكٌ risor (een lachbek);
عَلَامَةٌ monstrum doctrinae, ab عَلَامٌ admodum doctus. Conferatur

§ 149. — Atque eodem modo etiam aliae femininae nominum
formae, quae proprie rem significant, de personis usurpantur,
sive hoc cum simili vi et significantiâ fiat, ut تَعْلِمَةٌ vel تَعْلَمَةٌ
monstrum doctrinae, singulari doctrinâ insignis vir, sive absque
huiusmodi significantiâ, ut خَلِيفَةٌ proprie id, quod, ut in locum
alicuius succedat, ponè relinquitur, hinc successor sive vicarius.

168. Postremò etiam nomen, quod ab alio nomine per ter-
minationem حِي derivatum attributum quoddam designat (§ 157),
cum exitu feminino effertur, quo res denominetur. Praesertim
hoc modo formantur abstracta attributorum denominatorum,
tanquam rerum, nomina. Sic a كُتُبٌ libri, denominatur
كُتُبِيٌّ librarius, et كُتُبِيَّةٌ bibliotheca; ab اِنْسَانٌ homo, اِنْسَانِيٌّ
humanus, et اِنْسَانِيَّةٌ humana natura, humanitas. Similiter a
particulâ كَمْ quantum, fictum est كَمِّيَّةٌ quantitas; a مَا, quid,
مَائِيَّةٌ sive مَائِيَّةٌ substantia sive natura^w.

169. Quaedam nomina communis generis sunt: ut اَيْمٌ carens
coniuge, viduus vel vidua, et فَرَسٌ equus et equa. Cuius gene-

^w) Rara et in Syriacâ linguâ, quàm in Arabicâ, usitatior est terminatio
حِي: ut بَيْتٌ et بَيْتٌ campus. Idem valet de terminatione حِي, quae
etiam ita consuetudini linguae Arabicae convenientior redditur, ut pro
eâ حِي effertur. Sic جَبَرِيَّةٌ, جَبَرُوتٌ et جَبَرُوتٌ superbiam significant. —
Terminatio feminina ت etiam in paucis aliis nominibus superest: velut
in بِنْتٌ filia, أُخْتٌ soror.

ris etiam ea, sive masculinae, sive femininae, formae rerum nomina sunt, quae ad *personas* significandas adhibentur (§ 149 et 167). Quamquam ex his nonnulla, ut مُسْكِينٌ *pauper*, etiam cum femininâ terminatione proferuntur, ut persona *feminina* significetur. — Tum et pleraque nomina adiectiva formae قَدُومٌ, nisi obiectivum sensum habent (ut كَذُوبٌ *mendax*), et è contrâ formae قَدِيمٌ, si obiectivum sensum habent (ut قَتِيلٌ *occisus*), tametsi de feminis usurpantur, non solent augeri terminatione femininâ, dummodo nomen eius, cuius attributum designant, exprimatur.

170. In ceteris ad genus femininum a masculino distinguendum plerumque usurpatur terminatio سَةً (§ 163, 3°): ut حُرَّةٌ *libera*, ab حُرٌّ *liber*; جَارِيَةٌ a جَارٍ (pro *djáriun*) *currens*; اِفْتَاتٌ a فَتًى *adolescens*.

171. Sed nomina formae أَقْدَمٌ (§ 152) in feminino, si *colorem* aut *deformitatem* designant, formam قَدَمَاءَ; sique sensum habent gradûs comparativi aut superlativi, formam قَدَمَى accipiunt: ut اَعْوَجُّ *distortus*, اَعْوَجَّاءَ *distorta*; اَعْشَى *lusciosus*, اَعْشَوَاءَ *lusciosa*; اَعْمَى *coecus*, اَعْمِيَاءَ *coeca*; اَشَدُّ *vehementior*, fem. اَشَدَى; اَضْيَقُّ *alter et alius*, fem. اُخْرَى; اَطْوَلُّ *longior*, fem. اَطْوَلَى; اَضْيَقُّ *angustior*, fem. اَضْيَقَى vel اَضْيَقَى (§ 12); اَعْلَى *altior*, fem. اَعْلِيَا. — Etiam اَوَّلٌ, *prior et primus*, in fem. اَوَّلَى; et اَحَدٌ, *unus*, اَحَدَى habet.

172. Denique, si nomen in masculino formae قَدَمَانٌ est, in feminino forma قَدَمَى usurpatur: ut سَكْرَانٌ *ebrius*, سَكْرَى *ebria*. — Nonnunquam tamen ex aliâ dialecto femininum for-

matur per additam consuetam terminationem, diciturque سَكْرَانَةٌ. Quod semper obtinet, si masculina forma cum Tanvîne, ut قَدَمَانٌ, profertur: veluti نَدَمَانٌ compotor, نَدَمَانَةٌ compotrix.

3. De numero nominum.

173. *Duale* a singulari inclinatur per adiunctam terminationem يَدَانِ: ut يَدَانِ *manús*, a يَدٍ a قَاصِبِيَانِ a قَاصِ (pro *kázhiun*); عَصَا ab عَصَوَانِ; مُرَضًى a مُرَضِيَانِ, فَتًى a فَتْيَانِ, ذِكْرًى a ذِكْرِيَانِ (§ 16); (a verbo) رَدَاً a رَدَاوَانِ vel et رَدَاً (a verbo) قَرَأَ a قَرَأَانِ (§ 17); صَفْرَاوَانِ a صَفْرَاءَ (§ 16); (a verbo) رَدَى; sed قَرَأَانِ a قَرَأَ (a verbo) قَرَأَ. — Etiam أَبٌ *pater*, et أَخٌ *frater*, in duali أَبَوَانِ et أَخَوَانِ habent: sed haec potiùs a casu obliquo أَبَا et أَخَا inclinata esse censenda sunt. — Terminationi femininae هَ substituitur هَتْ; ut in سَنَتَانِ a سَنَةٍ *annus*.

174. *Pluralis* terminatio masculina est هُونٌ: ut مُؤْمِنُونَ a مُصْطَفًى a مُصْطَفَوْنَ (pro *kázhiun*), قَاصٍ a قَاصُونِ (*credens*), مُؤْمِنٍ (§ 16). — ذُو et ابْنٌ in plurali ذُرُونٌ et بَنُونٌ (pro *dz'wúna* et *b'núna*) habent. — Eandem terminationem pluralem ex antiquitate servarunt pauca nomina feminina, etiam talia, quae in singulari terminationem femininam obtinuerunt: ut اَرْضُونَ ab اَرْضٍ *terra*, اُرُونِ ab اُرَةٍ *focus*.

175. *Feminina* terminatio pluralis est هَاتٌ: ut جَلَالَتٌ ab جَلَالٍ *status*; سَمَاءَاتٌ a سَمَاءَ (§ 17). — Et, quoties nomen in singulari terminationem femininam هَ habet, in huius locum illa substituitur: ut قَرَأَاتٌ a قَرَأَةٍ (a verbo) قَرَأَ, سَقَاءَاتٌ vel سَقَاءَاتٌ a سَقَاءَةٍ (a verbo) سَقَى, صَلَوَاتٌ a صَلَاةٍ sive صَلَوَةٍ (§ 8),

مُرَضَاتٌ a مُرَضَّةٌ (a masculino مُرَضِيٌّ). — Quaedam bilittera in plurali vocalem *a* ex terminatione singulari conservant, ac tunc ante terminationem pluralem ad evitandum vocalium concursum assumunt semivocalem litteram و (§ 16), vel et interdum spiritum ˆ (§ 18): ut أَمَوَاتٌ ab أَمَةٌ ancilla, سَنَوَاتٌ et سَنَهَاتٌ a سَنَةٌ annus. — Etiam أُمٌ, mater, in plurali أُمَّهَاتٌ habet: sed hoc est a casu obliquo أُمَّا أُخْتُ soror, et بَنَاتٌ filia, in plurali أَخَوَاتٌ et بَنَاتٌ habent ad analogiam masculinorum (§ 173 et 174). — Femininam autem terminationem pluralem habent quoque aliquot nomina masculina, tum ex antiquitate servatam, ut حَمَامَاتٌ ab حَمَامٌ balneum; tum, quia nomen in singulari exitum habet, terminationis femininae speciem prae se ferentem: quod locum habet in quibusdam peregrinis; ut in Turcicis بَاشَا vel بَاشَه et أَغَا, atque in Gallico قُنْصُوا (consul), quae in plurali بَاشَاتٌ, أَغَوَاتٌ et قُنْصَوَاتٌ enuntiantur.

176. Nomina feminina formae قَدَمٌ et قَدَمَةٌ in plurali قَدَمَاتٌ habent^x: sed, si prima littera in singulari Kèsram aut Zhammam habet, plurale triplici modo profertur, ut قَدَمَاتٌ et قُدَمَاتٌ, vel ut قَدِمَاتٌ et قُدِمَاتٌ, vel denique ut قَدِمَاتٌ et قُدِمَاتٌ.

177. Atqui *terminationes* plurales in linguâ Arabicâ haud crebrò usurpantur, praeterquam in participiis et adiectivis, quorum femininum per terminationem ۖ formatur. Plerumque enim praeter eam nominis cuiuspiam formam, quâ singulare

x) Pariter femininum أَرْضٌ non tantum أَرْضُونَ (§ 174), sed etiam أَرْضُونَ et أَرْضَاتٌ habet.

significatur, etiam alia vel plures aliae in usu sunt formae ab eodem verbo derivatae, quae idem sensu *collectivo*, sive *in genere* et *in univsum*, designant; atque his Arabes *vice nominum pluralium* uti solent. Construuntur ut nomina *singularia feminina*: nam proprie quidem *collectiva* sunt *genus* quoddam *in univsum* significantia, et propterea *singularis numeri* sunt; quia tamen subiectum sibi habent sensum plurium *rerum singularium*, ideo, etiamsi terminatione femininâ carent, *femininum genus* iis tribuitur (conf. § 166). A grammaticis Arabicis *pluralia fracta* (id est *manca* vel *imperfecta*) nuncupantur, quum e contrario ea, quae a singularibus additâ terminatione inclinata sunt, *pluralia integra* vel *perfecta* dicuntur. Latiniùs illa *collectiva plurativa* appellabimus.

178. Subscribimus nunc *praecipuas* formas, quae hoc sensu usitatae sunt, et adscribimus eas nominum singularium formas, iuxta quas illae *ut plurimum* usurpantur. Nulla quidem hîc valet regula certa; quare, quae nominis cuiusque singularis sit forma *collectiva plurativa*, usu sermonis vel e lexicis disci debet; sed aliqua tamen in usu linguae observatur analogia.

<i>coll. plurat.</i>	<i>forma nominis singularis.</i>
1. * قُمْ قَوْمٌ قِيمٌ	أَقْدَمَ, et fem. قَدَمَاءَ, <i>colorem</i> vel <i>deformitatem</i> significans: ut حَمْرٌ (sing. أَحْمَرٌ <i>ruber</i> , vel fem. حَمْرَاءَ <i>rubra</i>), سُودٌ (sing. أَسْوَدٌ <i>niger</i>), بَيْضٌ (sing. أَبْيَضٌ <i>albus</i>). Conf. § 13.

*) Forma 1ma et 4ta haud rarò inter se permutantur.

- أَقَادِمُ
قَدَادِمُ
مَقَامُ
26. مَقَادِمُ
تَقَادِمُ
أَقَادِمُ
قَدَادِمُ
قَدَامِيْنُ
قَدَامِيْ
27. مَقَادِمَةٌ
تَقَادِمَةٌ
أَقَادِمَةٌ
قَدَامَةٌ
28. قَوَادِمُ ز
قَوَامُ
- terum nuncupetur (ut قَنْطَرَةٌ), sive a verbo trilittero bilitterove litterâ aliquâ (veluti م, ت aut ا) praefixâ, aut mediâ duplicatâ, derivatum sit.
- Sic potiùs nomen quatuor consonantium in colectivo plurativo profertur, si paenultima consonans longam vocalem habet, ut مَقْدُوْرٌ et سَكِيْنٌ. Talia etiam sunt كُرْسِيْ thronus, أُغْنِيَّةٌ cantilena, similiaque. Atque eandem normam sequuntur quaedam nomina, quae a verbo trilittero annexâ terminatione سُلْطَانٌ derivata sunt; ut سُلْطَانٌ.
- Etiam hanc formam in colectivo plurativo habent aliquot quatuor consonantium nomina, praesertim peregrina (ut قَيْصَرٌ Caesar, اِبْلِيسُ diabolus) et quadrilittera aucta denominativâ terminatione جَرْكَسِيْ ut جَرْكَسِيْ Circassius, جَرْكَسَةٌ Circassia natio sive Circassii.
- Hanc formam, tanquam quadrilittera, multa habent nomina trilittera, quae, ut قَادِمَةٌ, فَارِسٌ, قَادِمَةٌ, قَاصِعَاءُ et دَابَّةٌ, in primâ syllabâ longam vocalem habent z.

z) In colectivo plurativo inter duas vocales a littera semivocalis و profertur secundùm § 16, 1°. Si verò prima quoque nominis littera و est, in huius locum substituitur ا; ut in اَوَاصِلُ pro وَوَاصِلُ (sing. وَاصِلَةٌ). — In quibusdam loco litterae و inseritur ea, quae etiam media consonans est: ut عَوَالِمُ et عَالَمٌ (sing. عَالَمٌ), دَنَانِيْرٌ (sing. دِنَانَرٌ denarius aureus).

29. قَوَادِيمُ ^ز Haec forma usurpatur, si tale nomen et in primâ et in secundâ syllabâ longam vocalem habet; ut ضَيْبَرَابٌ et جَاسُوسٌ.
30. قَدَائِمُ ^ا
قَدَائِمُ
قَدَائِمُ Sic collectivum plurativum effertur, si nomen trilitterum in solâ secundâ syllabâ longam vocalem habet, ut عَاجُوزٌ; praesertim si a verbo imperfecto mediâ litterâ semivocali inclinatum est, ut مَنَارَةٌ ^ا, مَسَاحٌ vel مَسَاحَةٌ, مَعِيشَةٌ.
31. قَدَامِي ^ب
قَدَامِ
تَقَاد
أَقَادِ قَدَمِي vel قَدَمَاءُ, et quaelibet forma nominis quatuor litterarum, quarum quarta semivocalis est: ut تَرْقُوتٌ et أُغْنِيَةٌ, حِذْرِيَّةٌ. Item قَدَمَانُ, quippe cuius feminina forma قَدَمِي est (§ 172).
32. قَدَامِي ^ع Est eadem forma, atque antecedens; sed in hac

a) Semivocalis littera ي inter vocales á et í sponte suâ e spiritu leni in pronuntiando oritur (§ 24). Sine Hamzâ scribere iubent grammatici, si nomen a verbo mediâ ي derivatum est. Interdum loco litterae ي inseritur و, si inclinatum est a verbo mediâ و: si verò ي inseritur, etiam in hoc casu a quibusdam sine Hamzâ scribitur. Sic مَنَارَةٌ in colectivo plurativo مَنَائِرٌ vel مَنَائِرٌ, vel denique مَنَائِرٌ, habet.

b) قَدَامِي est pro *kadâmiu* (§ 15, 2°). Quando pro ultimâ vocali, quae ita disparet, Tanvin profertur (قَدَامِ), hoc ideo fieri videtur, quòd etiam singulare cum Tanvine pronuntiatur: quamquam certam regulam hic valere, equidem haud contendo.

c) Si singularis nominis forma قَدَمَانُ est, etiam قَدَامِي vel قَدَامِي profertur.

	terminatio يَ e formâ singulari servatur aut pro آَ vel عَ substituitur.
33. قَدَايَا
قَدَاوَى	قَدَاوَى, قَدَاوَى, et quaelibet forma nominis trium litterarum, quarum tertia semivocalis est antecedente vocali longâ.
34. قَوَادٍ	قَادِيَّةٌ ut جَوَارٍ (sing. جَارِيَّةٌ ancilla, puella).

179. Pro formâ collectivâ plurativâ nominum denominativorum, quae in يَ desinunt (§ 157), saepissime forma feminina usurpatur: ut شَافِعِيَّ *Sjâpheita*, شَافِعِيَّةٌ *Sjâpheitae* (proprie *Sjâpheitarum secta*).

180. Forma 25ta et sequentes *quadrilitterae* nuncupantur. Hae autem non rarò inclinatae sunt ab aliâ formâ collectivâ plurativâ, quae litteram *l* in principio praefixam habet, dum forma singularis nomen trilitterum est. Sic طُفْرٌ, *ungula*, in colectivo plurativo habet أَطْفَارٌ; hinc autem fictum est rursùm أَطْفَائِرٌ, quod igitur non unius, sed *plurium* animalium *ungulas* denotat. — Talia *pluralia pluralium* appellari solent.

181. Atqui collectiva plurativa etiam in pluralem dualemve numerum flecti possunt per adiunctam *terminationem*. Sic رِسَالَةٌ *epistolam* significat, رِسَائِلٌ *collectionem epistolarum*, *epistolarium* sive *epistolas*, et رِسَائِلَاتٌ *epistolaria*; أَمَلٌ *principium disciplinae*, أَصُولٌ *principia*, et أَصُولَانِ *principia utriusque disciplinae*, videlicet *theologiae* et *juris prudentiae*.

182. Denique monendum est, collectiva plurativa formae 2^{dae}, 19^{ae}, 20^{ae} et 21^{ae}, itemque pluralia, quae a singularibus

ope *terminationis* inclinata sunt, a grammaticis *pluralia paucitatis* nuncupari. Nam, si praeterea etiam alia eiusdem nominis forma collectiva plurativa usitata est, illae fere tantummodo usurpantur de numero parvo denarium non excedente.

4. De casibus nominum.

183. *Casûs* in linguâ Arabicâ alia nomina duos habent, alia tres: illa *diptota*, haec *triptota* appellantur. In *diptotis* praeter casum *rectum* sive *Nominativum* unus tantum casus *obliquus* est, quem rectissime *Complementivum* nuncupaveris: est enim exitus nominum, quae pro complementis cum alio nomine (sive praepositione) aut cum verbo construuntur. Sed *triptota* duos casûs obliquos habent, quorum hoc discrimen est, ut uno eorum *nominalia*, altero *verbalia* complementa enuntientur: illum *Genitivum*, hunc *Accusativum* dicere solent grammatici Europae, quamquam eorum usus cum casibus in linguâ Latinâ et Graecâ, qui his nominibus appellantur, haud omnino convenit.

184. *Diptota* sunt:

1°. *dualia*; ut

قَدَمَانِ, *pedes*, in casu recto; in obliquo قَدَمَيْنِ.

2°. *pluralia* cum terminatione *masculinâ*; ut

قَادِمُونَ, *praecedentes*, in casu recto; in obliquo قَادِمِينَ.

3°. *pluralia* cum terminatione *femininâ*: ut

قَادِمَاتٌ, *praecedentes*, in casu recto; in obliquo قَادِمَاتٍ.

4°. *pars singularium*; ut

أَفْءَدَمٌ, *insignis audaciâ*, in casu recto; in obliquo أَفْءَدَمٍ.

قَوَادِمُ, *anteriora*, in casu recto; in obliquo قَوَادِمَ.

185. *Triptota sunt pleraque singularia*; ut

Nom. قَدَمٌ <i>pes</i> ,	Gen. قَدَمٍ,	Accus. قَدَمًا.
— قَادِمَةٌ <i>praecedens</i> ,	— قَادِمَةٌ,	— قَادِمَةٌ.
— نِسَاءٌ <i>mulieres</i> ,	— نِسَاءٌ,	— نِسَاءٌ.

186. Haec casuum varietas sive nominum declinatio, quae in ceteris linguis Semiticis fere penitus inusitata est, in eâ tantùm exculta fuit sermonis Arabici dialecto, quam linguam eruditorum nuncupamus: et prima initia, a quibus orta sit, etiamnum investigare posse mihi videor. Nam, quum duplex in linguâ esset *terminatio dualis* et *pluralis masculina*, una, quae ad verborum coniugationem adhiberetur, هَوْنٌ et هَانِ, altera, quae (ut reliquae linguae Semiticae ipsaque vulgaris Arabum lingua comprobant) nominibus propria facta esset, هَيْنِ et هَيْنِ; utraque in nominibus usurpari coepta est hoc discrimine, ut hac quidem uterentur, si nomen aliûs nominis (sive praepositionis) aut verbi *complementum* esset, illâ autem, si quares aut persona ut enuntiationis subiectum vel praedicatum *nominaretur*. — Tum duae illae sic distinctae terminationes *plurales masculinae* ad *pluralia feminina* translatae sunt, terminationibus هِنِ et هِنِ (sic enim in linguâ vulgari et ceterorum Semitarum sermonibus pronuntiantur) ad primigenium exitum pluralem femininum ات annexis, ita tamen, ut, quum in sermone populi inusitatae essent, non litteris, sed adscriptis pronuntiationis notis, significarentur, et vocales *u* et *i*, quum syllabae in consonantem caderent, corriperentur. — Pariter translatae sunt ad maiorem partem nominum *singularium* (quo no-

mine etiam collectiva et collectiva plurativa complectimur, quoniam a singularibus non formâ, sed sensu tantum, differunt). Atqui haec singularia, nisi ipsa in vocalem *á* exhibant, iam obtinebant, atque etiamnunc obtinent in linguâ vulgari, terminationem *l̄*, quoties *complementa verbalia* erant ^d. Itaque tres casus nacta sunt. Nam duo illi exitus *un* et *in* a plurali numero ad singularem sic translati sunt, ut *un* pro recto casu usurparetur, *in* pro obliquo, sed tantummodo in *nominalibus* complementis: in *verbalibus* enim terminatio *l̄* servata est, sed ita tamen, ut ad similitudinem cum duobus illis pro *á* cum Tanvine *an* pronuntiaretur. Mansit nihilominus *l̄* in scripturâ; et haec causa est, cur exempli causâ قَدَمًا scribatur, quum proferatur *kadaman*: nam in linguâ vulgari dicitur *kadamá* (§ 10). Neque igitur scribitur illud *l̄*, si ipsum nomen in longum *á* desinit: nam hoc in casu, etsi in linguâ eruditorum terminatio *an* adiungitur, in vulgari sermone nihil additur. Scribitur ergo exempli causâ نَسَاءَ (*nesáan*), quia in linguâ vulgari *nesá* profertur. Ob eandem causam *l̄* illud non scribitur, si nomen auctum est terminatione femininâ *l̄*. Haec enim terminatio in linguâ vulgari *á* sonat, adeo ut littera *s* quiescens sive muta sit; neque igitur additur terminatio *l̄*. Sed, quando in linguâ eruditorum casuum terminationes *un*, *in* et *an* adiunguntur, simul, uti fit, quando nova syllaba ac-

d) Hic exitus etiam in linguâ Hebraeâ et Aramaeâ superest: sed usus aliquantum differt. In universum casus *demonstrativus* nuncupari posset: in Hebraeâ grammaticâ *Hé paragogicum*, in Aramaeâ *status emphaticus* appellari solet.

cedit (§ 173), pro exitu *ā* substituitur *at*. Verūm in scripturā *litterarum* nihil tamen mutatur; sed duplici puncto, quo littera ت distinguitur, litterae * superscripto, exempli causā قَادِمَةٌ (*kādematan*) scribitur, quoniam in linguā vulgari pronuntiatur *kādemā*. — Quum denique alia nomina singularia, si complementa verbalia essent, non in longum, sed in breve *a* caderent, haec autem terminatio etiam in flexione Imperfecti verborum ad Coniunctivum modum significandum adhiberetur, praeter hunc exitum, tanquam obliquum casum, istis nominibus pro recto sive Nominativo casu tributa est terminatio *u*, ut contrarius exitus Imperfecti in modo Indicativo. Itaque أَقْدَمُ in Nominativo, et أَقْدَمَ in casu obliquo, quemadmodum يَقْدَمُ in Indicativo et يَقْدَمَ in Coniunctivo, profertur.

187. Quae formae nominum singularium et collectivorum plurativorum triptota, quae diptota esse soleant, ex iis, quae de his formis suprā dicta sunt, colligi potest. Nomina propria maximam partem diptota sunt; et quidem omnia, quae aucta sunt syllabā اُنْ aut terminatione femininā ة, ut عُثْمَانُ et مَكَّةُ; item omnia, quae formae قُدْمُ et قُدَامُ sunt: ex reliquis quae triptota sint, facilius usu, quā regulis, discitur.

188. *Indeclinabilia* sunt nomina, quae in Nominativo in اِى aut اِى vel اِ desinunt; dicitur enim exempli gratiā اَعْمَى, *coecus*, non magis in recto casu pro *a'ma-u*, quā in obliquo pro *a'ma-a*; فَتًى, *adolescens*, pro *phata-un*, *phata'in* et *phata-an*; et عَصًا, *baculus*, pro *'aça-un*, *'aça'in* et *'aça-an*, secundum § 15, 2°.

189. Quae autem in Nominativo exitum *in* pro *i-un* ha-

bent, ut رَامٍ pro *rāmi-un*, ea similiter cadunt in Genitivo: nam etiam pro *rāmīn* pronuntiatur *rāmin* (§ 15, 2°): sed in Accusativo pro *rāmi-an* effertur رَامِيَا (*rāmijan*). Vid. § 15, 1°. — Excipiuntur tamen imperfecta illa, quae eodem modo terminantur, *collectiva plurativa quadrilittera* (§ 178, n°. 31 et 34). Haec enim, quia proprie diptota sunt, ut جَوَارٍ pro *djavári-u*, in Accusativo in *ija* cadere solent, ut جَوَارِي. In Nominativo Tanvīn ultimam vocalem disparentem quasi compensat: sed in Accusativo vocalis *a* servatur, ideoque Tanvīn non additur. Genitivus, ut in ceteris, quae similiter cadunt, a Nominativo non differt: quidam tamen, quum proprie diptota sint, Genitivum sicut Accusativum proferre malunt.

5. De mutationibus, quae accidunt casibus
nominum, si definiuntur.

190. *Definiuntur* nomina aut per subiunctum *complementum*, sive hoc aliud nomen in casu Genitivo, sive annexum pronomen inseparabile sit (§ 54), aut per praefixum *articulum* اَلْ. Propterea autem exitūs eorum aliquas patiuntur mutationes; maxime ob subiunctum complementum: et nomen, quod ita per complementum definitum est, in *statu constructo* esse dicitur.

191. Si quo modo cunque definitur nomen, *Tanvīn* in pronuntiatione *omittitur*: ut رَجُلٍ قَدَمٌ *pes viri*, قَدَمِكَ *pedis tui*, اَلْقَدَمُ *pedem*, اَلْقَادِمَاتُ *praecedentes*, قَتْنِيَّةٌ, vel potius قَتْنَاءُ (§ 8), *adolescens eius*, a قَدَمٌ, قَدَمٌ, قَدَمًا, قَادِمَاتٌ et قَتْنِي. — Si nomen

exitum *in* obtinuit pro *i-un* in Nominativo et pro *iin* in Genitivo (§ 189), omisso Tanvîne pro *i-u* et *ii* longa vocalis *i* profertur (§ 15, 2°): ut جَوَارِيكَ *puellae tuae*, vel *puellarum tuarum*, a جَوَارٍ.

192. In terminatione femininâ ة, si pronomen annectitur, pro ة scribitur ت, ut in نَعْمَتُهُ *gratia eius*, a نِعْمَةٍ: nam etiam in linguâ vulgari terminatio feminina, si nova syllaba accedit, non *â*, sed *at*, est (§ 173 et 186).

193. In statu constructo nomina أَبٌ *pater*, أَخٌ *frater*, حَمٌ *socer*, et هُنَّ *res aliqua*, Tanvîne omisso in tribus casibus longam vocalem pro brevi accipiunt; ut exempli causâ dicatur أَبُوكَ *pater tuus*, أَبِيكَ *patris tui*, et أَبَاكَ *patrem tuum*. — Pariter هُنَّ, quod proprie pronomen demonstrativum est, sed vim pronominis relativi obtinuit, et tanquam nomen cum complemento construitur, in Genitivo habet هُنَّ, in Accusativo هُنَّ. — Item nomen, quod in statu absoluto هُمْ, هُمْ vel هُمْ profertur et *os* significat, plerumque, si cum complemento construitur, in Nominativo هُوَ, in Genitivo هُنَّ, in Accusativo هَا, enuntiatur.

194. Diptota singularia, quando definiuntur, triptota fiunt; ita ut exempli causâ أَقْدَمٌ cum articulo in Accusativo quidem أَقْدَمًا, sed in Genitivo الْأَقْدَمِ proferatur.

195. Si annectitur nomini pronomen primae personae singulari اِنِّي, vocalis brevis, quâ casuum differentia significatur, non pronuntiatur. Sic dicitur اِنِّي اَقْدَمُ a اَقْدَمِ (*pes*) et اِنِّي اَبْنَاتِي a اَبْنَاتٍ (*filiae*) sine ullo discrimine casuum. — Atque etiam nomina أَبٌ, أَخٌ, حَمٌ et هُنَّ (§ 193), si hoc pronomen annectitur,

longam vocalem non accipiunt, sed dicitur exempli causâ اَبِيّ *pater meus*, et disparet casuum differentia.

196. *Terminationis pluralis masculinae ac dualis* uterque casus in *statu constructo* ultimam syllabam ن vel ن amittit: ut ملائقوا رَبَّهُمْ^e *obviam euntes domino suo*, a ملائقونَ, in casu obliquo ملائقِ رَبَّهُمْ, a ملائقينَ; ملائقِ رَبَّهُمْ, a ملائقينَ; ملائقِ رَبَّهُمْ, a ملائقينَ. Similiter subiuncto complemento مُصْطَفَوُ (vel مُصْطَفَوُ^e) et قَدَمَيَّ et قَدَمَيَّ, pro مُصْطَفَوْنَ et مُصْطَفَيْنَ, قَدَمَيْنِ et قَدَمَيْنِ, dicitur.

197. Longa vocalis *ú* et diphthongus *au* ante *pronomem* 1^{ae} pers. singulare اِي (§ 57) non feruntur, sed *í* pro *ú* et *ai* pro *au* pronuntiatur (§ 13). Sic non minùs in recto, quàm in obliquo casu, dicitur ملائقِ رَبَّهُمْ *filii mei*, a ملائقونَ, ملائقِ رَبَّهُمْ *electi mei*, a ملائقونَ, ملائقِ رَبَّهُمْ, atque in Nominativo perinde ac in Genitivo قَدَمَيَّ *os meum*, a قَدَمَيْنِ (§ 193).

198. *Nomina propria triptota*, ut مُحَمَّدٌ, ante بِنُ cum subiuncto patris aut matris nomine (§ 49, 2°.), tanquam ante complementum in Genitivo subiunctum, sine Tanvîne proferuntur: ut مُحَمَّدٌ بِنُ عَبْدِ اللَّهِ *Mohammedes Abdallâhi filius*.

199. *In alloquutione* denique Arabes saepe, ut inferiùs dicitur, Nominativo utuntur: sed etiam tunc nomen, ut definitum, non secùs ac si cum articulo iunctum est, sine Tanvîne pronuntiatur: ut يَا مُحَمَّدُ ó *coelum!* يَا مُحَمَّدُ ó *Mohammedes!* Breviata haec Nominativi forma *vocativi* casûs

^e) De adscripto † conferatur § 12.

quaedam species est. — Monemus quoque, in blandâ alloquutione nomina saepe aliquantùm decurtari breviarive: ut يَا بُنَّةُ, vel et يَا بُنُّ, pro يَا بُنَيَّةُ ó *Bothaina!* يَا صَاحِبُ pro *ó amice!*

6. De vocabulis numerorum.

200. *Vocabula numerorum principalia (cardinalia) ad denarium usque haec sunt:*

	<i>masc.</i>	<i>fem.</i>		<i>masc.</i>	<i>fem.</i>
I.	أَحَدٌ	أَحَدِي	VI.	سِتٌّ	سِتَّةٌ
	وَاحِدٌ	وَاحِدَةٌ	VII.	سَبْعٌ	سَبْعَةٌ
II.	اِثْنَانِ	اِثْنَتَانِ	VIII.	ثَمَانٍ	ثَمَانِيَةٌ
III.	ثَلَاثٌ	ثَلَاثَةٌ	IX.	تِسْعٌ	تِسْعَةٌ
IV.	أَرْبَعٌ	أَرْبَعَةٌ	X.	عَشْرٌ	عَشْرَةٌ
V.	خَمْسٌ	خَمْسَةٌ		—	

201. Animadverti debet, haec vocabula a ternario ad denarium formâ femininâ cum nominibus masculinis, et vicissim cum nominibus femininis formâ masculinâ construi. In hoc autem casu formis nominum *collectivis pluralivis* non semper femininum genus (§ 177), sed idem, atque formae singulari, attribuitur genus: ut ثَلَاثَةُ أُمُورٍ *tres res*.

202. Ex his sequentia usque ad XIX in hunc modum composita sunt:

	<i>masc.</i>	<i>fem.</i>		<i>masc.</i>	<i>fem.</i>
XI.	أَحَدٌ عَشْرٌ	أَحَدِي عَشْرَةٌ	XIII.	ثَلَاثَةُ عَشْرٍ	ثَلَاثَ عَشْرَةٍ
XII.	اِثْنَا عَشْرٌ	اِثْنَتَا عَشْرَةٌ	XIV.	أَرْبَعَةُ عَشْرٍ	أَرْبَعَ عَشْرَةٍ

masc.	fem.	masc.	fem.
XV. خَمْسَةَ عَشَرَ	خَمْسَ عَشْرَةَ	XVIII. ثَمَانِيَةَ عَشَرَ	ثَمَانِيَةَ عَشْرَةَ ^a
XVI. سِتَّةَ عَشَرَ	سِتَّ عَشْرَةَ	XIX. تِسْعَةَ عَشَرَ	تِسْعَ عَشْرَةَ
XVII. سَبْعَةَ عَشَرَ	سَبْعَ عَشْرَةَ	—	—

Quae omnia indeclinabilia esse solent, excepto duodenario, qui in obliquo casu اِثْنَيْ عَشَرَ et fem. اِثْنَتَيْ عَشْرَةَ habet. Cum articulo dicitur exempli causâ aut اَلثَّلَاثَةُ اَلْعَشَرَ, aut اَلثَّلَاثَةُ عَشَرَ.

203. Principalia a XX usque ad XC generis discrimine carent, diciturque

XX. عَشْرُونَ, XXX. ثَلَاثُونَ, XL. اَرْبَعُونَ, L. خَمْسُونَ, LX. سِتُّونَ, LXX. سَبْعُونَ, LXXX. ثَمَانُونَ, XC. تِسْعُونَ.

Haec sunt pluralia diptota; et eorum ope composita sic enuntiantur, ut exempli causâ XXI dicatur اَحَدٌ وَعَشْرُونَ, cum articulo اَلْاَحَدُ وَالْعَشْرُونَ.

204. Reliqua sic nuncupantur: *centum* مِائَةٌ vel مِئَةٌ, (plur. ثَلَاثُ مِائَةٍ vel مِئَاتٌ, coll. plur. مِائَى), CC. مِائَتَانِ, CCC. مِائَةٌ vel ثَلَاثُ مِائَةٍ, et sic porro; veluti 567: خَمْسِمِائَةٌ وَسَبْعَةٌ وَسِتُّونَ, *mille* اَلْفٌ, *bis mille* اَلْاَلْفَانِ, *tria millia* اَلْاَلْفُ ثَلَاثَةٌ, *sedecim millia*; et sic in ceteris.

205. *Numeralia adiectiva*, quibus *ordo* significatur (*ordinalia*) haec sunt:

	masc.	fem.		masc.	fem.
1 ^{us}	أَوَّلٌ	أُولَى	4 ^{us}	رَابِعٌ	رَابِعَةٌ
2 ^{us}	ثَانٍ	ثَانِيَةٌ	5 ^{us}	خَامِسٌ	خَامِسَةٌ
3 ^{us}	ثَالِثٌ	ثَالِثَةٌ	6 ^{us}	سَادِسٌ	سَادِسَةٌ

a) Scribitur quoque ثَمَانِي et ثَمَانِ et ثَمَانٍ.

	masc.	fem.		masc.	fem.
7 ^{us}	سَابِعٌ	سَابِعَةٌ	11 ^{us}	حَادَى عَشَرَ	حَادِيَّةَ عَشَرَ
8 ^{us}	ثَامِنٌ	ثَامِنَةٌ	12 ^{us}	ثَانِي عَشَرَ	ثَانِيَّةَ عَشَرَ
9 ^{us}	تَاسِعٌ	تَاسِعَةٌ	13 ^{us}	ثَالِثَ عَشَرَ	ثَالِثَةَ عَشَرَ
10 ^{us}	عَاشِرٌ	عَاشِرَةٌ	14 ^{us}	رَابِعَ عَشَرَ	رَابِعَةَ عَشَرَ

et sic porro. Sed, si compositis articulus praemittitur, prior vox declinatur, diciturque exempli causâ الرَّابِعَ عَشَرَ. — Saepe pro numeralibus adiectivis ipsa principalia numerorum vocabula usurpantur. Quod semper obtinet in nominibus denariorum عَشْرُونَ et ceteris; quae cum simplicibus infrâ denarium composita sic enuntiantur, ut exempli causâ *vigesimus quartus* dicatur رَابِعٌ وَعَشْرُونَ, cum articulo وَالْعَشْرُونَ الرَّابِعَ.

D. DE PRONOME DEMONSTRATIVO, RELATIVO ET INTERROGATIVO.

306. *Pronomen demonstrativum* simplex in solo numero duali declinabile est, sed pro differentiâ generis numerique sic variatur :

Sing. masc. ذَا (rarò ذَاهُ vel ذَائِهِ), *is, ille, hic;*

fem. تَا (تَاهِي, تَه, تِي, ذِهِي, ذِي, ذِي);

Dual. masc. ذَانِ, in casu obliquo ذَيْنِ;

fem. تَانِ, in casu obliquo تَيْنِ;

Plur. comm. أُولَئِكَ et frequentius أُولَئِكَ.

207. Sed plerumque cum praefixâ particulâ demonstrativâ هَا (*en, ecce*) hoc modo profertur :

Sing. masc. هَذَا *iste, hicce;* *fem.* هَذِهِ (rarò هَذِي);

Dual. masc. هَذَا; fem. هَذَانِ;

Plur. comm. هَؤُلَاءِ.

208. Et, quando aliquid demonstratur tanquam ei, cui dicitur, propinquum vel ad eum pertinens, pronomen personale secundae personae inseparabile annectitur, aut solum, aut per per praepositionem *لِ*. Itaque cum pronomine singulari masculino dicitur:

Sing. masc. ذَلِكَ vel ذَاكَ, et rariùs ذَاكَ, *ille*;

fem. تِلْكَ (pro تِلْكَ), rariùs تَالِكَ et تَيْكَ vel تَاكَ;

Dual. masc. ذَانِكَ, vel ذَانِكَ (pro ذَانِكَ);

fem. تَانِكَ, vel تَانِكَ (pro تَانِكَ);

Plur. comm. أُولَئِكَ et أُولَئِكَ, rariùs أُولَئِكَ.

Similiter cum pronomine personali feminino, duali aut plurali, pro varietate personarum, ad quas sermo fit: ut ذَلِكْ, ذَلِكُمْ, ذَلِكُنَّ et ذَلِكُنَّ. Sin verò oratio non ad certas personas convertitur, pronomen sing. masculinum usurpari solet. — Etiam pronomini demonstrativo, quod particulam *هَ* praeifixam habet (§ 207), pronomen personale secundae personae eodem sensu annecti potest, dicique exempli causâ هَذَا.

209. Haec pronomina demonstrativa usurpantur pro nominibus *adiectivis*, ideoque nominibus substantivis *adiunguntur*, ferè semper, si nomen substantivum, quocum construuntur, pronomen personale annexum habet; ut هَذَا عَبْدِي *servus meus hicce*; et saepe, si nomini aliud nomen pro complemento subiunctum est: ut هَذَا ابْنُ عَمْرٍو *filius Amri hicce*. Aliàs ipsis,

pro nominibus *substantivis* usurpatis, rerum vel personarum nomina adiunguntur: ut هَذَا الرَّجُلُ *hic vir*, هَذِهِ رُؤُسُ الْمُسْلِمِينَ *haec capita Moslemorum*.

210. Tanquam *pronomen relativum* usurpatur demonstrativum praefixo articulo, quod igitur in solo quoque duali numero declinabile est, ac tum cum antecedente nomine etiam casu convenit. Usitatissimae eius formae hae sunt:

Sing. masc. الَّذِي *qui*; *fem.* الَّتِي *quae, quod*;

Dual. masc. الَّذَانِ; *fem.* الَّتَانِ;

Plur. masc. الَّذِينَ; *fem.* اللَّاتِي (*forma collectiva plurativa*).

Atqui pronomen hoc usurpari nequit, si antecedens, de quo refertur, nomen indefinitum est, ut exempli causâ dicatur: رَأَى رَجُلًا بِيَدِهِ ثَوْبٌ *vidit virum, in manu eius (erat) vestis, pro vidit virum, cuius in manu vestis erat*. Itaque hoc in casu enuntiationi relativae nihil praemittitur.

211. *Pronomen interrogativum* de personâ est مَنْ *quis? quae? qui?* de re مَا *quid?* Nullum in iis observatur generis, numeri casuumque discrimen, praeterquam quod مَنْ, si solum pronuntiatur, sic declinari potest, ut in singulari masculino Nominativus مَنْو, Genitivus مَنِى et Accusativus مَنَا proferatur, itemque femininam et pluralem dualemque accipiat terminationes; veluti, si quem dicentem, *Vidi aliquem*, interrogat alter: مَنَّا *Quem?* — Usurpantur quoque, perinde ut vernacula *wie et wat*, citra interrogationem, *incertam et indefinitam personam* aut *rem* significantia. Itaque مَنْ valet *is qui* vel *ii qui*, مَا *id quod*.

212. Loco interrogativi pronominis adiectivi usurpatur vox declinabilis أَيْ (fem. أَيْة, plur. أَيْون, fem. أَيَْات, dual. أَيَْان, fem. أَيَْتَان), ita ut cum nomine indefinito pro complemento in Genitivo casu subiuncto exempli causâ dicatur أَيْ كِتَابٍ *quis liber?* proprie *quid libri?* in Genitivo أَيْ كِتَابٍ *cuius libri?* et sic porro. Sic autem masculina forma etiam cum feminino nomine struitur: ut أَيْ صُورَةٍ *quae forma?* proprie *quid formae?* — Sed construitur quoque cum complemento definito, ita ut exempli causâ أَيْهِمْ *quis eorum?* أَيْتَهُنَّ *quae earum?* significet. — In pluralem dualemve numerum non flectitur, nisi quando, postquam duarum pluriumve rerum aut personarum iniecta est mentio, deinde interrogatur, *Quaenam?* et nomen rerum aut personarum, quae intelliguntur, pro complemento non subiungitur, quia denuo id appellare non opus est. — In obliquâ interrogatione أَيْ idem significat ac مَنْ et مَا; sed cum his quoque construitur, et tunc أَيْمَنْ valet *quisquis*, أَيْمَا *quidquid*.

E. DE PARTICULIS.

1. De particulis separatis.

213. Multae particulae *primigeniae* sunt; cuius generis sunt illae affectionum voces, quas *interiectiones* nuncupamus, itemque plurimae particulae demonstrativae et interrogativae, ut هَا *en*, ecce; اِنَّ vel اِنَّ و اِنَّ vel اِنَّ, quae item proprie *en* vel *ecce* valent, sed variis modis transferuntur; اِذَا *ibi*, اِذَا *tum*, هَلْ *an?* aliaeque. Earum multas a pronominibus tertiae personae personalibus, demonstrativis et interrogativis proprie non di-

versas esse, forma ostendit aut nihil, aut parum differens. Sic pronomen 3^{ae} pers. sing. fem. inseparabile هَا etiam *en* vel *ecce* valet; هَا et هَا pronomina demonstrativa sunt, sed هَا et هَا particulae demonstrativae, quae proprie *ibi* valent, sed etiam *quum* et *quando* transferuntur; هُنَّ pronomen 3^{ae} pers. plur. femininum est, sed هُنَا *hic* significat, quod eodem modo, ac pronomen demonstrativum (§ 207 et 208), cum particulâ هَا et pronomine secundae personae copulatur, ut dicatur هَا هُنَا sive هُنَا هُنَا *hicce*, et هُنَا هُنَا vel هُنَا هُنَا *illic*; et pronomen interrogativum مَا, *quid*, variis modis ut particula usurpatur, et *quantum*, aut simile quiddam, significat.

214. Pars earum vocum, quae particulae appellantur, proprie verba sunt vel nomina cum terminatione Perfecti pro verbo impersonali usurpata (§ 140 sqq.): ut عَلَّ *incidit*, *fors*, *ocasio est*, sive potius *forte facit*, atque adeo *forsitan*, *fortasse*, valens. — Et maxima pars *adverbiorum* nihil aliud sunt, quàm nomina, ut complementa adverbialia, in Accusativo prolata: ut كَثِيرًا *multum*, لَيْلًا *noctu*, بَعْدًا *distantiâ*, id est *pòst* vel *poné*.

215. Huiusmodi adverbium, si nomen in Genitivo casu aut pronomen ei subiungitur, *praepositio* dicitur: ut بَعْدَ سَنَةٍ *post annum*, et بَعْدَكَ *post te*, a بَعْدًا, omisso ob subiunctum complementum Tanvîne (§ 191). Similia sunt قَبْلَ *ante*, بَيْنَ *inter*, تَحْتَ *sub*, حَوْلَ *circum*, عِنْدَ *apud*. — Quaedam decurtata sunt. Sic pro مَعَ *cum* (ex adverbio مَعًا *simul*, *unâ*) dicitur quoque مَعَ; et مِنْ, *ex*, dicitur tantum ante articulum (§ 47), dum aliàs مِنْ profertur. — Animadverti autem debet, litteram ن

praepositionum مِنْ *ex*, de, عَنْ *ab*, et لَدُنْ *apud*, duplicari solere, quando pronomen 1^{ae} pers. singulare annectitur, ac dici exempli causâ مِنْنِي *ex me*. Rarò littera non duplicatur, diciturque مِنِّي.

216. Praepositio cum subiunctâ enuntiatione constructa *coniunctio* nuncupatur; sed tunc ut plurimum enuntiationi, quae tanquam nomen pro complemento subiungitur, particula بَعْدَ أَنْ vel أَنْ aut مَا praemittitur, ut dicatur exempli causâ بَعْدَ أَنْ vel مَا بَعْدَ postquam, بَيْنَمَا interea dum.

217. Animadverti debet, quasdam praepositiones, quae in عِ cadunt: ut إِلَى *ad*, et عَلَى *super*: principio in عِ desuisse, et pristinam hanc terminationem adhuc servari, si pronomen personale inseparabile iis subiungitur; ut in إِلَيَّ *ad te*, أَيْلَيَّ *ad me*. — Hic exitus عِ proprie, ut comparatio linguae Hebraeae et Aramaeae demonstrat, terminatio pluralis est ante complementa usurpari solita. In nonnullis utraque, et singularis et pluralis, terminatio in usu est. Sic plerumque quidem dicitur حَوْلَهُ *circa eum*, sed etiam حَوْلِيَّه. — In بَيْنَا (quod rarò ut praepositio sicut بَيْنَ *inter*, sed frequenter ut coniunctio usurpatur, valens *interea dum*) terminatio لَ pro عِ scripta esse videtur.

218. Si constructionis ratio non permittit, ut pronomen personale verbo pro complemento *annectatur*, pronomen inseparabile, quo solo *complementum* designari potest, subiungitur praepositioni أَيَا; velut in إِلَيْكَ *te*, أَيْلَايَ *me*. Haec igitur praepositio idem significat, quod casus Accusativus in nominibus.

219. Permutae particulae compositae voces sunt, ut **أَنَّمَا** proprie valens *ecce quid?* — Non semper autem singulae partes in tali compositione integrae manserunt. Sic in **أَلَّا** nisi, ex **أَنَّ** si, et **لَا** non, littera liquida ن cum ل coaluit; atque in **أَلَمْ** quo? ex **أَلَى** ad, et **مَا** quid, et in similibus, ultima vocalis longa, quum paenultima syllaba tolleretur, correpta est.

220. Nominatim monendum, multas praepositiones cum pronomine inseparabili 3^{ae} pers. sing. masculino ة ita compositas esse, ut littera ة elisâ sola vocalis ex pronomine remanserit. Sic **بَعْدُ** postea, et **فَوْقُ** supra, dicta sunt pro **بَعْدَهُ** post id, et **فَوْقَهُ** super eo; quemadmodum exempli causâ **بَعْدِي** post me, ex eâdem praepositione **بَعْدَ** et pronomine 1^{ae} personae **يَ** compositum est (§ 195). Nunquam autem in linguâ eruditorum littera ة istius pronominis sic eliditur, nisi quando pro infinito complemento praepositioni subiungitur, adeo ut haec cum illo composita adverbii sensum accipiat.

2. De particulis inseparabilibus.

221. Particulae inseparabiles, quae, quia unâ tantum litterâ constant, ideo in scribendo cum sequente voce coniunguntur, sequentes sunt:

1°. **أَ** an? num? interrogandi particula: ut **أَمَاتَ** an obiit? **أَنَّتْ** (§ 23) tune? **أَنَذَا** (§ 28) an quando? — Est quoque interiectio valens ó! quo sensu etiam cum vocali longo profertur et **آ** scribitur.

2°. بِ praepositio valens *cum*, *in*, etc.; ut بِشَىْ *cum*, vel *in*,
 re, بِمَا *eo quod*; بِمْ *quo?* (§ 219).

3°. ت praepositio valens *per* in iureiurando, ut تَالله *per Deum!*

4°. س particula breviata ex سَوْفَ *μελλει*, *futurum est*, *eveniet*
 (§ 140), pro quo etiam سَف et سَو profertur. Praemittitur Im-
 perfecto, ut سَتَجِدُ *futurum est ut invenias*.

5°. فَ coniunctio, quâ enuntiationes arctiore viculo inter se
 connectuntur, quaeque transfertur *ac*, *atque*, *tunc*, *itemque*, *ideo-*
que, *nam*, etc.; ut فَانَّ الْغَضَبُ فَإِنَّ الْغَضَبَ *Quando*
disputas, tunc ne irascaris: nam ecce iram, etc.

6°. كَ praepositio *instar* significans; ut كَرَجُلٍ *instar viri*,
 كَمَا *instar eius quod*, id est, *sicut*, *quemadmodum*. Sed كَمْ
 pro كَم (§ 219) proprie *instar cuius?* vertitur *quot* vel *quan-*
tum?

7°. لِ praepositio valens *ad*, *ob*, vel idem ac Dativus casus
 in linguâ Latinâ. Vulgò cum Kêsrâ profertur, ut لِرَجُلٍ *viro*,
 لِمَا *ob id quod*; sed لِمَ (§ 219), pro quo etiam لِمُ pronuntia-
 tur, valet *ob quid?* id est *cur?* — Enuntiationi praeposita
coniunctio est, et cum Iussivo constructa valet idem ac Galli-
 cum *que* et vernaculum *dat*, cum Coniunctivo idem ac Latinum
ut; veluti لِيَفْعَلْ *faciat*, لِيَفْعَلْ *ut faciat*. Si cum Iussivo con-
 struitur, et coniunctio فَ aut ۾ praefigitur, particula لِ suam
 vocalem amittit: ut فَلْيَفْعَلْ *faciat ergo*. — Cum Phat'hâ pro-
 fertur, quando pronomini personali inseparabili praefigitur, ut
 لِيْ tibi, لَهُمْ *iis*; disparente tamen vocali in لِيْ *mihî* (§ 195).
 Eodem modo profertur in *acclamando* seu *vocando ad auxilium*

post interiectionem يَا: ut يَا لَلْعَرَبِ *heus Arabes!* Si tamen aliud nomen per coniunctionem وَ subiungitur et interiectio يَا non repetitur, secundo loco rursùm cum Kèsrà pronuntiatur: ut يَا لَلْكُهُولِ وَلِلشُّبَّانِ *heus senes et iuvenes!* — Denique cum Phat'hâ pronuntiata *asseverandi particula* est, quâ enuntiationis pars, aut integra cum aliâ copulata enuntiatio, significanter antecedentibus subiungitur: ut اِنَّ اِلٰهًا بِالنَّاسِ لِرُؤُوفٍ *en verò Deus erga homines clemens est.* Saepe quoque particulae اِنْ si (proprie ecce) praefigitur, ac tunc scribitur لَيْسَ (§ 28) *profectò si* (proprie, ecce verò).

8°. وَ proprie *praepositio* est valens *cum*. Sed hoc sensu tantummodo in iureiurando usurpatur, ut in وَاللّٰهِ *cum Deo!* id est *per Deum!* — Plerumque *coniunctio* est, quâ enuntiatio (atque adeo in complexis sententiis pars enuntiationis) cum aliâ praecedente simpliciter *copulatur*, valetque *et*, *-que*, *autem*, *sed*, *dum*, etc. *Arctiorem enuntiationum nexum* فَ designat.

222. Praeterea praepositiones مِنْ *ex*, de, et عَنْ *ab*, pronominibus مَنْ et مَا ita praefiguntur, ut littera liquida ن cum م coalescat; veluti مِنْ عَمَّا *ex quo?* عَنْ *ab eo quod.* — Rarò مِنْ cum articulo اَلْ in مَلْ coalescit; ut in مَلْ مَالٍ *ex opibus*, quum vulgò dicatur مِنْ اَمْوَالٍ. Conferatur § 39.

223. Tum et articulum اَلْ nominibus praefigi, suprà iam dictum est (§ 38 et 190 sqq.) Nonnunquam etiam brevi enuntiationi relativae praemittitur, atque adeo idem valet ac pronomen اَلَّذِي. Etiam hoc in casu, si prima enuntiationis vox nomen vel praepositio est, huic praefigitur; velut in عَلَى اَلْمَعَةِ

πρὸς τοὺς μετ' αὐτοῦ, *ad eos qui cum eo erant*; sed seorsum scribitur, si prima vox verbum est.

224. Aliquando denique interiectiones هَا et يَا in scribendo cum sequente voce iunguntur, sique prima eius vocis littera ʾ est, scribitur exempli causâ هَآءَنْتُمْ et يَاْءِيْهَا pro هَا أَنْتُمْ, *ecce vos*, et يَاْ أَيُّهَا *heus, quisquis est* (§ 21).

F. DE PRONUNTIATIONE VOCUM IN PAUSÂ ET IN AFFECTU.

225. In *pausâ*, id est in fine sententiarum earumque membrorum, vocales illae breves, quibus in linguâ eruditorum differentia flexuum grammaticorum significatur, atque adeo Tanvîn quoque, in pronuntiando omittuntur. Itaque *kadâm* pro قَدَمٌ, *jakdôm* pro يَقْدُمُ et يَقْدَمُ; *kadamt* pro قَدِمْتُ, قَدِمْتُ et قَدِمْتُ; *kadém* pro قَادِمٌ et قَادِمٍ; *kadémân* pro قَادِمُونَ, *kadémîn* pro قَادِمِينَ; *kadémâ* pro قَادِمَةً, قَادِمَةٍ et قَادِمَةٍ; *kadémât* pro قَادِمَاتٌ et قَادِمَاتٍ. Sed قَتَى pronuntiatur, sicut in linguâ vulgari, *phatâ*; et similiter in Accusativo casu قَادِمًا *kadémâ*. — Omitti quoque solet terminatio ـ, etsi pro *i-un* vel *în* est (§ 15), ut in قَادٍ; quamquam licitum est, solo Tanvîne omisso, pronuntiare قَادِي. Quidam e contrario etiam pro اَلْقَادِي in pausâ اَلْقَادِ efferri posse opinantur. Certe, si vox in longum *i* desinit et paenultima syllaba longa est, extremam vocalem longam in pausâ corripere licet, ut exempli causâ اَلتَّلَاقِي (*ettalâke*) scribatur et pronuntietur pro اَلتَّلَاقِي. — Eodem modo *i* in pronomine primae personae singulari يِ et نِي corripitur, praesertim in vocando vel imperando, quum elatiore tono proferatur syl-

laba paenultima: ut يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ *heus popule mi! sequimini me!* pro يَا قَوْمِي اتَّبِعُونِي. Ac pariter, quum Accusativi terminatio ۱ in pausâ *ā* pronuntietur, etiam haec vocalis in vocando corripitur potest: ut يَا غُلَامَ *heus puer!* pro يَا غُلَامًا. — Etiam vocalis brevis in pronominebus inseparabilibus كَ, ۛ, et ُ (vel ۛ) in pausâ non pronuntiat. — Denique in leviori Iussivi et Imperativi formâ paragogicâ littera ن omittitur, sed vocalis brevis producitur, ut exempli causâ يَقْدَمًا dicatur pro يَتَقَدَّمَنَّ, تَقْدُمِي pro تَتَقَدَّمَنَّ.

226. Vocalis brevis, quae ita in pausâ omittitur, nihilominus scribi solet, praeterquam in nonnullis vocibus, quae nunquam nisi in pausâ usurpantur, velut in نَعَمَ *gratum est*, pro نَعَم.

227. Vocali brevi, quae manet in pausâ, additur nonnunquam in scripturâ littera ۛ. Sic scribitur لِمَ pro لِمَ *cur?* هُوَ *is*, et هِيَ *ea*, pro هُوَ et هِيَ; يَرِمَ pro يَرِمَ (Iuss. a verbo رَمَى), et اَرْضَ pro اَرْضَ (Imper. a verbo رَضَى). Et semper istud ۛ adscribitur Imperativo verbi dupliciter imperfecti, quando unâ tantum litterâ constat neque pronomen annectitur, ut in قَهَ *cave*, تَهَ *veni*, et رَهَ *vide*, pro فِي (§ 110), تِ (§ 125) et رَ (§ 132).

228. Si qua vox in *affectu* pronuntiat, ultima vocalis brevis produci potest, et verò quoque addi littera ۛ, ut vox etiam magis protrahatur. — Praeterea in condolendo voci loco terminationis grammaticae aliquando annectitur interiectio ۛ, diciturque exempli causâ وَآ زَيْدًا *eheu Zeidus!* pro وَآ زَيْدٌ. Similiter وَآ عَبْدَ الْمَلِكِ *eheu Abdelmalekus!* pro وَآ عَبْدُ الْمَلِكِ. Scri-

bitur quoque زَيْدًا وَا sine ة. — Denique, si quis admirans, stupens, ridens vel addubitans, quod ab alio dictum est repetit, annectitur interdum syllaba زَيْدٌ; ut, si quem dicentem, هَذَا زَيْدٌ *Hic Zeidus est*, interrogat alter أَرَيْدُنِي Zeidusne? *profectó!* pro أَرَيْدُ أَي.

III.

DE USU FORMARUM GRAMMATICARUM.

A. DE USU MODORUM VERBI.

1. De usu Perfecti et Imperfecti.

229. *Perfecto* id, de quo dicitur, *iam esse*, aut, si verbum actionem significat, id *actum esse*, designatur. Contraria *Imperfecti* vis est: hic enim modus aliquid *fieri*, *accidere*, *futurum esse* aut *actum iri* significat. Singulatim sequentia monere sufficiat.

a. De usu Perfecti.

230. *Perfectum*, si verbum qualitatem aut conditionem significat, plerumque Latino *Praesenti*, aut, si de tempore praeterito sermo est, *Praeterito imperfecto* respondet: sed, si actionem denotat verbum, vim *Praeteriti perfecti* obtinere solet.

231. In enuntiatione, quae, ut adiunctum vel accidens quoddam designetur, cum alio verbo in *Perfecto* construitur aut copulatur, aliquid iam *antè factum fuisse* significat; et tunc huic *Perfecto*, nisi coniunctio *quando*, *postquam* aut simile

quiddam significans usurpatur, saepissime particula **قَدْ** praemittitur, quae quid proprie significet, me adhuc latet. Sic **وَجَدْتُهُ قَدْ خَرَجَ** *inveni eum, egressus est*, i. e. *inveni eum egressum*; **وَصَلْتُ وَقَدْ خَرَجَ** *adveni, quum iam egressus erat*. — Frequentissime Perfectum ita construitur cum Perfecto verbi substantivi **كَانَ**; quomodo idem plerumque significatur, ac Latino *Praeterito plus quam perfecto*; veluti **كُنْتُ قَدْ رَبَّيْتُ جَارِيَةً** *eram educavi* (i. e. *educaveram*) *puellam*; **كَانَ خَرَجَ** *erat exiit*, i. e. *exierat*. — Pariter, si Imperfecto verbi substantivi Perfectum aliū verbi subiungitur, hac ratione sensus *Futuri exacti* exprimitur: ut **أَكُونُ قَدْ خَرَجْتُ** vel **أَكُونُ خَرَجْتُ** *ero exii*, id est *exiero*.

232. Saepe Perfecto aliquid enuntiant Arabes, dum id non reverâ iam esse aut factum esse significare volunt, sed *tanquam perfectum animo proponunt*. Sic non tantum saepe aliquid tanquam factum enuntiant, quod eo ipso temporis momento, quo dicitur, *fit*; ut si dicunt **أَعْطَيْتَكَ هَذَا الْكِتَابَ** *donavi te hoc libro*, quum his ipsis verbis donatio fiat: — sed etiam frequentissimus Perfecti usus est, quando aliquid *futuro* tempore perfectum esse cogitatur, velut in conditionalibus similibusque sine coniunctione connexis enuntiationibus, quibus aliquid *esse ponitur*: ut **إِنْ فَعَلْتَ شَكَرْتُكَ**, proprie *en, factum est a te*, — *grato erga te animo sum*; i. e. *si facis, gratias tibi habeo*; **خَاطَرَ رَكِبَ الْبَحْرَ** *periculo se exponit, qui vehitur mari*. Quare, si in tali enuntiatione aliquid *antè factum* significandum est, dici debet exempli causâ **إِنْ كُنْتَ فَعَلْتَ شَكَرْتُكَ** *si fecisti, gra-*

tias tibi habeo. — Similiter in optando et bene aut male precando: ut جَعَلْتُ فِدَاكَ proprie *constitutus sum lytrum tuum*; sed, quum eo tono proferatur, ut optari significetur, sensus est: *constitutus sim*, sive *constituar*, *lytrum tuum!* لَعَنَهُ اللَّهُ *exsecretur eum Deus!*

233. Denique est notandum, Perfecti 4^{tae} formae 3^{iam} pers. sing. masculinam praemissâ interrogativâ particulâ مَا *quid*, sive *quàm*, et nomine in Accusativo casu subiuncto vel annexo pronomine personali, in sermone Arabico usurpari, ut, qui loquatur, significet, se in re aut personâ, quam subiunctum nomen vel pronomen designet, id admirari, quod 1ma verbi formâ denotetur. Sic مَا أَفْضَلُ زَيْدًا significat: *mirum quàm praestans*, sive *praestantissimus homo*, *Zaidus est!* مَا أَعْلَمَنِي optime novi. Sed proprius sensus esse videtur, ut prius exemplum linguâ vernaculâ transferri queat, *wat heeft het Zaid voortrefflijk gemaakt!* id est: *quàm praestans factus est Zaidus!* Verbum enim in tertiâ personâ sing. masculinâ impersonaliter in hac loquutione usurpari videtur, ita ut incertum et indefinitum, quod animo obversatur, subiectum (grammatici Arabici in tali loquutione Deum esse putant) reticeatur; quod quia Latinae linguae consuetudini non convenit, obiectivâ seu passivâ verbi formâ utendum est. — *Verbum admirandi* hanc loquutionem nuncupant grammatici Arabici. Quum autem Perfecti 4^{tae} verbi formae 3^{tia} pers. sg. masculina similis sit obliquo casui eius nominum formae, quâ gradum superlativum Arabes exprimunt, atque etiam sensus conveniat; hinc factum esse videtur, ut, quasi haec *nominis* forma esset, non facilè derivetur a verbis,

quae colorem aut deformitatem significant (§ 152), utque etiam formâ deminutivâ enuntietur: exempli causâ مَا أَمْلَحَهَا *quàm pulchella est!* At verbum esse, quum luculenter demonstret Accusativus subiuncti nominis casus et annexum pronomen personale, maxime primae personae أَنِي; tum comprobatur simile Imperativi 4^{tae} formae in admiratione usus, de quo mox § 236. Si de praeterito tempore sermo est, كَانَ praemittitur; exempli causâ مَا كَانَ أَوْضَعَهُ *quàm humilis fuit (sive erat)!*

b. De usu Imperfecti.

234. Imperfectum aut Latino *Praesenti*, aut *Futuro*, aut, si de tempore praeterito sermo est, *Praeterito imperfecto* respondet. Itaque frequens quoque eius usus est in enuntiatione, quae, ut adiunctum vel accidens quoddam significetur, cum alio verbo in Perfecto construitur: ut أَنَّى إِلَى مَاءٍ يَشْرَبُ *venit ad aquam, bibet*, i. e. *venit bibitum sive ut biberet*; سَمِعْتُهُ يَقُولُ *audivi eum, dicebat*, i. e. *audivi eum, quum diceret, sive dicentem*; دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَهُوَ يَجُودُ بِنَفْسِهِ *intrò ad eum venimus, et ille (sive dum) dabat animam suam*. Sic frequenter cum Perfecto verbi substantivi: ut كَانَ يَفْعَلُ *erat facit*, i. e. *faciebat*; *erat faciet*, i. e. *facturus erat*; aut *est faciet*, i. e. *facturus est*; aut denique *est in eo casu, ut faciat*, i. e. *facit*.

2. De usu Imperativi et Iussivi.

235. Ut qui loquatur, se id, quod verbo significetur, *velle* declaret, in linguâ Arabicâ Imperativus et Iussivus usurpantur. Et *Imperativus* quidem, si quis *alterum alloquens ali-*

quid iubet. — Sed, si quid in tertiâ personâ iubetur, Iussivus usurpatur praefixâ coniunctione *وَ* (§ 221, 7°.), ut *لَا يَقُلْ* dicat: itemque, tam in secundâ, quàm in tertiâ personâ, quoties aliquid vetatur, praemissâ negandi particulâ *لَا*: ut *لَا تَقُلْ* ne dicas.

236. Singularis usus est Imperativi 4^{tae} verborum formae in admiratione, nomine vel pronomine rei aut personae, in quâ id, quòd 1ma verbi forma significat, admirationis causa est, per praepositionem *بِ* subiuncto: veluti *أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ* mirum quàm audiunt et vident! Fortasse proprius sensus est: fac audire cum iis et videre, id est, si quem audientem et videntem facias, sive animo tibi fingas, eum audire et videre tibi finge sicut illi audiunt et vident. Multò frequentius in admiratione usurpatur formae 4^{tae} Perfectum (§ 233).

237. Iussivi frequens usus est in conditionalibus similibusque sine coniunctione connexis enuntiationibus, quibus, qui loquitur, aliquem iubet cogitare sive animo proponere casum: ut *أَنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ* si potiantur vestrum, lapidabunt vos; proprie linguâ vernaculâ: zie, laten zij u magtig worden (vel stel het geval, dat zij u magtig worden), ze zullen (proprie moeten, id est dan moet zij u, vel men zich, voorstellen, dat zij) u steenigen; *مَنْ يُجَرِّبْ يَزِدْ عَلَمًا* qui experietur, augebitur scientiâ; *مَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللَّهُ* quicquid faciatis boni, sciet Deus; *أَيْنَمَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ* ubi sitis, assequetur vos mors. — Similiter, quando in priore membro Imperativus usurpatur; ut *كُنْ قَنَعًا تَكُنْ غَنِيًّا* esto contentus, sic eris dives; quasi dicas linguâ vernaculâ: wees te vreden, zoo moet (pro quo dicere solemus zult) *gij rijk zijn.* — In priore mem-

bro usurpari quoque potest Perfectum verbi substantivi cum subiuncto aliſus verbi Imperfecto (§ 234): مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ : الْأَخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ *qui vult colere arvum vitae futurae, augebimus ei in culturâ eius*. Quum autem in priore membro Perfectum verbi substantivi usurpetur, etiam in posteriore membro Perfectum consequi potest ex § 232.

238. Singularis Iussivi usus est post particulas لَمَّا *nondum*, et لَمْ *non*; post quas hic modus vim et significationem Perfecti obtinet: ut لَمَّا يَقُلْ *nondum dixit*, لَمْ يَقُلْ *non dixit*. — Post particulam لَمَّا, quum *nondum* significet, *Imperfectum* usurpari, nemini mirum videatur; nam *nondum dicit* idem valet ac *nondum dixit*; et لَمْ ex لَمَّا per frequentissimum usum brevium esse videtur, quum vulgò Arabes dicere consuevissent *nondum dicit* pro *non dixit*. Quòd autem non *Imperfectum*, sed *Iussivus*, post has particulas usurpatur, id fortasse reliquum est ex antiquissimâ linguae aetate, quum nondum invaluisset horum modorum differentia, atque adeo ea forma, quae nunc Iussivo propria est, etiam pro Imperfecto usurparetur. — Ceterum in enuntiationibus negativis pro لَا cum Perfecto fere semper لَمْ cum Iussivo usurpatur: diciturque exempli causâ: لَمْ يَكُنْ خَرَجَ *non exierat* (§ 231); لَمْ تُجِبْ قَتَلَكَ *si non pares, interficit te*; لَمْ يَفْعَلْكَ *si facis, non interficit te*; لَمْ تَكُنْ فَعَلْتَ قَتَلَكَ *si non fecisti, interficit te* (§ 232); لَمْ يَكُنْ يَفْعُلْ *non faciebat* (§ 234). — لَا cum Perfecto rariùs usurpatur, praeterquam in enuntiatione cum aliâ enuntiatione negativâ per coniunctionem وَ copulatâ (ut لَمْ أَسْمَعْ وَلَا رَأَيْتُ *non audiavi nec vidi*), atque in optando et bene aut male precando

(§ 232), nec non in iure iurando: ut *وَحْيَوةٌ فِرْعَوْنَ لَا خَرَجْتُمْ مِنْهُنَّ* (§ 232), nec non in iure iurando: ut *وَحْيَوةٌ فِرْعَوْنَ لَا خَرَجْتُمْ مِنْهُنَّ* per vitam Pharaonis, non exhibitis hincce!

3. De usu Coniunctivi.

239. Coniunctivus quasi obliquus Iussivi casus est. Itaque semper quidem voluntatem, consilium, propositum, aut casum, qui cogitari iubetur, significat; sed in enuntiatione, quae alii *subiungitur* aut per *coniunctionem* construitur. — Usurpatur ita:

1°. post coniunctionem *ل* ut, quippe quae proprie praepositio est, *ad* significans (§ 221, 7°), ideoque finem denotat, qui spectatur: veluti *قَامَ لِيَفْعَلَهُ* surrexit eo consilio ut faceret id.

2°. post *كَي* et composita *لِكَي* et *ὅπως*, *كَيْلَا* et *ὅπως* *μὴ*.

3°. post *أَنَّ*, quae particula demonstrativa (§ 213), idem fere valens ac Gallicum *que*, vernaculum *dat* et Germanicum *dafs*, praemitti solet enuntiationi, quae tanquam nomen partem alius enuntiationis constituit. Usurpatur autem in tali enuntiatione Coniunctivus, quoties *casus quidam cogitari iubetur*: ut *لَا يَنْبَغِي أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ* *non decet prudentem hoc facere*; *أَخَافُ أَنْ* *metuo, ne faciat*. — Sed, quando aliquid esse aut fieri, vel futurum esse aut factum iri, *narratur aut indicatur*, Perfecto aut Imperfecto utendum est: veluti *أَعْلَمُ أَنْ يَفْعَلَ* *scio, eum facere, sive facturum esse*. Attamen rarò Imperfectum ita post *أَنَّ* usurpatur, quum potiùs aliquâ voce aut particulâ interpositâ ab hac coniunctione separetur. — Semper Coniunctivus sequitur post compositum *أَلَّا* (ex *أَنَّ لَا*) et *لَنْتَلَا* *ne, ut ne*; nisi enim Coniunctivus sequatur, separatim scribitur *لَا أَنْ*.

4°. post *لَنْ*, quod ex *لَا* *أَنْ* compositum, proprie valet *non est ut*: veluti *لَنْ يَفْعَلَ* *لَنْ* *non est, ut faciat*, id est *nequaquam faciet*.

5°. post coniunctionem *حَتَّى* *adeo ut, usque adeo dum* sive *donec*, quae proprie praepositio est valens *ad, usque ad*. Construitur cum Coniunctivo, quoties *casus quidam cogitari iubetur*: ut *كَانُوا يَقُونَهُ حَتَّى يُصْرَعُوا حَوْنَهُ* *defendebant eum, donec sternerentur circa eum*. Nam, si quid *narratur tantum aut indicatur*, etiam huic coniunctioni Perfectum vel Imperfectum subiungitur: ut *لَا يَرَجُونَهُ حَتَّى مَرِضَ* *aegrotavit, adeo ut desperarent* (vel potius, *atque adeo desperabant*) *de eo*. Rarus tamen post hanc coniunctionem usus est Imperfecti.

6°. post *أَوْ* *aut*, ita ut propter sequentem modum volendi haec particula *nisi forte* valeat: ut *لَأَقْتُلَنَّكَ أَوْ يُسْلِمَ* *profectò interficiam eum, aut* (sive *nisi forte*) *Moslemus fiat*: nam sensus est: *aut pone hunc casum, eum Moslemum fieri*. Similiter, quando diversi casus cogitari iubentur, et repetita coniunctio sive transferenda est; ut, *أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ* *Nihil ad te attinet, أَوْ يَعْدِبَنَّهُمْ* *sive ignoscat iis, sive puniat eos*.

7°. post *فَ* *ac, atque* (§ 221, 5°.), quando in antecedente enuntiatione modus volendi (Imperativus, Iussivus vel Coniunctivus) usurpatus est, vel saltem aliqua ei subest voluntatis significatio, atque eâ coniunctione aliquid subnectitur, quod ex antecedente pendet aut consequitur. Coniunctio tunc *ut, ita ut*, vel, si negativa enuntiatio antecedit, *ne*, transfertur. Exempla: *إِغْفِرْ لِي يَا رَبِّي فَادْخُلْ الْجَنَّةَ* *ignosce mihi, Domine mi, ac* (sive *ut*) *veniam in Paradisum*; *لَا تُؤَاخِذْنِي فَأَقْلِبْكَ* *ne*

castiges me, ac (sive ut ne) peream; هَلْ زَيْدٌ فِي الدَّارِ فَأَمْضِيَ إِلَيْهِ Zeidusne domi est, ut me conferam ad eum? sensus enim est: scire volo, an domi sit, ac tunc me ad eum conferam. — Similiter interdum

8°. post simplicem particulam copulativam و, adeo ut valeat quum vel ita ut simul. Exempla: لَا تَنْهَ عَنِ الْخَلْفِ وَتَأْتِيَ مِثْلَهُ ne vetes aliquam agendi rationem, quum (vel ita ut simul) facias aliquid simile; هَلْ تَأْكُلُ السَّمَكَ وَتَشْرَبُ اللَّبَنَ num edes pisces, quum (vel ita ut simul) bibas lac? nam sensus est: nolo te edere pisces et simul bibere lac. — Denique

9°. post اِنَّ tunc, si casus quidam cogitari iubetur; ut si quis dicenti, *Invisam te*, respondet: اِنَّ اَكْرَمَكَ tunc honorifice te excipiam; seu proprie: tunc ita statue, me te honorifice excepturum esse.

4. De usu formae modorum volendi paragogicae.

240. Est haec forma paragogica expressior quaedam voluntatis significatio. — In imperando annexa Imperativo syllaba paragogica per age, quaeso, aut similem interiectionem, reddi potest. — Sed Iussivi seu Coniunctivi forma paragogica ad voluntatem significandam non tantum ibi adhibetur, ubi etiam simplex horum modorum forma usitata est, ita ut tantummodo expressior enuntiandi modus sit: sed potissimum usurpatur in iis casibus, in quibus formâ simplici uti insuetum est. Itaque frequentissimus eius usus est, si quis se aliquid velle, aut animi sui propositum, in primâ personâ pronuntiat (coll. § 235); et tunc, nisi negativa enuntiatio est et negandi particula لا

praemittitur, semper particula asseverandi $\bar{\text{J}}$ praefigitur (§ 221, 7°): ut لَا تَفْعَلَنَّ *profectò facere volo*. In *tertiâ* et *secundâ* personâ *optationem* significat: ut لَا تَقُولَنَّ *ne dicas, quaeso*. Et in omnibus personis frequenter usurpatur, ubi *significanter casus* quidam *cogitari iubetur*; atque ut plurimum, nisi interrogativa enuntiatio est, particula $\bar{\text{J}}$ praefigitur, adeo ut id, quod cogitari iubeatur, simul factum iri asseveretur: ut لَا يَقُولَنَّ *non dubium quin dicturi sint*.

5. De usu Participii et Infinitivi.

241. Impersonales verbi modi, Participium et Infinitivus, nomina sunt. — *Participium* nomen quidem (§ 150), sed hoc ipso verbi modus est Perfecto et Imperfecto contrarius, quo id, quod verbum significat, ut rei vel personae *status* enuntiatur, sive de praesenti tempore sermo sit, sive de praeterito vel futuro: quare diversissimis modis in Latinum sermonem convertendus est. Pauca exempla subscribimus: $\text{قَالَ هُوَ نَائِمٌ}$ *dormit*; وَأَنَا جَالِسٌ *dixit, et (sive dum) ego considebam*, vel potius *dixit me considente*; $\text{كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ}$ *omne animans gustabit (sive omnis animantis est gustare) mortem*; هُوَ مَقْتُولٌ *hic eius status est, ut interficiatur, sive est interficiendus*. — Quia vero idem sensus, ut *statum* significant, omnibus nominibus, atque adeo pronominibus et praepositionibus, communis est; ideo, si praedicatum nomine quopiam vel pronomine aut praepositione cum suo complemento significatur, nunquam copula inter subiectum et praedicatum per Participium verbi abstracti seu substantivi كَانَ exprimitur: ut هُوَ بَشَرٌ *is mortalis, i. e. est morta-*

lis; هُوَ فِي الْبَيْتِ *est in domo*; هُوَ أَنَا *is ego (sum)*. — De *Infinitivo*, omnium modorum infinitissimo, videantur, quae suprà diximus § 147.

B. DE USU CASUUM NOMINIS.

1. De usu Nominativi.

242. De Nominativo casu praeter ea, quae suprà dicta sunt § 186 et 199, pauca tantùm monenda supersunt. — Est casus, quo aliquid simpliciter *nominatur*. Itaque eo quoque ut plurimum enuntiatur nomen, quod ad maiorem significantiam *seorsùm ante enuntiationem* collocatur, dum in subsequente enuntiatione eadem res vel persona per pronomen significatur, veluti اللَّهُ رَسُولُهُ عِنْدَكُمْ *Deus — legatus eius apud vos est*. Praecipue autem *subiectum* enuntiationis hoc casu significatur: et verò etiam nomen (vel pronomen), quod ita *seorsùm ante enuntiationem* profertur, pro subiecto habendum esse videtur, cuius praedicatum sit sequens enuntiatio. Itaque vertendum: *Deus est, cuius legatus apud vos est*.

243. Tum etiam, quando Infinitivus, Participium aut nomen Adiectivum pro parte enuntiationis cuiuspiam usurpatum est, in Nominativo casu subiungi potest nomen, quo declaratur actionis, conditionis, qualitatiseve enuntiatae *subiectum*; et verò hoc casu uti necesse est, si alio modo subiectum illud significare non licet. Exempla: عَذَّبَ زَيْدًا تَعْذِيبَةَ اسْمَعِيلَ أَبُو زَيْدٍ *cruciavit Zaidum, quemadmodum cruciaverat eum (ad verbum cruciatu eius) Ismaël, pater Zaidi*; مَرَرْتُ بِامْرَأَةٍ حَسَنٍ وَجْهَهَا *perivi praeter mulierem bonae faciei*.

praeterii mulierem pulchro vultu, sive *cuius pulcher erat vultus* (ad verbum *mulierem pulchrum vultus eius*); *Duc nos* مِنْ عَذِيبٍ (ad verbum *in- iustis incolae eius*); وَيَلٌ لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ *vae duris corde* (ad verbum *duris corda eorum*). Tantummodo post Infinitivum *necessarius* esse *potest* casus Nominativus; videlicet, quotiescunque sub- iecti vocabulum in Genitivo ut complementum nominale sub- iungi *nequit*. Post Participium aut nomen Adiectivum usurpari quidem potest Genitivus vel Accusativus: sed in multis casi- bus *praefertur* Nominativus casus, *subiectum* denotans. Nam, quando cum nomine vel pronomine (quod tamen etiam reti- ceri potest) construitur Adiectivum (vel Participium) aliquid denotans, quod *partim* tantum aut *per adiunctum* vel *accidens* rei aut personae, de quâ sermo est, convenit; uti quando La- tine dicimus, *Euge virum integrum vitae* (sive *vitâ*) vel *Euge integrum vitae* (sive *vitâ*): tunc igitur, ut *verum* designetur subiectum, in linguâ Arabicâ saepe praefertur, nomen, quod *partem*, *adiunctum* vel *accidens* significat, Nominativo casu enuntiare; dum antecedens Adiectivum (vel Participium), huius veri subiecti praedicatum significans, cum nomine vel prono- mine rei aut personae, de quâ sermo est, solo *casu* congruere faciunt: nam *genus* et *numerus* (ut exempla, quae allata sunt, comprobant) ei tribuuntur tanquam praedicato veri illius sub- iecti, quod consequitur. Latine hoc in casu dicitur (si nomen saltem rei aut personae, de quâ sermo est, exprimitur): *virum integrae vitae* sive *integrâ vitâ*; ita ut nomen, quod partem, adiunctum vel accidens designat, in casu obliquo relinquatur,

sed antecedens adiectivum non tantum genere et numero, sed etiam casu, cum hoc veri subiecti nomine congruat.

244. Si particula negandi *لَا* ita cum nomine construitur, ut sensum verbi impersonalis obtineat, nomen subiecti, quod *esse* negatur, pro Nominativo casu, ut suprà vidimus (§ 141), terminationem 3^{tiae} pers. sing. masculinae Perfecti accipit. Hic verò monendum est, si cum tali nomine in verbum converso aliud nomen per coniunctionem *وَ* copulatur, hoc posterius Nominativo casu, ut *subiectum*, enuntiari posse: nam satis est semel impersonale illud verbum *est* per terminationem nominis significare. Itaque dicitur *لَا رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ فِي الدَّارِ* *non vir est femina est in domo*, aut *لَا رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ* *non vir est femina est*. Sique negandi particula repetitur, pro lubitu aut utrumque, aut alterutrum nomen cum terminatione Perfecti profertur, veluti *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ* *non vis est neque potentia est nisi in Deo*, vel *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ* *non vis est neque potentia*, vel *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ* *non vis neque potentia est*; vel denique, quum prius Nominativo casu enuntietur, etiam posterius eodem casu adiungitur, diciturque *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ* *non vis neque potentia (est)*. Quare etiam, si alius generis enuntiatio per *لَا* annectitur, in priore nomen post *لَا* casu Nominatio proferri potest: ut *لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ* *non metus (est) super illis (i. e. non est illis metuendum) neque illi tristabuntur*. — Pariter autem, si quando nomini post *لَا* cum terminatione Perfecti enuntiato nomen Adiectivum vel Participium adiungitur, hoc aut cum eadem terminatione, aut simpliciter Nominativo casu profertur: ut *لَا رَجُلٌ نَائِمٌ* *non est vir dormiens in domo*, aut *لَا رَجُلٌ نَائِمٌ*. —

Monemus quoque, quod probe animadvertendum est, nomen post *لَا* ita Perfecti terminationem non accipere, nisi quando per constructionem cum hoc nomine *impersonalis verbi* obtinet sensum. Hoc enim locum non habet, si subiectum nomen definitum vel pronomen est, ut si dicitur *لَا زَيْدٌ مَرِيضٌ* *non Zaidus aeger est*; aut, si nomen subiecti, licet indefinitum sit, non proxime particulam negandi consequitur, ut si dicitur *لَا فِي الدَّارِ رَجُلٌ* *non est in domo vir* (nam ita per constructionem cum vocibus *فِي الدَّارِ* particula verbi impersonalis iam obtinuit sensum, et *رَجُلٌ* simpliciter in Nominativo, ut subiectum, adiungitur); aut denique, si cum nomine indefinito, sed quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, ita constructa est negandi particula *لَا*, ut sensus nominis, *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nulum* valentis, ei subiiciatur (quâ de re infra). Hic tamen sensus ei non subiicitur, si construitur cum nomine indefinito, quod terminationem pluralem femininam *لَاتٌ* habet: tunc enim nomen, perinde ac singulare, cum terminatione Perfecti tanquam verbum impersonale profertur: veluti *لَا بَنَاتٌ فِي الدَّارِ* *non sunt filiae in domo f.*

f) Video grammaticos statuere, licitum quoque esse *لَا بَنَاتٌ* dicere.

Videlicet falsò opinantur, terminationem *a* post *لَا* in nominibus singularibus casum Accusativum esse, nescio quam ob causam absque Tanvine prolatum: ex quo ergo conficiunt, etiam pluralia cum terminatione femininâ in casu obliquo absque Tanvine proferri posse. Atqui, si vera esset haec eorum opinio, ne liceret quidem *لَا بَنَاتٌ* dicere.

2. De usu Genitivi.

245. Genitivo casu enuntiatur nomen, quod pro complemento subiungitur alii nomini vel praepositioni (§ 215), ut per hanc *constructionem* utriusque eius, quod utrâque voce designatur, significetur *coniunctio*, atque adeo antecedentis notio per notionem consequentis circumscribatur definiaturve. Sic vel nomina propria aliquando definiuntur: ut طَرَابُلُسُ الشَّامِ *Tripolis Syriae*, زَيْدُ الْخَيْلِ *Zaidus equorum* (altor). Item pronomina: ut interdum مَا رَأَيْ *quid consilii?* et frequentur ذُو (§ 193), veluti ذُو الْعَقْلِ *qui intelligentiae* (est), sive *cui coniunctio cum intelligentiâ est*, id est *intelligentiâ praeditus*, homo intelligens.

246. Nomina formae أَفْضَلُ, quorum idem sensus est, ac gradûs adiectivorum *comparativi* vel *superlativi* in linguâ Latinâ (§ 152), in Arabicâ plerumque *substantivorum* habent vim, atque adeo nomen rei aut personae pro complemento in Genitivo subiunctum habent, quo designetur, *cuius generis* sit illud, quod antecedente nomine significetur. Sic أَفْضَلُ أَمْرَأَةٍ *praestantissimum feminae*, i. e. *praestantissima femina*; أَفْضَلُ رَجُلَيْنِ *duo viri praestantissimi*; أَفْضَلُ رَجَالٍ *praestantissimi viri*, أَفْضَلُ نِسَاءٍ *praestantissimae feminae*. Animadverti verò debet, complementum, si *definiendum* est, necessariò, quum ita *univsum* genus significet, plurale vel collectivum aut collectivum plurativum nomen (vel pronomen) esse: itaque, utrùm de unâ re vel personâ, an de duabus vel pluribus sermo sit, ex adiunctis intelligendum est. Exempla: هِيَ أَفْضَلُ النِّسَاءِ *est prae-*

stantissima feminarum; أَنْتُمَا أَصْدَقُ الصَّادِقِينَ *vos duo veracissimi veracium estis*. — Eâdem ratione construuntur خَيْرٌ *optimum*, et شَرٌّ *pessimum*: ut خَيْرُ أُمَّةٍ *optima natio*. Nam comparativâ et superlativâ formâ أَحْسَنُ et أَشَرُّ antiqui et boni scriptores non utuntur.

247. Possunt quidem *omnium numerorum*, et verò solent *unitatis binariiue vocabula*, nominibus rerum vel personarum, quae numerantur, *aponi*: sed *suprà binarium* plerumque tale nomen pro *complemento* cum iis construitur. — Hoc autem nomen vocabulis numerorum a *ternario* ad *denarium* (et verò nonnunquam etiam *binario*) *Genitivo casu* subiungi, et *collectivâ pluralivâ*, vel saltem, si haec inusitata est, *plurali*, formâ enuntiari solet: ut رِجَالٌ سِتَّةٌ *sex viri*, بَنَاتٌ سِتٌّ *sex filiae*. Solum مِائَةٌ (*centum*), ita pro *complemento* subiunctum, plerumque in *singulari* pronuntiatur: ut سِتُّ مِائَةٍ sive سِتِّمِائَةٌ *sexcenti*. — Atque hoc ipsum مِائَةٌ, itemque أَلْفٌ (*mille*), *complementa* sua in *Genitivo casu* et *singulari numero* accipiunt: ut مِائَتَا رَجُلٍ *ducenti viri*, ثَلَاثَةُ أَلْفٍ دِرْهَمٍ *ter mille nummi argentei*.

248. Eodem modo construi coepta sunt *numeralia adiectiva*, quum *genus* rerum personarumve, de quo sermo est, per subiunctum nomen *singulare* in *Genitivo casu* significetur: ut ثَالِثُ يَوْمٍ *tertius dies*.

249. Etiam vocibus كَمْ et كَيْفٍ sive كَيْتٍ *quot*, quae quasi numeri indefiniti vocabula sunt, *complementum* in *Genitivo* subiungitur, si obliqua interrogatio est; et pro arbitrio forma singularis vel collectiva pluraliva aut pluralis adhibetur, ut, *Nescio*, قَتَلُوا (sive رَجُلٍ) كَمْ رِجَالٍ *quot viros occiderint*. Item in rectâ interrogatione, si *praepositioni* subiunctae sunt; sed tunc

sola singularis forma usitata est: ut بِكَمْ دِرْهَمٍ *quot argenteis?* — Eandem constructionis rationem sequitur كَذَا *tantum*, quod quasi numerale pronomen est.

250. Et pari quoque modo complementum in Genitivo singulari subiungitur impersonali e nomine facto verbo رَبُّ; ut رُبُّ رَجُلٍ *multum viri est*, i. e. *multi viri sunt*. Conf. § 140.

251. Atqui eodem modo in elatiore oratione usurpatur solum nomen in Genitivo singulari, quo designetur *aliquid de eo genere* rerum personarumve, quod nomine significatur. Necesse tamen est, ut aliqua antecedit particula: et frequentissime ita Genitivus singularis usurpatur post frequentissimam coniunctionem وَ; ut وَرَجُلٍ *et viri sunt*; — item aliquando post فَ; rarò post بَلْ.

252. Denique monendum est, nomen appellativum aliquando definiri per subiunctum in Genitivo casu nomen adiectivum, cui cum articulo constructo nominis proprii sensus tribuitur: ut يَوْمُ الْخَمِيسِ *dies quinti* (hebdomadis diei, vernaculâ linguâ *de dag van den Vijfden*), i. e. *dies Iovis*. Constructionis eadem ratio est, ac si dicitur exempli causâ *mons Thaboris*.

3. De statu constructo.

253. Perinde ut aliud nomen, sic etiam *enuntiatio* pro complemento nomini in statu constructo subiungi potest. Quodsi autem hoc fit, enuntiationi ut plurimum praemittitur particula اَنَّ sive اَنَّ vel مَا: nam sine tali particulâ enuntiatio fere tantum subiungitur certis quibusdam vocabulis, quae *tempus* significant, praesertim si in Accusativo casu aut praepositioni subiuncta pro coniunctionibus usurpantur: ut اِظْهَارًا أَنَّهُ مَاتَ حَتْفٌ

فَإِذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ *ostentationi, eum mortuum esse morte naturali*; هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ *hic est dies, quo proderit (iustis iustitia sua)*; رَأَيْتُهُ يَوْمَ *quo die vidi eum*; مَنْ يَوْمَ رَأَيْتُهُ *ex quo die vidi eum*. Et haec est ple-
rarumque *coniunctionum* origo (§ 215 et 216). — Si praepositio
antecedit, ut in postremo exemplo, temporis vocabulum etiam
tanquam coniunctio Accusativo casu enuntiari potest, ut dica-
tur مَنْ يَوْمَ رَأَيْتُهُ, quod ad verbum sic reddi potest: *ex quando*
vidi eum.

254. Nomen in statu constructo non solet definiri per ar-
ticulum, dum definitum esse censetur, si complementum de-
finitum (i. e. nomen cum articulo, pronomen vel nomen pro-
prium) est, sin minùs, indefinitum. Attamen sunt casùs, in
quibus, etsi complementum definitum est, antecedens tamen
indefinitum manet, ac proinde, si opus est, ut definiatur,
etiam cum articulo iungitur.

255. Praecipue hoc obtinet, si complementum antecedenti,
ut nomini, in Genitivo quidem subiungitur, sed etiam, ut
complementum verbale, in Accusativo enuntiari potuisset. Quod
locum habet:

1°. si antecedens Participium vel Adiectivum est, derivatum
a verbo, quod complementum suum in Accusativo accipit: ut
الضَّارِبُ الرَّأْسَ *qui ferit hostem*, الضَّارِبُ الرَّأْسَ *qui ferit caput*
hostis, الضَّارِبُونَ الرَّأْسَ *qui feriunt hostem*; الْحَسَنُ الْوَجْهَ *pulcher*
facie, لَوْنُ الْوَجْهِ *pulcher colore faciei*. — Multò magis
hoc fit, si complementum Participii pronomen personale inse-
parabile est, quippe quod eodem modo verbis annectitur: et
verò, si primae personae pronomen est, plerumque ut verbi

complementum نِي usurpatur: veluti الضَّارِبُ *qui ferit eum*, et الْمُوَافِيْنِي *qui venit ad me*. Quin etiam Adiectivum sic cum pronomine construere licet: ut الْحَسَنُ *pulcher eo* (puta exempli causâ *colore faciei*). — Sed Participio vel Adiectivo *singularis* numeri, quod ita cum articulo iunctum est, complementum in Genitivo casu subiungere vetant grammatici, si complementum aut indefinitum nomen est, aut definitum quidem, sed ita, ut neque ipsum, neque complementum eius, praefixum habeat articulum. Verùm in *duali* et *plurali* aiunt licere: nam tunc status constructus, etiamsi articulus praefixus est, apparet e terminatione: ut الضَّارِبُونَ زَيْدٌ *qui feriunt Zaidum*. — Quoties igitur tale Participium aut Adiectivum articulo non definitur, indefinitum est, licet definitum sit complementum. Sic رَجُلٌ حَسَنُ الْوَجْهِ vertendum est: *un homme beau de visage*.

2°. si nomen vocabuli numeri complementum est, quod in Genitivo casu subiungitur (§ 247). Potest quidem, ut definia-
tur antecedens, articulus complemento praefigi, et dici exem-
pli causâ ثَلَاثَةُ الرِّجَالِ (*les trois hommes*), سِتُّمِائَةِ الدِّرْهَمِ: quia ta-
men complementa vocabulorum numeri, rerum aut persona-
rum, quae numerantur, *genus* designantia, sine articulo enun-
tiari solent, et cum plerisque, ut infra videbimus, semper,
atque etiam cum iis, quae plerumque in statu constructo
complementum accipiunt, interdum in Accusativo casu struun-
tur; ideo usitatius factum est, articulum antecedenti praefigere
nomini: ut ثَلَاثَةُ رِجَالٍ, أَلْسِنَةُ دِرْهَمٍ. Coeptum quoque est
utrumque cum articulo enuntiare: ut ثَلَاثَةُ الرِّجَالِ.

256. Tum etiam articulus praefigitur nomini in statu con-

structo, si complementum nomen est, quod plerumque cum articulo profertur, non ut certa quaedam res aut persona, sed ut certum quoddam *genus* significetur, veluti materiae genus, e quo aliquid factum sit. Sic *آنية الفضة*, *vasa argenti*, indefinitum est, praeterquam quòd *genus* definitur et vasa e genere argenteorum esse significatur; ut ampliùs definiatur et certa quaedam ex eo genere vasa designentur, cum articulo dicitur *الآنية الفضة*. Antiquissimis tamen scriptoribus articulus in hoc casu inusitatus esse videtur. Recentiores e contrario articulo in statu constructo nonnunquam etiam tunc utuntur, quando complementum nomen proprium est aut nomen, quod cum articulo iunctum sensum nominis proprii obtinuit: ut *الْعَرَبُ الْجَاهِلِيَّةُ*, *monasterium Omaris*, *الدَّيْرُ عُمَرُ*, *Arabes temporis ignorantiae*.

257. Postulat Semiticae linguae ingenium, ut nomini in statu constructo complementum suum continuò subiungatur: in linguâ tamen Arabicâ, certe in stilo poëtico, nonnunquam aliquid offenditur interpositum, praesertim iurisiurandi formula; uti *إِنَّ الشَّاةَ تَسْمَعُ صَوْتَ وَاللَّهِ رَبِّهَا* *en pecus audit vocem (per Deum!) domini sui*. — Atqui vulgò, si complementum non proxime consequitur vel et antecedit, nomen in statu absoluto profertur et complementum per praepositionem *لِ*, *مِنْ*, vel et *فِي*, cum eo construitur.

4. De usu Accusativi.

258. Accusativo casu enuntiantur nomina, quae pro complementis construuntur cum *verbis* (§ 183). Est *casus demon-*

strativus (p. 101, n. ^d), quo *adiunctum* quoddam, veluti obiectum, et omne *accidens* designatur, cum eo, quod per copulationem subiecti et praedicati significatur, coniunctum. Et semper hoc casu huius generis complementa enuntiantur: quare, ut hoc utar, etiam verba كَان (esse), لَيْسَ (non est) et similia alia perpetuò cum Accusativo in sermone Arabico construuntur; ut كُنْ قَنَعًا *esto contentus*, لَسْتُ جَاهِلًا *non sum ignarus*. — Atque etiam, quando nomina per *praepositiones* cum verbo aut copulatis subiecto praedicatoque iunguntur, eadem est constructionis ratio: nam praepositiones proprie nihil aliud sunt, quàm adverbia sive nomina in casu Accusativo (§ 215). Singulos autem casûs, in quibus sine praepositione nomen pro complemento verbali in Accusativo profertur, hîc enumerare longum est: et quid linguae Semiticae, in iisque Arabica, hac in re a Latinâ aut Graecâ differant, optime usus docebit.

259. E dictis iam apparet, Accusativo casu non tantùm proferri *verborum* complementa, sed etiam ea, quibus circumscribuntur et definiuntur *copulata* sive *constructa subiecta praedicataque*, etiamsi copula non exprimitur *verbo*: ut هُوَ الْحَقُّ *is veritas* (Latine: *est veritas*), *confirmans id, quod apud eos est*. — Itaque etiam in *enuntiationibus negativis*, in quibus praedicati vice negandi particulae لَا et مَا funguntur, complementum negationis casu Accusativo enuntiatur: veluti: مَا هَذَا بَشَرًا *non est hic mortalis*. — *Praedicati* autem vice illae negandi particulae non funguntur, nisi quando subiectum negationis iis proxime subiungitur; et verò, si particula لَا construitur cum nomine *indefinito*, quod nullum com-

plementum neque terminationem dualem aut pluralem masculinam habet, hoc, ut superius dictum est, cum terminatione tertiae pers. sing. masculinae Perfecti tanquam verbum impersonale pronuntiari solet (§ 244): ut رَجُلٌ نَائِمًا فِي الدَّارِ *non est vir, qui dormiat, in domo*. Sin autem duae negationes copulantur, etiam Nominativum casum usurpari posse vidimus: ut لَا شَيْءٌ عَلَى الْأَرْضِ بَاقِيًا وَلَا وَزَرٌ مِمَّا قَضَى اللَّهُ وَاقِيًا *non est res in terrâ, quae permaneat, nec refugii locus, qui ab eo, quod decrevit Deus, tueatur*. — Si nomen definitum vel pronomen enuntiationis negativae subiectum est, لَا non fungitur praedicati vice, ideoque, quod de subiecto negatur, ut praedicatum Nominativo casu profertur: ut لَا مُسْتَوْدَعٌ أَلَسَرِ ذَاتِ لَدَيْهِمْ *depositum arcani non divulgatur apud eos*. Invenitur tamen, certe apud poëtas et in copulatis negationibus, etiamsi definitum subiectum est, praedicatum tanquam complementum negationis in Accusativo subiunctum: veluti لَا الْاَحْمَدُ مَكْسُوبًا وَلَا الْاَمَالُ بَاقِيًا *non laus est, quae acquiratur, neque opes sunt, quae servantur*; لَا اَنَا بَاقِيًا سِوَاهَا وَلَا فِي حُبِّهَا مَتَرَاخِيًا *non sum, qui desiderem aliam praeter eam, nec qui in amore eius languescam*. — Neque etiam praedicati, sed e contrario subiecti vice fungitur particulo لَا, si constructa cum nomine indefinito, quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, nemo vel nihil sive nullus vel nullum valet (§ 244). — Etiam مَا in nonnullis dialectis non fungitur praedicati vice, atque adeo id, quod de subiecto negatur, Nominativo casu adiungitur, ut dicatur مَا هَذَا بَشَرٌ.

260. Porro nomina quoque complementa in Accusativo casu

accipiunt. — Ac primò quidem complementum, quod cum verbo personali in Accusativo iungitur, id in eodem casu ut complementum verbale construitur cum Infinitivis aut similibus abstractis nominibus ac cum Participiis et Adiectivis, quae ab eo verbo derivata sunt, quotiescunque locum non habet aut minùs convenit placetve constructio, ut complementi nominalis, in Genitivo: veluti قَتَلَ الْخَلِيفَةُ جَعْفَرًا *occidere Chalíphae Dja'pharem*, i. e. quòd Chalípha occidit Dja'pharem; جَاءَنِي عَمْرُو طَالِبًا *venit ad me Amrus, quaerens eruditionem*; اَلْحَسَنُ لَوْنٌ وَجْهِهِ *pulcher colore faciei suae*; وَمَالًا *quaerens gloriam et opes*: ubi, licet prius complementum in Genitivo subiungitur, alterum, quod per coniunctionem additur, in Accusativo proferitur. — Idcirco Participia quoque pluralia et dualia, si pro complemento verbali *pronomen* personale iis *annectitur*, terminationem suam integram possunt servare: ut اَلصَّارِبُونَ *qui feriunt eum*. Sed hoc rarum est; et verò, etiamsi *nomen in Accusativo casu* iis ut verbis subiungitur, tamen ut nomina in statu constructo ea proferre licet: ut اَلصَّارِبُونَ زَيْدًا *qui feriunt Zaidum*; جَاءَ اَلْأَمِيرُ اَلْقَاتِلَا أَخَوَاهُ مُحَمَّدًا *venit princeps, cuius duo fratres occiderant Mohammedem* (in quâ enuntiatione أَخَوَاهُ, quo subiectum designaretur, Nominativo casu adiunctum est, quocum igitur اَلْقَاتِلَا, ut praedicatum, etiam genere numeroque congruit, licet primùm cum اَلْأَمِيرُ constructum sit, secundùm § 243). Et, si *pronomen* 1^{mae} pers. singulare نِي *annectitur* (§ 255), Participium in statu constructo non tantùm potest

proferri, sed solet: ut *هَلْ أَنْتُمْ صَادِقُونَ* *an fidem mihi servaturi estis?* *قَوِّ مُعِينِي* *fatigat me* (a *مُعِي*).

261. Tum etiam *quantitatis* vocabulis complementum, *genus* rerum personarumve, quarum quantitas significatur, definiens, in Accusativo singulari subiungitur. — Ita semper construuntur *mensurae* vocabula: ut *ذِرَاعٌ دِيْبَاجًا* *cubitus serici*; *دِرْهَمٌ فَصَّةٌ* *drachma argenti*. — Causa est, quòd Genitivus casus hîc minùs convenit. Nam per constructionem complementi in Genitivo casu cum antecedente nomine significatur, quae inter duas diversas res vel personas intercedit, *coniunctio*. Sed hîc, *quid illud sit*, quod antecedente significatur, declarandum est. Ita-que potiùs *casus* ille *demonstrativus* usurpatur, quo etiam complementa verborum *copiae* et *inopiae*, quae dici solent, enuntiantur, et *quantitatis* vocabulum, licet nomen sit, per *complementum verbale* definitur. Atque ita simul evitatur sermonis ambiguitas: nam, ut hoc utar, *دِرْهَمٌ فَصَّةٌ* significaret *drachmam argenteam*.

262 Eodem modo construuntur *numerorum* vocabula ab *undenario* ad 99: ut *عِشْرُونَ رَجُلًا* *viginti viri*; *ثَلَاثَةَ عَشَرَ دِرْهَمًا* 13 *denarii*. Si in Genitivo casu complementum subiungitur, alius constructionis sensus est: veluti *عِشْرُوا مُحَمَّدًا* non viginti viros, quibus Mohammedes nomen, sed *viginti* res aut personas *Mohammedis*, de quibus sermo est, exempli causâ camelos aut servos, significat. Et in hoc casu composita indeclinabilia ab 11 ad 19 ita declinari posse dicunt grammatici, ut exempli causâ dicatur *خَمْسَةُ عَشَرَ مُحَمَّدًا* *quindecim Mohammedis*. Pari-ter cum annexo pronomine: ut *عِشْرُوكَ* *viginti tui*. — Ceterùm

etiam ea numerorum vocabula, quae in statu constructo cum nomine in Genitivo casu iungere mos est (§ 247), nonnunquam complementum in Accusativo accipiunt (§ 255), attamen formâ collectivâ plurativâ: ut *خَمْسَةُ رَجُلًا* *quinque viri*.

263. Et eandem rationem ut plurimum sequuntur *numeri indefiniti* vocabula *كَمْ* et *كَيْفَ* sive *كَيْ*, itemque *pronomen numerale* *كَذَا*, quae in iis tantum casibus, quos suprâ significavimus (§ 249), cum Genitivo struuntur: ut *كَمْ رَجُلًا* *quot viri?*

264. Etiam *negandi particula* *لَا*, si construatur cum nomine indefinito, quod complementum quoddam aut terminationem dualem vel pluralem masculinam habet, sensum nominis obtinet, valentis *nemo* vel *nihil* sive *nullus* vel *nullum* (§ 244 et 259), dumque subiecti vice in enuntiatione fungitur, ei, ut *negativo numeri vocabulo*, nomen rei aut personae pro complemento in Accusativo subiungitur: velnti *لَا طَائِعًا جَبَلًا طَاعِرَ* *nemo, qui adscendat montem, apparet*; *لَا خَيْرًا مِنْ زَيْدٍ مَوْجُودٍ* *nemo melior Zaido invenitur*; *لَا رَجُلَيْنِ عِنْدَنَا* *nulli duo viri apud nos sunt*.

265. Sunt quoque *aliae particulae*, quae cum Accusativo construuntur. Hoc enim casu profertur enuntiationis subiectum, aut nomen, quod seorsum enuntiationi praemissum aliàs in Nominativo profertur (§ 242), si enuntiationi praemittuntur particulae *عَلَّ* sive *لَعَلَّ* *forsitan*, *أَنَّ* et *إِنَّ*, quae proprie *ecce* valent, item compositae *كَأَنَّ*, *quasi*, et *لَكِنَّ* *sed, verum*, aut denique optandi particula *يُبْتَ* *faxit numen! utinam!* Videlicet *عَلَّ* proprie verbum est, *forte facit* significans (§ 214), cum nomine obiectum designante in Accusativo casu construi

solitum; particulae demonstrativae اِنَّ et اَنَّ, ut Latinum *ecce*, valent *vide*, *attende*; neque mirum est, optandi particulam لَيْتَ, quum pariter verbi sensum habeat, cum nomine obiectum sive id, quod optatur, significante construi in Accusativo. Necesse verò est, ut subiectum particulae continuò subiungatur, vel saltem non nisi praepositione cum complemento suo ab eâ separetur. Exempla: لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ *forsitan hora propinqua est*; كَانَ الرَّجُلُ اِنَّ فِي الْبَيْتِ قَوْمًا *ecce in domo homines*; لَكِنَّ مُحَمَّدًا جَالِسٌ *sed Mohammedes sedet*; لَيْتَ اَبَاكَ حَاضِرٌ *utinam pater tuus praesens esset!*

266. Ostendunt haec exempla, attributum nihilò minùs in Nominativo proferri: quare, ut hoc utar, اِنَّ الْاَمِيرَ لَكَرِيمٌ ad verbum transferendum esset, *Ecce principem, generosus (est)*. Rarissime hae particulae, certe اِنَّ et لَيْتَ, ita construuntur, ut attributum in complementum verbale, accidens designans, convertatur; quomodo Latinum *ecce* construi solet. Sic poëta dixit: نَا لَيْتَ اَيَّامَ الصِّبَا لَنَا رَوَاجَعٌ *O, faxit numen dies adolescentiae nobis redeuntes!* — Sic autem semper construïtur اِذَا, quod etiam *ecce* vertitur, sed proprie *ibi* valet, si nomen (vel pronomen) rei aut personae, de quâ agitur, ei pro complemento per praepositionem بِ subiungitur, ut اِذَا بِي وَاقِفًا *ibi adest stans*, id est *eccum stantem*.. — Etiam demonstrandi particula هَا nonnunquam ita constructa offenditur, ut, licet subiectum Nominativo casu vel pronomine separato enuntietur, praedicatum in complementum verbale conversum Accusativo

casu subiunctum habeat: ut *هَـٰذَا هُوَ مَقْتُولٌ* *eccum interfectum*. — Eodem denique modo nomen in Accusativo ut complementum construitur cum nonnullis interiectionibus, quibus pronomen, quod subiectum significet, per praepositionem *لِ* subiungitur: veluti *يَا لَكَ رَجُلًا* *ó tibi, quá vir es!* id est *qualis vir es!* *يَا لَهَا* *ó, qualis hortus est!* *أَيُّ لِهَذَا خَشَعًا* *phui, quàm hic est humilis!*

267. Particulae illae, quae subiectum enuntiationis in obiectum convertunt (§ 265), non tantùm, si pronomine personali subiectum designandum est, id sibi sicut verba annexum habent: sed etiam, quando subiectum particulam non continuò vel post praepositionem cum complemento eius consequitur, aut quando subiectum personâ verbi personalis continetur; ut tamen particula cum complemento obiectum designante construatur, pronomen quoddam personale, subiectum vel aliam praecipuam sequentis enuntiationis partem significans, ei annecti solet: ut *أَنَّهُمْ آتِيهِمْ عَذَابٌ* *eccos, accidet iis poena;* *نَعْلَمُكُمْ* *forsitan prosperi eritis*. — Frequenter quoque pronomen tertiae pers. sing. masculinum ita annectitur, ut non certam rem aut personam, sed indefiniti quiddam significet, vel ipsum illud, quod sequente enuntiatione explicatur; veluti *لَكِنَّهُ سَيَأْتِي كَثِيرُونَ* *verùm venient multi*. — Eodem modo his particulis pro indefinito pronomine interrogativum *مَا* annectitur. — Quando autem pronomen ita pro complemento, obiectum significante, annexum est, sequentis enuntiationis subiectum, si nomen est, in Nominativo profertur: potest tamen

post لَيْتَمَا id, quod optatur, per appositionem in Accusativo casu subiungi.

268. Rarò, si talis particula non antecedit, nomen, quod, grammaticâ constructione spectatâ, Nominativo casu ut subiectum enuntiandum esset, sensu spectato in Accusativo ut obiectum profertur. Factum hoc offenditur in constructione cum كَانَ لَهُ est ei, quoniam hoc idem ac habet valet, et cum verbo, quod formâ obiectivâ impersonaliter usurpatur: veluti كَانَ لَهُ وَزِيرًا *fuit ei vezîrus*; قِيلَ عَنْ مَالِهِ شَيْئًا *dicitur (i. e. dicunt) de opibus eius aliquid*.

269. Deinde frequens quoque *absolutus casus Accusativi usus* est, ita ut nomen quoddam hoc casu tanquam complementum pronuntietur, quum tamen verbum, cuius complementum sit, reticeatur, sed ideo ipsùm, quod nomen casu *demonstrativo* profertur, sponte suâ intelligatur. — Sic, si quis se aliquid iubenti respondet طَاعَةٌ وَسَمْعًا *obedientiam et obsequium!* eo ipso, quòd hoc pronuntiat, obedientiam et obsequium *promittens*. — Similiter, qui dicit سُبْحَانَ اللَّهِ *laudem Dei!* (aut cum annexo pronomine de Deo loquens سُبْحَانَهُ, vel Deum alloquens سُبْحَانَكَ), is hoc pronuntians laudem divinam praedicat. — Tum eodem modo usurpatur pronomen 2^{dae} pers. inseparabile, particulae اَيَّا annexum (§ 218), cum nomine in Accusativo per coniunctionem وَ subnexo, ut in acclamatione alteri significetur, ipsi et ad se et ad alterum illud, quod adiuncto nomine designetur, attendendum, et quidem sibi ab hoc cavendum esse: veluti اَيَّاكَ وَالْأَسَدَ *te et leonem!* id est *cave tibi a leone!* — Omitto multas alias, in quibus eodem modo demonstrati-

vus ille casus usurpatur, loquutiones. Ut autem aliûs generis exemplum afferam, in Alkorano post explicitam aliquam legem additur subinde *وَصِيَّةٌ مِّنَ اللَّهِ* *iussum Dei* (hoc esse animadvertas)! aut simile quiddam aliud. Ac praeterea de absoluto hoc casûs Accusativi usu singulatim monenda sunt sequentia.

270. Si quod nomen ad maiorem significantiam *seorsum ante enuntiationem* collocatur, dum in subsequente enuntiatione eadem res vel persona designatur per pronomen, id suprâ diximus ut plurimum Nominativo casu proferri (§ 242). Atqui, si pronomen illud in sequente enuntiatione verbi aut complementi verbi (veluti praepositionis) complementum est, saepe nomen illud, quod *seorsum ante enuntiationem* collocatur, Accusativo casu pronuntiare aut necesse est, aut praestat, aut licet. — *Necesse est* uti Accusativo, si praemittitur particula, quam *semper* consequitur *verbum*; nam tunc illud nomen enuntiarî nequit, tanquam *subiectum*, casu Nominativo; sed dici debet, ut hoc utar, *لَوْ مُحَمَّدًا قَتَلَهُ زَيْدٌ* *si, Mohammedem* (cogita), *occidisset eum Zaidus*; i. e. *si Mohammedem occidisset Zaidus*; *أَنْ مُحَمَّدًا رَأَيْتُ عَبْدَهُ* *si Mohammedis video servum*; *كَلَّمَا مُحَمَّدًا مَرَرْتُ بِهِ* *quoties Mohammedem praetereo*. Nisi fortè peculiaris ratio sit, ob quam liceat certe uti Nominativo: quomodo poëta oppositionis gratiâ dixit *لَا تَجْزِعْنِي أَنْ مِّنْفِسٍ* *ne horrescas, si Munphisum perire facio*; sed *si pereo, tunc horresce*. E contrario, si particula *إِذَا* praemittitur et *ecce* valet, Nominativus casus usurpari debet: nam hoc sensu eam particulam semper sequitur enuntiatio, cuius subiecti cum praedicato coniunctio non signi-

ficatur per verbum personale: ut *وَإِذَا مُحَمَّدٌ يَضْرِبُهُ زَيْدٌ* et ecce Mohammedes est, quem caedit Zaidus. — Praestat uti Accusativo, si particula praemittitur, quam *plerumque* consequitur verbum; quales sunt *interrogativae*, *negativae* مَا et لَا, atque *coniunctio* حَيْثُ *ubi*: ut *مَا مُحَمَّدًا رَأَيْتُ عَبْدُهُ* non Mohammedis vidi servum. (Attamen interrogandi particula *قُلْ* ex iis est, post quas Accusativus usurpari debet). Item, si verbum in sequente enuntiatione modo Imperativo, Iussivo aut horum formâ *paragogicâ* enuntiatur: ut *اَللّٰهُمَّ عَبْدَكَ اَرْحِمِ اَبْنَهُ* Deus! servi tui miseri filii! Pariter denique, si nomen per coniunctionem conexum est cum enuntiatione, in quâ etiam verbum usurpatum, subiectum autem non ante hoc verbum collocatum est: ut *كُنْتُ حَبِيبَ زَيْدٍ وَمُحَمَّدًا كُنْتُ عَدُوًّا لِأَبِيهِ* fui amicus Zaidi; sed, quod ad Mohammedem attinet, fui inimicus patris eius; *وَمُحَمَّدًا أَذْهَبْتُهُ* consedit Zaidus, sed Mohammedem abire iussi. — Quodsi verò subiectum in praecedente enuntiatione ante verbum collocatum est, aequè licitum est uti Nominativo; ut *وَمُحَمَّدٌ أَذْهَبْتُهُ* vel *زَيْدٌ جَلَسَ وَمُحَمَّدًا أَذْهَبْتُهُ*: nam ita verbum quidem antecedit, sed hoc verbum ut *praedicatum* cum subiecto in Nominativo casu constructum est. — Denique, si id, quod in priore enuntiatione verbo praemittitur, non subiectum, sed complementum verbi est, licet quidem in utrâque enuntiatione uti Accusativo, sed rectiùs Nominativus casus usurpatur: ut *زَيْدٌ - - وَمُحَمَّدٌ - -* Zaidum interfeci, sed Mohammedem vulneravi.

271. Tum consuetum est, nomen quoddam in Accusativo

casu per coniunctionem *وَ* cum alio copulare in Nominativo vel Genitivo enuntiato nomine vel pronomine, ut significetur, etiam hoc cum antecedente cogitatione comprehendendum esse: veluti *هَبْ أَنتَ وَزَوْجَكَ الْجَنَّةَ* *habita tu, et uxorem tuam* (puta; i. e. *unâ cum uxore tuâ*), *Paradisum*. Similiter in loquutione: *مَا لَكَ زَيْدًا* *quid tibi est, et Zaidum* (puta)? i. e. *quid tibi cum Zaido negotii est?*

272. Eadem deinde Accusativi casûs ratio est post particulam *أَلَّا* *nisi, sin minùs*, quae tum *praeter* valet. Videlicet post hanc particulam nomen rei vel personae, quae excipitur, casu demonstrativo enuntiatur:

1°. quoties antecedens enuntiatio affirmatio est; veluti *جَاءَنِي النَّاسُ إِلَّا زَيْدًا* *venerunt ad me homines praeter Zaidum*; ad verbum: *venerunt ad me homines; sin minùs, Zaidum* (puta).

2°. si antecedens enuntiatio negatio est, aut negationis vim habet (ut saepe interrogatio), et quando id, ex quo aliquid excipitur, in eâ expressum est, licet quidem uti Accusativo: ut *لَمْ يُكَلِّمْنِي أَحَدٌ إِلَّا زَيْدًا* *non alloquutus est me quisquam praeter Zaidum*; *مَا أَتَيْتُ بِالْكِتَابِ إِلَّا التَّوْرَةَ* *non attuli libros (proprie non veni cum libris) praeter Pentateuchum*. Sed praestat tamen eundem casum usurpare, quo antecedens nomen enuntiatum est, vel potius eum, quo utendum esset, si antecedens negatio in affirmationem converteretur. Praestat igitur in sententiis, quas pro exemplis attulimus, *زَيْدٌ* et *التَّوْرَةُ* dicere: et rectiùs dicitur *لَا أَحَدٌ فِي الْبَيْتِ إِلَّا زَيْدٌ* (*non est quisquam in domo nisi Zaidus*), quàm *زَيْدًا* --, etsi antecedens *أَحَدٌ*

ob constructionem cum negandi particulâ لا pro casu Nomina-
tivo terminationem verbi accepit (§ 141); et مَا جَاءَنِي مِنْ أَحَدٍ
أَلَّا أَخُوكَ (non venit ad me quisquam, nisi frater tuus), quàm
أَخَاكَ, etsi in antecedente enuntiatione pro أَحَدٍ ob construc-
tionem cum مَا, quod proprie pronomen interrogativum est,
مَا جَاءَنِي مِنْ dicere placuit. — Si verò id, ex quo aliquid excipi-
tur, in antecedente negatione reticetur, semper id, quod ex-
cipitur, eo casu proferendum est, quo id, quod reticetur,
enuntiandum foret, si antecedens negatio in affirmationem con-
verteretur: veluti مَا جَاءَنِي أَلَّا أَخُوكَ non venit ad me, nisi fra-
ter tuus: مَا أَتَيْتُ أَلَّا بِالتَّوْرَةِ non attuli, nisi Pentateuchum. —
E contrario, etiamsi id, ex quo exceptio fit, exprimitur, Ac-
cusativum casum usurpare oportet, si id, quod excipitur, non
eiusdem generis est; ut مَا جَاءَنِي أَحَدٌ أَلَّا فَرَسًا non venit ad me
quisquam (homo, puta) praeter equum. Et praestat certe eo
casu uti, quando id, quod excipitur, priùs nuncupatur, quàm
id, ex quo excipitur: ut لَمْ يُكَلِّمْنِي أَلَّا زَيْدًا أَحَدٌ non alloquutus
est me praeter Zaidum quisquam. Denique necesse est usur-
pare Accusativum, si nova exceptio fit: velut لَمْ يُكَلِّمْنِي أَلَّا أَخُوكَ
لَمْ يُكَلِّمْنِي أَلَّا زَيْدًا non alloquutus est me, nisi frater tuus (i. e. solus me
alloquutus est frater tuus), excepto Zaido. Sic enim, quod
antecedit, sensum habet affirmationis.

273. Quando id, quod excipitur, pronomine personali desi-
gnatur, in iis casibus, in quibus, si nomen est, Accusativus
usurpatur, pronomine inseparabili utendum est idque annecten-
dum particulae إِيَّا (§ 218): veluti Non est dux noster إِيَّاكَ

praeter te. Si quando apud poëtam pronomen particulae أَلَا
annexum offenditur, licentia est.

274. Eâdem porro ratione nomen, tanquam *obiectum* Accusativo seu demonstrativo casu profertur in *appellando*, *vocando* et *exclamando*: ut عَجَبًا يَا *ó mirum!* يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ *princeps fidelium!* رَبَّنَا *domine noster!* كُلِّ النَّاسِ *ó bone* يَا خَيْرًا مِنْ *prae omnibus hominibus!* يَا طَالِعًا *tu, qui adscendis montem!* — Nominativus casus tantummodo usurpatur in *alloquutione*, quando id, quod appellatur, oculis, vel saltem animo praesens est, atque adeo non vocatur, sed simpliciter *nomina-tur*; ac tunc nomen, si articulus non praefixus est, nihilominus ut definitum absque Tanvîne profertur (§ 199): ut يَا خَلِيلَيْنِ *ó amicorum par!* يَا أَيُّهَا النَّاسُ *ó homines!* وَإِذَا *eheu, Zaide!* — Veruntamen etiam in hoc casu Nominativus inusitatus est, si nomen *complementnm* quoddam in casu obliquo aut praepositionis ope subiunctum vel pronomen annexum habet; causaque esse videtur, quòd talis rei aut personae significatio, quae pluribus verbis fit, non simplex *nomen*, quo res aut persona *nominatur*, sed potiùs *obiecti* cuiusdam *vocabulum* esse videtur. Tunc igitur Accusativus usurpatur. Sed manet nomen in Nominativo, si aliud nomen, eandem rem aut personam alio modo designans, per *appositionem* additur, aut nomen *adiectivum* adiungitur; ac tunc nomen appositum vel adiectivum pro lubitu aut eodem, atque antecedens, casu, aut tanquam *obiectum* in Accusativo enuntiatur; ut يَا مُحَمَّدُ النَّبِيُّ *ó Mohammedes propheta!* aut يَا مُحَمَّدُ النَّبِيُّ hoc sensu: *ó Mohammedes! prophetam* (dico). Continuatur autem potiùs casus

Nominativus, si nomen, quod adiungitur, complementum habet; ut *يَا اِبْرٰهِيْمُ خَلِيْلُ اللّٰهِ* *Abrahame, amice Dei!* Attamen, si id, quod cum complemento apponitur, nomen *اَبْنٍ* *filius*, aut *اَبْنَةٍ* *filia*, est, hoc, quum personam designet, Accusativo casu proferri non tantum potest, sed verò solet, ut ita hoc in casu demonstrativo pronuntiatum adiunctum, *quae* persona designetur, significet: ut *يَا رَجُلُ اَبْنٍ اَخِي* *o vir, fili fratris mei!* — Ceterum hoc quoque monendum, si huic *اَبْنٍ* nomen proprium patris subiungitur et proprium filii nomen antecedit, quo in casu *بْنٍ* sine *ا* prosthetico scribitur (§ 49, 2°); tunc licere quidem antecedens, ut nomen, quod complementum non habet, nominativo casu proferre; quia tamen, tanquam in statu constructo, sine Tanvîne pronuntiatum (§ 199), etiam, ut in nomine, quod complementum in Genitivo subiunctum habet, Accusativum casum usurpari posse. Dicitur ergo pro lubitu *يَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ* (*o Ali, fili Abútálebi*) et *يَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ*.

275. Similiter denique pronomini primae aut secundae personae interdum nomen casu demonstrativo subiungitur, quo is, qui loquitur, significet, quem sive quos eo pronomine designet. Exempla: *اَنْتَ اَرَبٌ اَقْرَبُ النَّاسِ لِلضَّيْفِ* *nos, Arabes (dico), liberalissimi hominum erga hospitem sumus!* *بِكَ اللّٰهُ نَرْجُو اَنْفَضَلَ* *per te, Deum (dico), speramus ubertatem.* — Atque etiam, si cui nomini, quod iam satis definitum est, tamen non unum, sed duo vel plura adiunguntur nomina adiectiva, quibus eadem res aut persona, de qua sermo est, laudetur aut vituperetur; possunt quidem haec adiectiva eodem, atque antecedens nomen, enuntiari casu, sed licet quoque uti Accusativo: veluti

مَرَّتْ بِرَيْدِ الْعَاقِلِ الْكَرِيمِ الْفَاضِلِ *praeterii Zaidum, prudentem illum, generosum et excellentem* (dico). Et verò etiam Nominativum usurpare licet, ita ut qualitates illae, quibus res aut persona laudatur vituperaturve, in parenthesi extra enuntiationem collocentur et simpliciter nominentur: veluti مَرَّتْ بِرَيْدِ الْعَاقِلِ الْكَرِيمِ الْفَاضِلِ.

276. Reliquum est circa usum Accusativi casûs animadvertere, non tantùm *nomen* (sive solum, sive unâ cum eius complemento), sed etiam *enuntiationem* pro complemento verbali usurpari posse; sique praedicatum talis enuntiationis *nomine* designetur et primum in eâ occupet locum, hoc nomen casu Accusativo proferri, dum tamen subiecti nomen casu Nominativo subiungatur (§ 243). Exemplum: يَلْعَبُونَ لَاهِيَةً قُلُوبَهُمْ *irradient* (divina monita) *distractis rebus ludicris eorum animis*; Abluam جَالِبًا عَلَى قَضَاءِ اللَّهِ مَا كَانَ جَالِبًا *inferente mihi decreto Dei, quicquid inferat*. — Quodammodo similis, sed diversae tamen naturae, constructio est, cuius hoc sit exemplum: كَبِيرًا كَانَ أَوْ صَغِيرًا *magnus sit, sine parvus*. Nam hîc كَبِيرًا verbi كَانَ complementum est (§ 258); eo tamen, quòd hoc nomen in Accusativo initio enuntiationis collocatum est, tota enuntiatio tanquam complementum verbale, quod Accusativo casu cum antecedente verbo construitur, sine coniunctione subiuncta est.

C. DE USU GENERIS NUMERIQUE.

277. Praeter ea, quae de genere numeroque iam superiùs

dicta sunt, hîc sequentia circa *convenientiam* et *discrepantiam* generis numerique in sermone Arabico animadverti debent.

278. Si res aut persona, de quâ aliquis loquitur, iam nomine quodam *nuncupata* aut pronomine designata est; nomen adiectivum, participium, pronomem aut verbum personale, quo deinde eadem res aut persona significatur, genere et numero cum illo nomine vel pronomine solet congruere. — Veruntamen

1°. nomen *collectivum* (veluti populi gentisque nomen) sive *singulare*, quod genus quoddam rerum (vel animalium) in universum significat, licet masculini generis sit, tanquam *singulare femininum* construi potest. Quod locum habet, si plurium rerum (vel animalium) singularum iis subiicitur sensus; sic enim nihil differunt a *collectivis pluralivis* (§ 177): veluti *عِشْرُونَ دِينَارًا نَاصِرِيَّةً* equi notâ distincti; *أَلْخَيْلُ الْمَسُومَةُ* *viginti denarii aurei nomine Nâceri insigniti*.

2°. et *collectiva pluraliva rerum* (vel animalium) vocabula, et quae horum sensum habent, possunt quoque, quia *plures res* (vel animalia plura) significant, tanquam *feminina pluralia* construi: ut *مَعْدُونَاتٌ أَيَّامٌ* dies numerabiles; *خَيْلٌ حَمَلَنَ* equi portarunt.

3°. eadem verò, si *personas* significant (aut res vel animalia, de quibus, ut de personis, sermo est), plerumque ut *pluralia* construuntur: ut *إِنَّ أَلرُّسَلَ رَجَعُوا* servi mei hîce; *عَبَادِي فُؤَلَاءَ* en legati reversi sunt; *أَلْقَوْمُ أَلْحَاضِرُونَ* populus (i. e. homines) praesentes; *يَا أَيُّهَا أَلنَّمْلُ أَدْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ* formicae, intrate habitacula vestra! Rarò in hoc casu ut singularia feminina usurpantur: veluti *أَسْرُ أَلْمُلُوكِ وَقَتْلُهَا* captivos facere reges et occidere eos.

4°. etiam *feminina rerum vel animalium nomina cum terminatione plurali dualive* possunt, si tantummodo in universum *genus* significatur, tanquam *singularia* construi: ut جَنَّاتٌ تَجْرِي جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ horti, e quorum fundo profluunt flumina; الْعَيْنَانِ يَأْخِذَانِ يَأْخِذَانِ عَيْنَاكَ oculi lachrymis manant. Atque ita poëta dixit: يَا حَمَامَاتِ يَا حَمَامَاتِ تَحْمِلِينَ رِسَالَةَ صَبِّ columbae Arâci, portate epistolam perciti amore; quamvis columbas ut personas alloquitur.

5°. si *abstracto vocabulo concretum* pro complemento subiunctum est, huius potiùs, quàm illius, in constructione spectari potest *genus numerusve*: et fieri hoc solet, si antecedens nomen abstractum *quantitatis* vocabulum est, ut كُلُّ جَمِيعٌ vel كُلُّ جَمِيعٌ omne, universum. Sic كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ omnis anima gustatura est mortem; كُلُّهُمْ مَاتُوا omne eorum (i. e. omnes) mortui sunt.

279. Eadem illae, quarum rationes exposuimus, in genere numeroque discrepantiae locum habent, si id, de quo agitur, *nondum nuncupatum* est, sed animo eius, qui loquitur, tantummodo obversatur. Itaque etiam, quando pronomen demonstrativum nomini praemittitur (§ 209): ut هَٰؤُلَاءِ الْخَيْلُ hi equi; هَٰؤُلَاءِ أَلْفُ أَلْفِ دِينَارٍ hi millies mille denarii aurei; هَٰؤُلَاءِ أُولَٰئِكَ illa copia.

280. Quia verò, si id, de quo aliquis loquitur, *nondum nuncupatum* est, etiamtum indefinita est grammatica nominis forma; ideo in hoc casu et frequentior est, et verò etiam maior esse potest generis numerique discrepantia. Sic dicitur قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ (dixerunt Israelitae), verbo in feminino singulari prolato, quoniam animo loquentis collectivum obversatur gentis nomen (§ 278, 1°); quamquam mox ea gens nun-

cupatur nomine cum terminatione plurali masculino et personas significante *بَنُونَ*.

281. Ac frequenter nomen adiectivum, participium, pronomen aut verbum personale, antequam id, de quo agitur, nuncupatum est, *non flectitur*, atque adeo forma *singularis masculina* usurpatur: veluti *أَدَاخِلْ الرَّجُلَانِ* *intranſne duo illi viri?* *كَانَ الْمُسْلِمُونَ يَقُولُونَ* *non exeunt viri*; *مَا خَارَجَ الرَّجَالُ* *Moslemi*. — Rara haec discrepantia est in *pronomine demonstrativo*, quod nomini praemittitur (§ 279): ut *ذَلِكَ الرَّجُلَانِ* *illi duo viri*; *ذَاكَ أَنْقُصُورٌ* *illae arces*; *هَذَا النَّاسُ* *hi homines*. — Rarissima quoque est, si de *personis femininis* sermo est, et fere locum non habet, si nomen continuò subiungitur neque collectivum plurativum est. Exempla: *غَرَّ مِنْكَ وَاحِدَةٌ* *seduxit eum vestrum una*; *إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ* *quando veniunt ad te fideles feminae fugientes*; *قَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ* *dixerunt mulieres in urbe*.

282. Speciatim monemus, probe animadvertendum esse, non pauca esse in sermone Arabico nomina concreta, quae, si nominum adiectivorum sensum habeant et cum femininis construantur nominibus substantivis pronominiбусve, terminatione femininâ nunquam, vel saltem rarò, augeantur: veluti *جَارِيَةٌ* *ancilla vulnerata*. Vid. § 149 et 169. — Atque in his *كَثِيرٌ* *multus*, quia per se multitudinem significat, frequenter cum nomine plurali aut colectivo plurativo personas significante construitur, in singulari formâ relictum: ut *رَبِيبُونَ كَثِيرٌ* *myriades multae*, *رَجَالٌ كَثِيرٌ* *virii multi*; rarò cum terminatione femininâ, ut *أَوْلَادٌ كَثِيرَةٌ* *liberi multi*.

283. Nomina denique formae أَفْضَلُ, quae eundem sensum habent, ac gradus adiectivorum *comparativus* vel *superlativus* in linguâ Latinâ, plerumque *substantivorum* habent vim, ac femininam, aut dualem, pluralem vel collectivam plurativam formam non accipiunt (§ 246): ut هِيَ أَفْضَلُ مِنِّي illae praestantiores (proprie *praestantius*) sunt, quàm ego. Accipiunt autem, si tanquam *adiectiva* nominibus substantivis adiunguntur aut praefixum habent articulum: ut الْمَدِينَةُ الْكُبْرَى urbs maior; هِيَ أَفْضَلَى ea praestantissima est; هُمَا الْأَفْضَلَانِ illi duo praestantissimi sunt; هُمَا الْأَفْضَلَيَانِ illae duae praestantissimae sunt; أَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ vos summi estis. Idem fieri potest, si definiuntur definito, universum genus significante, complemento: veluti هِيَ أَفْضَلُ الْقَوْمِ illi duo praestantissimi populi sunt; هُمَا أَفْضَلَا الْقَوْمِ illi duo praestantissimi populi sunt; أَفْرَبُكُمْ مِنِّي مَجَالِسَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَافًا proximi vestrum a me sedibus die resurrectionis erunt pulcherrimi vestrum moribus; i. e. ii vestrum proximas a me die resurrectionis obtinebunt sedes, qui maxime excellunt moribus: in quo exemplo initio singularis, sed mox collectiva plurativa forma, usurpata offenditur.

IV.

DE METRIS ET ASSONANTIÂ VERSUUM IN POËSI, AC
DE POËTARUM LICENTIIS.

284. Omne versuum *metrum* certâ nititur et regulari elevationis et demissionis vocis, quae *arsis* et *thesis* appellari so-

lent, in pronuntiando variatione. Unaquaeque versûs pars, in quâ arsis et thesis ita certo modo variant, *pes* in Prosodiâ dicitur, quasi mensura, quâ versum metîmur.

285. Quum elevatio vocis in pronuntiandâ syllabâ sponte suâ syllabam producat, in Arabicâ linguâ, sicut in Graecâ et Latinâ, arsin non fert syllaba, nisi quae naturâ suâ *longa* est. *Longa* autem in linguâ Arabicâ omnis syllaba est, quae consonante clauditur, et quae diphthongum habet aut longam vocalem. Sic omnes tres longae sunt in *أَعْطَيْنَا* *donavimus*, et in *سَاقٍ* *pavo*; utraque longa in *هَذَا* *iste*, *hicce*. — In fine cuiusque versûs brevis vocalis produci potest.

286. Simplicissimus pes est longa syllaba cum brevi sive antecedente, sive sequente: prior *Iambus* (◡◡), posterior *Trochaeus* (◡◡) appellatur. Utriusque autem in locum duae quoque longae succedere possunt syllabae, quarum alterutra cum arsi profertur (—◡ vel ◡—); cui pedi *Spondēi* nomen est. Et huius loco rursùm usurpatur longa cum duabus brevibus, aut antecedentibus, aut sequentibus. Si antecedunt, pes *Anapaestus* (◡◡◡), si sequuntur, *Dactylus* (◡◡◡) nuncupatur. Denique, quum in pronuntiando Anapaesto prior, in Dactylo posterior brevis sponte suâ paululum tollatur, huius brevis loco etiam longa esse potest syllaba, ut pes existat, qui *Amphimacer* appellatur (—◡◡, vel ◡◡—). — Plures *simplices* pedes esse non possunt. — Versûs autem, qui, ut in Iambo, a thesi incipiunt, *iambici*, qui ab arsi, ut in Tochaeo, *trochaïci* appellari solent; et verò Arabum poëtae solo iambico

usi sunt metrorum genere: quare in sequentibus huius tantum habituri sumus rationem.

287. Longiorum autem versuum partes, ut plurimum, non *simplices* illi, sed e duobus *compositi*, pedes censendi sunt; cuiusmodi *dipodia*, quae dicuntur, in iambicis versibus sequentes esse possunt: *Diiambus* (◡◡◡◡), *Iambo-spondéus* (◡◡—◡◡) vel *Spondéo-iambus* (—◡◡◡), *Iambo-anapaestus* (◡◡◡◡) vel *Anapaesto-iambus* (◡◡◡◡), *Iambo-amphimacer* (◡◡—◡◡) vel *Amphimacro-iambus* (—◡◡◡); tum *Dispondéus* (—◡—◡), *Spondéo-anapaestus* (—◡◡◡) vel *Anapaesto-spondéus* (◡◡◡—), et *Spondéo-amphimacer* (—◡—◡) vel *Amphimacro-spondéus* (—◡◡—); porro *Dianapaestus* (◡◡◡◡), et *Anapaesto-amphimacer* (◡◡◡—) vel *Amphimacro-anapaestus* (—◡◡◡); denique *Diamphimacer* (—◡◡—). — Horum compositorum pedum una pars cum maiore, altera cum minore pronuntiatur vocis elevatione: utra autem ea sit, e *sensu* pendet et *verborum vi*. Et haec verborum vis etiam effecit, ut e *Spondéo-iambo* (—◡—) novus natus sit pes, qui *Choriambus* (—◡◡—) dicitur. Nam, si exempli gratiâ in vernaculo sermone versus incipit ab his vocibus: *Wee dien tiran!* Spondéo-iambus est: sed, si sensus requirit, ut interiectio *wee* cum *vi* et vocis elevatione pronuntietur, hoc modo: *Weé dien tiran!* (◡—◡◡), secunda syllaba sponte suâ corripitur; ideoque versum iambicum etiam sic incipere licet: *Weé dën tiran!* (◡◡◡◡), quomodo *Choriambus* est. Et verò, si, quod plerumque fit, cum praecipuâ vocis elevatione ultima in Choriambo pronuntiatur syllaba, prima sponte suâ adeo corripitur, ut etiam brevi eius loco uti

liceat; quo tamen in casu aut haec, aut sequens brevis paullulum tollitur. Sic pes existit, qui *Pyrrichio-iambus* appellari solet (◡◡◡◡).

288. Tum saepe clauditur versus non integro pede, sed eius parte, exempli causâ tribus primis *Iambo-spondêi* syllabis (◡◡◡). Huiusmodi pes *catalecticus* appellatur.

289. Ex his igitur pedibus, veluti e duobus vel tribus dipodiis et adiuncto saepe catalectico pede, construitur *versus*. Haec autem interna versuum structura magnam ut plurimum in pronuntiando subit mutationem, ut multum diversa existat externa eius forma. Nam in pronuntiando seu recitando versu paullò longiore, veluti qui sex syllabarum excedit numerum, aut per sententiae structuram, aut levis respirationis gratiâ, pausa quaedam existit, quâ versus in duas, interdum in tres, partes caeditur, quaeque propterea *caesura* appellatur: locus autem huius caesurae non a fine pedis, sed a fine vocis et verborum sensu pendet. Sic hi duo Vondelii versûs:

»O Kersnacht, schoonder dan de dagen!

»hoe kan Herodes 't licht verdragen",

quorum interna structura haec est:

— ◡ — ◡, ◡ ◡ ◡ ◡, ◡

— ◡ ◡ ◡, ◡ ◡ ◡ ◡, ◡

per caesuram in pronuntiatione hanc accipiunt formam:

— ◡; — | ◡ ◡ — ◡ ◡, ◡

— ◡ ◡ ◡, ◡ | ◡ ◡ ◡, ◡

sic enim prius utriusque versûs membrum catalectico terminatur pede, et posterius incipit ab Amphimacro, qui pes secundum internam eorum structuram in versibus non est.

290. Arabici grammatici, sicut Graeci et Latini, veram versuum e pedibus illis naturalibus cum catalecticis structuram, et quas per caesuram subeunt mutationes, non intelligentes, multos praeterea invenerunt pedes artificiosos; omnes autem appellare solent fictis a stirpe فَعُولٌ nominibus, veluti فَعُولُنْ (ـَـوَلـ), quem Graeci *Bacchium* nuncuparunt, et مَفْعُولَاتُ (ـَـوَلـ), qui *Spondéo-trochaeus* est et *Epitritus quartus* dicitur.

291. E variâ pedum compositione varia quae oriuntur ver-
sum et metrorum *genera*, sedecim vulgò in prosodiâ Arabicâ
numerantur; sed singulorum diversae rursùm pro varietate ultimi
pedis *species* sunt. In plerisque duo fere similes versûs con-
strui solent in *distichum*, qui بَيْتٌ, id est *aedificium*, dicitur: et
prior versus, si exitu à posteriore differt, huic in primo car-
minis disticho assimilari solet. — Metrorum sedecim illorum
nomina et structuram, structuraeque per mutuam, quae licita
est, consimilium pedum alternationem variationes, primùm se-
cundùm artificiosam Arabum mensuram, deinde secundùm veram
eorum naturam, breviter hîc exposituri sumus. Qui cum sin-
gulis pedibus in singulis versûs locis commutari possunt, alii,
in parenthesi subscribentur.

I. الطَّوِيلُ (*longum*). Eius tres species sunt:

1a. فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ ، فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ فَعُولُنْ مَفَاعِيلُنْ

2a. مَفَاعِلُنْ _____ , _____

3a. مَفَاعَى _____ , _____

(نَعُوذُ) (مَفْعَلُنْ) (نَعُوذُ) ، (نَعُوذُ) (مَفْعَلُنْ) (نَعُوذُ)

(عُولُ) (مَفَاعِيلُ) ، (مَفَاعِيلُ)

6 (J-2)

III. اَلْبَسِيطُ (*expansum*)

1^a. مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَعِلُنْ

2^a. فَعِلُنْ _____ ، _____
 (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ) ، (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ)

3^a. مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
 (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (فَعِلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ)
 (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ) ، (مُتَعِّلُنْ) (مُتَعِّلُنْ)

4^a. مُسْتَفْعِلُنْ _____ ، _____

5^a. مُسْتَفْعِلْ _____ ، _____

6^a. _____ ، مُسْتَفْعِلْ _____

(مُتَفَعِّلْ) ، (مُتَفَعِّلْ)

⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭

aut ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭

vel _____ | ⚭⚭- , _____ | ⚭⚭-

(⚭⚭⚭⚭) (⚭⚭⚭⚭) , (⚭⚭⚭⚭) (⚭⚭⚭⚭)

Exemplum secundae huius metri speciei, et quidem ex initio carminis, ita ut prior distichi versus eodem modo ac posterior exeat, habetur in Chrestomathiâ n°. 91; aliud sextae speciei n°. 114.

IV. الْوَافِرُ (*exuberans*). Tres eius species sunt:1^a. مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلْ ، مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلْ2^a. مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلَتُنْ ، مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلَتُنْ مَفَاعِلَتُنْ3^a. مَفَاعِلَتُنْ _____ ، _____

(مَفَاعِلَتُنْ) (مَفَاعِلَتُنْ) ، (مَفَاعِلَتُنْ) (مَفَاعِلَتُنْ)

(مَفَاعِلَتُنْ) (مَفَاعِلَتُنْ) ، (مَفَاعِلَتُنْ) (مَفَاعِلَتُنْ)

(مَفَاعِلَتُنْ) (مَفَاعِلَتُنْ) ، (مَفَاعِلَتُنْ) (مَفَاعِلَتُنْ)

initio carminis

(ثَاعِلَتُنْ)

(مَفَعِلَتُنْ)

(مَفَعِلَتُنْ)

(فَاعِلَتُنْ)

1°. ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | - , ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | -

2°. ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ - , ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ -

(٠ ٠ ٠ ٠) , (٠ ٠ ٠ ٠)

(٠ ٠ ٠ ٠) , (٠ - ٠ ٠)

V. الْكَامِلُ (*perfectum*). Novem eius species sunt:1^a. مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلُنْ ، مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلُنْ
(مُتَفَاعِلَتُنْ)2^a. مُتَفَاعِلْ _____ ، _____
(مُتَفَاعِلُنْ)3^a. مُتَفَا _____ ، _____

4a.	مُتَفَا _____ ،	مُتَفَا _____
5a.	مُتَفَا _____ ، (مُت)	_____
6a.	مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلَاتُنْ ،	مُتَفَاعِلُنْ مُتَفَاعِلُنْ
7a.	مُتَفَاعِلَانْ _____ ،	_____
8a.	مُتَفَاعِلُنْ _____ ،	_____
9a.	مُتَفَاعِلْ _____ ،	_____
	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ) ،	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ)
	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ) ،	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ)
	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ) ،	(مُتَفَاعِلُنْ) (مُتَفَاعِلُنْ)
		(فَاعِلُنْ)

1°. ˘ ˘ ˘ ˘ | ˘ ˘ ˘ ˘ | ˘ ˘ ˘ ˘ , ˘ ˘ ˘ ˘ | ˘ ˘ ˘ ˘ | ˘ ˘ ˘ ˘
(˘ ˘ ˘ ˘ | -)

aut _____ | _____ | _____ , _____ | _____ | ˘ ˘ ˘ -

vel _____ | _____ | ˘ ˘ ˘ , _____ | _____ | ˘ ˘ ˘
(- ˘ ˘)

2°. ˘ ˘ ˘ ˘ | ˘ ˘ ˘ ˘ , ˘ ˘ ˘ ˘ | ˘ ˘ ˘ ˘ | -

aut _____ | _____ , _____ | ˘ ˘ ˘ -

_____ | _____ , _____ | ˘ ˘ ˘ -

Pro Anapaesto-iambo seu Spondêo-iambo in omnibus sedibus subinde quoque Diambus et Choriambus usurpantur. — Exemplum secundae speciei habetur in Chrestomathiâ n°. 72, quintae speciei ex initio carminis n°. 25.

VI. اَلْهَجَرُ (*concisum*). Duae tantum eius species sunt:

1^a. مَقَاعِيْلُنْ مَقَاعِيْلُنْ مَقَاعِيْلُنْ مَقَاعِيْلُنْ
(مَقَاعِيْلُنْ)

2^a. مَقَاعِيْ —————

(مَقَاعِيْلُنْ) (مَقَاعِيْلُنْ) (مَقَاعِيْلُنْ) (مَقَاعِيْلُنْ)

(مَقَاعِيْلُنْ) (مَقَاعِيْلُنْ) (مَقَاعِيْلُنْ) (مَقَاعِيْلُنْ)

(فَاعِيْلُنْ)

(فَاعِيْلُنْ)

(فَاعِيْلُنْ)

1°. ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | — ٠

vel ————— | ٠ ٠ ٠ ٠ | —

(— ٠ ٠ ٠) (— ٠ ٠ ٠) (— ٠ ٠ ٠)

2°. — ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | ٠ ٠ ٠ ٠ | — ٠

vel — ٠ ٠ ٠ ٠ | ————— —

(— ٠ ٠ ٠) (— ٠ ٠ ٠)

Exemplum primae speciei habetur in Chrestomathiâ n°. 79.

VII. اَلرَّجَرُ (*tremens*). Huius quinque species sunt:

1^a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ

(مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ)

(مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ) (مُتَفْعِلُنْ)

(مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) ، (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ) (مُتَعِلُنْ)

2^a. مُسْتَفْعِلْ ————— ، —————

(مُتَفْعِلْ)

3a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ

4a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
(مُسْتَفْعِلْ)

5a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ
(مُسْتَفْعِلْ)

1°. ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١ , ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١
(٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١) , (٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١)

vel _____ , _____ | ٥ ١ -

2°. ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١ , ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١
(٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١) , (٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١)

3°. ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١
(٥ ١ ١ ١) (٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١)

vel _____ | - ١ -

4°. ٥ ١ ١ ١ | ٥ ١ ١ ١
(٥ ١ ١ ١ (٥ ١ ١ ١)
_____ | - ١ -

VIII. اَلرَّمْلُ (*saliens*). Sex eius species sunt :

1a. فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ فَاعِلَاتُنْ
(فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ)
(فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
(فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ)

2a. فَاعِلَاتُنْ _____ , _____

3a. فَاعِلَاتُنْ _____ , _____
(فَعِلَاتُنْ) (فَعِلَاتُنْ)

4^a. فَاعِلَاتْنِ فَاعِلَاتْنِ ، فَاعِلَاتْنِ فَاعِلَاتْنِ

5^a. فَاعِلَاتْنِ _____ ، _____

6^a. فَاعِلَا _____ ، _____

1°. ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ , ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | -
(٥ ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥ ٥) , (٥ ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥ ٥)

vel _____ , _____ | ٥ ٥ ٥ ٥

2°. ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | - , ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | -

vel _____ , _____ | ٥ ٥ ٥ ٥
(٥ ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥ ٥)

IX. اَلسَّرِيعُ (*velox*). Huius septem species sunt :

1^a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ ، مَفْعَلَا

2^a. (مُتَفَعِّلُنْ مُتَفَعِّلُنْ) مَفْعَلَا ، _____ (مُتَفَعِّلُنْ مُتَفَعِّلُنْ)

3^a. (مُفْتَعِّلُنْ مُفْتَعِّلُنْ) مَفْعُو ، _____ (مُفْتَعِّلُنْ مُفْتَعِّلُنْ)

4^a. (مُتَعِّلُنْ مُتَعِّلُنْ) مَعْلَا ، _____ (مُتَعِّلُنْ مُتَعِّلُنْ)

5^a. مَفْعُو _____ ، _____

6^a. مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَات

7^a. مَفْعُولَا _____

1°. ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ , ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | - ٥ ٥ ٥

vel (٥ ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥ ٥) _____ , (٥ ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥ ٥) - ٥ ٥
(٥ ٥ ٥)

2°. ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ ٥ ٥ | ٥ ٥ -

(٥ ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥ ٥)

X. اَلْمُنْسَرِحُ (*agile*). Tres eius species sunt :

1a. مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتُ مُسْتَفْعِلُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتُ مُتَفَعِّلُنْ
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مَفْعُولَاتُ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (مَفْعُولَاتُ) (مُسْتَفْعِلُنْ)
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مَفْعُولَاتُ) (مُتَفَعِّلُنْ) ، (مُتَفَعِّلُنْ) (مَفْعُولَاتُ)
 (مُتَفَعِّلُنْ) (مَفْعُولَاتُ) ، _____ (مَفْعُولَاتُ) (مُتَفَعِّلُنْ)

2a. مُسْتَفْعِلُنْ مَفْعُولَاتُ

3a. مَفْعُولَا _____

1°. ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ٢ | ٥ ٤ ٣ ، ٥ ٤ ٣ - | ٥ ٤ ٣ - | ٥ ٤ ٣
 (٥ ٤ ٣ ٢) (- ٤ - ٣ ٢) ، (٥ ٤ ٣ ٢) (- ٤ - ٣ ٢)

2°. ٥ ٤ ٣ ٢ | - ٤ -

XI. اَلْخَفِيفُ (*leve*). Quinque eius species sunt:

1a. فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ ، فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ
 (فَاعِلَاتُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (فَاعِلَاتُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (فَاعِلَاتُنْ) (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (فَاعِلَاتُنْ) (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (فَاعِلَاتُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (فَاعِلَاتُنْ) (مُتَفَعِّلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ)
 (فَاعِلَاتُنْ)

2a. فَاعِلَا _____ ، _____

3a. فَاعِلَا _____ ، فَاعِلَا _____

(فَاعِلَا) ، (فَاعِلَا)

(فَاعِلَا) ، (فَاعِلَا)

4a. فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ

5^a.

فَاعِلَاتُنْ مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ مُتَفَعِّلْ

1°.	٥ ٥ ٥ ٥ ٥ - ٥ ٥ ٥ ٥ - , ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ - ٥ ٥ ٥ ٥ -
aut	— (- ٥ ٥ ٥) — , — (- ٥ ٥ ٥) - ٥ -
vel	— — ٥ ٥ , — — ٥ ٥
sive	— — - ٥ , — — - ٥
2°.	٥ ٥ ٥ ٥ ٥ - ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ - ٥ ٥
	(- ٥ ٥ ٥) (٥ ٥ ٥)
vel	— — — - ٥ -

XII. اَلْمُضَارِعُ (*simile*). Una tantum eius species est:

مُفَاعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ ، مُفَاعِلُنْ فَاعِلَاتُنْ
 (مُفَاعِلُنْ) (فَاعِلَاتُنْ) ، (مُفَاعِلُنْ)
 (فَاعِلَاتُنْ)
 (فَاعِلَاتُنْ)

1°.	٥ ٥ ٥ - ٥ ٥ ٥ , ٥ ٥ ٥ - ٥ ٥ -
	(- ٥ ٥)
2°.	٥ ٥ - ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ , ٥ ٥ - ٥ ٥ ٥ ٥ -
	(- ٥ ٥ ٥)

XIII. اَلْمَقْتَضِبُ (*decurtatum*) etiam unam tantum formam habet:

مَفْعَلَاتُ مُتَفَعِّلُنْ ، مَفْعَلَاتُ مُتَفَعِّلُنْ
 (مَعُولَاتُ) ، (مَعُولَاتُ)
 (مَعُولَاتُ) ، (مَعُولَاتُ)

	٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ , ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥ ٥
vel	٥ ٥ - ٥ ٥ — , ٥ ٥ - ٥ ٥ —

XIV. *اَلْمَجْتَثُ* (*amputatum*), huius unice formae:

مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَانُنْ ، مُسْتَفْعِلُنْ فَاعِلَانُنْ
 (مُتَفْعِلُنْ) (فَعِلَانُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (فَعِلَانُنْ)
 (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَانُنْ) ، (مُسْتَفْعِلُنْ) (فَاعِلَانُنْ)
 (مُتَفْعِلُنْ) (فَعِلَانُنْ) ، (مُتَفْعِلُنْ) (فَعِلَانُنْ)
 (مُتَعِلُنْ) (فَعِلَانُنْ) ، (مُتَعِلُنْ) (فَعِلَانُنْ)

⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭
 (⚭⚭⚭⚭) (-⚭⚭) , (⚭⚭⚭⚭) (-⚭⚭)

vel ⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭

XV. *اَلْمَتَقَارِبُ* (*properans*). Huius quinque species sunt:

- 1^a. فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ ، فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ
- 2^a. (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) ، (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ) (فَعُولُنْ)
- 3^a. فَعُو — (فَعُولُنْ) — — — — — ، فَعُو — — — — —
- 4^a. فَع — — — — — ، فَعُو — — — — —
- 5^a. فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ ، فَعُو فَعُولُنْ فَعُولُنْ فَعُولُنْ
 ، (فَع)

1°. ⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭
 vel ————— | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭ , ⚭⚭⚭⚭⚭ | ⚭⚭⚭⚭⚭⚭
 aut ————— , ————— | ⚭⚭⚭⚭⚭
 (-⚭⚭⚭⚭)
 (⚭⚭⚭⚭)

2°. ٢ ١ ٢ ٢ ٢ ١ | ٢ ٢ ٢ ١ , ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ ١ | ٢ ٢ ٢ ١
 (- ٢),

Huius metri secundae speciei exemplum habetur in Chrestomathiâ n°. 115, tertiae speciei n°. 91.

XVI. اَلْمَتَدَارِكُ (*persequens*). Quatuor eius species sunt:

1^a. فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ ، فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ
 (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) ، (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ)
 (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) ، (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ) (فَعِلُنْ)

2^a. فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ ، فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ فَاعِلُنْ ، فَاعِلَانُنْ فَاعِلَانُنْ
 (فَعِلَانُنْ)

3^a. فَاعِلَانْ — — ، — — —
 (فَعِلَانْ)

4^a. فَاعِلُنْ — — ، — — —

1°. ٢ ١ ٢ ٢ ٢ ٢ | ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ , ٢ ٢ - ٢ ٢ ٢ ٢ | ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ ٢
 (- ٢ ٢ ٢ ٢) (- ٢ ٢ ٢ ٢) , (- ٢ ٢ ٢ ٢) (- ٢ ٢ ٢ ٢)
 (٢ ٢ ٢ ٢) (٢ ٢ ٢ ٢) , (٢ ٢ ٢ ٢) (٢ ٢ ٢ ٢)
 (- ٢ - ٢) (- ٢ - ٢) , (- ٢ - ٢) (- ٢ - ٢)

2°. ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ | ٢ ٢ ٢ , ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ ٢ | ٢ ٢ -

vel (- ٢ ٢ ٢ ٢) (- ٢) , (- ٢ ٢ ٢ ٢) | ٢ ٢ -
 (٢ ٢ ٢ ٢) , (٢ ٢ ٢ ٢) (- ٢)
 (- ٢ - ٢) , (- ٢ - ٢)

292. Haec igitur varia versuum Arabicorum interna structura est: ut autem appareat, quomodo per *caesuram* externa, quae vera est, eorum forma mutetur (§ 289); paucis hoc iam ostendamus exemplis. Veluti distichus, qui

in Chrestomathiâ n°. 25 legitur, internam quintae generis V^{ti} speciei structuram habet; vera autem eius forma haec est:

— ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ — ١ , ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ — ١
Anta'lChaçibu, vahâdzihf Meçru: phatadapphakâ, vakilâcomâ ba'hru

Nam in omni versûs membro, quod per caesuram existit, una tantùm syllaba summam arsim habet: levio rem, quae antecedit aut subsequitur, cum elevatione vocis proferenda; *levissimam* tertia, si qua est in eodem membro. Tres hi arsis gradûs per accentum acutum, gravem et punctum significantur. — Duorum autem distichorum, qui eiusdem generis speciei secundae n°. 72 leguntur, vera forma haec est:

— ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١
— ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ — ١ ١

Et primi generis primae speciei distichus, qui n°. 57 legitur, hanc habet formam:

١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ , ١ ١ — ١ ١ ١ — ١ ١ ١ ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١

Sed secundae eiusdem generis speciei distichi, qui n°. 61 habetur, haec est forma:

— ١ ١ ١ ١ ١ — | ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ , ١ ١ — ١ ١ ١ — ١ ١ | ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١ ١

Tertiae huius generis speciei duo distichi habentur in *Chrestomathiâ Arabicâ*, quam edidit doctissimus Kosegarten, p. 8:

فَمَا هُوَ إِلَّا إِنْ أَرَاهَا فَجَاءَةً
فَأَبْهَتُ حَتَّى لَا أَكَادُ أُجِيبُ
فَارْجِعْ عَنْ رَأْيِ الَّذِي كُنْتُ أَرْتَأِي
وَأَذْكُرْ مَا أَعْدَدْتُ حِينَ تَغِيبُ

Forma, quae per caesuras existit, haec est:

٧ ١ ٧ ١ - | ٢ ٧ ١ - ٧ ١ ٧ ١
 ٧ ١ ٧ ١ | ٢ - ١ ٧ ١ ٧ | ٧ ١ ٧
 ٧ ١ ٧ ١ ٧ ١ ٧ ١ | ١ ٧ ١ ٧ ١
 ٧ ١ ٧ ١ ٢ - ١ ٧ | ١ ٧ ٧ ١ ٧

Feliciter hos versûs in Germanicam linguam, sed servato Arabico metro, transtulit celeber poëta Fredericus Rückert (*Jahrbücher für wissenschaftlicher Kritik*, Aug. 1830): sed, licet interna structura eadem sit, externa tamen forma, quum sententiarum forma in translatione differat, denuo alia est. Germanici enim versûs hoc modo legendi sunt:

٧ ١ ٧ | ٧ ١ ٧ ٢ ٧ ١ ٧ ١ ٧ ١ ٧ ١ ٧ ١
 So ist es! Sobald ich sie erblicke von Ungefähr,
 ٧ ١ ٧ | ٧ ١ ٧ | ٢ ٧ ١ ١ ٧ ١ ٧
 so staun' ich, und weiss nicht meine Red' anzufangen.
 ٧ ١ ٧ ٧ ١ ٧ | ١ ٧ ٢ ٧ ٧ ١ ٧ ١
 Es ist mir entfallen, alles was ich zuvor bedacht;
 ٧ ١ - ٧ ٢ ٧ ١ | ٧ ١ ٧ ٧ ١ ٧
 und beifällt mirs wieder erst, nachdem sie gegangen.

293. Versuum in fine *assonantia* (*het rijm*) per totum carmen idem esse solet, et efficitur eâdem in omnibus versibus ultimâ *consonante*, sive solâ, si versus in consonantem exit, sive unâ cum *vocali* et sequente, et proxime, ita ut nulla alia consonans intercedat, antecedente. Sed vocalium *i* et *u* tanta in sono similitudo est, ut earum variatio assonantiam non censeatur turbare. — Si in primo carminis versu prius hemistichium posteriori in metro assimilatur, etiam assonantia observatur.

294. *Licentiam* sibi sumunt poëtae vocales in pronomibus ٢, ٢ et ٧, ultimam in اَنَا, هُمْ, كُمْ et اَنْتُمْ (§ 55), itemque in terminatione تُمْ (p. 42, annot. b), tanquam *incipites*, modò

producendi, modo corripendi. Etiam primam in فُذًا interdum corripere audent.

295. Etiam alias sibi sumunt licentias, quae magnam partem rationem habent in linguâ vulgari. Veluti Aleph unionis nonnunquam ut consonantem cum suâ vocali pronuntiant, et contrâ Aleph consonantis interdum ita negligunt sonum, ut eius vocalem cum antecedente vocali coalescere sinant, vel ad antecedentem vocali carentem consonantem transferant. Nomina diptota ut triptota, et triptota ut diptota, declinare, formisque bilitteris perfectas trilitteras substituere, audent. In verbis et nominibus imperfectis ultimâ litterâ و vel ى vocalem *a*, quâ Coniunctivus ab Indicativo vel Accusativus a Nominativo distinguitur, subinde negligunt. Duplicant quoque nonnunquam post brevem vocalem consonantem. Brevem vocalem in fine vocis interdum negligunt, ut in لِمَ pro لِمِ, *ob quid? cur?* et in paenultimâ syllabâ metri et assonantiae versuum causâ producunt, veluti in أَنْظُرُ pro أَنْظُرْ. Regulae denique de pronuntiatione vocum in pausâ (§ 225 seqq.) a poëtis in fine versuum modò observantur, modò negliguntur.

S E L E C T A

EX

Thaâlebîi libro Facetiarum,

IN USUM

STUDIOSORUM LINGUAE ARABICAE

**E MANUSCRIPTO CODICE LEIDENSI EDITA ET
ADIUNCTO LEXICO EXPLANATA**

A

P. COOL,
V. D. M.

**SECUNDAM EDITIONEM, ADDITIS QUOQUE LEXICO, QUAE IN
PRIORE CHRESTOMATHIAE PARTE OFFENDUNTUR, VOCIBUS,**

CURAVIT

T. ROORDA.

PRAEFATIO.

Initio mihi erat in animo integrum typis vulgare codicem manu scriptum, e quo nunc selectas tantùm edidi partes. Quum enim, ante hos quatuor annos, in Academiam Lugduno-Batavam eo imprimis profectus essem consilio, ut etiam Hamakeri, celeberrimi viri, in litteris orientalibus fruerer institutione; hic me hortatus est, ut anni, quod in eâ urbe studiis meis concessum erat, spatium in codice aliquo Arabico edendo consumerem. Res sane ardua esse viriumque mearum modum excedere videbatur; at placuit tamen vehementer consilium, exsequi iubebat monentis auctoritas. Ex magnâ igitur, quâ gaudet bibliotheca Leidensis, codicum orientalium copiâ delegit mihi Hamaker *Thaâlebîi librum facietiarum*, multis mihi se commendantem nominibus. Erat enim et elegantis scripturae et modicae molis; tum argumenti iucunditatem et utilitatem cum interpretationis facilitate mihi videbatur coniungere. Quid multa? Manum operi admovi. Nec profecto facti me poenitet: incredibile enim quantum ex eo percepi et voluptatis et fructûs. Difficultates autem, in quas incidebam, cum Hamakero communicabam, qui pro eâ, quâ fuit erga discipulos benevolentia, gratâ semper memoriâ recolendâ, in suscepto opere nunquam mihi defuit, sed, quotiescunque et quocunque eum adibam tempore, impeditum me laborantemque expediebat. Quâ in re egregiam quoque mihi praestitit opem vir, comitate non minùs, quàm literarum, in primis orientalium, doctrinâ conspicuus, Weijers; cui palam nunc gratum animum me profiteri posse laetor. Quod utinam et Hamakero superstiti facere liceret! Verum inopinata atque immatura mors nuper hunc nobis eripuit; et Academiam, cuius decus et ornamentum erat, patriam, cuius antiquam in his litteris vindicabat laudem, nec patriam tantùm, sed rempublicam literatam universam, acerbissimo luctu afflixit.

Necdum ad finem perducto opere, ecce elapsus est annus, quem Leidæ degere mihi concessum erat. Muneris sanctissimi, cui me dicaveram, ambiendi causâ Amstelodamum repetii. Mox verò ecclesiae Purmerendensis in me collata est cura. Atque hoc fungenti officio, primo quidem tempore otium fere nullum mihi restabat ad inchoatum opus continuandum: sed, cum primùm eius negotia me non ita occuparent, ut aliquod saltem ab iis vacaret tempus, denuo me accinxi ad absolvendam, quo modo cunque possem, Thaâlebii codicis editionem.

Eodem fere tempore accidit, ut Roorda, vir multiplici insignis doctrinâ, atque de philosophiâ non minus, quam de literis orientalibus praeclare meritis, Grammaticam suam Arabicam prelo submittendam curaret. Is primus me literarum orientalium amore imbuerat, eumque apud me aluerat; is, per omne tirocinii mei tempus talem mihi se praestitit, praeceptorem dicam, an amicum? et postea quoque tot tantaque in me contulit beneficia, ut, quantum ipsi debeam, sentire possim, dicere non possim. Ille igitur mihi significavit, gratum sibi fore, si selectas e Thaâlebii opere partes, easque lexico explanatas, pro brevi Chrestomathiâ grammaticae ipsius subiungerem. Quod quàm exoptatum mihi fuerit, ex aequo is demum existimabit, qui noverit, me ipsum iam dudum cogitasse, melius fore, si ex eo codice non nisi anthologiam ederem. Inveniebantur enim in libro insulsa multa, multa etiam obscoena, bibliothecae potiùs tenebris relinquenda, oblivionique tradenda. Neque eò meas valere sentiebam vires, ut aliquod praestarem opus, quo inter doctos doctrinae laudem mihi conciliarem; adeo ut gratissima mihi accideret haec oblata tironum tamen commodis aliquo modo inserviendi occasio. Vix autem quicquam reperiri poterat, quod huic consilio esset aptius hâc Thaâlebii opere. Nam conscriptum est sermone puro et eleganti, qualem ab eo exspectes, qui optimis clarissimisque Arabum scriptoribus annumeratur; argumenti autem est eiusmodi, ut rerum varietate delectet, iucunditate devinciât. Tum etiam, neque haec minima libelli dos est, intellectu maximam partem tam facilis est, ut, qui grammaticae Arabicae rudimenta bene

cognoverit, fere non nisi lexicī ope ad eum recte interpretandum indigeat. Caeterum ex eo non tantum linguae scientiam haurire potest harum literarum studiosus, verum etiam virorum eorum, qui inter Arabes maxime inclaruerunt, notitiam.

Omnibus his rationibus inductus nullus dubitavi consilium mutare, et, probante etiam Hamakero, tantummodo selecta quaedam ex Thaâlebîi Facetiis edere. Ferebat autem instituti ratio, imo postulabat, ut ex facetiarum farragine non adeo magnum colligerem numerum, sed eas tantum, quae lepore et venustate et perspicuitate ceteris praestare viderentur; omissis omnibus, quae ineptae et nugatoriae, quae turpes atque spurcae, omissis quoque iis, quarum sales nimium quaesiti aut reconditi essent, ita ut non nisi longâ disputatione explicari possent. Etenim brevitati studui, ne libelli moles praeter modum cresceret; quamobrem nec interpretationem, nec annotationem ei adiunxi, satis esse ratus difficiliorum locorum sensum in lexico aperuisse. Eadem instituti ratio in causâ fuit, cur ultimum codicis caput totum praeterierim: quippe carminibus constans difficilior et ad usum tironum minus accommodatum esse videbatur. Ne tamen ligatae orationis prorsus deessent specimina, hîc illîc versiculos, explicatu faciliores, retinendos putavi; atque ut aliqua saltem a levioribus ad difficiliora esset gradatio, in posterioribus capitibus vocalium notas rariores adscripsi, in extremo fere nullas.

Restat, ut paucis de Codice manuscripto dicamus atque de auctore. Eorum ille quidem codicum est, quos vir amplissimus Warner bibliothecae Leidensi ex testamento donavit. Notam gerit 1042. Formâ est quadruplicatâ minore; chartâ orientali; scripturâ, quae *Neshî* dicitur, satis nitidâ atque eleganti. Vocalium notae punctaque diacritica, quae dicuntur, quantum ad recte intelligendam scriptoris mentem necessariae, perpetuò adpictae sunt; hîc illîc autem negligentius. Distributum est opus in capita XII, valde inaequabili tamen paginarum numero. Horum conspectum exhibent pag. 3 et 4 codicis MS. Singulorum capitum inscriptiones ex manu scripto dedimus. Ultimum verò caput, quod omisimus, inscribitur في

بَلَدَاتِ أَنْشَعَرَاءَ نَظْمًا. Initio operis legitur praefatio auctoris, in quâ hunc Facetiarum librum dedicat viro cuidam illustri, Maecenati suo, uti videtur, quem nuncupat اَلشَّيْخُ اَلْعَمِيْدُ اَبُو سَهْلٍ اَلْحَمْدَوِيُّ. Hunc summis effert laudibus, appellans eum *perfectionem consummatam, decus Orientis et rhetoricae artis principem*. Deinde libri sui rationem reddit; denique in tria vota exquisitissima, quibus fautori suo bona precatur, desinit. — Codex noster, quoad ex collatis codicum MSS. orientalium catalogis confici potest, unicum est huius Thaalebii operis in Europâ exemplar. Suspiscatus quidem est doctissimus Flügel^a, Codicem, ab Urio notatum n°. 294, 6°. sub titulo كِتَابُ اَللُّطْفِ وَاَللَّطَائِفِ, idem continere opus, ac nostrum, in catalogo Bibliothecae L. B. insignitum n°. 1478: equidem tamen valde dubito, an recte viderit vir doctus; quoniam ille Urii codex, ut annotatum est, sedecim constat capitibus, noster vero duodecim, nec amplius, complectitur. Neque etiam cum Flügel^a putem, opus, quod Hadjî Chalîfa recenset sub titulo اَلْمَعَارِفِ, idem esse ac nostrum; quandoquidem capitum quum numero, tum argumento, inter se differunt.

De nostro codice hoc praeterea monendum est, in primâ eius paginâ, praeter Facetiarum libri, duorum aliorum offendi inscriptiones. Ita enim ibi legimus: وَفِيهِ أَحَاسِنُ كَلِمِ اَلنَّبِيِّ صَلَّى اَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاَلصَّحَابَةِ وَاَلتَّابِعِينَ وَمُلُوكِ اَلْجَمَاعِيَّةِ وَمُلُوكِ اَلْإِسْلَامِ وَاَلْوُزَرَ وَاَلْكَتَابِ وَاَلْبُلَغَاءِ وَاَلْحِكْمَاءِ وَاَلْعُلَمَاءِ وَفِيهِ اَلْأَجَوِبَةُ اَلْمُسَكَّنَةُ تَأْلِيفُ أَبِي إِسْحَاقَ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي عَوْنٍ اَلْكَاتِبِ رَحِمَهُ اَللَّهُ تَعَالَى^b

a) In praefatione ad editionem *Thaalebii* operis, cui titulus: كِتَابُ مَوْئِسِ اَلْوَحِيدِ فِي اَلْمَحَاضِرَاتِ; Germanice, *Der vertraute Gefährte des Einsamen, in schlagfertigen Gegenreden*, quam curavit *Viennae 1829*, pag. 27.

b) De hoc auctore eiusque opere hic laudato nihil comperire potui.

Horum operum illud eodem codicis volumine continetur; hoc autem in eo haud reperitur; nescio quam ob causam. Atque illud quidem eodem plane modo eâdemque manu, quâ prius, exaratum est. Complectitur paginas 94, capita VIII, quae sic inscribuntur: **الْبَابُ الْأَوَّلُ، فِي بَعْضِ مَا نَظَّفَ بِهِ الْفَرَّانُ الْعَزِيزُ مِنَ:**

الْكَلَامِ الْمَوْجَزِ الْمُعْجِزِ ❖ **الْبَابُ الثَّانِي، فِي جَوَامِعِ كَلِمِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَتَمْثِيلَاتِهِ وَأَسْتِعَارَاتِهِ وَتَشْبِيهَاتِهِ** ❖ **الْبَابُ الثَّلَاثُ، فِيمَا رَوَى عَنِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ وَالصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ** ❖ **الْبَابُ الرَّابِعُ، فِيمَا جَاءَ عَنْ مُلُوكِ الْأَجَاهِلِيَّةِ** ❖ **الْبَابُ الْخَامِسُ، فِي كَلَامِ مُلُوكِ الْأِسْلَامِ وَأَمْرَائِهِ** ❖ **الْبَابُ السَّادِسُ، فِي لَطَائِفِ كَلَامِ الْوُزَرَاءِ وَالسَّادَاتِ** ❖ **الْبَابُ السَّابِعُ، فِي بَدَائِعِ الْكُتَابِ وَالْبَلَاغَةِ** ❖ **الْبَابُ الثَّامِنُ، فِي طُرَائِفِ الْعُلَمَاءِ وَالزُّهَادِ وَالْحُكَمَاءِ**. Patet ex hoc capitulum con-

spectu, in eodem fere, quo nostrum, argumento hoc opus versari; quin in utroque eadem saepe iisdem narrantur verbis, ita ut interdum alterum ad alterius lectionem constituendam plurimum nobis profuerit. Atque omnino inter illa tanta cernitur scribendi generis sermonisque convenientia, ut non suspicari non possis, utrumque ab eodem Thaâlebîo profectum esse auctore ^a.

Recenset quidem Hadji Chalifa opus quoddam, eodem inscriptum titulo **الْأَجْوِبَةُ الْمَسْكُوتَةُ**, i. e. *Responsa, quae ad silentium redigunt*; verum hoc ab eo tribuitur auctori alio prorsus nomine, **أَبُو حَامِدٍ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْغَزَالِيُّ** ❖

a) Alterum illum, qui eodem codice manuscripto continetur, librum anno 1844 edidit, Latine reddidit et annotatione illustravit doctissimus J. J. Ph. Valeton, nunc in Academiâ Groningana litterarum Orientalium professor.

Reliquum est, ut de hoc videamus. De quo, ut breves esse possimus, industria fecit Flügeli, quâ in suprâ laudatâ praefatione de nostro scriptore eiusque scriptis disputavit. Ex ibi dictis et aliunde certum est, Thaâlebîum natum esse A. H. 350, mortuum vero a°. 429 vel 430: nam de eo ipsi Arabum scriptores inter se dissentiunt. Pellionis quaestum exercuit, unde *Thaâlebîi* traxit cognomen, quasi dicas *Vulpinum*. Habetur, uti suprâ iam diximus, inter optimos elegantissimosque sermonis Arabici scriptores. Anthologico maxime inclaruit scribendi genere, de quo vide Flügelum l. l. pag. 1 sqq. Huius generis autem tantum non omnia illa novemdecim scripta sunt, quae ibidem, pag. 24 seqq., ad ordinem litterarum recensentur; ex quibus illud maximam nactum est celebritatem, quod fertur sub nomine *يَتِيمَةُ الدَّهْرِ فِي مَحَاسِنِ أَهْلِ الْعَصْرِ*, i. e. *Pretiosa aevi margarita de locis pulchris aequalium*; in quo *Thaâlebîus*, quicquid in poëticis aevi sui scriptis praestantissimum habebatur, diligentissime collegit. Dolendum profectò, ex tantâ Thaâlebîi scriptorum copiâ praeter id, quod edendum curavit Flügel, et haecce nostra aliaque, in variis virorum doctorum operibus dispersa, excerpta, nullum typis descriptum in lucem exiisse; et sperandum est, fore ut aliquando veniat laetus dies, quo et haec et alia multa Arabum scripta tineis blattisque eripiantur, fiantque publici iuris; ut ita non tantum litterarum Arabicarum studium magis magisque promoveatur, verum omnino artes et disciplinae, quibus tantum illae prodesse possunt, in diem florescant. Ad hoc, si edendis hisce selectis aliquid, quantulumcunque sit, contulerim, operae pretium me fecisse laetabor.

*Scripti Purmerendae, a. d. XXVI Ianuarii
anni MDCCCXXXVI.*

P. COOL.

LEXICON.

S I G L A.

adv.	i. e. adverbium.
agn.	» agnomine, vel agnomen.
art.	» articulus.
cc	» construitur cum.
ccar.	» construitur cum Accusativo rei.
ccap.	» construitur cum Accusativo personae.
ccga.	» construitur cum gemino Accusativo.
coll.	» nomen collectivum.
comp.	» compositus, a, um.
coni.	» coniunctio.
dual.	» duale.
f. a., f. i. et f. o.	» Futurum <i>a</i> , Futurum <i>i</i> et Futurum <i>o</i> , quo in lexicis significari solet, Imperfectum et modos cognatos primae verbi formae in paenultimâ syllabâ cum vocali Phat'hâ, Kesrâ vel Zhammâ efferri.
fem.	» femininum.
form. intens.	» forma intensiva.
Inf.	» Infinitivus.
Imprf.	» Imperfectum.
masc.	» masculinum.
nº.	» numero (quo significatur numerus Selectorum ex Thaâlehii libro).
part.	» participium.
p.	» pagina (quo significatur pagina Chrestomathiae).
pl.	» pluralis.
pr.	» proprie, proprium.
praep.	» praepositio.
pron.	» pronomen.
scil.	» scilicet.
vid.	» videatur.
vid. gramm.	» videatur grammatica, puta Roordae.

☞ Caeterum hoc animadvertant, quaeso, lectores, me in annorum numeris Moslemorum secutum esse computationem, quorum aera incipit a *fugâ* Mohammedis Meccâ Medinam, quae accidit anno p. Chr. n. 622, ita ut aº. significet anno *Hedjrae*, sive *Fugae*.

أ Particula interrogandi *An? num?* et ٓ interiectio *O!* Vid. gramm. § 221, 1°.

أَبَدٌ *Sempiternitas. أَبَدًا in sempiternum, unquam.*

أَبْرَةٌ *Acus.*

أَبْرَهِيمُ بْنُ أَلْسَنْدِي Nomen proprium: *Abraham.* أِبْرَهِيمُ Nomen praefecti cuiusdam urbis Kûfae. n°. 120.

أَبْلِسُ, corruptum e Graeco διαβολος, nomen *Diaboli* proprium. أَبَا f. o. *Pater fuit*, et *educavit*; verbum denominativum a primigenio nomine bilittero أَبٌ *Pater.* Vid. gramm. § 193 et 195.

أَبُو الْكَحْسَنِ, n°. 82. Probabiliter celebris ille Grammaticus, mortuus a°. 211, de quo agit Ill. de Sacy in *Anthol. Grammat.* p. 82, 364 et 390.

أَبُو الْكَحْسَنِ, agn. أَلْبَدِيهِى, i. e. *extemporalis*; poëta, sic dictus, quia carmina sua ex tempore recitare solebat. Ex narratione ipsâ, n°. 134, patet eum fuisse aequalem Assâhebo.

أَبُو الْكَحْسَنِ, agn. أَلْفَرِي, i. e. *oriundus ex familiâ* τῷ فَرِي. De hoc viro mihi nihil innotuit, nisi, quod ex ipsâ narratione, n°. 134, patet, eum fuisse Assâhebi contemporaneum.

أَبُو الْحَسَنِ, agn. patronymico الْمَأَثَرِيُّ. De hoc lexica biographica, quotquot consului, tacent. Ex narratione ipsâ, n°. 134, solummodo id effici potest, eum ingenio excelluisse et aequalem fuisse Assâhebi.

أَبُو الْحَسَنِ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمَرْزِيُّ. Vid. مُحَمَّدٌ.

أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ الْعَزِيزِ. Vid. عَلِيٌّ.

أَبُو الْحَسَنِ, n°. 95. Iuris consultus Schafeïticus, iudex Meccae Medînaeque, mortuus a°. 415.

أَبُو الطَّيِّبِ, agn. الظَّاهِرِيُّ. Quis fuerit quandoque vixerit, ex narratione ipsâ, n°. 37, quodammodo effici potest; aliunde mihi non notus est.

أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ أَبِيهِمِ الصَّبِيّ. Vid. أَحْمَدٌ.

أَبُو الْعَبَّاسِ, agn. السَّفَّاحُ, i. e. *Effusor*, scil. *sanguinis*. Chalîfa primus ex dynastiâ Abbasidarum.

أَبُو الْعَبَّاسِ, agn. الْمَبْرِدُ, i. e. *refrigeratus*; nisi legendum sit الْمَبْرِدُ, i. e. *refrigerator*; n°. 81. Grammaticus et rhetor celebris, mortuus a°. 186.

أَبُو الْعَمِيْنِ, n°. 76. Vir doctus, mortuus a°. 240.

أَبُو الْعَيْنَاءِ. Herbelotius eum vocat *un docteur célèbre*.

Imprimis responsis suis lepidis notus fuisse videtur. Fuit aequalis Chalîfae Almotawakkeli. n°. 79.

أَبُو الْفَتْحِ, dictus كُشَايْمُ, n°. 61. Poëta, mortuus a°. 350.

أَبُو الْفَتْحِ, agn. الْبُسْتِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Bost*. Poëta illustris, florens sub Samanidarum dynastiâ. n°. 69.

أَبُو الْقَضَلِ, agn. بَدِيعُ الزَّمَانِ sive الْبَدِيعُ, i. e. *prodigium sui aevi*; dictus etiam الْهَمْدَانِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Hamadân*.

n°. 85. Vir doctus, pariter eloquentiâ atque poëticâ facultate clarus, mortuus a°. 398.

أَبُو بَكْرٍ, agn. اَلصِّدِّيقُ, i. e. *verax, veridicus*. Primus Mohammedis prophetae successor.

أَبُو تَمَّامٍ, n°. 34. Poëta celeberrimus, mortuus a°. 231.

أَبُو دَلْفٍ. Ibn Challican (cf. Index Tydem. n°. 549) eum vocat *unum ex praefectis chalîfae Mâmouni, deinceps et Motasemi*. Obiit a°. 226; secundum alios 225.

أَبُو دَلَّامَةٍ. Nomen poëtae. p. 11.

أَبُو زَيْدٍ, agn. اَلْأَنْصَارِيُّ, i. e. *Medînensis*. Nam Medînae incolae dicti sunt اَلْأَنْصَارُ *adjutores*, quia Mohammedis prophetae conaminibus opitulati sunt. Nomen Grammatici est, mortui a°. 215 vel 214: nam de eo dissentiunt ipsi Arabum historici. n°. 73.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ, agn. اَلْفَارِسِيُّ, i. e. *Persicus*. n°. 92. Iudex quidam urbis Balchae.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ. Vezîrus Chalîfae Almahdîi. n°. 44.

أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَوَابَةَ, n°. 62. Quis fuerit quandoque vixerit, reperire non potui.

أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ. Vid. Lexicon in v. أَحْمَدُ.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. اَلصِّيمَرِيُّ, i. e. *oriundus ex regione vel urbe اَلصِّيمَرَةِ*. Medicus quidam. n°. 100.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. زَنْجِيٌّ, i. e. *Zendjîta*, oriundus ex Africae provinciâ *Zendj*. Quis fuerit, et quando vixerit, ex contextu quodammodo effici potest. Dicitur enim n°. 100 اَلْكَاتِبُ et aequalis *Abou Ali Asseimarîi*. Aliunde mihi non notus est.

أَبُو عَلِيٍّ, agn. اَنَكُوسَج, i. e. vel *rará praeditus barbá*, vel *edentulus*. n°. 116. De eo nihil mihi innotuit.

أَبُو عَمْرٍ, n°. 90. Iudex summus, regnante chalífâ Almotawakkelo, vel eius antecessore Almoktadero. n°. 156.

أَبُو عَمْرٍو أَبْنُ الْعَلَاء, n°. 72. Unus ex celeberrimis Arabum grammaticis, nec non ex septem, qui dicuntur, Çorani lectoribus, mortuus a°. 154.

أَبُو غَشَّان, agn. اَلْتَمِيمِي, i. e. *ex tribu Temími oriundus*. n°. 38. Vir doctus, quem inter aulicos suos adsciverat Nasr ibn Ahmed. Vid. Lexicon in v. نَصْر.

أَبُو مُحَمَّدٍ, agn. اَلشَّيْرَجِي, i. e. *olei sesamini mercator*. n°. 94. Iuris Consultus quidam ingeniosus Bagdâdi.

أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ الْعَزِيز. Vid. infra اَللَّهُ. اَلْخَرَّاسَانِي, agn. اَبُو مُسْلِم, praefectus Chorásániae, cui Chalhphae Abbasidae imperium debuerunt, interfectus ab Alman-sûro a°. 137. p. 7.

أَبُو مَنْصُور, agn. اَلسَّاجِي, i. e. *quietus*. n°. 41. Mercator quidam, aequalis Chalífae Arrâdhi Billah. Vid. Lexicon in v. رَاضٍ.

أَبُو نُوَاس. Poëta insignis, qui diem obiit exeunte secundo Hedjrae saeculo. n°. 91.

أَبُو يَحْيَى, agn. اَلْحَمَّادِي, i. e. *ex familiâ Hammádi oriundus*. n°. 92. Mihi ignotus est.

أَبُو يُونُس. Iudex summus regnante chalífâ Hârouno Arraschîdo. n°. 87.

أَبِي. *Recusavit, noluit*. cc. اَنْ.

آتى f. i. 1) *Venit, pervenit ad.* ccap. vel loci. 2) *attulit, produxit.* cc. ب p. vel r.; *attulit* alicui aliquid (*iemand iets doen toekomen of geworden*). ccap. et ب r. p. 4. IV. آتى, et pro eo quoque هَاتى, *Attulit, produxit, dedit* alicui. ccga. هَاتى, praecipue in Imperativo usurpatur. p. 13.

أَثَرٌ f. a. *Praecelluit.* cc. على. II *Praetulit* aliquid vel aliquem alicui. cca. et على. p. 2. — أَثَرٌ, pl. أَثَارٌ, 1) *Signum impressum, e quo aliquid cognoscitur.* n°. 68. 2) *impressio, vern. indruk, invloed.* n°. 100.

أَثَمٌ, pl. أَثَامٌ, *Peccatum, crimen, scelus.* — مَأْثَمٌ, pl. مَآثِمٌ, Idem. أَجَلٌ *Causa.* مِنْ أَجْلِ *propter.*

أَحَدٌ *Unus, aliquis, quisquam.* — In composito nomine numerali ordinali حَادِىَ, fem. حَادِيَةٌ; e. g. حَادِىَ عَشَرَ *undecimus*; حَادِيَةَ عَشْرَةٍ *undecima.*

أَخَذَ (Imper. خُذْ) 1) *Cepit, sumsit.* cca. 2) *desumsit, mutuatus est* aliquid ab aliquo. ccar. et مِنْ p. n°. 57. VIII اتَّخَذَ *Cepit, sumsit sibi.*

أَخَّرَ II *Retardavit, distulit* aliquid. Inf. تَأَخَّرَ. p. 2. V *Tardavit, cunctatus est, retromansit.* cc. عَن. — آخِرٌ, fem. أُخْرَى, *alter, alius.* أَخْرَى tamquam adverbium *alterà vice.* — آخِرٌ, fem. حَادِيَةٌ, 1) *Posterior, postremus, extremus.* أَلَاخِرَةُ *Vita post mortem futura, altera.* 2) pl. أَوَاخِرُ, *extremum rei, finis.*

أَخٌ, pl. أَخَوَانٌ, 1) *Frater.* 2) *socius, amicus.*

أَدَبٌ *Eruditione, humanitate, morum, litterarum et doctrinae elegantia polluit.* Inf. أَدَّبَ 1) *Elegantia morum et doctrinae,*

eruditio, humanitas. 2) *scientia, doctrina.* Pl. آداب 1) *boni et gratiosi mores.* 2) *litterae humaniores, scientiae.* — أُدِيبٌ, pl. أَدْبَاءٌ, *Elegantiore doctrinā instructus, humanus, eruditus, doctus.*

أَدِيمٌ *Cutis, pellis.*

أَنْ Particula demonstr., nostrum *daar*: 1) *quum*, 2) *siquidem.* أَنْ ذَاكَ, comp. ex أَنْ et pron. demonstrativo ذَاكَ, pr. *quum id (tempus) erat, i. e. tunc.* — أَنْ مَا *Quum.* أَنْ مَا *quum, quando.* — أَنْ *Tunc.* وَأَنْ, n°. 19 reddi potest per: *quum, si hoc fiat.* فَأَنْ n°. 67: *in hoc casu, quod si ita est.*

أَنْ f. a. *Permisit.* cc. رُحَى r. II *Ad publicas preces convocavit.* n°. 118. X *Rogavit veniam.* ccap. et رُحَى r. n°. 24. *veniam intrandi petiit apud aliquem (zich bij iemand laten aandienen)* cc. عَلَى p. 9. — أُنَّ, pl. أَئَانٌ et أُنَّ, *Auris.*

أَرْخَ *Adscripto tempore notavit epistolam.* II *Idem, et in annalibus retulit aliquid.* p. 11. Inf. تَارِيخٌ, *diei in epistola adscriptio; chronicon, annales.*

أَرْضٌ *Terra, solum.*

أَسْتَانٌ *Magister, herus, dominus.*

أَسْحَافٌ Nom. pr. *Isaac.* — أَسْحَافٌ, agn. أَلْمَوْصِلِيُّ, i. e. *oriundus ex urbe Mausel (Mosul): celeberrimus musicus florens sub Almahdî et Hârouno chalîfis.* n°. 113. — أَسْحَافُ بْنُ حَنِينٍ, *Medicus chalîfae Almotawakkeli, qui multa Graecorum scripta in linguam Arabicam transtulit.* n°. 98.

أَسَدٌ *Leo; et nomen tribûs Arabum.* p. 12.

أَسْرَ Vinxit. — أَسِيرٌ Captivus, vinctus.

أَلْأَسْكَنْدَرُ Nom. Arabicum *Alexandri Magni*.

أِسْمَاعِيلُ Nomen proprium, *Ismaël*. — سَمِيعُ Scriba
chalifae Hârouni arraschîdi. n°. 49.

أَصْبَهَانُ, sive أَصْفَهَانُ, urbs capitalis provinciae Iracae Persicae.

أَصْفَهَانِي, sive أَصْفَهَانِي, *Ispahanensis*.

أَصْلٌ Radix; origo; primigenia rei conditio. p. 6. — فَرْمُ Firmus, firmâ radice fuit. X *Eradicavit, perdidit*.

أَفْلَاطُونُ Nomen proprium, *Plato*. p. 5.

أَكَلَ f. o. Edit, comedit. cca. III Unâ cum altero edit. — أَكْلٌ
Quicquid comeditur, edulium, penus, id quo sustinetur vita.
p. 2. — أَكْلَةٌ Nom. unit. Comestio una, pastus unus, quo
quis satiatur.

أَلْ Articulus demonstrativus sive definitivus, de quo vid. Gram-
maticae § 38, 43, 1°. et § 49. 3°. et 4°.

أَلَا vid. اِنْ.

أَلَذِي, fem. أَلْتِي, pron. relativ.; in pl. masc. أَلَّذِينَ; qui, quae,
quod. Vid. Grammaticae § 210.

أَلْفٌ, pl. أَلَفٌ, mille.

أَلَهُ Numen, deus; cum artic. أَلَّهُ, pro quo constanter, litterâ
cum brevi vocali inter duo ل elisâ, pronuntiatur أَلَلَهُ, ὁ Θεός,
Deus, per excellentiam, *Deus unicus, verus*; Mohammedis
sectatoribus nomen Dei usitatissimum, et quasi proprium. —
بِأَلَلِهِ per Deum! أَلَلَهُ idem. — In precibus frequens est
أَلَلَهُم ὦ Deus! quod compositum est ex interiectione أ et
aucto أَلَلَهُم. n°. 101.

الى Praep., valens *Versus, ad, in*; tam de tempore, quam de loco. Peculiaris huius praepositionis vis est n°. 40, ubi الى reddendum est per *apud me, mihi*. Qui plura huius significatûs praepositionis الى exempla cupit, adeat *Freytagi Lexicon*.

أم Conj. *Aut, sive*, Gall. *ou bien*. e. g. n°. 32 et 79.

أم Mater. أم سلمة. Nomen uxoris Aboul-Abbasi, primi chaliae ex dynastiâ Abbasidarum. n°. 23. — امام Antecessor, praeses, antistes. امام في الباطل i. e. *princeps in rebus iocosis et ludicris*; sic dicitur poëta *Abou-Nowas*, n°. 127.

أما Nonne? — أما أن ante nomina, et أما أن ante verba, saepe eam vim habet, ut cum proprie valeat *Nonne (factum est) ut*, iam verti possit *Profecto, sine dubio*. n°. 107.

أما, sive فاما, Partic. distinguendis singulis sententiae membris inserviens. Reddi potest, nunc per *verum, autem, quidem*; nunc per *quod attinet ad*, e. g. n°. 118. Hac particulâ praecedente, sequens orationis membrum incipit a praefixo ف.

أما videatur ما.

أمر f. o. *Jussit, mandavit*. cc. ب r. et a. p.; *imperavit ut alicui aliq. daretur*. cc. ل p. et ب r. n°. 75. V *Imperiose se gessit*. n°. 40. — أمر Res, *negotium*. — أمير, pl. أمراء, *Imperator, princeps, dux*. أمير المؤمنين princeps credentium, i. e. *Moslemorum*; nomen honoris, quod Chalifis privum ac proprium est.

أمرة Imperii commissi praefectura (*heerschappij-voering*).
p. 4.

أَمَلَّ *Speravit.* — أَمَلَّ *Spes.* p. 3.

أَمِنَ *Securus, tutus, sine metu fuit.* IV *Credidit.* Inf. اِيْمَانٌ, *fides.* p. 4. Part: pl. cum art. اَلْمُؤْمِنُونَ *credentes*; quo nomine vulgò appellantur Mohammedis asseclae. — اَلْمَأْمُونُ i. e. *is, cui fides habetur*; nomen Chalifae septimi ex Abbasidarum dynastiâ.

أُمِيَّةٌ Nom. pr. viri, cuius posterì, بَنُو أُمِيَّةٍ dicti, per centum circiter annos chalifatum tenuerunt.

أُنَّ Coni. praecedens verba, *Quod, ut*; cc. modo coni., e. g. n°. 11. Vid. gramm. § 239, 4°. — بَانَ eo quod, propterea quod. n°. 128.

أُنَّ Coni. *Si, quodsi, siquando, siquidem.* دَانَ, *etsi, etiamsi.* p. 2. فَانَ *et si, nam si.* لَثْنٌ comp. ex لَ adv. *profecto et si.* n°. 133. اَلَّا comp. ex اُنَّ *si et لا non; nisi, sin minus, sin secus, praeterquam.* Vid. gramm. § 219 et 221, 7°.

أُنَّ Coni. praecedens nomina et pronomina, *Quod, ut.* لَانَّ quoniam, propterea quod.

أُنَّ Coni. praecedens nomina et pronomina, *Utique, sane, etenim.* فَانَ *nam, namque.* اَتَمَّا tantummodo (propria ecce quid?). p. 5. فَانَمَّا *Namque.* p. 8.

أَنْتَ Pron. pers. masc. *Tu*; fem. اَنْتِ.

اَلْأَنْدَلُسُ *Andalusia.* Hoc nomine Hispaniam vocant Arabes.

أَنَسَ *Consuevit, assuevit.* III *Consuetudinem et familiaritatem inivit, coluit.* ccap. Vernaculo sermone: *iemand gezelschap houden.* n°. 23. — اَنْسَ *Familiaritas.* اَنْسَ *Sodalitium,*

sive consessus familiarium. n°. 115. — *Homo*. نَاسٌ
Coll. *homines*.

أَنفَ Praecessit, anterior fuit. X Incepit, exorsus est. cca.

أَنَا Pron. pers. Ego.

أَنُشُرَوَانُ Nomen regis Persarum, Iustino et Iustiniano imperatoribus aequalis, qui et Chosroës dicitur.

أَنَى f. i. Tempus fuit; tempestivum fuit, tempus idoneum advenit. — أَنَاءٌ, pl. أَنِيَاءٌ, et hinc أَوَانٌ, vas, receptaculum. p. 10.

أَهْلٌ Homines, qui ad aliquid, sive familiam, sive locum, sive institutum, pertinent. Sic أَهْلُ الْمَجَالِسِ, n°. 115, sunt convivae, sodales; أَهْلُ الْعِلْمِ homines scientiae, i. e. qui scientiae operam dant (de mensen van wetenschap). p. 3. أَلَى أَهْلِهِ, n°. 116, ad domesticos, familiam.

أَهْلِيَّةٌ Nom. unit. Myrobalanum unum.

أَوْ Coni. Aut, vel, sive.

أَوَزَاعٌ, i. e. oriundus ex tribu الْأَوَزَاعِ, vel, ut alii putant, ex pago huius nominis. n°. 89. Quis fuerit, nescio: nam non de celebri illo Auzaïo ibi sermonem esse, de quo Herbelot. in v. et Ibn Challican. ap. Tydem. n°. 369 agunt, exinde patet, quod hic diem obiit supremum a°. 157, Hârouno Arraschîdo adhuc puero undecim annorum.

آل f. o. Rediit, pervenit, evasit, cc. إِلَى; recte disposuit, administravit, rexit aliquid. — أَلَّةٌ Utensilia. p. 10. — أَوْلَى, fem. أَوْلَى, Prior, primus.

أَي Pron. interr. Quisnam, quatenus, quodnam. De constructione vid. Grammat. § 212. — أَيَّهَا Particula vocandi, ó!

ایا Partic. cui annectunt Arabes pronomina personalia inseparabilia, quoties his, pro complementis verborum, seorsum uti volunt. Vid. Gramm. § 218. — اِيَّاكَ وَحُبَّ الدُّنْيَا Cave tibi ab amore mundi! Vid. Gramm, § 269.

ايوبُ Nom. pr. Iobus. — اَيُّوبُ, cogn. اَلطَّبِيبُ, i. e. medicus. n°. 101.

آد f. i. Durus, validus fuit. II Firmavit, corroboravit, iuvit. ccap. n°. 116.

آص f. i. Reversus est. اَيُّصُ Reversio; hinc in Acc. اَيُّصًا Adv.

1) Rursus, denuo, iterum. 2) etiam, quoque.

آن, cum Art. اَلْآنُ, Tempus praesens: in Acc. اَلْآنُ hoc tempore, nunc. — اَيْنَ Adv. Ubi, quo? مِنْ اَيْنَ Unde?

اَيَّوَانُ Pers. Palatium, et locus amplus ad considendum instructus (paleis of zaal). p. 10 et 11.

ب

ب Praep. insepar., cuius propria vis esse videtur haec, ut quampiam coniunctionem significet. Frequentissime igitur reddenda est per cum, c. g. n°. 37 بِلَحْمٍ und cum carne. بلا sine. p. 9. 2) saepe quoque idem significat ac per, et usurpatur, ubi Latini Ablativo utuntur, e. g. n°. 11 بِقَبِيحٍ, n°. 38 بِبَيْتِكَ; imprimis ad indicandum pretium, quo quid comparatur, e. g. n°. 112 اَشْتَرَيْتَ اِيَّاكَ بِاَلْفِ دِينَارٍ. 3) haud raro reddenda est per in, e. g. n°. 1 بِبَيْدٍ, n°. 6 بِاَلْمَوْتِ in morte, i. e. in actu moriendi, moribunda; n°. 28 بِمَجَالَسَتِنَا. 4) non-

nunquam in Praedicato, sed fere negativo tantum, cum nomine qualitatem significante denotat eâ qualitate praeditum; veluti p. 4: لَسْتُ بِحَلِيمٍ *non sum mansuetus*. — Varia caeteroquin est huius praepositionis vis in variâ cum variis verbis constructione, ita ut nunc vertenda sit *cum*, nunc *ad*, nunc simpliciter per Accusativum. Construitur autem potissimum cum verbis *iungendi*, *adhaerendi*, *capiendi*, *incipiendi*, *confugiendi* et *praetereundi*.

بَحْرٌ *Mare*.

بَنُ جَبْرِيدٍ (بَنُ جَبْرِيدٍ) Medicus Hârouni Arraschîdi et insequentium aliquot chalifarum, uti et Mâmouni. n°. 99.

بَخْلٌ f. a. *Parcus, avarus fuit, talemque se praebehuit*. cc. ب. — بُخْلٌ, *avaritia*, p. 3. — بُخِيلٌ, pl. بُخَلَاءٌ *Avarus*. p. 9.

بَدٌّ *Separatio, fuga*. لَا بَدٌّ propr. *non est separatio, fuga*, i. e. *necessarium est, non potest non, omnino debet fieri*. cc. مَن. r., e. g. n°. 60 لَا بَدٌّ مِّنْ بَدْرٍ *necesse est, ut adsit vobis luna*.

Vid. Gramm. § 141.

بَدْرٌ *Luna plena*.

بَدَلٌ *Permutavit*. X *Commutare voluit, commutavit*. cc. ب. —

بَدَلٌ *Quod loco rei aliûs datur vel sumitur, succedaneum*. p. 9.

بَدَأَ *De improvise venit seu supervenit*. — بَدِيهَةٌ *Res, quae de improvise accidit*. n°. 113 usurpatur haec vox de sono musico, aures ex inopinato feriente.

بَدَأَ f. o. *Coepit, incepit*.

بَرٌّ f. a. *Benefecit*. — بَرٌّ *Pietas, iustitia, munificentia*. — بَرٌّ

Coll. Triticum.

بَرَأَ *Convaluit e morbo.* Inf. بَرَأَ. IV *Sanitati restituit aliquem.*
p. 7.

بَرَدَ *Frigidus fuit.* II *Frige fecit.* Part. pass. مُبَرَّدٌ, n°. 81 tan-
quam substantivum usurpatum, significare videtur *caro fri-*
gefacta, sive *frigida*. الْمُبَرَّدُ vid. suprâ ad أَبُو الْعَبَّاسِ — بَارِدٌ,
fem. بَارِدَةٌ, *Frigidus*.

بَرَزَ *Exiit, prodiit in conspectum.* IV *Prodire fecit, conspicien-*
dum praeibit.

بَرَصَ *Leprâ correptus est seu laboravit* — أَبْرَصُ *Leprosus.* p. 7.
بَرْقَ *Fulgur, fulmen.*

بَرِمَ *Pertaesus est.* IV *Taedio ac molestiâ affecit.*
بَسَطَ *Expandit stratum.*

بَشَرَ *Solutio vultûs, seu laetitia vultu commonstrata.*

بَصَرَ *Fuit videns.* IV *Vidit, conspexit.* cca.

بَطَأَ *Tardus fuit.* X *Tardum habuit, duxit.*

بَطَرَ *Hilaritate valde exsultavit, eius modum excessit; petulantem*
et insolentem se gessit. IV *Petulantem et insolentem reddidit*
aliquem. p. 3.

بَاطَلَ *Vanus, nihil, frustrâ fuit, vel evasit.* — بَاطِلٌ *Vanus;*
tanquam substantivum iocus, ioculatio.

بَطْلِيمُوسُ Ita Arabes nomen *Ptolemaei* pronuntiant. — N°. 11
mentio fit *Ptolemaei* cuiusdam, cognomine الْآخِيرِ, uti in cod.
MS. absque notis vocalium legitur, ita ut dubium sit, utrum
voluerit scriptor الْآخِيرُ i. e. *postremus*, videlicet ex *Ptolemae-*
is, Aegypti regibus; an الْآخِرُ i. e. *Optimus*. Quodsi haec

eius fuerit mens, intelligitur fortasse Ptolemaeus III, dictus *Euergetes*: atque hoc propterea mihi verosimile esse videtur, quod in altero Thaâlebîi libro, in cod. MS. adiuncto, alicubi tres memorantur Ptolemaei, quorum qui cognominatur *الاخير*, ordine excipit Ptolemaeum *الثانى* dictum. [Weijers monuit, non dubium esse posse, quin *الأخير* pronuntiandum sit: nam primò formam *أخير* nonnisi seriore aetate ad gradum comparativum aut superlativum significandum à scriptoribus usurpatam esse; tum haudquaquam probabile esse, cognomen *Euergetes* ab Arabibus per *الأخير* translatum fuisse; denique bene animadvertendum esse, illum Ptolemaeum *الاخير* ab auctore *مَلِكُ الرُّومِ* appellatum esse: hac autem appellatione ab Arabibus designari Romanos atque Graecos seu Bysantinos, haud verò Aegypti reges, quos *ملوك اليونان* appellare soleant. Statuendum igitur esse, Thaâlebîum et eius aequales in hoc errore fuisse, *tres* in imperatoribus Romanis fuisse, quibus Ptolemaei esset nomen].

بطن *Interiorem partem et medium ingressus est locum.* II *Subductio panno munivit et ornavit vestem; vernaculo sermone voeren.* — *باطن* *Internus.*

بعد *Distitit, longe abfuit, remotus fuit.* Inf. *بعد*. IV *Removit.* p. 2. — *بعد* Adv. *Postea, deinde, amplius.* Praep. *Post.* Vid. Grammat. § 215 et 220. — *بعيد* *Distans, longinquus.* Adv. *procul.*

بعض 1) *Sectio, pars rei; hinc* 2) *Quidam, aliquis.* — *في بعض* *quodam die.* p. 11.

بَغْدَادُ (et cum utroque vel alterutro ذ) *Bagdād*; urbs capitalis Babyloniae.

بَغْضُ *Exosus fuit*. VI *Oderunt sese invicem*. — بُغْضُ *Odium*.

p. 5. — بَغِيضٌ *Exosus*. — أَبْغَضَ *Valde, magis, maxime omnium, exosus*.

بَغَى VII. *Convenit, decuit*. cc. ١ p. et ان r.

بَقِيَ *Reliquus et superstes fit, mansit, permansit*. فِيمَا بَقِيَ *in eo quod reliquum est, id est in futuro*. p. 11. IV *Permanere sivit aliquid*. p. 11. — بَانَى, fem. بَانِيَّةٌ, *Reliquus, restans, superstes*.

بَكَرَ *Diluculo fuit, fecit, venit*. Inf. بُكُورٌ.

بَكَى *Flevit*.

بَلَّ Coni., quâ negantur, sive potius corriguntur, quae modo dicta sunt: *quin, quinimo*. n°. 83. لَا بَلَّ Idem. Conf. بَلَى.

بَلْخَ *Balch*. Nomen urbis in Perside sitae.

بَلَدٌ, pl. بِلَادٌ, *regio, urbs*.

بَلَغَ f. o. *Pervenit ad aliquem, nunciatum est alicui aliqui*. ccap. et ان. III *Studio et diligentia usus est*. cc. فى r. — بَالِغٌ *Perveniens ad optatum finem*. — بَلِيغٌ, pl. بُلَغَاءٌ, *Facundus, eloquens, rhetor*.

بَلَا *Exploravit, experiendo probavit*. — بَلَاءٌ *Experimentum, afflictio, calamitas*. — بَلِيَّةٌ *Tentamen (beproofing); fig. calamitas*. p. 3.

بَلَى f. a. *Tectus et indutus fuit*.

بَلَى Adv., quo aiendo respondetur ad negativam sententiam antecedentem: *imo! imo verò!* n°. 77. Conf. بَلَّ.

بنی f. i. *Struxit, aedificavit.* cca.

أَبْنٌ sive أَبْنٌ (vid. Grammat. § 43, 4°); inter bina nomina propria in statu constr. بَنٌ (vid. l. l. § 49, 2°); *Filius.* أَخِي أَبْنٌ propr. *filius fratris mei*, i. e. *nepos*. Pl. بَنُونَ, stat. constr. بَنُو. Vid. Grammat. § 12. *Posterī* alicuius vel ex eodem genere oriundi Arabibus dicuntur *filiī*; e. g. بَنُو الْعَبَّاسِ *Abbasidae*: بَنُو سَمَانَ *Samanidae*.

أَبُو الْقَعْقَلِ, ABN AL-ʿAẒẒAL, praeenomine. Vezîrus Sultâni Irâcae Persicae, Rocn-Addaulae. n°. 63.

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُعْتَزِ. ABN AL-MUʿTAZ. Vid. infra.

أَبْنُ الْمَقْفَعِ Nomen viri. p. 7.

أَبْنُ طَرْحَانَ n°. 115. Vulgo dictus *Alfârâbî*. Vir doctus et philosophus inter Arabes celebratissimus et aevi sui facile princeps; excelluit quoque in arte musicâ. Diem obiit a°. 343, secundum alios a°. 339.

أَبْنُ عَائِشَةَ, ABN AL-ʿAʿISHA, i. e. *ex Coraischitarum familiâ oriundus*. n°. 119. Ex Câmôuso, in v. عَاش, patet nomen عَائِشَةُ tam viris, quam feminis proprium esse; itaque multi esse potuerunt, quibus vel a patre, vel a matre cognomen أَبْنُ عَائِشَةَ inditum sit: quis vero ex illis hîc innuatur, definire nequeo.

أَبْنُ عَبَّاسٍ. Consanguineus, et quidem nepos Mohammedis; unus e praecipuis *sociis*, qui dicuntur, huius prophetae; vir maxime apud Arabes auctoritatis. n°. 4.

أَبْنُ عَتِيفٍ n°. 6. In narratione ipsâ dicitur nepos Ajischae, uxoris Mohammedis. Aliunde mihi ignotus est.

أَبْنٌ مُقَلَّةٌ Vir doctus, qui in primis artis scribendi peritiâ inclaruit; at perperam tamen antea inventor habitus fuit scripturae Arabicae, quae *Neschî* dicitur. Floruit regnante Moktadero, chalîfâ Abbasidâ decimo octavo, cuius et Vezîrus ad tempus fuit. n°. 80.

بَنَى Deminut. *Filiolus*. يَا بُنَى *Filiole mi!* — بِنْتُ *Filia*.

بَهْرَام Nomen proprium Persicum, Graecis et Romanis *Varanes*.

بَهْرَامُ جُور (de cognomine, quo à quinque antecedentibus distinguitur, vid. Herbelotius in Lexico ad *Baharam Gur*)

Rex Persidis, Theodosio iuniori, imperatori, aequalis. n°. 9.

بَهْوٌ *Venustus fuit, splenduit*. — بَهِيٌّ *Pulcher, nitens*.

بَابٌ 1) *Porta, ianua*. 2) *caput libri*. 3) trop. n°. 91 أَتَيْتُ الْمَعِيشَةَ

pr. *pervenî ad, sive intravi, vitam a portâ eius, i. e. a recto loco*.

الْبَاقَطَانِيُّ n°. 114. Cognomen viri, cuius proprium nomen ignoro. Cognomen illud fortasse traxit a بَاقَطَايَا, vico agri Bagdâdensis.

بَالٌ *Status, conditio*.

بَيْتٌ 1) *Domus*. 2) *versus seu distichus carminis*.

بَاصٌ Med. ي. *Superavit albedine*. — أَبْيَضٌ, pl. بَيْضٌ, *Albus, candidus*. — بَيْضَةٌ *Ovum singulum*.

بَاعَ f. i. *Vendidit* aliquid alicui. ccga. et ب pretii; etiam ccar. et من p. vel et على p., quod tamen vituperatur. p. 13. Pass. بَوَعَ vel يَبِعُ *veniit*. — بَيْعٌ *Venditio*. n°. 1, أَهْوَلُ لِلْبَيْعِ Num haecce (vestis) *venalis est?*

بَانَ Med. ع. *Segregata et distincta fuit res.* II *Distinctum et manifestum reddidit aliquid; ostendit aliquid alicui* p. 12. —
 يَبِينُ Praep. *Inter, in medio.* يَدَيَّهِ pr. *inter manus eius,*
 i. e. *coram eo.* p. 9.

ت

تَبَعَ *Secutus, insecutus, sectatus est.* VIII Idem. Part. pass.
 مَتَّبَعَ p. 8. — تَابَعَ *Sequens, assecla, sectator.* التَّابِعُونَ Ara-
 bibus dicuntur ii, qui familiariter versati sunt cum sociis,
 qui dicuntur, Mohammedis, vel cum iis, qui hos viderunt.
 تَجَرَ *Mercaturam fecit.* تَاجِرٌ *Mercator.*

تَحْتَ *Quod inferius est; inde* تَحْتِ Praep. *infra, sub, subter.*
 مِنْ تَحْتِ Idem.

تَرْجَمَ *Interpretatus est, de linguâ in linguam transferens expo-*
suit. — تَرْجَمَانٌ *Interpres linguae (tolk, dragoman).* p. 11.

تَرَكَ f. o. 1) *Reliquit.* cca. et مِنْ r. 2) *missum fecit, omisit.*
 Inf. تَرَكَ. — تَرَكَ, pl. أَتَرَكَ, *Turcae.* تُرْكِي *Turcicus.*

تِسْعٌ Nom. numer., forma fem. تِسْعَةٌ, *Novem.* Vid. *Grammat.*
 § 201. — تَاسِعٌ *Nonus.*

تَعَبَ *Lassus, defatigatus fuit.* IV *Fatigavit.* cca. — تَعَبٌ *La-*
bor, defatigatio.

تَقْفُورٌ Nomen Arabicum imperatoris Graeci *Nicephori.* Cor-
 rupta haec nominis pronuntiatio pro نَقْفُور vel نَقْفُور causam
 habuisse videtur in mendo scripturae.

تَفَنُّ *Natura; et solers rei que peritus vir.* Verbum IV *Firma-*

vit et bene ac solide tractavit negotium, vel artificiose fecit aliquid. p. 5.

تَلَّكَ. Vid. infra ذَا.

تَمَّ *Totus, perfectus, absolutus fuit.* — اَتَمَّ *Perfectior, perfectissimus.*

تَمَرٌ Coll. *Dactylus.*

تَنَّى *Commoratus est, habitavit.* — تَنَانِي, pl. تَنَانٍ, *Incola.*

تَابَ f. o. *Resipuit, reversus atque conversus est a peccatis.* cc.

ر. م. — تَوْبَةٌ *Resipiscentia, poenitentia.*

ث

ثَارَ *Talionem cepit.* Inf. ثَارٌ.

ثَبَّتَ *Stabilis, fixus, constans fuit.* — ثَابِتٌ *Constans, firmamente praeditus.* — ثَابِتُ بْنُ قُرَّةٍ n°. 102. Vir medicinae et mathematicae artis scientiâ clarus, qui magno honore fuit apud chalîfam Motadhedum, mortuus a°. 288.

ثَقَنَ III *Consedit (cum aliquo) et versatus fuit.* ccap. p. 3.

ثَقَلَ f. o. *Ponderosus, gravis, molestus fuit alicui.* cc. على. IV *Oneravit.* — ثَقُلَ *Onus.* — ثَقُلَ Inf. formae I. 1) *molestum esse.* cc. على. 2) *molestia, gravitas in auditu.* n°. 28. — ثَقِيلٌ, pl. ثَقَلَاءٌ, *Gravis, molestus, morosus.* — مَثْقَالٌ *Pondus quo aliquid ponderatur; spec. pondus 1³/₇ Dirhami, et i. q. دينارٌ* nummus aureus. p. 10.

ثَلَاثٌ et ثَلَاثٌ Nom. numer., forma fem. ثَلَاثَةٌ et ثَلَاثَتٌ, *Tres.* Vid.

Grammat. § 201. — ثَلَاثًا *ter.* p. 6, ubi tamen ثَلَاثًا pronuntiandum esse videtur a ثَلَاثٌ, quod *tertianam*, tertio die, uno intermisso, redeuntem *febrem* (*de andersdaagsche koorts*) significare, lexica quidem non docent, sed effici potest comparatione cum رُبْعٌ *quartana febris* (*de derdendaagsche koorts*). — ثَالِثٌ, fem. ثَالِثَةٌ, *Tertius*.

ثُمَّ Adv. *Tum, deinde*.

ثَمَرٌ *Fructus habuit tulitque arbor.* IV Idem. p. 6. — ثَمَرٌ, pl. ثَمَرٌ, *Fructus*.

ثَمَنٌ *Pretium rei.* p. 13. — ثَمَانٍ, forma fem. ثَمَانِيَّةٌ, *octo*. — ثَامِنٌ, fem. ثَامِنَةٌ, *Octavus*.

ثَنَى 1) *Flexit, duplicavit.* 2) *laudavit.* — اِثْنَانٍ *Duo.* Vid. Gramm. § 200 et 202. — ثَانٍ (pro ثَانِي), fem. ثَانِيَّةٌ, *Secundus*. — ثَنَاءٌ *Encomium*.

ثَابَ f. o. *Rediit.* II *Remuneratus est.* — ثَوْبٌ, pl. ثِيَابٌ, *Vestis, vestimentum.* — ثَوَابٌ *Renumeratio, praemium, merces boni operis.*

ثَوَى *Commoratus est in loco.* — مَثْوًى *Locus ubi quis commoratur, mansio, hospitium.*

ج

جَامٌ Vocabulum Persicum, *scyphus* (*schaal*). n°. 87.

جَمَرٌ *Religavit, corroboravit.* — جَبَّارٌ *Validus, omnipotens, absoluti imperii dominus; nomen, quod Arabes Deo tribuunt.*

جَبَلٌ *Formavit, creavit; consolidavit.* — جَبَلٌ *Mons.*

جَبْنٌ *Caseus.*

جَعَدَ f. a. *Negavit, dissimulavit.* cca.

جَعَطَ *Magnâ vel protuberante iride praeditus fuit oculus.* —

أَلْتَجَاحُطُ i. e. *agnos vel protuberantes habens oculos; agnomen*

Abou-Othmânis ibn-Bahr, viri docti et eloquentis, mortui

a°. 255. n°. 116 et 120. — جَعُظَةٌ, agn. أَلْبَرَمَكِيُّ i. e. *oriun-*

du ex Barmecidarum gente. n°. 114 et 132. Vir Musicus,

quem in deliciis habuit Abdollah ibn-Motaz. Vid. infra

Lexic. in v. عَبْدُ اللَّهِ.

جَدَّ f. i. 1) *Diligentiâ et studio usus est, nervos intendit, seriò*

usus est. cc. ذِي r. 2) *Nova fuit, haud trita usu res.* II.

Renovavit, novum fecit aliquid. p. 10. — جَدُّ 1) *Studium,*

opera; labor. 2) *serium.* جَدًّا adv. *magnopere, valde.* — جَدِيدٌ,

fem. جَدِيَّةٌ, *Novus.*

جَدَلٌ *Firmum reddidit torquendo.* — أَجَدَلٌ *Magis vel maxime*

vehemens et acer in litigando. n°. 87.

جَرَّ f. o. *Traxit* cca. — مَجْرَى *Via lactea.*

جَرَحَ *Vulneravit.* — جَرَاخَةٌ *Vulnus.*

جَرَى f. i. 1) *Cucurrit, ut de equo; item* 2) *de aquâ, fluxit,*

p. 8; 3) *de re, quae quasi in cursu est, dum locum habet*

vel agitur. n°. 47 جَرَى يَوْمًا مَدْحُ النَّاسِ أَيُّهُ, i. e. *accidit ali-*

quando, ut laudarent eum homines. — n°. 99 et 134 *usurpa-*

tur hoc verbum de confabulatione, quae locum habet binos

inter vel plures homines. — جَارِيَةٌ *ancilla (proprie een loops-*

ter, een loopmeisje). p. 12.

جَزَا *Pensavit, retribuit, remuneravit.* ccga. جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا *remuneret tibi Deus bono! (God loon u!).* p. 14.

جَسَد *Corpus hominis.*

جَسَم, pl. جُؤْم et أَجْسَام, *Corpus quodvis.*

جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَاء *Nomen proprium multorum virorum.* —

n°. 42. Ex narratione ipsâ patet, eum fuisse aequalem principis Saif-Addaulae; neque aliud quicquam de eo mihi innotuit.

جَعَلَ f. a. 1) *Posuit, collocavit.* cca. 2) *fecit, constituit, habuit, putavit.* cca. 3) *dedit aliquid.* p. 12. 4) *coepit, incepit seq.* Imperfecto., e.g. n°. 80: جَعَلَ يَتَعَجَّبُ, i. e. *mirari coepit.* — Passiv. *Constitutus, habitus est.* Sic n°. 6. جُعِلْتُ فِدَاكَ i. e. *Constituar, sim, redemptio tui!* formula Arabibus usitatissima, eiusdem valoris ac si Latine dicas: *devovear pro te!* Vid. Gramm. § 232.

جَفَّ f. i. *Siccatus fuit.* Elegans locutio occurrit n. 120: لَا يَجِفُّ لِبَدُهُ, i. e. *non siccatur sella eius, ad indicandam sedulitatem indefessam, et fere sine quiete perpetuam.*

جَفْن *Cilium, seu palpebra oculi.*

جَلَبَ *De loco in locum eduxit detulitve, imprimis vaenum.* n°. 92 in Pass. مَا يُجَلَبُ مِنْ بَلَحٍ propr. *quae producuntur ex urbe Balchá, i. e. quos nos dicimus: de voortbrengselen (producten) van Balch.*

جَلَسَ *Sedit, consedit, discubuit humi, orientalium more.* Nom. act. جُلُوس. III *Consedit cum aliq. asseditve ei confabulandi causâ.* cca. — جَلِيسٌ, pl. جُلَسَاء *Conviva, sodalis.* — مَجْلِسٌ,

pl. مَجَالِسُ, 1) *Locus in quo consistunt, conclave.* 2) *consessus ipse sive discutitus, convivium.*

جَلَا *Revelavit, detecto velo conspiciendam dedit sponsam sponso.*
n°. 89.

جَمَعَ f. a. 1) *Collegit, congregavit, continuit.* cca. 2) *coniunxit.*
cc. يَبِينُ p. vel r., uti et Inf. جَمَعَ. VIII *Congregatus fuit, convenit eodem loco cum aliquo.* cc. ب. p. 9. Item *in eadem sententiâ fuit, consensit* de aliquâ re. cc. عَلَى. p. 8. — أَجْمَعُ
Omnis, universus.

جَمَلَ *Pulcher, elegans fuit.* V *Bene pulchreque se habuit.* —
جَمَالَ *Pulchritudo, elegantia.* — جَمِيلٌ, fem. ة, *Pulcher, tam corpore, quam moribus.* p. 5.

جَنَّةٌ *Hortus, Paradisus.*

جَنَبَ f. o. *In latere posuit; f. i. Ad latus sive a latere duxit*
equum aut captivum; declinavit, devitavit. — جَانِبٌ, pl.
جَوَانِبُ, *Latus (zijde).* p. 11.

جُنْدٌ *Exercitus.*

جَنَسَ II *Homogeneum fecit.* — تَجَنَّبَ proprie *homogeneum facere, assimilare;* in arte rhetoricâ *paronomasia;* et quidem id paronomasiae genus hoc nomine indicatur, quo in eodem versu vel sententiâ eadem vox, vel formâ fere eâdem, diverso sensu occurrit. Exemplum vide n°. 98, ubi paronomasia cernitur in الرَّوحُ et الرَّاحُ. Quodsi, uti h. l., haec vocabula insuper ab eâdem stirpe derivantur, paronomasia dicitur أَشْتَقَايَ i. e. *etymologica.*

جَهَلَ *Nescivit, ignoravit.* — جَاهِلٌ *Nescius, ignarus.* — جَاهِلِيَّةٌ

propr. *Status, sive tempus ignorantiae*. Hoc nomine designant Arabes saecula ante Mohammedem. Oppositum est ^{ٱلْإِسْلَامُ}.

جَاب Med. ٥. IV 1) *Respondit, responsum reddidit* alicui de aliquâ re, sive coram fiat, sive datis litteris. cca. et عن vel الى r. 2) *annuit, concessit, morem gessit*. cca. VI *Sibi invicem responderunt*. — جَوَابٌ *Responsum*; etiam Inf. quartae formae, *respondere, responsum reddere*. cc. عن r. (*wegens of op iets antwoorden*). p. 6. — جَوَابَةٌ Idem.

جَاد Med. ٥. 1) *Praestans, bonus, egregius fuit*. Inf. جَوْدَةٌ et جُودَةٌ, *praestantia, egregia rei conditio*. p. 5. 2) *Liberalis fuit et munificus opibus suis*. cc. ب. II *Bonum egregiumque fecit aliquid*. Inf. تَجَوَيْدٌ p. 5. — جُودٌ *Liberalitas, munificentia*. — جَيِّدٌ *Praestans, bonus, egregius*. p. 14.

جَارٌ *Vicinus*.

جَارَ Med. ٥. *Ivit, transiit, praeteriit*. VI et VIII Idem. جَاع f. o. *Esurivit*. — جُوعٌ *Fames*. — جَائِعٌ *Esurians, famelicus*. جَوَى *Ardor dolorque interior*.

جَاء Fut. يَجِيءُ 1) *Venit ad aliq.* ccap. 2) c. ب r. et a. p. propr. *venit ad aliquem cum aliquâ re, i. e. attulit, adduxit illi eam*. جَيْبٌ pl. جُيُوبٌ 1) *Sinus indusii vestisque*. 2) *Sinus ipse*; quae diversae notiones in hoc vocabulo, quemadmodum in Latino *Sinus*, coniunctae sunt.

ح

حَبَّ f.i. 1) *Amavit* 2) *delectatus est aliquâ re, gratum habuit aliquid.* cca. Inf. حُبٌّ. p. 2. IV Idem.

حَبْرٌ *Laetus et hilaris fuit; plantis abundavit terra.* حَبْرٌ *laetitia, beneficiis et commodis affecit aliquem.* p. 11.

حَتَّى Coniunct. 1) *donec.* 2) *adeo ut*, sequente Coniunct. e. g. n°. 47: وَمَا قَدْرُ الدُّنْيَا حَتَّى يُمَدَّحَ i. e. *ecquis mundi est valor, ut laudetur* cet. Vid. Gramm. § 239, 5°. 3) *priusquam*, sequente Coniunctivo. p. 7 et 10. حَتَّى مَتَى *Quamdiu?*

حَثَّ *Incitavit, instigavit.* X Idem. n°. 97.

حَجَّ 1) *Contendit aliquo; pec. profectus est ad aedem Meccanam, festum eius et solennia sacra celebrandi ergo.* 2) *Litigando vicit.* — حَاجٌ *Qui sacrum iter Meccanum peragit aut peregit (pelgrim).* Etiam colectivo sensu usurpatur. p. 13.

III *Argumentis et probationibus cum alio certavit seu disputavit.* p. 7. — حُجَّةٌ *Probatio, causae dictio, argumentum, testimonium, pecul. a iudice comprobatum.*

حَاجِبٌ *Texit.* — حَاجِبٌ *Qui velum obtendit, ianitor, conclavis regii custos.*

حَجَرٌ *Lapis.* الْحَجَرُ الْأَسْوَدُ, n°. 111, *Lapis niger*, per excellentiam. Sic dicitur lapis nigri coloris, templi Meccani parieti infixus, cui Mohammedanorum superstitio miraculosam vim tribuit, quemque peregrinatores ad sacra Meccana adorare solent centiesque osculari.

حَدٌّ *Acies, acumen ferri.*

حَدَّثَ *De novo et primum exstitit aliquid, contigit, accidit.* II

Narravit alicui aliquid ccga. IV *Produxit fecitve exsistere quod non erat.* p. 6. — حَدِيثٌ 1) *Narratio, historia, fabula; pecul. dictum factumve de Mohammede prophetâ traditum, traditio.* 2) *confabulatio, colloquium.* — حَدَاثَةٌ *Principium, novitas; hinc 2) inventus.*

حَادَى Vid. أَحَدٌ.

حَرٌّ, pl. أَحرارٌ, *Liber, ingenuus.*

حَرَصَ *Avide cupivit.* II *Avidum, cupidumve reddidit, incitavit.*

ccap. — حَرَصَ *Aviditas; cupiditas.* p. 3.

حَرَضَ et حَرَضَ *Avide cupidus fuit deperivitque.* II *Instigavit accenditque aliquem ad aliquid, veluti ad pugnam.* ccap. et على r. n°. 33.

حَرَقَ f. i. *Ussit aliquid.* IV *Urere fecit, combussit aliquid.* p. 10.

حَرَكَ *Motus est.* — II *Movit, commovit aliquid.* — حَرَكَةٌ *Commotio, motus.*

حَرَّمَ *Prohibuit.* حَرَمٌ *Prohibitum et illicitum fuit aliquid alicui.*

cc. على p. II *Prohibuit et vetuit ut illicitum aliquid alicui.* cc. على p. p. 9.

IV 1) *Ingressus est mensem sacrum.* 2)

peregrinatus est Meccam, sacra Meccana peracturus. 3) *sacra Meccana peregit.* — حَرَمٌ *Sacrum, res sacra; hinc الْحَرَمُ*

sacra, scil. urbs, i. e. Mecca; in dual. الْحَرَمَانِ sacrae, scil.

urbes, i. e. Mecca et Medina. — حَرَامٌ *Quod prohibitum et*

illicitum est alicui cc. على p. p. 7.

حَزَمَ *Colligavit, constrinxit.* — حَزَمَ *Providus, vigili et firmo animo fuit.* — حَزَمَ *Providus et vigil animo (wakker van geest).*

p. 8. — حَزَمَ *Fascis lignorum frugumve, quantum uno capiatur amplexu; vernaculo sermone een arm vol.*

حَزَنَ *Tristis fuit.* — حَزَنَ *Tristitia.* Pl. أَحْزَانٌ *Res tristes.* n. 116.

حَسَدَ *Invidit.* — حَسَدَ *Invidia.* p. 3. — حَسَدَ, pl. حُسَادٌ, *Invidus.* — مَحْسُودٌ *Is cui invidetur.* p. 3.

حَسَنَ *Bonus, pulcher, elegans fuit.* II *Elegantem, pulchrum fecit, reddidit.* IV 1) *Bene, probe, pulchre egit fecitve.* 2) *bene calluit.* ccar. 3) *Benefecit alicui cc.* الى p. Inf. أَحْسَانٌ *Beneficentia, munificentia.* X *Bonam pulchramque censuit aliquam rem.* cca.

حُسْنٌ *Pulchritudo, praestantia, bonitas.*

حَسَنٌ, fem. حَسَنَةٌ, *Pulcher, elegans.* — هَزَنَ *Vezîrus chalîfae Mâmouni.* n° 52. — هَزَنَ *Frater Soleimânis ibn-Wahb.* Vid. *Lexicon in hoc nomine.* n°. 58. —

حَسَنَةٌ *Bonum opus, benefactum.*

حَسِينٌ, pl. حَسَانٌ, *Pulcher.*

أَحْسَنُ *Pulchrrior, pulcherrimus, venustior, venustissimus, melior, optimus.* n°. 15. *أَحْسَنُ تَشَبِيهَا* *Ipse princeps optime eam comparare potest.*

مَحَاسِنٌ, plurale inusitati singularis, *Benefacta, benemerita; pulchra corporis loca; quae pulchra sunt in re, virtutes eius.* p. 5. Contrarium est مَسَاوِيٌّ.

حَشَمَ *Molestiâ, pudore, irâ affecit.* II Idem. cca. VIII *Pudo-*

rem concepit, impr. prae reverentiâ alicuius, *reveritus est* aliquem in aliquâ re. ccap. et فى r. n°. 28.

حشا *Replevit*. ccar.

حصرم *Racemus immaturus*.

حصل *Provenit, exstitit, contigit*. II *Acquisivit*. cca. p. 2.

حصى IV *Numeravit*. p. 7.

حصى *Instigavit, incitavit*. ccap. et على r. Inf. حص.

حضر *Praesens fuit, adfuit* alicui personae vel aliquo loco. cca.

Inf. حضور. IV *Adduxit*. cca. — حضر 1) *Praesentia*. 2) *excellencia, maiestas*, nomen honorificum, quo appellant Arabes principes et nobiliores. 3) *aula regia*.

حطب *Lignum, quo ignis alitur*. — حطب f. i. *Lignatus est, collegit ligna*. VIII id. p. 8.

حظى *Dignitate, honore et favore gavisus est* apud aliquem. cc. عند.

جفا *Totondit capillos crinesve*.

حق *Necessaria, vera fuit res*. II *Veram reddidit rem; fecit ut expleretur desiderium alicuius*. — حق 1) *Quod iustum est; ius, quod iure debetur, competit* alicui. 2) *iustitia, veritas*. وحق دينه *per veritatem religionis eius* (id est Dei)! iurisiurandi formula. p. 11. — أحق *dignior, dignissimus*.

حكم *Iudicium protulit contra aliq., iudicavit*. cc. على p. VI *Simul adherunt iudicem*. — حكمة *Scientia, intelligentia; sapientia, philosophia*. p. 2 et 3. — حكيم, pl. حكماء, *sapiens, philosophus*. p. 3, 4 et 5.

حَكَى f. i. 1) *similis fuit alic. cca.* 2) *narravit, retulit de aliquo. cc.* عن p. n°. 122.

حَلَّى *Solvit nodum. cca.*

حَلَقَ *Guttur, fauces.*

حَلَمَ *Longanimis, mitis ac mansuetus fuit. IV Mansuetos genuit.*

مَا أَحْلَمَكَ *quàm mansuetus es. p. 6. VI Mansuetudinem simulavit. p. 6. — حَلِيمٌ Mansuetus. p. 6.*

حَلَّى *Ornavit mulierem. — حَلِيَّةٌ Ornatus (tooī), spec. gladii, praecipue in capulo et vaginâ. p. 10.*

حَمَّ f. o. 1) *Fervefecit clibanum; et calefecit aquam. 2) Laboravit febris. p. 6. — حَمَامٌ Balneum. — حُمَى (nomen fem. formae قَدَمَى) febris. n°. 99.*

حَمَدَ *Laudavit. — حَمْدٌ Laudatio, laus. — حَامِدٌ i. e. laudans, laudatus; nomen viri. حَامِدُ بْنُ الْعَبَّاسِ Vezîrus chalîfae decimi octavi ex Abbâsîdarum dynastiâ, Moktaderi. n°. 91. — مَحْمُودٌ i. e. laudatus; nomen viri. مَحْمُودٌ, agn. الْوَرَّاقُ, i. e. scriba; mercator et poëta Bagdâdensis, mortuus a°. 221. n°. 112.*

أَحْمَدُ i. e. *maiore vel maximâ laude dignus; nomen viri.*

أَحْمَدُ بْنُ أَبِيهِمِ, agn. النَّصَبِيُّ (à صَبَّةَ nomine proprio trium diversarum gentium Arabicarum auctorum), Vezîrus Sultâni Fachreddaulae, post Alsâhibum. Vid. Lexic. in hoc nomine. n°. 68. — أَحْمَدُ بْنُ أَلَسَّابِ Nomen viri. p. 12. — أَحْمَدُ بْنُ مُعْتَدٍ Filius chalîfae Arrâdhi Billah. Vid. Lexicon in hoc nomine. n°. 40. — أَحْمَدُ بْنُ سُلَيْمَانَ n°. 108.

Mihi ignotus est. — **أَحْمَدُ بْنُ صَالِحِ بْنِ شِيرَزَادَ** Vezîrus Almotamedi, chalîfae Abbâsidae decimi quinti. n°. 56. — **أَحْمَدُ** Vezîrus chalîfae Almâmouni. n°. 54.

مُحَمَّدُ بْنُ شَبَابَةَ n°. 78. i. e. *laudatus*; nomen viri. — **مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ** n°. 59. Aequalis Alhasani ibn Wahb (Vid. Lexicon in v.); Vezîrus, ut videtur. — **أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ الْقُرَيْشِيَّ** n. 30. Vezîrus chalîfae Almotasemi Billah, clarus quoque grammaticus et poëta, mortuus a°. 233. Apud Herbelotium in v. *Zaiat*, Ibn Chalic. n°. 706 Ind. Tydem., et Abulf. Annal. II: 168 et 184, dicitur **أَبْنُ الْقُرَيْشِيَّ**; quare et h. l. sic legendum videtur. — **مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى**, n°. 60. Mihi ignotus est. — **مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى**, agn. **أَلْهَاشِمِيُّ** i. e. *ex Hâschemidarum gente oriundus*. n°. 121. Mihi ignotus est. — **أَبُو الْكَاسِيِّ مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ**, agn. **أَلْمَزْنِيُّ** i. e. *ex Mozainidarum tribu oriundus*; Vezîrus Nouchi ibn-Mansour II, septimi regis ex Samânidarum dynastiâ. In altero codice, Thaâlebîi facetiarum libro adiuncto, agnomen huius viri **أَلْمَرْيُّ** exaratum est; quod si **أَلْمَرْيُّ** pronuntiatur, virum significat ex unâ de octo, quibus **مَرْوَة** nomen est, tribuum, si **أَلْمَرْيُّ**, virum ex tribu **مَرْ**, vel ex oppido Hispaniae **أَلْمَرْيَّة** (*Santa-Maria*).

مُحَمَّدَةُ, pl. **مُحَامِدُ**, *Opus laudabile et praeclarum, virtus*. **أَبُو الْكَارِثِ حَمِيرٌ**, praeenomine **أَحْمَرُ** IX *Rubrit*. — **أَحْمَرُ** *Ruber*. — **أَحْمَرُ** n°. 123. Mihi ignotus est.

أَحْمَفُ *Stultus fuit*. — **أَحْمَفُ** Forma intens. *Fatuus*.

حَمَلَ *Portavit onus. II Oneravit; portare aliquem fecit iussitve*
aliquid. ccga. p. 8. IV *Imposuit onus vel aliquid portandum*
seu *ferendum* alicui. cca. et على. p. 4.

حَمَا *Defendit, tuitus est, prohibuit ne* aliquis *rem tangeret.* —
حُمَى *inaccessum, locus inaccessus, quum strenue, qui teneat,*
eum *tueatur; proprie de leone, per excellentiam* الْمَحْمَى
dicto; verum etiam de viro gravi ac superbo, ad quem non
facile aditus patet. n°. 85. — حُمَى, pl. حُمَّة, *Venenum.*

حَنَفَ *Inclinavit. حَنَفَ et حَنَفَ Curvis pedibus praeditus fuit;*
vel *introrsum flexis pollicibus, sive in dorso pedum a latere*
exteriore, incessit; vel plantae pedis inclinatum habuit pe-
ctus. — أَحَنَفَ *Tales pedes habens, loripes.* الْأَحَنَفُ *cogno-*
men viri, aliàs أَبْنُ قَيْسٍ *dicti, unius ex iis, qui* التَّبَاعُونَ
dicuntur, *celebris ob magnam quâ erat mansuetudinem.* p. 6.

حَاجَ f. o. *Opus, necesse habuit.* cc. الى r. (*behoefte hebben aan*
iets). VIII Idem. p. 4. — حَاجَةً 1) *Res necessaria, negotium*
tale. 2) *res expetita.* — حَاجَتَكَ *aliquid quo opus habes.* p. 11.

حَالَ Med. و. *Conversa, mutata fuit res. V Convertit se de loco*
in locum, commutavit statum cum alio. cc. الى et من. —
حَالًا, pl. أَحْوَالٌ, 1) *Status, conditio.* 2) *res, negotium.* —
حَالَةً *Status, conditio.*

حَيَّ a) *Vixit. IV Vivum, salvum fecit, reddidit.* cca. — b) حَيَّيَ
Pudorem concepit. — حَيَاءَ *Pudor, verecundia.* — مَكْيَا (pro
مَكْيَى secundum Grammaticae § 9.) *Tota facies, vultus.*

حَيْثُ Adv. *Ubi.* بِحَيْثُ Idem. n°. 107: وَأَنْتَ فِي الْحُسَيْنِ بِحَيْثُ

أَنْتَ propr. *dum tu eo gradu pulchritudinis es, quo es, i. e. dum tu tam pulchra es.*

حَارَ Med. ى. *Attonitus fuit. II Attonitum, obstupefactum reddidit. cca.*

حَانَ Med. ى. *Tempus adfuit. — حِينَ Tempus. حِينَ adv. quum, quando.*

ح

حَبَا Occultavit aliquid. II Idem. p. 10.

حَبَتْ Mala et prava fuit res; improbus, turpis, impurus, vilis, malignus fuit homo. — حَبِيثٌ, fem. ة, turpis, impurus, vilis, improbus, maleficus, scelestus. p. 7.

حَبَرَ Scivit. IV Scire fecit, nunciavit, certiore fecit. ccap. et ب r. p. 10. — أَخْبَرَ, pl. حَبَرٌ, Rumor, traditio, historia.

حَبَزَ Pressit manibus, pinsuit, depsuit panem. — خُبَزَ Panis. خُبَزٌ Panis e tritico confectus.

حَتَمَ f. i. 1) Sigillavit, obsignavit 2) finivit, clausit, aliquid aliquâ re. cca. et ب r. — حَاتَمٌ Annulus signatorius.

حَتَمَ i. e. oriundus ex tribu أَنْمَارِ خَتَمَ بَنُ, agn. poëtae nescio cuius. n°. 129.

حَجَلَ Pudibundus, attonitus siluit. IV Pudore affectus et attonitum reddidit, confudit. cca. — حَجَلٌ Pudor, confusio.

حَدَمَ Ministravit, coluit. Part. خَادِمٌ, pl. خَدَمٌ, Famulus, minister. — خَدَمَةٌ Ministerium; nostr. opwachting.

حَرَجَ f. o. Egressus est, exiit, prodiit. IV Eduxit, produxit.

p. 13. — خُرَاجَةٌ, pl. اَتَات, *Quae e corpore prodeunt, furunculi, ulcera, rubores, similiaque.* n°. 116.

خُرَّاسَانُ *Chorasána*, provincia quaedam Persidis.

خَرَفَ *Decerpsit, collegitque de arbore fructûs.* — خَرِيفٌ *Tempus, quo colliguntur fructus, autumnus.* — اَلْخَرِيفُ *Nomen viri.* p. 12.

خَرَى *Laceravit vestem.* — خَرَقَ *Fissura (scheur).* p. 12.

خَرَّ *Transfodit, confixit ac veluti consuit telo.* — خَرُّ *Sericum, bombyx.*

خَزَرٌ *Ad hanc stirpem refertur* خَيْرَانٌ *Radices arundinis fartae Indicae, arundo.* اَلْخَيْرَانُ *Nomen matris chalîfae Hârounis Arraschîdi.*

خَزَنَ *Recondidit, asservavit rem.* Part. خَازِنٌ *Thesaurarius.* — خَزَانَةٌ *Gazophylacium, arca, cista.*

خَسَ *Ignobilis, vilis fuit.* اَخْسَ *Ignobilior, vilior, vilissimus.*

خَشَى *Timuit, veritus est ne, sollicitus fuit.* cc. اِن. Inf. خَشِيَّةٌ *timor, reverentia.* p. 8.

خَصَّ *Tribuit alicui aliquid tanquam privum ac proprium.* — خَاصِيَّةٌ *Proprietas.*

اَلْخَصِيْبُ *Nomen viri.* n°. 25. *Quis et qualis fuerit, quandoque vixerit, ex ipsâ narratione satis patet. Qui de eo eiusque liberalitate plura cupit, adeat Sam. Lee* *Travels of Ibn Batuta*, III: 14—16.

خَصْلَةٌ *Proprietas, impr. bona.*

خَصَمَ *Altercatione et lite vicit, superavit aliquem.* — خَصْمٌ *Adversarius in lite vel altercatione.* p. 7.

خَصَبَ *Tinxit* manum, crines unguesve. cca. — خَصِيبٌ *Tinctus*,
pecul. crinibus. n° 8.

خَصِرَ *Viruit*. — خُصْرَةٌ *Color viridis*; quando de coelo sermo
est, *caeruleus*.

خَطَّ *Lineas duxit*. — خَطٌّ 1) *Linea*, 2) *scriptura*, eius ductus
et character.

خَطِئَ *Erravit, peccavit*. IV *Errorem commisit, hallucinatus*
est. — خَطِيئَةٌ, sive خَطِيئَةٌ, *erratum, peccatum*. p. 3.

خَطَبَ *Orationem habuit*. III *Affatus est, appellavit* aliquem
nomine aliquo. ccap. et ب n.

خَطَرَ *Vibravit* ensem vel hastam. III *Periculo se exposuit*. p. 7.
Inf. مَخَاطَرَةٌ. ib.

خَفَّ *Levis fuit* pondere. II *Levem fecit, levavit*. cca. — خَفِيفٌ,
fem. خَفِيفَةٌ, *Levis, agilis, celer*.

خَلَّ 1) *Deminuta et extenuata fuit* caro; 2) *ad inopiam et pau-*
pertatem redactus est, indiguit, opus habuit. VIII Idem
(vern. sermone *verarmen*). n° 20. — خَلٌّ *Acetum*, ab exte-
nuando sic dictum. — خُلٌّ *Amicus familiaris et intimus*; no-
tione plane congruit Latino *necessarius*. — خَلِيلٌ 1) Idem.
2) Nom. propr. viri. خَلِيلُ بْنُ أَحْمَدَ Grammaticus celebris et
scriptor Arabicus, mortuus a. 175. n° 74.

خَلَعَ *Veste* خَلْعَةً *appellatá, honoris ergo, donavit* aliquem. cc.
على p. — خَلْعٌ, pl. خِلَعٌ, *Chlamys, vestimentum, quo dona-*
tur aliquis honoris causá a principe.

خَلَفَ *Venit post sive pone* alium. IV *Fefellit fidem aut exspe-*

ctationem aut opinionem. cca. — خَلِيفَةُ Successor, vicarius, chalifa; imperatorum Arabum summorum titulus, cuius propria vis est: Successor prophetae Mohammedis, vel etiam خَلِيفَةُ اللَّهِ i. e. vicarius Dei, quemadmodum legitur. n°. 112.

خَالٍ *Vacuus, desertus fuit, liber patuit locus. IV 1) vacuum reddidit, ut pateat, locum (veluti balneum) alicui. cca. et J. n°. 73. 2) Separavit aliquid ab aliquo. cca. et من.*

خَمَرٌ 1) *Operuit, abdidit; 2) fermentavit massam, fermento intus abdito.*

خَمْرٌ, feminini, rariùs masculini, generis, *Vinum, ex uvarum succo paratum, sic dictum, vel a fermentatione, vel a coöperiundo, condendo.*

خُمَارٌ *Crapula, et capitis dolor ex eâ ortus.*

خَمْرٌ, pl. خُمُرٌ, 1) *Operimentum, pec. capitis, seu faciei, muliebre. 2) velamentum sinûs.*

مَخْمُورٌ *Ebrius vino.*

خَمْسٌ Nom. numer., خَمْسَةٌ forma fem., *Quinque. Vid. Grammat. § 201. — خَامِسٌ, fem. خَامِسَةٌ, Quintus.*

خَنْزِيرٌ *Porcus, aper. p. 9.*

خَوْفٌ, pro خَوْفٍ, Fut. يَخَافُ. *Timuit, metuit. cc. ان. — خَوْفٌ metu, timor. لَتَخَوْفَ metu ne.*

خَافَتُ n°. 32. *Pater vezîri chalîfae Almotawakkeli أَلْفَتَنُجُ بْنُ خَافَتُ, interfecti a°. 247.*

خَانَ Med. ,. *Decepit, fefellit fidem, perfidus fuit. — خَانَ*

1) *Taberna mercatoria, officina, probabiliter a fraudibus, quae frequenter ibi committi solent; 2) hospitium mercatorum,*

sive in viâ, sive in urbe structum, ubi cum mercibus diversantur.

خَوَارِزْمِيّ, i. e. *ex provinciâ Khowâresm oriundus*; agn. poëtae Arabici Abou-Bekri Mohammedis Ibn-alabbâsi, mortui a°. 383, secundum alios a°. 393.

خَار Med. ع. 1) *Bene se habuit, bono statu fuit.* 2) *habuit aliquid bonum prae alio, seu magis, quam aliud; praetulit.* VIII *Elegit, selegit rem, cc.* ع. *ex aliquâ re. cc.* من. Part. pass. مَخْتَارٌ; مَخْتَارٌ *selecta libri.* — 1) خَيْرٌ *Bonus et bonum.* مَوَاضِعُ الْخَيْرِ n°. 116: *Loca bonis abundantia.* 2) comm. gen. et omnis num., apud antiquos et bonos scriptores i. q. recentius أَخَيْرٌ, *melior, optimus.* e. g. n°. 4: خَيْرٌ دَوَابِّكُمْ *prae-stantissimum iumentorum vestrorum.* — خَيْرَةٌ *Bonitas et favor Dei.*

خَاط Med. ع. f. i. *Suit, consuit vestem. cca.* — خِيَاطٌ *Acus.*

د

دَبَّ *Incessit, pec. lente leniterque, repsit.* — دَوَابٌّ, pl. دَابَّةٌ, *Bestia, iumentum.* دَابَّةُ الْأَرْضِ i. e. *bestia terrae*; hoc nomine intelligitur *bestia secunda*, de quâ in Apocalypsi Ioannis Apostoli sermo est. Hanc tempore diei supremi ex monte Zafâ, prope Meccam, prorupturam esse, credunt Mohammedani. Cf. Cor. XXVII: 84, ibique Maraccius.

دَبَّرَ *Pone fuit.* — دَبَّرَ *Postica pars.* مِنْ دَبَّرٍ *a tergo.*

دَجَّلَ *Decepit, mentitus est.* — دَجَّالٌ *Mendax, impostor; cum*

artic. et plenius scriptum *الدَّجَالُ الْمَسِيحُ* *Pseudo-messias* sive *Antichristus*; qui, ex Moslemorum opinione, paulo ante iudicii extremi diem, a I. C. redituro hastâ occidetur.

دَخَلَ f. o. *Intravit* domum cca.; ad aliq. cc. الى, vel apud aliq. cc. على p.; in aliquid cc. فى. p. 6. III *Interior, intimus fuit, familiaris fuit.* ccap. p. 7. Inf. مُدَاخَلَةٌ *familiaritas, consortium.* IV *Introduxit.*

دِرْهَمٌ, pl. دَرَاهِمُ, *Dirhem*; nummus, pecul. argenteus, quales viginti, interdum et viginti quinque, valebant دِينَارٌ aureum unum. Est Graecum *drachma*. دُرَيْهَمَاتٌ Pluralis forma diminutiva.

دَرَا f. i. *Scivit.*

دِرْيَاقٌ Vocab. origine Graec., *Θηρίakov*, *theriaca, antidotum.* دَسِمَ *Pinguis fuit* cibus. II *Pinguem reddidit, pinguedine inquinavit.* cca.

دَعَبَ *Iusit et iocatus est.* III *Iocatus est cum* aliq. cca.

دَعَا f. o. 1) *Vocavit, clamavit.* 2) *convocavit, invitavit, arcessivit.* ccap. et الى r. vel p. vel l. VIII اَدَّعَى *Appellavit se, prae se tulit, praetendit, arrogavit seu vindicavit sibi rem.* cca. X *Arcessivit sibi, vehementer expetivit, rem.* n°. 51. — دَاعٍ *Arcessitor, invitator.*

دَعَا 1) *Invocatio, precatio.* 2) *invitatio ad convivium.* 3) *convivium.*

دُعَا, pl. اَدْعِيَّةٌ, 1) *Precatio, preces.* 2) *imprecatio, execratio.* cc. على. 3) *benedictio.* cc. ل.

دَفْتَرٌ Graec. διφθέρα. *Codex, liber.*

دَفَعَ *Trusit, pepulit, impulit; dedit, tradidit* aliquid alicui. ccar. et الى p. p. 13 et 14.

دَفَعَ *Effudit* aquam. V *Effudit se* aqua.

دَقَّ *Contudit, comminuit.* — دَقِيقٌ propr. *quod contusum, comminutum est, hinc farina.*

دَلَّ *Monstravit; indicavit* alicui viam ad aliquid. cca. et على. — دَلَّالٌ *Internuntius inter eum qui rem vendit eumque qui emit (makelaar).* p. 12.

دَلَّ IV 1) *Obtulit pecuniam iudici, corrumpendi eum causâ* 2) *Attulit argumentum in iudicio.* cc. ب argumenti.

دِمَاعٌ *Cerebrum.*

دَمِيَ *Sanguinem emisit.* — دَمٌ *Sanguis.*

دَنٌّ *Seria vini maior.*

دِينَارٌ, pl. دِنَانِيرٌ, Graec. δηνάριον. *Nummus aureus pretii circâ Ducati.* Vid. دِرْهَمٌ.

دَنِيٌّ Ult.,. 1) *Propinquus fuit.* 2) *vilis, debilis fuit.* — دَنِيٌّ *Propinquus; et vilis.* — أَدْنَى, fem. دُنْيَا, *propinquior, proximus; et vilior, vilissimus.* p. 3. Fem. cum artic. أَلْدُنْيَا, *puta أَلْحَيَاةُ*, 1) *vita terrestris; opposit. est أَلْآخِرَةُ*: item 2) *hic mundus.* 3) *bona mundana.* p. 3.

دَهْرٌ 1) *Tempus.* دَعْرًا *aliquamdiu.* 2) *fortuna.*

دَاءٌ Med.,. *Aegrotus fuit.* — دَائٌ *Morbus.*

دَوَاجٌ *Vestimentum, quod superinduitur reliquis, epomis, pallium, toga.* n°. 75.

دَارٌ, pl. دُورٌ, *Habitaculum, domus, aedes.* n°. 79.

ذَال Med. ى. *Celebritatem nactum est aliquid.* — ذَالَة *Celebritas, fama.*

ذَام f. o. *Mansit, permansit, diu et perpetuus fuit in aliquâ re.*

cc. ى r. vell. IV *Perpetuum fecit.* cca.

ذَان f. o. *Inferior, sequior fuit.* — ذُون Quod *inferius vel sequius est.* ذُون praep. *infra, sub; praeter.* ذُون الْآخَرِ *praeter alterum, i. e. neglecto altero.* p. 9.

ذِيَوَان Vox origine Persicâ, pl. ذَوَابِين, 1) *Concilium*, 2) *codex rationarius.* n°. 91. وَحَمَّا عَلَى الدَّوَابِين *propr. et hi erant praefecti codicibus rationariis, i. e. his res aeraria, reddituum publicorum cura, incumbibat.*

ذَوَى *Aegrotavit.* III *Medicatus est.* cc. ب *remedii.* VI *Sibi ipse medicinam fecit, se ipse medicatus est.* cc. ب *remedii et morbi.* — ذَوَاة, pl. آدَوِيَّة, *Medicamentum, remedium.*

ذِيْكَ *Gallus gallinaceus.*

ذَان Med ى. *Creditum mutuumve petiit, vel cepit.* X *Idem.* N°. 126 عَلَى مَوْتِهِ *mutuam petiit vel cepit pecuniam in mortem eius (patris), id est mortuo patre solvendam.* — ذَيْن *Debitum, creditum, aes alienum.* — ذَيْن *Cultus Dei, religio.*

ذ

ذَا Pron. demonstr. *Hic, hoc.* — ذَاكَ, si ad feminam sermo fit ذَاكَ, *Iste, ista, istud.* اِنَّ ذَاكَ, vid. اِنَّ ذَاكَ, fem. ذٰلِكَ, *hic, haec, hoc.* Vid. Grammatica.

ذَبَابَةٌ Nom. unit. *Musca*.

ذَكَرَ 1) *Meminit, recordatus est rei vel pers. cca.* 2) *commemoravit, narravit, laudavit. cca. et ان*. IV *Fecit aliquem recordari alicuius; in memoriam ei illum revocavit. ccga.* Pass. n°. 85. VIII *Recordatus est.* — ذِكْرِي *Recordatio*.

ذَلِكْ. Vid. ذَا.

ذَمَّ f. o. *Vituperavit aliquem. p. 5.*

ذَنْبَ *Secutus est, adhaesit.* IV *Crimen commisit, culpam contraxit.* — ذُنُوبٌ, pl. ذَنْبٌ, *Crimen, culpa, peccatum.*

ذَقَبَ *Abiit, discessit, ivit.* Inf. ذَقَابٌ. p. 6. IV *Abstulit, sustulit aliquid. cc. ب et car. et عن p., cui aliquid aufertur.* — ذَقَبٌ *Aurum.*

ذُو *Possessor rei, praeditus re.*

ذَيْلُ *Postremum cuiusque rei, hinc syrma: tropice n°. 37 جَرَّ* ذَيْلٌ *propr. traxit syrma pudoris, i. e. pudefactus, confusus est.*

ر

رَأْسٌ *Caput; fig. principium. p. 3.* — رَئِيسٌ *Princeps, praefectus; pl. رؤساء, primates, optimates.* — رِئَاسَةٌ *Principatus, dominium, praefectura.* n°. 51. *propr. praeditus ambabus praefecturis, i. e. summus praefectus in rebus bellicis atque civilibus.*

رَأَى Imprf. رَئَى. 1) *Vidit, conspexit. cca.* 2) *visum ipsi est, putavit esse, censuit. cca. ارَأَى اُنْكَرُ*, n°. 85, *videor mihi ad*

recordationem adduci. 3) *bonum censuit, placuit alicui; ut e. c.*
dicatur رَأَيْتَكَ غَنِيًّا placeretne tibi divitem esse? n°. 134. تَرَى أَنْ
تَأْكُلَ عَسَلًا placetne tibi comedere mel? p. 9. IV Videre fecit
aliquem aliquid, ostendit, alicui aliquid. ccga. p. 12. —
رَأَى Id quod videtur, consilium, opinio, sententia. — رُبَّةٌ
Conspectus. — مِرَاةٌ Speculum.

رَبٌّ *Auxit; et possedit. — رَبٌّ, pl. أَرْبَابٌ, Dominus. رَبُّ صِنَاعَةٍ*
n°. 91, magister artis alicuius, i. e. excellens et clarus in eâ
exercendâ; quod nos dicimus een meester in de kunst. —
رَبٌّ Multum est, e. c. hominum. Vid. Gramm. § 140 et 250. —
رَبَّمَا Propr. multum est quod; hinc saepe, haud raro fit ut. —
رَبْوِيَّةٌ Dominium, summa potestas.

رَبِحٌ *Lucratus est. — رُبْحٌ Lucrum, quaestus.*

رَبَطٌ *Ligavit, alligavit. VIII Idem cc. ب.*

رَبَعَ *Quartus fuit. — أَرْبَعٌ Nom. num., forma fem. رُبْعٌ, Quatuor.*

Vid. Grammat. § 201. — رَابِعٌ, fem. رُبْعٌ, Quartus. — رَبَّيعٌ Ver.
رَجَعَ Rediit, reversus est. cc. عَنْ loci a quo. Inf. رَجُوعٌ p. 6.

رَجُلٌ *pl. رِجَالٌ, Vir. Interdum abundat, quemadmodum Graec.*

ἀνὴρ, e. g. n°. 30: أَنَا رَجُلٌ أَعَجَبِي sum vir barbarus.

رَجَا *f. o. Speravit, spem posuit in re. — رَجَاءٌ Spes. — أَرْجَى*
Magis, maxime sperans.

رَحْبٌ *Amplus fuit. II 1) Invitavit ad amplum locum. 2) gra-*
tulatus est alicui adventum, vernaculum verwelkommen, wel-
kom heeten. cc. ب. — مَرَحَبٌ Amplitudo, commoditas. مَرَحَبًا
Vox salutantis hospitem; propr. commodum, amplum habes
locum! nostrum welkom! cc. ب.

رَحَلْ *Instruxit camelum sellá, et oneravit sarcinis, stratis; pro-*
fectus est in aliquem locum. cc. الى p. 13.

رَحِمَ *Misericors, clemens, propitius fuit erga aliquem.* cca. — رَحْمَةً
Misericordia. — رَحِيمٌ *Misericors.*

رَخِصَ f. o. 1) *Lenis, mollis, laxus fuit.* 2) *vilis pretii fuit res.* —
رُخْصَةً *Lenitas, indulgentia, venia.*

رَدَّ f. o. 1) *Repulit, avertit.* cca. 2) *repulit, reiecit in aliquem,*
i. e. *non accepit* ab aliquo rem. ccar. et على p. 3) *reddidit.*
4) *remisit aliquem.* p. 11. II *Reddidit, repetiit, iteravit.* cca.

رَزَقَ *Largitus est alicui aliquid.* ccga. Pass. *accepit.* ccar. —
رِزْقٌ, pl. أَرْزَاقٌ, *Stipendium.*

رَسَلَ *Misit nuntium.* IV *Misit aliquem ad aliquem.* cca. et الى
p. 10. — رَسُولٌ *Nuntius, legatus.* رَسُولُ اللَّهِ *legatus Dei per*
excellentiam, i. e. *Mohammed.* — رِسَالَةً, pl. رِسَائِلٌ, 1) *Quod*
mittitur, veluti nuntius, epistola. 2) *brevius scriptum, tra-*
ctatus, dissertatio.

رَسَمَ *Scriptis, praescripsit.* — رَسْمٌ *Praescriptum.*

رَشَدَ *Rectâ incessit viâ.* — رَشِيدٌ *Probus, integer.* أَلرَّشِيدُ *Agno-*
men chalîfae ex Abbâsidis quinti, Harouni.

رَشَا *Munere corrumpit et conciliavit sibi iudicem.* — رِشْوَةٌ *Tale*
munus, quo corrumpitur iudex. — رَشَاءٌ *Funis.*

رَضَعَ II *Composuit rem cum alterâ.* تَرْصِيعٌ *Paronomasia; vide-*
licet quando in eodem versu eâdemve sententiâ, nisi omnia,
duo saltem vocabula, syllabarum numero et sono nec non
terminatione congruentia, sibi respondent. Sic v. c. n°. 98
cernitur تَرْصِيعٌ in vv. صَدِيقٌ et قَلِيلٌ, أَلرَّوْجُ et أَلرَّاحُ. Quomodo

haec paronomasia differat ab illâ, quae تَجَنَّبُسْ dicitur, vid. in Lexico s. v.

رَضِيَ f. a. 1) *Gratum habuit*. cc. رَضِيَ عَنْ p. (een welgevallen; genoegen of behagen hebben in iemand). p. 5. رَضِيَ عَنْ نَفْسِهِ *placuit sibi ipsi*. p. 2. رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ formula benedicendi usitatissima, *gratum habeat eum Deus!* 2) *contentus fuit, acquievit*. cc. رَضِيَ ب. r. — رَضِيَ sive رَضَا *Gratia, favor*. — رَاضٍ *Acquiescens, contentus*. cc. رَضِيَ بِاللَّهِ id est *gratum sibi habens Deum*; agnomen chalîfæ vicesimi ex Abbâsidarum dynastiâ. — رَضِيَ *Gratus, iucundus*. n°. 59.

رُكِبَ Collect. *Dactyli maturi recentes*.

رَغِدَ *Bonis commodisque vitae abundavit*. — رَغْدَةً *Abundantia et bonorum affluentia*.

رَفَعَ f. a. 1) *Sustulit, extulit*, e. g. aliquem dignitate. cca. 2) *sustulit, removit*. 3) *detulit* ad regem vel ad iudicem aliquid, vel *retulit* ad auctorem verba. ccar. et رَفَعَ p. VIII *Elatus, evectus est dignitate*. — رَفْعَةً *Eminentia dignitatis et honoris*.

رَفَقَ *Iuvit, profuit*. رَفَقَ *Comes, socius fuit*. — رَفِيقٌ *Comes, socius, amicus*. p. 4. — أَرْفَقَ *Utilior, utilissimus; magis vel maxime saluber*. n°. 73. Haec notio in Lexicis quidem non occurrit, attamen in significatione primariâ verbi رَفَقَ fundata est, et contextus eam flagitat.

رَفَّ II Propr. *Fecit ut pro libitu bibere possent cameli*; hinc, in universum, *sivit aliquem sibi que reliquit*; vern. *iemand met rust, met vrede laten*. n°. 86.

رَقِيفٌ *Servus, mancipium.*

رَقَبَ *Observavit, custodivit, speculatus est.* — رُقَبَاءُ, pl. رُقَبَاءُ, *Observator, speculator.*

رُقْعَةٌ 1) *Pars panni, quâ vestis reparatur.* 2) *pars chartae, scheda, charta;* hinc 3) *litterae scriptae a quodam ex populo ad principem.*

رَكَبَ f. a. 1) *Vectus est camelo, equo, navi, mari.* cca, p. 7. 2) *Equo vectus, profectus est ad l. vel p. cc.* اُنَى. n°. 114 idem valet ac vern. *utrijden, uit rijden gaan.* Dicitur etiam رَكَبَ فِي سَفِينَةٍ, i. e. *navigio profectus est, sive contendit aliquo.* n°. 94. — رَاكَبٌ, pl. رُكَّابٌ, *qui vehitur, vectus.* رُكَّابٌ *qui navi vehuntur.* p. 7.

رَكَدَ *Constitit, fixus immotusque stetit moeror in animo.* cc. اَلَى. n°. 100.

رُمَحٌ, pl. رِمَاحٌ, *Hasta, lancea, quâ utuntur ad percutiendum, non ad coniiciendum.*

رَمَى f. i. 1) *Iecit, proiecit.* cca. vel ب. p. 14. 2) *Petiit, fixit se, oculus.* cca. n°. 72.

رَهْنٌ *Pignus.*

رَاحَ Med. و. *Spiravit, respiravit.* IV *Respirare fecit, relaxavit.* cca. X *Quietem captavit, sive invenit, quievit.*

رَاحَ *Vinum.* n°. 9.

رُوحٌ *Spiritus, anhelitus, anima, animus.*

رِيحٌ, pl. رِيَّاحٌ, *Ventus, odor exhalans.*

رَاحَةٌ *Respiratio, quies.*

رَيْحَانٌ, pl. رَيَّاحِينُ, 1) *Flos odoratus* 2) *odoramentum.*

رَآءَ f. o. *Petiit, quaesivit*. IV *Voluit, expetiit*. ccar. vel c. ان, vel cum Imperfecto.

رَوْضَ *Locus irriguus, pratum, hortus*.

رَأَى Med. و. IV *Effudit*.

رُومَ Nomen proprium *Roma*. Nomine رُومُ Arabes Graecos, Byzantino Imperio subditos, designant. — رُومِيَّ *Graecus*. p. 11.

رَوَى f. i. *Retulit, allegavitque dictum alicuius*. cc. ١ p. cui refertur, et c عن p. de quâ. — رِيًّا (قَدَمِيَّ) *Aura, odor, bonus, suavis* (vern. *geur*), pec. venti. Cf. de hoc voc., praeter Castelli et Freytagi lexica, Grangereti *Anthol. Arab.*, p. 202, vs. 2 a fine annotationis.

رَيْقَ *Status ieiuni*. رَيْقَ vel عَلَيَّ الرِّيقَ *ieiuno stomacho*.

ز

زَانَمَهْرَ Nomen puellae cuiusdam. n°. 104.

زَبَدَ II 1) *Evulsit, carpsit gossipium*. 2) *spumavit oris angulus*. — زَبْدٌ, agnomine الْمَدَنِيَّ, i. e. *Medinensis*. n°. 124. Vir quidam admodum pauper. — زَبْدَةٌ 1) Nomen floris cuiusdam.

2) nomen uxoris Chalifae Hârouni Arraschîdi. n°. 87.

زَجَرَ *Depulit, abegit clamore, increpuit*. — زَجْرَ *Increpatio*.

زَعَرَ *Agitavit, commovit vehementer, veluti arborem ventus*. p. 3.

زَكَرَ *Implevit*. — زُكْرَةٌ *Culeus, quo reconditur vinum*.

زَمَرَ *Cecinit organo, quod ore inflatur*. — مَزْمَارَ *Organum tale; quale est tibia, fistulave*.

زَمْزَمٌ, et nom. unit. زَمْزَمَةٌ, vox persica, *Smaragdus*.

زَمَانٌ 1) *Tempus*. 2) *fortuna*. — زَمَانُ مَلِكُ الرِّمَانِ *rex, qui nunc est (de koning van den tijd, de regerende koning)*. p. 11.

زَنَى f. i. *Scortatus est*. Inf. زَنَى et زَنَا, *scortatio*. p. 3.

زَهَدٌ *Non cupivit, abstinuit ab aliquâ re*. — 1) *Abstinentia*.
• 2) *devotio*.

زَهَرٌ *Splenduit, nituit*. — زَاهِرٌ, fem. زَاهِيَةٌ, *Splendens*.

زَوْجٌ *Coniux, maritus*.

زَالَ f. o. 1) *Abiit, discessit*; pec. de sole, *ad occasum inclinavit*.
2) *desiit, cessavit*.

زَوَّى *Complicavit, pec. contraxit supercilia et cutem, quae illa intercedit*. n°. 89.

زَادَ f. i. *Auxit, adiecit, addidit aliquid*. cca. et c. عَلَى r. vel p. ad quam aliquid additur. e. g. n°. 33; vel c. فِي, e. g. n°. 36:

زِدْ فِي صَوْتِكَ propr. *auge vocem tuam*, i. e. *altiori voce loquere!* N°. 114: زِدْنِي propr. *auge me!* i. e. *plura mihi cane et recita!* Similiter hoc verbum usurpatur in Kosegartenii *Chrestomathiâ Arab.* p. 57, vs. 13; p. 61, vs. 6; p. 116, vs. 10.

N°. 62 ccga. in phrasi مَا زَادَكَ بُعْدَكَ عَنِّي إِلَّا قُرْبًا مِنْ قَلْبِي propr. *remotum tuum esse a me auge te non nisi propinquitatem cordi meo*, i. e. *tu eo propius cordi meo adiaces, quo remotior es a personâ meâ*. N°. 128 hoc verbum occurrit sensu *amplificandi, ornandi*, quemadmodum etiam Latini interdum verbo *augere* utuntur, in phrasi مَا زِدْتُكَ عَلَيَّ propr. *non addis ad me, id est ad honorem meum, detrahis ei*. —

VIII أَزْدَانٌ *Auctus fuit re*. cca. p. 3.

س

سَ Adv., de quo vide Gramm. § 221, 4°. Eius vis haec est, ut Imperfecto, cui praefigitur, *futuri* temporis sensum det. سََّ Imprf. يَسْأَلُ et يَسْأَلُ. 1) *Interrogavit* aliquem aliquid, *percontatus est* aliquem de aliquâ re. ccap. et عَنِ r. 2) *rogavit* aliquem, *petiit ab* aliquo aliquid ccga. n°. 131. *petiit pauper eleēmosynam*. — سَائِلٌ 1) *Rogans, supplicans*. 2) subst. *mendicus*. — مَسْأَلَةٌ 1) *Quaestio*, id est *interrogatio*. 2) *quaestio*, i. e. *causa*.

سَبَّ f. o. *Secuit, sauciavit et confodit*, pec. *linguâ, maledixit, probrosis verbis petivit*. cca. — سَبَبٌ *Causa, ansa, occasio*. n°. 100: وَكَانَ السَّبَبُ فِيهِ أَنْ i. e. *et causa huius rei in eo posita fuit, quod*.

سَبَّحَ f. a. 1) *Natavit in aquâ*. 2) *Laudavit Deum dicendo*: سُبَّحَانَ اللَّهِ — سُبَّحَانَ اللَّهِ *Laus*. سُبَّحَانَ اللَّهِ *Laus sit Deo!* سُبَّحَانُهُ *Laus ei sit!* p. 4. Vid. Gramm. § 269.

سَبْعٌ Nom. numer., forma fem. سَبْعَةٌ, *Septem*. Vid. Grammat.

§ 201. — سَابِعٌ, fem. سَابِعَةٌ, *septimus*.

سَتَرَ *Texit, obtexit*. p. 5. — سَتْرٌ *velum*. p. 5.

سَجَلَ II *Scriptis sententiae libellum iudex*. cc. J p.

سَجِيَّةٌ, pl. سَجَايَا, *Indoles, natura et mores hominis*.

سَكَّرَ *Tempus auroram paulo antecedens, primum diluculum*; pl. أَسْكَارٌ *Primi diluculi horae*.

سَخَطَ *Indignatus est, succensuit*. cc, عِ p. p. 2 et 5. — سَخَطٌ *Indignatio, animi motus aestusque*.

سَخَنَ et سَخِنَ Caluit, incaluit, calida fuit, e. c. aqua.

II et IV Calefecit aliquid. p. 6.

سَدَسَ Sextus fuit. — سَادَسَ, fem. سَدَسٌ, Sextus.

سَدَابُ 1) Herba, quae Graecè *πήγανον*, Latinè *ruta* dicitur, unde Germanicum *Raute*, vernac. *wijnruit*. 2) nom. viri, n°. 81; scribae, ut videtur, nam dicitur l. l. *الْوَرَايُ*. Fuit aequalis Abou'l-Abbâsi Almobarradi, de quo vid. Lexicon in voce.

سَرَّ Hilarem laetumque reddidit. Pass. laetus, hilaris fuit. IV

Celavit aliquem rem cc. *عن* p. et car. — سَرَّ Arcanum, secretum. p. 5 et 8. — سَرُّرٌ Hilaritas, laetitia.

سَرَبَ Ingressus fuit in rem, totumque subivit implevitque locum. —

سَرَابٌ Vapor qui meridiei tempore apparens in deserto iter facientibus e longinquo aquae speciem praebet. p. 3.

سَرَجَ Luxit. — سَرَّاجٌ Lucerna accensa in vase قَنْدِيلٌ appellato.

p. 5.

سَرَعَ Celer, properus fuit. Inf. سُرْعَةٌ et سَرَعٌ, celeritas.

سَرَفَ Modum excessit in re. Inf. سَرَفٌ nimium esse.

سَرَقَ Furatus est. VIII Furtim abstulit aliquid. اسْتَرْقَى

proprie furtim abstulit auditum alicuius rei, id est furtim auscultavit, sublegit alicuius verba, sive sermonem. n°. 64.

Cf. Cor. XV: 18.

سَرَى Per noctem iter fecit, profectus est. — السَّرَى, agn.

المَوْصِلِيُّ, i. e. oriundus ex urbe Mosul. n°. 116. Poëta, mortuus a°. vel 251 vel 253 vel 257.

سَعِدَ Felix fuit. III Iuvit, opem tulit. — سَعِيدٌ 1) Fortuna-

tus, beatus. 2) nom. proprium viri. — سَعِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ n°. 60.

Scriba Chalifae Abbâsidarum duodecimi, Almostaîni.

سَفَّحَ *Effudit* aquam, sanguinem. — سَفَّاحٌ *Effusor sanguinis*, tyrannus. السَّفَّاحُ vid. أَبُو النَّعْبَاسِ p. 11.

سَفَرٌ IV *Detexit, detraxit velum de vultu.* n°. 109. Vid. *Vit.*

Tim. I. 36: 7, et conf. سَافِرٌ, fem. سَافِرَةٌ, *velo nudatum vultum habens.* — سَفْرَةٌ 1) *Viaticum, comœatus.* 2) *mappa, tegumen.*

سَقَى *Rasit, verrit.* — سَفِينَةٌ *navis.* — سَقِينُ بْنُ عُبَيْنَةَ n°. 94.

Doctor celeberrimus, insigni pietate et vitae austeritate, natus Alcûfae a°. 107, mortuus Meccae a°. 198.

سَقَطَ *Cecidit, lapsus est, decidit e manu res.* Pass. usurpatur in phrasi يَدِهِ فِي سَقَطٍ vel يَدِهِ, propr. vernaculo sermone: *Het is hem in de handen gezonken*; quo significatur gestus hominis, qui poenitentiâ afflictus manûs quasi gravi onere depressas sentiens eas sidere sinit; hinc *poenitentiâ affectus et ductus est.*

سَقِمَ *Aegrotavit.* — سَقَمٌ, pl. أَسْقَامٌ, *Morbus.*

سَقَى f. i. *Potum praebeuit, bibendum dedit alicui aliquid.* ccga.

Part. سَاقٍ, *pocillator.* p. 10.

سَكَتَ *Siluit, tacuit,* — سُكُوتٌ *Silentium, taciturnitas.*

سَكَّرَ *Impletum fuit receptaculum aquae; ebrius fuit homo.* —

سَكْرَانٌ, fem. سَكْرَى, pl. سَكْرَى, et سَكَارَى, *Ebrius.* p. 7.

سَكَنَ f. o. 1) *Quievit.* 2) *Habitavit domum vel regionem.* p. 8

et 12. — سَكِينٌ *Culter.*

سَلَطَ *Duras, vehemens fuit.* — سُلْطَانٌ 1) *Potestas, pec. regia.*

2) *vigor*, n°. 134. 3) pl. سَلَاطِين, *princeps, rex*. — سُلْطَانِي, fem. سُلْطَانِيَّة, *Regius*.

سَلِمَ *Incolumis, a noxiâ et vitiis salvus fuit*. II) 1) *Incolumem praestitit, servavit* aliquem Deus. 2) *salutavit* aliquem. 3) *tradidit* rem alicui. cca. et الى p. IV *Se dedit submisitque imperio, obedit; commisit res suas Deo eique tradidit*. Inf. اِسْلَامَ اَلْاِسْلَامَ *Religio Mohammedica, Islamismus*.

سَالِمٌ 1) *Incolumis, integer*. 2) *Nomen proprium viri*. — سَالِمُ بْنُ قُتَيْبَةَ. n°. 24. *Mihi ignotus est*.

سَلَامٌ et سَلَامٌ 1) *Incolumitas, salus, pax*. وَالسَّلَامُ, sive وَالسَّلَامُ, formula valedicendi, quâ concludunt epistolam Arabes: *Salutem!* عَلَيْهِ السَّلَامُ *pax ei sit!* benedicendi formula. p. 7.

سَلَامَةٌ idem quod سَلَامٌ.

سَلَمَى Nom. propr. feminae. سَلَمَى بِنْتُ اَنْمَى, agn. اَلْتَمِيمِيَّة, id est *ex Temimitarum tribu oriunda*. n°. 106. *Femina pulcherrima*.

سُلَيْمَنُ بْنُ اَحْنَفَ Nom. propr. viri. *Salomo*. — سُلَيْمَنُ n°. 20. *Vezîrus Hischâmi, decimi chalîfae ex Omaiadarum dynastiâ*. — سُلَيْمَنُ بْنُ عَبْدِ اَلْمَلِكِ *Nomen septimi chalîfae ex Omaiadarum familiâ*. — سُلَيْمَنُ بْنُ وَهَبٍ n°. 57. *Vezîrus Almohtadii et Almotamedi; quorum hic ex Abbâsidarum chalîfis decimus quintus, ille decimus quartus fuit*.

سَمَ *Venenum propinavit alicui; indidit cibo venenum*. cca. Inf. سَمٌ — سَمٌ 1) *Venenum*. 2) *foramen*.

سَمَحٌ *Beneficus, liberalis fuit, libenter concessit, dedit* rem. cc. ب.

سَمُر 1) *Mustela Scythica*, vulgo *Sabella*. 2) *pellis huius animalis*. 3) *vestis ex eâ confecta*.

سَمَرْقَنْد Urbis Asiae illustrissima et pulcherrima in Transoxaniâ, flumini adiacens ab eoque quasi dimidiata.

سَمِعَ f. a. *Audivit*. cca. Inf. سَمِعَ et سَمَاعَ p. 2. IV *Audire fecit*. ccga.

سَامَانَ Nomen viri, a quo stirpem suam derivant سَامَانِ Sámánidae, principum dynastia, quae per centum circiter annos in Transoxaniâ principatum tenuit.

سَمَا 1) *Altus fuit*. 2) *nomine appellavit aliquem*. — سَمَاءَ comm. gen. *Coelum*. — أَسَمَ sive cum Veçlate أَسَمَ; vid. *Grammat.* § 43, 4°; *Nomen*. Non scribi solet ا in بِسْمِ اللّٰهِ. Vid. *Gramm.* § 49, 1°.

سِنٍ *Dens*.

سَنَدَ *Nixus fuit*. IV 1) *Fecit, ut mitetur*. 2) *retulit aliquid auctoritate alius munitum*. Inf. اسْنَدَ Allegatio auctoritatis alicuius. n°. 94.

سَنَةً *Annus*. اِلَى سَنَةٍ in annum, per anni spatium. n°. 86.

سَنَا *Luxit, splenduit*. — سَنًا *Splendor fulminis*.

سَهْلَ *Non asper, planus fuit*. IV *Solvit et laxavit ventrem pharmaco*. ccap. — سَهْلَ, fem. سَهْلَةٍ, 1) *Facilis, lenis indole*. 2) *nom. propr. viri*. سَهْلَ, agn. اَلصُّعْلُوْكِيّ, i. e. *ex praedatoria Arabum gente oriundus*, n°. 95. Ictus Sjâfeiticus, mortuus a°. vel 383, vel 387, vel 402.

سَاءَ Med. و. *Male fecit*. IV 1) *Male fecit alicui*. cc. اِلَى. 2) *corruptit, depravavit rem*. cca. — اَسْوَأَ *Peior, pessimus*. —

مَسَاءٌ, pl. مَسَاوِي, *Malefactum, vitium*. p. 5. Contrarium est مَحَاسِن.

سَادَ Med. و. *Dominus, princeps fuit*; at سَوَدَ *Niger fuit*. II *Nigrum reddidit*. cca. — سَيِّدٌ, pl. سَادَةٌ, *Dominus, princeps*. — سَوَادٌ *Color niger, nigror, nigredo*. — أَسْوَدٌ *Niger*. Fem. سَوْدَاءٌ, ut substantivum, *Melancholia*.

سُوقٌ *Forum*. — سُوقِيٌّ *Qui in foro degit, mercator, plebeius*. سَوَى III 1) *Aequalis, par fuit alteri*. cca. 2) *valuit aliquid (iets waard zijn)*. p. 13. VI Idem. — سَوَى *Alius, diversus*.

سَارَ Med. ى. *Incessit iumentum, profectus est; iter fecit*. سَارَ بِهِ *profectus est cum eo, i. e. duxit, vel abduxit, eum*. p. 7. — سِيرَةٌ *Vitae modus, mores*.

سَافَ Med. ى. *Ense percussit*. — سَيْفٌ 1) *Ensis*. 2) Nom. propr. viri. سَيْفُ الدَّوْلَةِ, i. e. *ensis, propugnator dynastiae*; agnomen Alîi-ibn-Abdallah. n°. 42. Vid. de hoc illustri principe Herbelotii Lexicon in v. *Saifaldoulat*.

ش

شَامٌ *Sinister atque infaustus fuit*. VI *Infaustum malumque reputavit, male ominatus est et praesagivit*. cc. ب r. Pass. n°. 116.

شَامٌ Quod ad sinistram manum situm est. الشَّامُ Syria.

شَانٌ *Res, negotium*.

شَبَّ *Adolevit puer, iuvenis evasit*. — شَبَابٌ *Adolescentia, iuventus*. p. 4.

شَبِعَ *Satiatus est.* — شَبَعَ *Satietas.*

شَبَكَ *Inseruit unam rem alteri.* — شَبَاكٌ, pl. شَبَاكٌ, *Rete.*

شَبَّ II *Assimilavit, comparavit aliquam p. vel r. alteri. ccca.*

vel c. ب. r. VIII *Similis fuit. cca.* — أَشَبَّ *Similior, similimus.*

شَتَا *Hiems.*

شَجَرَ *Collect., sing. شَجَرَةٌ, pl. أَشْجَارٌ, Arbor.*

شَجَا *Anxit.* — شَجَا *Res angens, pec. os in gutture haerens.*

شَحَّ *Avarus, tenax avidusque fuit.* — شَحٌّ *Avaritia et aviditas.*
p. 8.

شَدَّ *Firmavit, corroboravit.* — شَدِيدٌ, fem. شَدِيَّةٌ, *Vehemens. Comp.*

et sup. أَشَدُّ p. 7. — شَدَّةٌ *Vehementia.* — شَدَادٌ, pl. أَشَدَّةٌ,
Vehementia.

شَدَا *Cecinit, modulatè recitavit carmen.* Inf. شَدُو.

شَرَّ *Male egit; malus et improbus fuit.* — شَرٌّ *Malus, improbus;*
etiam sensu Comparativi et Superlativi, quum أَشَرُّ ab anti-
quis et bonis scriptoribus non usurpetur. p. 4 et 6.

شَرِبَ f. a. *Bibit. cca.* Inf. شَرَبٌ. — شَرَبَةٌ Nom. unit. 1) *Portio*
potús, quae uno haustu bibitur. 2) *dosís una medicamenti.* —
شَرَابٌ *Potus, vinum.*

شَرَفَ, Inf. شَرَّفَ *Altus fuit, eminuit; excelsus et nobilis fuit;*

Inf. شَرَّفَ, *nobilitate ac gloriá vicit, certavit de nobilitate.*

شَرَفَ, Inf. شَرَّافَةٌ, *nobilis fuit, gloriá excelluit.* IV 1) *Immi-*

nuit rei, ex alto prospexit in rem. cc. على. 2) *prope fuit.*

cc. على. — شَرِيفٌ, fem. شَرِيفَةٌ, pl. شَرَفٌ, شَرَفَاءٌ et أَشْرَافٌ, *Emi-*

nens, nobilis, praestans.

شَرِكٌ *Socius, consors fuit.* III *Socius ac consors fuit alteri, particeps eiusdem rei.* ccap. et فى r. n°. 80. VIII *Consors et particeps cum alio eiusdem rei fuit.* Partic. obiect. مُشْتَرِكٌ, fem. مَشْرُكَةٌ, κοινός, communis.

شَرَا ult. عى. *Emit, vendidit.* VIII Idem. ccar. et ب pretii, et من p., a quo aliquid emitur. — شَرِيَانٌ *Arteria.*

شَعَرَ *Scivit, novit; شعِرٌ pilosus fuit; شعَرٌ poëta fuit.* — شَعْرٌ *Crines, capilli.* — Idem. شَعْرَةٌ et شَعْرَةٌ nom. unit., pl. شَعَرَاتٌ, *Pilus unus.* — شعَرٌ, pl. أَشْعَارٌ, *Carmen, poësis.* — شَاعِرٌ, pl. شُعَرَاءُ, *Poëta.* — شِعَارٌ *Signum, tessera militaris.*

شَغَلَ *Occupavit, distraxit aliquem res. cca.* — شَاغَلَ *Qui, vel quod, aliquem adeo occupat ut detineatur ab aliquâ re.* cc. عى r. a quâ. n°. 49.

شَفَعَ *Deprecatus est.* — شَفِيعٌ, pl. شُفَعَاءُ, *Deprecator, intercessor.*

شَقٌّ *Difficilis, molestus fuit.* — شَقٌّ et شَقٌّ *Labor, molestia.*

شَقِىٌّ *Miser, infelix fuit.* — شَقِىٌّ *Miser, miserabilis.*

شَكَّ *Dubitavit.* — شَكٌّ *Dubium, dubitatio.* p. 4.

شَكَرَ 1) *Gratus fuit, gratias egit.* 2) *grato animo celebravit aliquis beneficia. cca.* — شَكَرٌ Inf. *gratias agere; subst. gratiarum actio.* — شَكَوَرٌ *Valde gratus.*

شَكْلٌ, pl. أَشْكَالٌ, 1) *Amatorius feminae gestus.* 2) *figura, simulacrum.*

شَكَأ f. o. *Questus est, lamentando detulit aliquid ad aliquem.* ccar. et الى p. — شَكَايَةٌ *Querela, lamentatio.*

شَمَّ *Olfecit aliquid.* Part. obi. مَشْمُومٌ *Muscus, odoramenta.* p. 10.

شمس Fem. gen. Sol.

شمع Coll. Candelae; sing. شَمْعَة Candela.

شهد f. a. 1) Praesens adfuit. 2) testatus est aliquid. X Testem advocavit aliquem, testificandi causá adhibuit. cc. ب. — شاهد Praesens.

شهر Divulgavit rem tanquam turpem. II Idem. Part. pass. مُشَهَّر, fem. مُشَهَّرَة, Vulgaris. n°. 72. — أَشْهَر, pl. fem. شُهِر, Maxime vulgaris. n°. 72. وَهَرَّكَ مِنْ شَهَرٍ أَلْبَاسَ لِبَاسٍ, i. e. dum indutus es vestitu maxime vulgari.

شهوة et شهي Appetivit, cupivit, voluit. VIII Idem. cca. — شهوة Appetitus, cupiditas. — شهي Desiderabilis.

شار Med. و. IV Dedit consilium, suavit alicui aliquid. cc. على p. et ب r.

شاق f. o. Desiderio affectit aliquem. — شوقى Desiderium, amor.

شئ pro شىي 2^a pers. شئت; Imprf. يَشَاء; Voluit. cc. ان. — شئ pl. أَشْيَاء, Res, aliquid.

شباب Med. و. Canus et senex evasit. — شيب canities.

شاخ Med. و. 1) Senex fuit. 2) consenuit. VI Ita se gessit, quasi senex esset. n°. 40. — شيوخ, pl. شيوخ, مَشِيخَة, أَشْيَاح, شيوخ, pl. شيوخ, مَشَايِخ, 1) Senex, senior. 2) titulus honorificus, uti Gall. seigneur.

شان f. i. Dedecoravit, deturpavit. cca.

ص

صَبَحَ IV 1) *Mane fuit, illuxit dies.* 2) *in tempus matutinum intravit.* Dicitur كَيْفَ أَصْبَحْتَ, ut interrogetur aliquis de valetudine, quando matutinum diei tempus est. p. 6.

صَبِرَ f. i. *Patiens fuit in adversis.* — صَبْرٌ *Patientia, constantia in perferendis malis.* — صَابِرٌ et صَبُورٌ *Patiens.* Comp. et sup. أَصْبَرُ. p. 5.

أَصْبَعٌ, pl. أَصَابِعُ, *Digitus.*

صَبَغَ f. o. *Tinxit capillos.* cca.

صَابُونٌ Σάπων, *sapo, smegma.*

صَبِيٌّ *Puer.*

صَحَّ *Integer, sanus fuit.* صِحَّةٌ *Sanitas, integritas, veritas.*

صَاحِبٌ *Socius, comes fuit alicui.* ccap. Inf. صُحَابَةٌ, صَحَابَةٌ et صَحَابَةٌ. — صَاحِبٌ, pl. صُحَبٌ, صَحَابَةٌ et أَصْحَابٌ 1) *Socius, comes, sectator, assecla, amicus.* Nomine الصَّحَابَةُ speciatim designantur Mohammedis prophetae comites et amici, qui familiariter eo usi sunt. 2) *possessor, herus, dominus, praefectus.* 3) *auctor, e. g. libri.* صَاحِبُ الْكِتَابِ; n°. 98 et 116; *auctor huius libri, i. e. Thaâlebîus ipse.* Cum art. الصَّاحِبُ; n°. 23, 63 et 134; id est *Socius, amicus per excellentiam*; hoc titulo Sultanus Fakhroddaula honoravit Vezîrum suum praeclarum doctissimumque أَبُو الْقَاسِمِ إِبْرَاهِيمُ بْنُ عَبَّادٍ, mortuum a°. 385.

مُصَافٍ *Codex, liber; cum Articulo liber per excellentiam, i. e. Coranus.*

صَاحِنٌ *Locus subdialis, impluvium, cavaedium.*

صَاحِي Ad se rediit et sanæ mentis compos factus est ebrius et amore demens (*nuchteren worden*). — صَاحٍ *Sobrius. p. 7.*

صَدْرٌ *Pectus.*

صَدَقَ f. o. *Verax, sincerus fuit, verum dixit.* II *Veracem aestimavit aliquem, fidem habuit alicui. ccap. V Eleëmosynam largitus est. VI Sincerè inter se egerunt, amicitiam coluerunt.* — صَادِقٌ, fem. صَدِيقَةٌ, et صَدُوقٌ *Verax, verus.* — صَدِيقٌ, pl. أَصْدِقَاءُ, comm. gen. *Amicus, pec. sincerus.* — صَدَقَةٌ *Quicquid datur Deo sacrum, decimæ, eleëmosyna, beneficium.* — صَدَاقَةٌ *Amicitia. p. 6.*

صَرَفَ *Vertit, convertit. VII Avertit se, abiit.*

صَغْرٌ f. o. *Parva fuit res. II Parvam fecit rem. cca. X Parvum aestimavit, parvi fecit. cca. p. 2.* — صَغِيرٌ, fem. صَغِيرَةٌ, *Parvus, exilis.*

صَفِيفٌ *Impudens. وَجْهٌ صَفِيفٌ, n°. 114, Vultus impudens fastu mixtus.*

صَفَا f. o. *Clarus, purus, limpidus, serenus fuit.*

صَالِحٌ *Bonus, probus fuit. IV 1) Integrum reddidit, correxit, emendavit. cca. أَصْلَحَ مِنْ صَوْتِهِ, n°. 91, pr. emendavit (aliquid) de voce suâ, h. e. emendavit aliquantulum vocem suam, nempe per eam gutturis rasuram, quâ vocem claram reddere studemus, antequam sermonem ordimur. 2) benefecit alicui cca., ut in solenni formulâ benedicendi اَللّٰهُمَّ اَصْلَحْكَ 3) Pa-*

ravit cibum (*klaar maken*). p. 12. — صَلَاحٌ *Integer, bonus, egregius*. Fem. صَلَاحَةٌ *Res bona, bonum*.

صَلَا II 1) *Preces dixit Deo*. cca. 2) de Deo quum adhibetur, significare videtur *benedixit*, vel *propitius fuit*, veluti in voto, post enunciatum Mohammedis nomen proferri solito, صَلَّى — اَللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ *Precatio*, pec. *solemnis illa*, quae fit lege certisque ritibus, veluti genuum flexione et adoratione.

صَلَّى *Assavit*. صَلَّى *Incaluit ad ignem, sustinuit ignis fervorem*. cc. ب ignis. Inf. صَلَّى.

صَمَّ f. o. *Obturavit ampullam*. f. i. *Obstructus fuit*, de aure; *surdus fuit*, de aure et homine. IV *Obturavit ampullam; surdum reddidit* aliquem, quominus audiret. cca. et عن. p. 2.

صَمَتْ *Siluit*. — صَمَتْ *Taciturnitas, silentium*.

أَصْعَغُ *Nomen proprium virorum*. الْأَصْعَغُ, n°. 75, *Nomen patronymicum*, quo designatur grammaticus celeberrimus *Abou-Saïd Abd-almalec Ibn-Koraib*, mortuus a°. 215, 216 vel 217: nam hoc certò definiri nequit.

صَنَعَ *Fecit, confecit*. — صَنَعَةٌ *Artificium, opus*. — صِنَاعَةٌ *Opificium, ars*.

صَنَفٌ, pl. أَصْنَافٌ *Species, modus*.

صَنَمٌ *Idolum*. p. 7.

صَابَ Med. ٠. IV *Attigit, affecit aliquem, accidit alicui*, pec. noxa, malum. ccap. Dicitur etiam in Pass. أَصِيبَ بِمُصِيبَةٍ, i. e. *Accidit ei calamitas*. n°. 30. — مُصِيبَةٌ *Calamitas, infortunium*.

صَوْتُ 1) *Sonus, vox in universum.* 2) *pec. sonus musicus.* 3) *cantilena.*

صُورَةٌ 1) *Forma, figura.* 2) *imago, effigies.*

صَاغَ f. o. *Mensuravit.* cca.

صَاغَ f. o. *Formavit aliquid ex aliquâ re.* cc. مِّنْ r. e quâ. p. 10, et n°. 100.

صَانَ f. o. *Asservavit, cohibuit, abstinuit aliquem ab aliquâ re.* ccap. et عَنِ r. V *Idem, et temperavit sibi.* cc. عَنِ.

صَادَ f. i. *Venatus est.* cca. V *Venatione se occupavit.* p. 11. —

صَيْدٌ 1) *Venatio.* 2) *animal quod venando capitur.* p. 12.

صَارَ f. i. 1) *Factus est, evasit, redactus est in,* Gall. *devenir.*

2) *pervenit.* cc. اِنَّى. II *Effecit, reddidit.* ccga. n°. 107.

صن

صَنَجَ *Exclamavit.* — صَنْجِجٌ *Clamor, strepitus.*

صَجِرَ 1) *Angore animi pressus et commotus fuit.* 3) *male habuit ex taedio fastidioque.* — صَجِرَ *Animi inquietudine et taedio affectus.* — صَجْرَةٌ *Angor et moeror animi.*

صَحَكَ f. a. 1) *Risit de aliquâ re.* cc. مِّنْ. p. 12. 2) *transl. n°.*

85, quemadmodum et nos dicimus: *lagchende beemden.* Part.

صَاحِكٌ *Ridens.* صَاحِكُ السِّنِّ, n°. 116, *ridens dente, id est simpliciter ridens, quia risus dentes denudat.*

صَحْوَةٌ *Tempus matutinum.*

صَرَبَ *Verberavit, percussit.* n°. 109 وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ

pr. et percutiant velis suis sinus suos, i. e. applicent vela ad sinus. Haud absimile nostrum: *een doek omslaan.*

ضَعَف et ضَعِفٌ *Debilis, infirmus fuit; impar fuit rei.* cc. عن.

p. 5. — ضَعِفٌ *Debilitas, infirmitas.* — ضَعِيفٌ *Debilis, imbecillus, infirmus.* Comp. et sup. أَضَعَفٌ p. 5.

ضَمِنَ *Spondidit alicui aliquid.* ccar. et 3 p. — ضَمِينٌ, pl. ضَمَنَاءُ, *Praes, sponsor.*

ضَاءَ Med. و. *Luxit, micuit.* IV Idem. X *Lucem fecit alicui aliquâ re.* ccap. et ب r. p. 5. — ضَوْءٌ *Lux, lumen.*

ضَيْعَةٌ, pl. ضَيَاعٌ *Ager, praedium.* p. 12.

ضَاقَ f. i. *Hospitatus est, hospes alicuius aut conviva fuit.* cca. — ضَيْفٌ *Hospes, conviva.* p. 9.

ضَاقَ f. i. 1) *Angustus fuit;* cc. عن p. significat ex. gr. *angustior locus fuit quam ut illum capere posset.* n°. 74. II *Angustum reddidit locum alicui.* cc. على. n°. 74. IV *Amisit opes, ad angustiam redactus fuit.* Inf. اَصْدَقَ *Penuria, inopia.*

ط

طَبَّ *Medicinam fecit, medicus fuit.* V *Personam medici egit.* n°. 134. — طَبِيبٌ, pl. أَطِبَاءٌ, *Medicus.*

طَبْرِسْتَانُ *Nomen regionis Asiae, mari Caspio adiacentis.*

طَبَعَ *Infixit, impressit, veluti sigillum.* — طَبِيعَةٌ *Quod a naturâ homini impressum et insitum est, indoles hominis.*

طَبَّقَ *Imposuit et applicuit rem rei, ita ut alterâ alteram totam quantam obtegeret.* III 1) *Congruit, convenit, et* 2) *trans. applicuit sibi invicem duas res, effecitque, ut congruerent.* Inf. طِبَاقٌ, *congruentia, convenientia.* In arte poeticâ et rhetoricâ

dicatur, si in eodem versu vel sententiâ duo vel plura occurrunt vocabula, sibi respondentia (vern. *die op elkander slaan*), significatione sibi invicem opposita; e. g. n°. 98 voces كَثِيرٌ et قَلِيلٌ, صَدِيقٌ et عَدُوٌّ, رُوحٌ et جِسْمٌ. Alia exempla vide n°. 83. — طَبَقٌ, pl. أَطْبَاقٌ, *Operculum*. 2) *discus*, pec. *escarius*. — طَبَقَةٌ *Ordo et classis hominum*.

طَرِبَ f. a. *Commotus, affectus est*, sive gaudio, sive tristitiâ. Inf. طَرِبَ. cc. J r. n°. 120. IV *Movere studuit animum alicuius*, sive ad gaudium, sive ad tristitiam; inde مُطَرِبٌ *Musicus, citharoedus*.

طَرَجَ *Coniecit, proiecit, reiecit*. cc. ب.

طَرَفٌ *Extremitas, ora extrema*.

طَرَقَ *Noctu venit ad aliquem*. ccap. — طَرِيقٌ *Via*.

طَعَمَ *Edit*. Inf. طَعَمٌ et طَعَامٌ. p. 10. IV *Cibavit, edendum dedit* alicui. cca. — طَعَامٌ, pl. أَطْعَمَةٌ, *Cibus, edulium*.

طَاعِنٌ *Peste afflictus fuit*. — طَاعُونٌ *Pestilentia*.

طَلَبَ *Quaesivit, petiit, expetiit* ab aliquo reî. ccar. et من p. et ب pretii.

طَلَعَ *Ortus est sol*. Inf. طُلُوعٌ. — طَالِعٌ *Prodiens, oriens*.

طَلَفَ f. o. *Libere dimissa fuit, solutis vinculis, camela; dimissa repudio fuit uxor*. IV *Dimisit solutis vinculis camelam; dimisit repudio uxorem; libere prorumpere sivit iram*. p. 4. — طَلَأَتْ *Repudium*. — طَلِيفٌ *Dimissus, manumissus*.

طَلَى f. i. *Illevit, oblevit* aliquid aliquâ re. cca. et ب. p. 6.

طَمَعَ *Concupivit* rem. — طَمَعٌ *Cupiditas*.

اَضْمَانٌ *Quadril. Reclinavit dorsum, quiescendi ergo.* IV *fut. يَطْمِئُنُّ, Quietus, securus fuit.*

طَنْفَسَةٌ *Stratum, tapetum.* n°. 74.

طَهْرٌ *Mundus, purus fuit.* Inf. طَهَّرَ.

طَاعَ f. o. *Obsequens fuit.* IV *Obedivit.* Part. مُطِيعٌ *obediens.*

Nomen viri, cuius cognomen fuit آتَيْنُ أَيَّاسٍ. Poëta, ut videtur. n°. 122. Cf. *Hamása*, p. 390, ex quo loco patet, eum dualismi fautorem fuisse. — مُطَاعٌ *Cui obeditur vel obtemperatur.* p. 8.

طَافَ f. o. *Circumivit, obivit, rem. cca. et c. حَوَّلَ; circumiens quaesivit aliquid (naar iets rondzoeken).* cc. عَلَى. p. 13.

طَاقَى f. o. *Par et potens fuit.* IV *Potuit aliquid.* p. 8.

طَالَ f. o. *Longus, diuturnus fuit, nimis diu duravit alicui.* II *Longum fecit, diutius commoratus est, quam par erat.* IV *Moram nexuit, cunctatus est.* V *Benefecit.*

طَابَ f. i. *Bonus, iucundus, suavis fuit.* X *Ita habuit putavitque.* cca. — طَيِّبٌ 1) *Bonitas, suavitas.* 2) *aroma, odorem, odores.* — طَيِّبٌ, fem. طَيِّبَةٌ, *Bonus, iucundus, suavis.* p. 8. — أَطْيَبُ *Melior, optimus, suavior, suavissimus.* Fem. طَوْنَى *Optimum, summa felicitas.* طَوْنَى لِمَنْ *beatus ille qui etc.!* p. 4.

طَارَ f. i. *Volavit.* V *Malè auguratus, ominatus est.* cc. رَمَنَ.

Pass. n°. 116. — طَيْرٌ, pl. طُيُورٌ et أَطْيَارٌ, *Volucris, avis.*

ظ

ظرف *Subtilis, elegans, ingeniosus, venustus fuit.* IV *Eleganter, venustè fecit.* In admiratione dicitur مَا أَظَرَفَ مَا *quam ingeniosus et lepidus est!* sic n°. 34. مَا أَظَرَفَ مَا أَوْصَانِي بِهِ أَخِي, i. e. *quam ingeniosè et lepidè expressum est illud quod mihi commendavit frater meus!* X *Elegantem, ingeniosum, venustum habuit, putavit.* cca. — ظرف *Subtilitas, sollertia, ingeniositas, elegantia, venustas.* — ظريف, fem. ظَافَة, pl. ظُرَفَاء, *Ingeniosus, lepidus, elegans, venustus.* Fem. ظَرِيفَة etiam pro substantivo usurpatur, valens idem ac ظرف. At ظَرِيفَة n°. 84 est i. q. ظَرِيفَة جَارِيَة *puëlla ingeniosa, sive formosa.* — أَظَرَفَ *Ingeniosior, venustior, venustissimus.*

ظفر, pl. أَظْفَار, *Unguis.*

ظَلَّ IV *Obumbravit aliquem, umbram praebeuit alicui.* cca. p. 8. — ظِل *umbra.* p. 8.

ظَلَمَ *Iniustus fuit, iniurià affect.* V 1) *Gessit se more alicuius, qui iniustè tractatus est.* 2) *questus est de acceptà iniurià.* cc. الى p. cum quo, et c. من p. de quo querimur.

ظَلَمَ 1) *Valde iniustus.* 2) nom. pr. puëllae chalîfae Mota-semi Billah. n°. 29.

ظَنَّ *Putavit, opinatus est.* cca. — ظَنٌّ *Opinio de aliquo, pec. bona.*

ظَهَرَ 1) *Apparuit, conspicuus fuit.* 2) *Superavit, vicit aliquem.* cc. على vel ب. IV *Superiorem reddidit aliquem, iuvit contra hostem.* cca. et على p. 7. — ظَهْر *Dorsum, tergum.* Quando

de epistolâ sermo est, significat i. q. nos dicimus *de keer-zijde*; de terrâ, *superficies*, e. g. n°. 116, عَلَى ظَهْرِهَا, i. e. *in superficie terrae*. Cf. Uylenbroekii Dissert. de Ibn Haukalo, p. 81. in ann. 135. quo l. etiam عَلَى ظَهْرِهَا absolutè occurrit pro *in superficie terrae*. Cf. et Scheidii Gloss. in voce. — ظَهْرٌ

1) *Meridies*. 2) *precatio publica, quae meridiano fit tempore*. — ظَاهِرٌ *Manifestus, externus*. ظَاہِرًا *Externè, extrinsecus*.

ع

عَبْدٌ, pl. أَعْبَادٌ, *Onus, sarcina*.

عَبَثٌ, *Lusit aliquâ re. cc. ب. r.*

عَبْدٌ, pl. عِبِيدٌ et عِبَادٌ, *Servus, mancipium*. — عَبْدُ الرَّحْمَنِ n°. 43.

Sic ibi dicitur *Dominus Andalusiae*, i. e. Hispaniae. Fuerunt autem plures huius nominis Hispaniae sub Mohammedanorum imperio principes, neque definire queo, utrum h. l. memoratus sit secundus an tertius huius nominis, quae definitio pendet ab aliâ quaestione, quis fuerit, quandoque vixerit عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَعْدٍ ille, qui, ut ex laudatâ narratione patet, Abdorrahmâno nostro fuit aequalis. — عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُعْتَزِّ بِاللَّهِ n°. 35. Chalîfae ex Abbâsidarum dynastiâ decimi tertii filius, qui et ipse, at per brevissimum tempus, chalîfatum tenuit. — عَبْدُ اللَّهِ بْنُ طَاهِرٍ n°. 76. Princeps tertius e familiâ Taheridarum, qui per 60 fere annos Chorâsâni principatum tenuerunt. — أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَزِيزِ n°. 70. Vezîrus, ut videtur, nescio cuius chalîfae. — عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ Nomen chalîfae quinti ex Omaiadarum familiâ.

عَبَسَ *Austero vultu fuit.* II *Austero vultu despexit.* — عَبَّاسٌ

1) *Valde vel semper austerus.* 2) nomen patruī Mohammedis prophetae, cuius posterī, بَنُو الْعَبَّاسِ, inde ab Aboul-Abbāso Alsaffāho (vid. Lexic. in v.) chalifatū occuparunt, et per 524 annos tenuerunt.

عَبَّ *Iratus fuit, succensuit.* cc. عَلَى p. III *Expostulavit cum aliquo, obiurgavit aliquem, pec. amico modo.* cc. عَلَى p.

عَتِيقٌ *Manumissus, libertate donatus, liber.*

عَثْرَةٌ *Caespitatio.*

عَمَّ 1) *Vehemens fuit, pulverem dispergens, ventus.* 2) *Clamavit et vocem sustulit.* — عَجَّاجٌ *Pulvis, fumus.* — عَجَّاجَةٌ *Pars pulveris aut fumi, nubes pulveris.* Cf. Chrestom. Kosegarten. p. 76, vs. 7 a f. 2) *Clamor.* [لَبَدَّ عَجَّاجَتَهُ *Destitit ab eo quo occupatus erat.* Freytag ex Kamuso. Sic n°. 18 de pluviā: تَلَبَّدَتْ عَجَّاجَتُهُ, quod significare videtur linguā vernaculā: *daar de vla ag van opgehouden heeft.* T. R.]

عَجِبَ 1) *Miratus est, vern. zich verwonderen.* cc. ج. 2) *miratus, admiratus est, vern. bewonderen.* cc. مِنْ. IV 1) *Admiratione affecit aliquem.* 2) *placuit alicui res.* ccap. اَعْجَبَ بِهِ *admiratione affectus est eo.* Inf. اَعْجَابٌ. p. 8. V *Admiratione affectus est.* cc. مِنْ r. — عَجَبٌ *Res admiranda.* يَا عَجَبًا, n°. 80, *ó mirum!*

عَجَزَ f. i. et عَجَزَ *Infirmus, debilis fuit.* عَجَزَ et عَجَزَ *Conse-*
nuit, anus evasit mulier. — عَجُوزٌ *Anus, vetula.* p. 11.

عَجَزَ *Festinavit.* II 1) *Festinavit, cito confecit rem.* 2) *festinavit, festinanter praeteriit.* n°. 116. 3) *praemisit, in ante-*

cessum dedit. ccar. III *Festinanter, cito* aliquid *fecit* alicui. ccap., in cuius gratiam hoc fit, et ب r.; e. g. عَاجِلْنِي بِاخْبَارِي, i. e. *citò me fac certiore.*

عَاجِمٌ Coll. *Barbarus, non Arabs.* — عَاجِمٌ Form. intens. *Barbarus, qui loqui nescit Arabicè, saltem non disertè et distinctè.* — عَاجِمِي *Barbarus.*

عَدَّ Numeravit. IV *Paravit, praeparavit, destinavit ad* aliquid. cc. Jr. — عَدَدٌ Numerus.

عَدَلٌ Quod *iustum et aequum* esset, *statuit praestititque; iustitiam recte administravit; aequavit, aequiparavit.* Inf. عَدَلٌ p. 8. Part. عَادِلٌ, *iustus.* p. 8. — عَدَلٌ Res par pondere vel quantitate, *aequivalens; certi ponderis quantitas mercium, ut vernaculum zak, baal, kist. n°. 90.*

عَدَنٌ f. i. et o. *Commoratus est, fixus mansit aliquo loco.* — مَعْدَنٌ *Proprius rei cuiusque locus, ubi fixa manet; hinc fodina; fig. id e quo aliquid provenit, causa.* p. 3.

عَدَا Infestus fuit. — عَدُوٌّ, pl. اَعْدَاءٌ, *Hostis, inimicus.* — عَدَاوَةٌ *Hostilitas, inimicitia.* p. 6. — عَادِيَةٌ *Hostilitas, iniuria, noxa.*

عَدْبٌ Bona, *dulcis fuit aqua.* X *Talem aquam petiit, hausit.* cca.

عَذَرَ Excusavit. Part. obi. مَعْدُورٌ Excusatus, *excusabilis.* VIII *Excusavit se de aliquâ re apud aliquem.* cc. r. et الى p. et ب r. quâ quis se excusat. — عُذْرٌ Excusatio.

عَرِسَ Adhaesit alicui. — عَرِسَ Coniux. — عَرُوسٌ Sponsa.

عَرَضَ f. i. 1) *Obtulit se, accidit, contigit res alicui.* 2) *proposuit aliquid alicui.* ccar. et على p. II *Obtulit aliquid alicui.* ccar. et على p. n°. 81. V *Occurrit, obviam factus est alicui.* cc.

J p. X *Emere voluit*. n°. 111. Vide huius formae decimae notionis exemplum apud Haririum p. 485; nisi ibi cum Freytagio in Lexico transferendum sit *rogavit ut faciem ostenderet*. Ad nostram opinionem stabiliendam facit locus apud Abulf. III: 540, quem supplevit mihi Hamaker; hic tamen nostro loco significationem *consideravit, contemplatus est*, fortasse praeferendam esse putavit.

عَرَضَ Inf. formae I. et *latus; latitudo, amplitudo (breedte)*.
عَرَضَ حَدِيثَ, n°. 134, significare videtur *in cursu colloquii, confabulationis*.

عَرَضَ, pl. أَعْرَاضَ, *Honor, dignitas, bona existimatio*.

تَعَرَّضَ Inf. formae V. *Occasio, facultas ad aliquid*. cc.

J r. n°. 51.

عَرَفَ f. i. *Novit, cognovit, scivit*. cca.

عَرَقَ, pl. عَرَقَاتُ, *Radix*. — أَعْرَاقُ *Irāca, Babylonia*.

عَزَّ 1) *Rara, eximia fuit res*. 2) *potens fuit magnusque, gloria polluit*. VIII *Eximius, potens evasit, et se extulit talem patre suo*. cc. ب. — اَلْمَعْتَزُّ بِاللَّهِ, i. e. *glorians Deo*, agnomen chalifae ex Abbāsīdis decimi tertii.

عَزِيَ *Patiens fuit, solatium percepit*. II *Consolatus est aliquem aliquā re*. cca. et ب r.

عَسَرَ *Difficilis, molestus fuit*. III *Difficilem et molestum se prae-buit alicui*. n°. 69.

عَسَلَ *Mel*. p. 4.

عَسَى *Fieri potest ut*. cc. ان et Coniunctivo verbi; e. g. عَسَى

اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَنِي وَأَيَّاهُ, i. e. *feri potest, ut Deus cum coninn-*
gat mecum. n°. 85.

عَشْرٌ III *Familiariter conversatus est, consortio iunctus fuit.* —

عَشْرٌ Nom. numeri, forma fem. عَشْرَةٌ, *Decem.* Vid. Gramm.

§ 201 — عَاشِرٌ, fem. عَاشِرَةٌ, *Decimus.*

عَشِقَ *Amavit, deperiit aliquam.* Part. عَاشِقٌ *Amans, amator,*

amasius. — مَعَشَرٌ, pl. مَعَاشِرٌ, *Coetus hominum.* p. 9.

أَعَشَى, plenius أَعَشَى قَيْسَ, id est مِنْ بَنَى قَيْسَ, n°. 91. Poëta

Arabs, qui floruit ante Mohammedem, mortuus a°. 7.

عَصَفَ *Vehementer spiravit ventus.*

عَصَمَ 1) *Retinuit, continuit (tegenhouden).* cca. 2) *servavit im-*
munem a periculis (behouden, behoeden). Hanc significatio-

nem vult amasius n°. 104: sed amasia eius verbo propriam
tribuit *retinendi* notionem. VIII *Prehensum tenuit* aliquid.

cc. ب; et *se retinuit* vel *continuit* vel *defendit* aliquâ re.

Hinc agnomen Chalîfæ Abbâsidarum octavi الْمُعْتَصِمُ, plenius

الْمُعْتَصِمُ بِاللَّهِ.

عَصَى f. i. *Reluctatus est, rebellis aut inobediens fuit* alicui.

cca. vel et عَلَى p. p. 4 et 7.

عَطَّرَ *Odoramentum, aroma.*

عَظَا IV *Largitus est, dedit, donavit.* ccga.

عَظَمَ *Magnus fuit; magna et magni momenti fuit* res. p. 3. —

عَظَمَ *Maior potiorve rei pars; os (ossis).* — عَظَمَ *Magnitudo.* —

عَظَمَةَ *Magnificencia.* p. 10.

عَفَّ f. i. *Abstinit illicito et indecoro; castis moribus fuit* fe-
mina. p. 8.

عَفَا 1) *Oblitteravit*. 2) *Condonavit*. III et IV *Incolumentum servavit*, *sanitati restituit* aliquem. — عَائِيَّةٌ *Incolumitas*, *sanitas*. p. 4.

عَقَبَ *Successit*. V *Pone sequutus est* aliquem vel aliquid, p. 4; *punivit*. — عَقَابٌ *Poena*. — يَعْقُوبُ Nom. propr. *Jacob*.

عَقَدَ *Nodavit*. — عُقْدَةٌ *Nodus*. Tropice n°. 121 الْعُقْدَةُ الْبَائِيَّةُ *حلَّ الْعُقْدَةَ الْبَائِيَّةَ* *resolvit nodum restantem indignationis meae*, i. e. *totum quantum me placavit*.

عَقْلٌ *Ingeniosus*, *intelligens*, *prudens fuit*. — عَقْلٌ *Ingenium*, *intellectus*, *ratio*, *prudentia*. — عَاقِلٌ, pl. عُقَلَاءُ, *Intelligens*, *prudens*. — مَعْقِلٌ 1) *Arx*, *refugium*. 2) Nom. propr. viri. مَعْقِلٌ, cognomine عَيْسَى, n°. 34, frater Abou-Dolafi. Vid. Lexic. in v.

عَلَّ *Debilis*, *aegrotus fuit*. — عَلَّةٌ, pl. عَلَلٌ, et hinc أَعْلَلٌ, 1) *Causa*. p. 6 et n°. 100. 2) *Morbus*. p. 2.

Ad hanc stirpem referri solet عَلٌّ, sive نَعْلٌ, adv. *Forsan*, in spe et metu; cum pronomine affixo 1^{ae} personae نَعْلِي *forsitan ego*. Vid. *Grammat.* § 214.

عَلَجَ III *Curavit*, *sanavit*. cca. عَلَاجٌ *Medendi*, *curandi ratio*. n°. 100.

عَلِمَ f. a. *Scivit*, *novit*. cca. et عَلِمَ verbi. II *Docuit* aliquem aliquid. p. 3 et 5. IV *Certiore fecit*, *edocuit*, *indicavit*. cca. vel ccap. et عَلِمَ r. (*iemand met iets bekend maken*). p. 13. — عَلِمٌ *Scientia*, *disciplina*. p. 3. — عَلِيمٌ *Sciens*, *gnarus*. p. 3 et 8. — عَلِيمٌ, pl. عَلَمَاءُ, *doctus*. p. 3.

عَلَنَ et عَلَنَ *Manifeste et publica fuit res.* — عَلَانِيَةً *Is cuius res publica et vulgata est.* عَلَانِيَةً *palam, publice.* Sic etiam فِي الْعَلَانِيَةِ *in het openbaar.* p. 8.

عَلَا *Altus, excelsus fuit.* Part. عَالٌ, *altus, excelsus.* p. 10. VI *Extulit se, altus eminuit.* تَعَالَى *Excelsus sit, vel habeatur!* Votum usitatissimum, quo utuntur Moslemi post pronuntiatum Dei nomen. — عُلُوٌّ *Excelsitas, eminentia.* — عَلَى *Celsitudo, nobilitas.* — عَلَى Praep., cuius propria vis esse videtur, ut eâ indicetur notio, quam Graeci exprimunt per ἐπὶ vel ὑπὲρ, nos per *op* vel *over*. 1) Exempla significationis ἐπὶ vide n°. 74: طُنَفَسَةٌ عَلَى طُنْفَسَةٍ *sedens in strato*; n°. 81: وَعَلَى يَدِهِ خَاتَمٌ *et ruta ei imposita*; n°. 32: وَعَلَيْهِ السَّدَابُ *propr. et annulus erat super manu eius, ubi nos dicimus aan zijn hand.* Sic etiam de veste, quâ quis indutus est, constanter dicitur كَانَ عَلَيْهِ ثَوْبٌ, quia incumbit alicui: e. g. n°. 17, 72 et 75. Ex hac propriâ huius praepositionis vi explicanda quoque est locutio عَلَى vel عَلَيْهِ, pro كَانَ عَلَى vel عَلَيْهِ, *propr. res super me, vel illo, est, id est mihi vel illi incumbit*; e. g. عَلَى دَيْنٍ *Debitum mihi incumbit, debeo.* Dicitur etiam عَلَى أَنْ تَأْخُذَ شَيْئًا *tibi suscipienda, sive afferenda est res.* Alia constructio est, quâ id, quod incumbit alicui, vel curae esse ei debet, per ب annectitur; e. g. n°. 71: عَلَيْهِ بِتَخَفِيفِ السَّلَامِ, i. e. *oportet ut promptus sit ad salutandum, sive in salutando celer et agilis.* Notentur porro phrases عَلَى رَبِّكَ vel عَلَى الْوَيْدِ, n°. 124, i. e., quemadmodum et nos dicimus *op de nuchteren maag, ieiuno sto-*

macho: عَلَيْهِ السَّلَامُ *pax sit super eo, pax sit ei.*

2) Non minus frequens huius praepositionis usus est sensu cognato *ὕπερ*, *super*, *de*. Exempla sint n°. 91 وَفَمَا عَلَى الدَّوَابِّينِ *et hi praefecti erant codicibus rationariis*; n°. 116 فِي تَفْصِيلِ *de praestantiâ statûs musici*; *prae statu medici*; n°. 2 حَالِ الْمُطْرِبِ عَلَى حَالِ الطَّبِيبِ *projectò non eligerem quidquam prae aromatibus*; n°. 92 لَمَّا اخْتَرْتُ عَلَى الْعِطْرِ *يُعَانِبُهُ عَلَى تَرْكِ* *corripiebat eum de omissione donorum reciprocorum*; n°. 120 ثَنَاءَ حَسَنٍ عَلَى مُحْسِنٍ *encomium pulcrum de benefactore*. Huc refero etiam phrasin, quae occurrit n°. 81, وَهُوَ قَاعِدٌ عَلَى بَابِ دَارِهِ *dum consedebat ad portam domûs*; praepositione عَلَى enim h. l. innuitur, eum, qui portae assidebat, eâ superiorem fuisse, sive ei imminuisse. Eodem modo dicitur جَلَسَ عَلَى الْمَائِدَةِ *consedit ad mensam*. Huc referenda quoque videtur constructio verbi دَخَلَ, *intrare*, cum عَلَى, ut significetur *intrare apud* aliquem, qui in domo vel conclavi sedit; dum hoc verbum cum إِلَى constructum significat *intrare ad* aliquem, ut adestur.

Huius praepositionis significatio *super* interdum hanc adiunctam notionem adsciscit, ut valeat: *super aliquâ re*, quae obstaculo est; *neglectu eius habito*, et idem sit ac nostrum *niettegenstaande*, *in weêrwil van*; e. g. n°. 107 كَيْفَ تَصْبِرِينَ *quomodo patiens es non obstante eius deformitate*? Plura exempla huius significationis vide apud Kosegarten. in Lexico s. v. عَلَى, n°. 6.

3) Utuntur quoque Arabes hac praepositione, ubi Latini

praepositionem *in* cum Ablativo usurpant, ad denotandum statum, vel conditionem, *in* quâ aliquis versatur, praesertim diutius et permanenter; e.g. n°. 91, in fine, وَكُنْشَ شَرِبْتُ, et saepe hausi poculum in statu iucundo; n°. 96 عَلَى لَذَّةٍ, *quum* (animus) assidue versatur in eâ (re); إِذَا دَامَتْ عَلَيْهِ, *continuus est in horis affluentiae et abundantiae*; n°. 100 فَرَكَدَ اللَّهُمَّ عَلَى قَلْبِهِ, et (moeror) substitit in corde eius. Huc pertinet etiam phrasis كُنْتُ عَلَى أَنَّ, n°. 133, *in eo fui ut*.

4) Magis a primâ huius praepositionis notione recedit significatio *contra*, *erga*. Exempla vide n°. 82 هَجَمَ عَلَيْهِ, *qui irruit in eum*, ubi etiam nos: *die op hem aangevallen was*; n°. 121 عَتَبَ عَلَيْهِ, *succensuit ei*; vernac. *hij was boos op hem*. In universum verba irritandi, instigandi et irascendi fere cum عَلَى construuntur. Conferatur quoque n°. 23 غَيْرَةً عَلَيْهِ, *zelotypiâ erga eum*; n°. 54 فَأَعِنَّ عَلَيْهِ, *succurre igitur contra id*; n°. 120 فَتَقَوَّاكَ عَلَى هَذَا التَّعَبِ, et corroboravit te in hanc defatigationem.

5) Construuntur denique multa verba cum عَلَى, quae Latino sermone casum Dativum post se adsciscunt. Sic n°. 100 وَأَفْضَلَ عَلَى أَبِي تَمَامٍ, *suasit ei*, n°. 35 فَأَشَارَ عَلَيْهِ, et benefecit Abou-Temmâmo.

عَلِيٌّ ³ Ali, nomen viri. — Quartus Moham-
medis prophetae in imperio successor. p. 4. — عَلِيُّ بْنُ حَمْزَةَ, agn. الْأَصْفَهَانِيُّ, id est Ispahanensis. Vir doctus et scriptor Arabicus, mortuus a°. 356. n°. 126. — عَلِيُّ بْنُ الْحَجَّهِمِ, n°. 116,

Poëta, mortuus a°. 249. — عَلِيُّ بْنُ زَيْنٍ, agn. اَلطَّبْرِيُّ, id est, vel *natus in urbe طَبْرِية*, vel *oriundus ex provinciâ طَبْرِسْتَان*.

n°. 97. — Vir doctissimus Weijers, ex collatione codicis bibliothecae Leidensis 159, pro بَنِي زَيْن, quod nos edidimus quanquam in codice plane ambigue et sine punctis diacriticis exaratum est, legendum putat بَنِي رَيْن. In illo enim codice mentio iniicitur Alîi cuiusdam, agnomine Attabarî, qui a patre suo, Iudaeorum principe (اَبِي), cognomen بَنِي رَيْن traxisse videtur, et ipse initio quidem Iudaeus fuit, at postea, auctore Almotasemo Chalîfâ, apud quem in magno honore fuit, Mohammedis assecla factus est. Hunc eundem esse, qui in nostro codice commemoratur, mihi quoque ob magnam nominis similitudinem maxime probabile esse videtur. Ex eo autem, quod in isto codice in medicorum numero recensetur, satis etiam certum est, quo vitae genere fuerit.

— سَيْفُ الدَّرَلَةِ, agn. عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ, Vid. in voce زَنْجَانُ, agn. اَلزَّنْجَانِيُّ, id est *ex urbe زَنْجَان*. — سَيْفُ, agn. عَلِيُّ بْنُ عُبَيْدٍ, *oriundus*. n°. 117. Mihi ignotus est. — عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ الْعَزِيزِ,

n°. 67, Iurisconsultus Schafeïticus, mortuus. a°. 366. —

عَلِيُّ, n°. 90, Vezîrus chalîfae Almoktaderi. — عَلِيُّ,

n°. 93, Iudex quidam. اَبُو اَلْحَسَنِ, præn. اَبْنُ الْعَزِيزِ,

عم *Communis fuit et communicavit; omnino tenuit* aliquid. —

عم 1) *Patruus*. 2) *magna hominum turba*. — عِمَامَةٌ *Cidarîs, fascia*, quâ Orientales obvolvunt caput.

عَمْرٌ et عَمْرٌ, *Superstes fuit, vivit aliquod tempus*. عَمْرٌ et عَمْرٌ,

Bene se habuit, floruit, de opibus. عَمْرٌ *superstitem serva-*

vit hominem; *cultam et habitatam reddidit* domum. Inf. عَمَارَةٌ, *condere palatium*. p. 11. — عَامِرٌ *Cultus et habitatus* locus p. 12; etiam nom. viri et gentis. عَامِرُ بْنُ عَبْدِ الْقَيْسِ. Nomen viri. p. 6. — عَمْرٌ *Vita, aetas*. — عَمَرٌ *Omar*, nomen viri. N°. 2 mentio est Omari secundi Arabum chalifae. — عَمْرٌ, agn. اَلرَّخَّاجِيَّةُ, i. e., vel *oriundus ex* اَلرَّخَّاجِيَّةُ, pago prope Bagdâdum, vel *oriundus ex* رَخْمٌ, Sidjestânæ urbe. n°. 121. De eo mihi nihil innotuit.

عَمِلَ f. a. *Operatus est, fecit, egit; operam dedit* rei. cc. عَلَى; *studuit facere* aliquid (*werk van iets maken*). cc. ب p. 5 et 9. Inf. عَمَلَ *Operari, opus*. p. 2 et 8. X 1) *Iussit* aliquem *facere* aliquid. 2) *usurpavit, adhibuit*. — عَامِلٌ *Operator, praefectus, pecul. exactor, quaestor*.

عَمِيَ *Coecus fuit*. — أَعْمَى *Coecus*.

عن Praep., cuius propria vis haec est, ut *separationis* notionem exprimat. Reddenda ergo plerumque est 1) *a, ab*; e. c. n°. 133 قَطَعَنِي عَنْ خِدْمَتِهِ, propr. *et reseuit me a ministerio eius*, id est *facultatem ei ministrandi mihi praecidit*; n°. 62 لَمَّا رَجَعَ عَنِ الْعِرَاقِ remotum tuum esse a me; n°. 63 postquam reversus erat ab Iráq. — Interdum reddenda per: *auctore, auctoritate alicuius*, licet proprie non aliud significet quam *a, ab aliquo*; videlicet ubi de traditione sermo est; e. g. n°. 5 وَكَانَ يَرَوِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ, id est per breviloquentiam pro *et referebat* (dictum) *ut descendens a prophetâ Dei*; n°. 134 فَصَلَ عَنِ الصَّاحِبِ, i. e. *pericope, narratio, descendens ab, sive auctore Alsáhibo*; n°. 95 أَفْصَحْتُ نَصْرَانِيًّا عَنْ

غُلَامِهِ عَنِ يَهُودِيٍّ, i. e. *num igitur fidem habebimus Christiano (qui nobis aliquid tradidit acceptum) a servo suo (qui hoc rursus) a Iudaeo (accepit)?*

Difficile dictu est, quomodo cum hac primâ notione aliae significationes congruant, quae huic praepositioni tribuuntur. Saepe enim transferenda est

2) *Quod attinet ad, de*; e. g. n°. 88 وَسَأَلَهُ الرَّشِيدُ عَنِ اسْمِ أَمْرَأَةِ ابْلِيسَ, i. e. *et interrogavit eum Arraschîdus de nomine uxoris diaboli*; et sic perpetuo verbum سَأَلَ cum عَنِ constructur.

3) *Loco alicuius, pro aliquo*; e. g. n°. 73 يَنْوِبُ عَنِّي فِي الْكِتَابَةِ, i. e. *qui pro me vicem explet in scribendo*.

4) *Super, hoc sensu, ut sit super aliquâ re, quae impedimento est, sive neglectu eius habito, nostrum afgezien van iets*; e. g. n°. 14 مَنْ عَفَا عَنِّي قُدْرَةً, i. e. *qui condonat super potentiâ, quamvis sit potens*.

Ex eo, quod huic praepositioni et significatio inest rem mittendi vel negligendi, explicandum esse videtur, quod verba nonnulla negligendi, obliviscendi, et quae sunt huius generis plura, cum عَنِ construuntur.

Unde factum sit, ut alia quoque verba, veluti رَضِيَ, *gratum habuit*, cum عَنِ construantur, e. g. n°. 2 et 116, alio modo explicandum est.

عَنْبَر Comm. gen. *Ambarum*, odoramenti species.

عِنْدَ Praep., cuius propria vis est *apud aliquem*, i. e. *in domo alicuius*; e. g. n°. 93, 81; hinc et in universum *apud aliquem*,

uti n°. 112 et 120, quo posteriore loco *مَا آتَى قَوْنٌ عِنْدَكَ*, *quid facile reddit apud te*, idem est ac *quid facile reddit tibi*, vernac. voor *U*, sive in *uw oogen*. — Usurpatur quoque de tempore, veluti n°. 114 *عِنْدَ ذَلِكَ tunc*, eo tempore; sic et nos dicimus *daarbij*; et n°. 51 *عِنْدَ بَرِّهِ tempore convalescentiae eius*, uti et nos *bij zijn herstelling*.

Si- 1) *مَعْنَى* Imprf. *يَعْنِي*. *Voluit aliquid dicendo*. cca. — 2) in genere *vis* aliquius rei, *proprietas*, *virtus*. n°. 122.

عَوَجَ Curvus, distortus fuit. IX Idem. Inf. *أَعْوَجَ curvitas*. p. 11.

عَادَ f. o. 1) *Rediit, reversus est ad*. cc. *ل* et *الى*; et *rediit cum aliquâ re*, eam secum ferens. cc. *ب* r. p. 14. 2) *visitavit*, pec. aegrotum. cca. III *Rediit ad aliquem iterum atque iterum*. cca. — *عُودٌ Lignum*, pec. *lignum aloës*. 2) *chelys*, *testudo*, *cithara*. — *عَادَاتٌ*, pl. *عَادَةٌ*, *Consuetudo*, *mos receptus*.

عَارَ Med. و. IV *Mutuo dedit aliquid*. cca. X *Mutuo petiit, mutuatus est*, aliquid ab aliquo. ccar. et *من* p.

عَامَ *Annus*. كَذَا *Anno isthoc*; vernaculo sermone in *het zoo-veelste jaar*.

عَانَ Med. و. IV *Adiuvit, succurrit alicui contra aliquem*. ccap. et *على* p. vel r. X *Auxilium petiit ab aliquo adversus aliquam rem*. cc. *ب* p. et *على* r.

عَوَى *Latravit, ululavit*. — *مُعَايَةٍ* et *مُعَوِيَةٍ Catulus*. *مُعَوِيَةٍ*, nomen viri. *مُعَوِيَةُ بْنُ أَبِي سَعِيدٍ* nomen chalifae ex Omaiadis primi.

عَى et عَيْى *Impar fuit perficiendae rei.* IV *Difficilis ac impedita alicui fuit res; incurabilis alicui fuit morbus.* ccap. p. 7. — عَيَاء *incurabilis, de morbo.* p. 3.

عَاب f. i. *Vitiosa fuit merx; vitiosum reddidit; vituperavit, exprobravit.* — عَيْب *Vitium.* p. 2 et 12.

عَيْسى Hoc nomine Arabes vocant *Iesum Christum.*

عَاش Med. عى. *Vixit.* — عَيْش *Vita.* — مَعِيشَة Idem. — عَائِشَة

Nomen uxoris Mohammedis tertiae.

عَيْن pl. عَيْنَين et عِيُون, *Oculus.*

غ

غَبْرَة *Pulvis.*

غَدَا f. o. *Mane venit.* — غَد *Crastina dies.*

غَدَا, *Aluit, nutrit.* II Idem. cca.

غَر 1) f. o. *Decepit aliquem.* p. 3. 2) f. a. *Albā maculā in fronte praeditus fuit equus; hinc in genere candidus, albus fuit.* VIII *Deceptus fuit vanarum rerum desiderio et spe (zich door iets laten verleiden).* cc. ب r. p. 8. — غَرَة, pl. غَرَر, *Quod in quavis re praestantissimum est.* n°. 84.

غَرَب *Abfuit, abiit, occidit sol.* Inf. غُرِب. — غُرْبَة *Peregrinatio, peregrinitas.* — غَرِيب *Peregrinus, alienigena.* — مَغْرِب *Locus, sive plaga solis occasus.*

غَرِي II *Modulata est, cecinit avis.*

غَرِم *Obstrictus fuit debito, necessarie solvendo.* — غَرِيم *Debitor et creditor.*

غَرَا IV *Instigavit, irritavit.*

غَسَلَ f. i. *Lavit, abluit* aliquid aliquâ re. ccar. et ب instrumenti.

غَشَّ *Decepit, fefellit* aliquem. — غُشَّ *Fraus, adulteratio.* n°. 129. — مَغْشُوشٌ *Falsus, adulterinus.* p. 13.

غَضَّ *Praefocatus est* cibo potuve. — غَاَصَ *Anxius* re in faucibus haerente; transl. de conclavi, *ad suffocationem* hominibus referto. n°. 62. — غُصَّةٌ *Angustia, angor.*

غَضَبَ *Violenter eripuit* alicui rem. ccca.

غَضِبَ f. a. *Iratus fuit, succensuit.* p. 7. Inf. غَضِبَ *ira.* p. 5 et 7.

غَفَرَ 1) *Texit* rem. 2) *condonavit.* — غَفُورٌ *Condonans, clemens,* epitheton Dei.

غَفَلَ VI *Studio non curavit, neglexit.* cc. عَنِ — غَفَلَةٌ *Incuria, socordia.*

غَلَبَ f. i. *Praevaluit, superior fuit, vicit* aliquem aliquâ re. cc.

كَانَ 101 *Potior, potissimum.* n°. 101 — أَعْلَبُ p. et ب r. — أَعْلَبُ الْأَدْعِيَّةِ عَلَى لِسَانِهِ, i. e. *precatio, quam potissimum, sive plurimum in ore habuit, fuit* ceter.

غَلِمَ *Libidinosus fuit.* — غَلَامٌ 1) *Adolescens, iuvenis.* 2) *Servus, famulus.*

غَلَا *Carus, magni pretii fuit.* cc. ب pr. III *Magno pretio emit* aliquid. cc. ب r.

غَمِرَ *Sitivit.* غَمِرَ *Experientia caruit, rudis fuit.* Part. غَامِرٌ *In-* *cultus, inhabitatus, vastus.* p. 12.

غَنَجَ *Gestu amatorio, veluti limo intuitu, usa est* femina. — غُنْجٌ *Amatorius feminae gestus.*

غَنِ *Dives fuit.* Inf. غَنِى. p. 8. II *Cecinit, cantavit* aliquid alicui. ccga. V Idem. — غَنِى, pl. أَغْنِيَاءُ, *Dives.* أَعْنَى Comp. et superl. p. 5. — غَنَاءُ *Cantus.* — مُغَنٍّ *Cantor, cantator, musicus.*

غَاثَ Med. و. *Opem tulit, succurrit.* IV Idem.

غَابَ Med. ى. *Abfuit.* — غَائِبٌ *Absens.* — غَيْبٌ *Quidquid latet aliquem; arcanum, mysterium.*

غَيْثٌ *Pluvia.*

غَارَ Med. ى, f. a. *Suspiciosus, zelotypus fuit* erga aliquem cc. عَلَى p. Inf. غَيْرَةٌ. II *Alteravit, mutavit, emendavit.* cca. — غَيْرٌ *Mutatio, diversitas; cum nomine in Genitivo vel pronomine personali adiuncto, diversus, alius quàm.* غَيْرَةٌ *Alius.* n°. 12. غَيْرٌ praep. (Conf. Grammaticae § 215) *praeter, absque, sine.* n°. 28 عَلَى غَيْرِ فَيْهِم, i. e. *dum ego versabar in eâ conditione, ut intelligere non possem.* مِنْ غَيْرٍ *Sine.*

غَاظَ f. i. *Irritavit, irâ implevit* aliquem. — غَيْظٌ *Ira.* p. 4. غَيْمٌ *Nubes.*

ف

فَ Coni. inseparab., quae arctiùs connectendis integris enunciationibus, raro, et fere nonnisi apud poëtas, copulandis etiam singulis nominibus inservit.

1) Coniunctionis فَ haec peculiaris est vis, ut eâ denotetur actionem, de quâ sermo est in enuntiatione, cui praefigitur, cum actione antecedentis enuntiationis ita coniunctam

esse, ut ex hac, magis vel minus necessariò, consequatur. Reddenda igitur plerumque per: *itaque, ergo, ideo, ita ut:* e. g. n°. 4. فَلَا تَرُدُّوْا عَلَيْهِ صَدَقَتَهُ, i. e. *ne igitur reiiciatis in eum eleēmosynam eius;* n°. 54. فَأَعِنِّ عَلَيْهِ, i. e. *succurre igitur contra id;* n°. 23. وَعَبِثْتُ بِخَاتَمِهَا فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا, i. e. *et ludebat annulo suo, ita ut* (vernaculo sermone *met dit gevolg, dat*) *manui eius excideret.* Sic etiam quando narratur responsum, hoc constanter per فَ praecedenti interrogationi annectitur, quia illud ex hac consequitur. Cf. e. g. n°. 1. فَقَالَ أَهْوَى لِلْبَيْعِ فَقَالَ لَا, i. e. *et dixit: an hoc venale est? Et respondit: minime.* Quemadmodum autem in eiusmodi exemplis فَ non aliter reddere possumus quam per *et*, ita saepius fit: quamvis vero haec coniunctio sic eodem modo transferatur ac copula وَ, nequaquam tamen promiscue usurpantur, et fere semper arctior illâ, quam hac, significatur connexio.

Interdum فَ ponitur ante enunciationem, quae cum antecedente ita cohaeret, ut causam reddat eius, quod in hac dictum est, et tunc reddenda est per *nam, etenim.* Exemplo sit n°. 2. فَإِنْ فَاتَنِي رِبْحُهُ, i. e. *nam si carerem lucro eius.*

2) Frequentissime quoque hac coniunctione utuntur Arabes ad copulandam cum protasi apodosin, quoties hanc ab illâ clariùs distinguere volunt, perspicuitatis vel emphaseos causâ, ubi nos particulâ *dan* sive *zoo* uti solemus. Exempla sint n°. 32: مَا دَامَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي دَارِ أَبِي فَهَى أَحْسَنُ,

i. e. *quamdiu versatur Princeps credentium in domo patris mei, haec pulchrior est*; n°. 25 فَتَدَفَّقَا فَكَلَا مَا بَحْرُ, i. e. *et, si redundatis, uterque vestrum mare est*; n°. 118 أَمَّا شَمْسِي فَلَمْ, i. e. *quod attinet ad solem meum, hic nondum occidit*; et sic perpetuo post particulam أَمَّا.

Praeter has primarias habet et alias significationes haec coniunctio, de quibus autem sileo, quandoquidem in hisce selectis non occurrunt. Cf. tamen Gramm. § 239, 5°.

فَارَ Effodit terram. — فَارَةً 1) *Mus.* 2) *Odor, acrior fragrantia musci.*

فَتَحَ Aperuit. — فَتَحَ 1) *Auxilium, victoria.* 2) cum Artic. اَلْفَتْحُ nom. propr. viri; اَبْنُ خَاقَانَ اَلْفَتْحُ cognomine, n°. 32, Vezîrus chalîfae Almotawaceli, una cum hoc interfectus a°. 247. — مِفْتَاحُ Clavis.

فَتَشَ Scrutatus est, perscrutatus est, perquisivit. cca. II Idem. p. 10.

فَتَى Iuvenis fuit. IV Edocuit aliquem rem. ccap. et رَفَى. — فَتَى Adolescens, iuvenis.

فَجَّ Distendit, dilatavit. — فَجَّةٌ, pl. regul., *Insterstitium*; pec. *de fissurâ oculi.* n°. 72.

فَجَرَ Rebus turpibus omnino se dedit; improbe egit. Inf. فَجُورٌ, *improbitas.* p. 3.

فَخَرَ et فَخَّرَ Gloriatu est, iactavit se. — فَاخِرٌ Iactans se; *praestans et pretiosus* de quâvis re (*prachtig, magnifiek*). p. 10.

فَدَا 1) *Dato lytro redemit.* 2) *devovit se pro aliquo ccap. pro*

qua. n°. 126. — فَدَا *Pretium, quo quis redimitur, lytrum.*

De formulâ جَعَلَتْ فِدَاكَ vid. *Lexicon* in v. جَعَلَ.

فَرَّ f. i. *Fugit.* cc. مِنْ. Inf. فَرَارٌ.

فَرِحَ f. a. *Laetatus est.* II *Exhilaravit.* Per مَفْرَحَاتٍ n°. 100, intelliguntur *medicamenta exhilarantia.* — فَرَحٌ *Laetitia, gaudium.*

فَرَدَ *Separatus, solus fuit.* IV *Segregavit, solum fecit;* n°. 80 تَفَرَّدَنِي فِي التَّعَجُّبِ, propr. *Solum me facis in admiratione, i. e. me solum admiraris.* VII *Separatus, solus fuit.*

فَرَسٌ *Equus.* — فَرَسٌ *Eques:* item nomen gentis *Persarum* et regionis *Persiae.* p. 10. — فَارِسِيٌّ *Persicus.* اَنْفَارِسِيَّةٌ *Lingua Persica, sermo Persicus,* quemadmodum et nos dicimus *het Persisch.* n°. 40.

فَرَطٌ *Nimium, excessus.*

فِرْعَوْنٌ Ita in Arabicâ dialecto audit nomen *Pharao.*

فَرَّغَ *Ad finem perduxit, absolvit* rem. cc. مِنْ r.

فَسَحَ *Amplus, spatiosus fuit locus.* — فُسْحَةٌ *Amplitudo, spatium amplum.*

فَسَدَ *Corruptus fuit.* IV *Corrupit.* cca. p. 2.

فَصَلَ *Articulus, membrum, segmentum, pericope.*

فَضَّ f. o. *Fregit, diffregit* aliquid. — فَضَّةٌ *Argentum.* p. 10.

فَضَّلَ *Eminuit, excelluit.* II *Praetulit* aliquam rem vel personam alteri. ccar. vel p. quae praefertur, et عَلَى r. vel p. cui praefertur. IV *Praeclare benefecit* alicui, *optime de eo meritus est.* cc. عَلَى p. V Idem, et *excellentiam eminentiamve prae aliis monstravit.* — فَضْلٌ 1) *Praestantia, excellentia,*

munificentia. مُنْفَعِلًا عَنْ seq. nom. subst., et أَنْ عَنْ seq. verbo, *multo minus, nedum, tantum abest, ut*. 2) Nom. propr. viri. حَالِدِ بْنِ يَحْيَى بْنِ خَالِدِ, n°. 47 et 128, Vezîrus chalîfae Hârouni Arraschîdi. — أَنْفَعِلُ بْنُ الرَّبِيعِ, n°. 50 et 75, Vezîrus chalîfarum Hârouni Arraschîdi et Alamîni. — أَنْفَعِلُ ابْنُ سَهْلٍ, n°. 51, Vezîrus chalîfae Almâmouni. — فَاعِلٌ *Praestans* (pec. scientiâ). p. 7. — أَفَعِلُ *Praestantior, praestantissimus*.

فَطَنَ *Animadvertit, intellexit, perspexit*. cc. Jr.

فَعَلَ f. a. *Fecit, egit* aliquid. cca. — فِعَالٌ, pl. فَعَالٌ, *Actio, opus*.

فَقَدَ *Desideravit, amisit, perdidit* aliquid (*missen, derven*). p. 10.

Pass. *desideratus fuit, non inventus est, abfuit*. Inf. فَقَدْ, p. 4; et نَقْدَانٌ, sensu passivo, *absentia*. n°. 84.

فَقْرٌ *Pauper fuit*. — فَقْرٌ *Paupertas*. p. 2 et 8.

فَقِهٌ *Sapiens, doctus, praeditus fuit iuris rerumque divinarum scientiâ* — فَقِيهٌ, pl. فُقَهَاءُ, *Iurisconsultus, theologus*.

فَكَرَ *Cogitavit de re, attente consideravit eam*. — فَكْرٌ *Meditatio, attentio*.

فَاكِهَةٌ, pl. فَوَاكِهُ, *Fructus arborum*.

فَالْوَدَجُ *Edulium ex amylo, aquâ et melle confectum*.

فَلَسَ *Inops fuit*. IV Idem.

فَلَسَفَةٌ Vocab. origine Graecum: *Philosophia*. — فِيلُسُوفٌ, pl. فَلَاسَفَةٌ, *Philosophus*.

فُلَانٌ, fem. فُلَانَةٌ, Hebraic. פְּלָנִי, i. q. Graec. ὁ, ἡ δεῖνα, *aliquis, quidam*. Usurpatur vice nominis, quod non appellatur, quia non opus videtur appellare. p. 13. — فُلَانِيٌّ eodem modo

usurpatur vice nominis adiectivi, quod non exprimitur. e. c.
p. 13: اَتَتَّوَبُ اَلْعَلَانِي اَلَّذِي شَرَيْتَهُ مِنْ فُلَانٍ *Dat en dat kleeed,*
dat gij gekocht hebt van dien en dien.

فِي II *In genera vel classes distribuit. V Diversi generis fuit.* —
فِي, pl. فُنُونٌ, *Species, classis, genus.*

فَهَمَ *Intellexit, percepit.* Inf. فَهَمٌ. II *Intelligere, percipere fecit.* X *Voluit intelligere, rogavit, ut doceretur, ut intelligere aliquid posset.*

فُو, Gen. فِي, Acc. فَآ, si cum complemento construitur (aliàs
فَمَ vel فَمِ, Gramm. § 193), Os (oris). p. 2.

فَات f. o. *Fugit, effugit, praeterivit* aliquem res. ccap.

فَار f. o. *Potitus est* re, *abstulit* eam. cc. ب r.

فَاتِي f. o. 1) *Superavit praestantiā* aliquem. cca. 2) *Singultivit.*

VIII *Pauper evasit, egestate laboravit.* — فَاقَةٌ *Paupertas, egestas.* p. 5.

فِي 1) vid. فُو. 2) Praep., cuius propria vis est, ut significet quietem, tam in loco quàm tempore. Reddenda igitur saepissime per *in* cum Ablativo, vel per simplicem Ablativum: e. g. n°. 58 نَظَرَ اِلَى رَجُلٍ فِي مَجْلِسِهِ, i. e. *conspexit virum in conclavi suo*; n°. 28 فِي اُذُنِي, i. e. *in aure meā*; n°. 60 فِي السَّمَاءِ, i. e. *coelo*, ubi nos dicimus *aan den hemel*; n°. 32 فِي نِيَاهِ اَلْحُسْنِ, propr. *in fastigio pulchritudinis*, i. e. *summae pulchritudinis*; n°. 75 فِي يَوْمٍ بَارِدٍ, i. e. *die frigido*, ubi nos, ex nostro loquendi usu, *op een kouden dag*; sic et n°. 76 et 124. — n°. 109 فِي اَلْحَرِيقِ, i. e. *in viā*; n°. 26 فَوَقَعَ فِي ظَهْرِ كِتَابِهِ, propr. *et inscripsit dorso epistolae.* —

Neque aliam vim haec praepositio habet, quando, ut in exemplis sequentibus, *inter* reddenda est: n°. 18 تَكَلَّمَ فِي, id est *tum verba fecit quidam inter eos*; n°. 25 وَنَدَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ, i. e. *et inclamavit Pharaon inter populum*, sive *in medio populi*; n°. 63 فَقَالَ بَغْدَادُ فِي أَتِلَادٍ, i. e. *et dixit: Bagdadi urbs inter urbes*, cet. — Non minùs denique notio *quietis in loco* huic praepositioni subiecta est, quando, quod saepissime fit, usurpatur de argumento, *in quo versatur sermo* aut liber; ubi Latini praepositione *de* utuntur. Exempla sint omnes horum Selectorum capitum inscriptiones, in quibus verba فِي لَدُنَّائِفٍ reddenda sunt *de facetiis*; porro n°. 18 تَكَلَّمَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فِي مَسْأَلَةٍ, i. e. *verba fecerunt coram eo aliquot homines de quiddam quaestione*; n°. 116 فَخُصِّلَ فِي تَقْصِيلٍ, i. e. *segmentum de praestantiâ*, caet.

Neque alius huius praepositionis usus esse videtur n°. 5: فَأَمَّا فِي ثِيَابٍ مِصْرَ فَلَا, *at de vestibus Aegyptiacis si sermo est, tum non.*

فَيْفٌ et فَيْفًا, فَيْفًا vel فَيْفًا, pl. فَيَانِي locus aequabilis, vel *desertum aquâ carens*. p. 12.

ق

قَبِيحٌ Deformis, turpis fuit. Inf. قَبِيحٌ. X Deformem turpemque censuit, improbavit, destatus est. — قَبِيحٌ, fem. قَبِيحَةٌ, Deformis, turpis, teter. 1) قَبِيحَةٌ 1) Nomen matris chalîfae Almotassi-Billah. n°. 33. 2) Nomen puellae chalîfae Almotawaceli,

n°. 105. — أَقْبَحُ *turpior, turpissimus, magis vel maxime deformis*. — قُبْحَةٌ *Deformitas*. p. 3.

قَبَسَ *Accendit ignem*. VIII i. q. I. et *accepit ab aliquo, desumsit et comparavit sibi ignem*. ccar.

قَبَضَ *Prehendit manu, apprehendit, cepit aliquid*. p. 13.

قَبَلَ *Ab anticâ, anteriore parte fuit, occurrit*. II *Osculatus est*, ccar. vel p. IV *Accessit, advenit, convertit se ad aliquem* cc. عَلَى p. X *Convertit, obvertit faciem e regione loci alicuius*. ccal. n°. 127. — قَبْلٌ, propr. accusativus in statu constr. a قَبْلُ *pars anterior* (Gramm. § 214 et 215); tum Praep. *ante*. — قَبْلَةٌ *Tractus antrorsum oppositus*, pec. *tractus, ubi templum Meccanum situm est, quo se, dum precantur, convertunt Mohammedani*.

قَبَاءٌ *Tunica virilis*.

قَتَبَ *Edenda dedit intestina assata alicui*. — قَتِيبَةٌ, *Demin. vocis قَتَبَةٍ, Intestinum*. قَتِيبَةٌ Nom. propr. viri. قَتِيبَةُ بَنِي مُسْلِمٍ, n°. 15, *Dux illustris Alwalîdi, sexti Chalîfae ex Omaiadarum familiâ*.

قَتَرَ *Parce sumptum fecit, tenax fuit in aliquem*. cc. عَلَى p. IV *Idem*.

قَتَلَ *Occidit, interfecit*. — قَتْلٌ *Caedes, nex*.

قَدَّ f. o. *Per longum secuit, laceravit vestem, abruptit sermonem*.

Ad hanc quidem stirpem referenda mihi, cum Freytagio in Lexico, videtur particula قَدَّ, ita ut prima eius significatio sit *amputatio, dissectio*. Quum haec autem notio co-

gnata sit notioni *absolvendi*, facilè haec particula usurpari potuit ad denotandum, *aliquid esse prorsus absolutum, finitum*, quod nos dicimus *afgedaan*. Huic propriae potestati particulae قَدْ congruum est, ut, quod frequentissime fit, praemittatur Perfecto, atque huic *praeteriti perfecti* sensum addat, saepius et *plusquamperfecti*; e. g. n°. 28 قَدْ حَدَّثَ فِي أُذُنِي ثَقَلٌ, propr. *acciderat in aure meâ gravitas*. — Saepissime transferri potest per *iam, dudum*; e. g. n°. 24 فَقَدْ شَاحَ iam enim senex factus est. Quia autem quod perfectum et absolutum est, ratum et certum est, hinc fortasse explicandus est usus huius particulae sensu *certe, equidem*.

قَذَحٌ *Cyathus, scyphus, poculum*.

قَذَرَ 1) *Valuit, potuit, praevaluit*. 2) *Determinavit sive defini- vit suo modo suâque mensurâ aliquid*. p. 4. — قَذَرٌ *Pretium, valor*. — قُذِرَةٌ *Potentia*. — مَقْدَارٌ *Quantitas rei definita eius- ve mensura*. p. 14.

قَدَمَ *Praecessit, praëvit, prior fuit*. II 1) *Praemisit, antea, prius fecit*. n°. 61 et 107. 2) *adduxit, stitit coram aliquo aliquid*. cca. et إلى p. V i. q. I. الْمَلُوكُ الَّتِي تَقْتَدِمُونَ, in inscriptione capitis Selectorum II, sunt *principes, qui Moham- medem aetate antecesserunt*. — قَدِيمٌ, pl. قَدَمَاءُ, *Vetus, antiquus*.

قَدَا VIII *Imitatus est*. cc. ب.

قَذِرَ *Immundus, spurcus fuit*. — قَذِرٌ *Sordidus*. قَذَرَاتٌ *sordida, res sordidae*. n°. 116.

قَذَى *Festuca, similisve res in oculum incidens*.

قَرَأَ f. a. *Legit* librum. cc. قَرَأَ n°. 25. — قرآن *Coranus*, sacer Moslemorum liber, sic dictus, ut videtur, a *lectione*, ad imitationem Iudaeorum, qui Biblia מקרא appellabant. — قَارِئ, pl. قَرَّاء, *Legens*, *lector*, pec. *praelector* *Corani*, et *legendo* *Corano* pietatique deditus, monachus.

قَرَّبَ f. o. *Prope*, *propinquus* fuit alicui. cc. قَرَّبَ. Infinitiv. قَرَّبَ. III *Prope* accessit. cca. p. 9. — قَرِيب, pl. قَرَبَاء, *Propinquus*, pec. *consanguinitate*, *consanguineus*.

قَرَضَ X *Mutuo* petiit. cega.

قَرطاس Graecum χαρτης, *Charta*.

قَرَى *Hospitio* excepit aliquem, edendum praebuit alicui aliquid tanquam hospiti. — قَرَى *Id* quo excipitur hospes.

قَسَمَ f. i. *Divisit*, *partitus* est aliquid; suâ mensurâ suoque modo definivit aliquid; determinavit et destinavit aliquid alicui (iemand iets toedeelen). ccar. et J p. p. 4.

قَصَّ *Exposuit*, *narravit*. — قَصَّة 1) *Narratio*, *historia*. 2) *Expositio* alicuius rei in libello, qui defertur ad regem, Gallicum *exposé*, et talis libellus ipse. n°. 29.

قَصَدَ 1) *Tetendit*, *contendit* aliquò. cca. p. 13. 2) *Mediam viam* tenuit, medio modo se habuit, nec parcus nec prodigus fuit. cc. قَصَدَ r. Inf. قَصَدَ. p. 8. VIII Idem, eâdem constructione. — قَصِيدَة *Poëma* modicae mensurae, decem vel septem ad minimum constans versibus.

قَصَرَ *Continuit*, *determinavit*, *restrinxit*. — قَصْر, pl. قُصُور, *Quod* parietibus inclusum est, uti *arx*, *palatium*. — قَصِير, fem. قَصِيْرَة, propr. *Quod determinatum est certis limitibus*, hinc *brevis*.

قَضَى *Decrevit, sanxit, iudicavit, imperavit.* — 1) قَضَا *Decretum, pec. quo, ab aeterno, res a Deo praedestinatae sunt.* 2) *iudicis munus, et 3) imperium in genere.* — قَاضٍ, pl. قُضَاةٌ, *Iudex.*

قَطَّ *Secuit.* Ad hanc radicem refertur قَطَّ *Adv. unquam; negatione antecedente, nunquam; non nisi de praeterito tempore usurpatur.* — مَقَطٌّ *Instrumentum osseum, simileve, super quo calami caput praecidunt Orientales.*

قَطَعَ f. a. 1) *Secuit, resecurit, amputavit.* cca. 2) *Resecuit seu praecidit alicui aliquid, veluti argumentationem.* cc. عن p. p. 7. 3) *praecidit alicui respondendi facultatem, ad silentium redegit.* cca. n°. 134. IV *Assignavit alicui in foedum terrae partem.* ccga. p. 12. VII *Amputatus, abscissus est.*

قُطِنَ *Gossipium; nostrum katoen.*

قَعَدَ f. o. *Sedit, consedit, adsedit.* Phrasis قَوْلُ فُلَانٍ, n°. 116, propr. *sedet sub dicto alicuius, significare videtur: valet in eum dictum alicuius; quod nos dicimus het gezegde van iemand is op hem toepasselijk.* — قَاعِدٌ, fem. قَاعِدَةٌ, *Sedens, considens.*

قَفَلَ 1) *Reversus est ex itinere; 2) Custodivit aliquid.* — Part. قَافِلٌ *ex itinere redux.* Fem. قَافِلَةٌ *Turba ex itinere redeuntium; iter simul facientium cohors (karavane).* p. 13. — قُفْلٌ *Sera, pessulus.*

قَلَّ *Paucus fuit.* II *Paucum fecit.* — قَلَّةٌ *Paucitas.* — قَلِيلٌ, fem. قَلِيلَةٌ, *Paucus.* قَلِيلًا *Adv. Paulum.* — أَقَلُّ *Minor, paucior, paucissimus.*

قَلَبَ *Vertit, invertit, versavit.* II *Idem, cum intensione, ite-*

rum atque iterum, sursum ac deorsum versavit aliquid manibus. cca. IV i. q. I. VII *Conversus, reversus est* ad aliquid. cc. الى. — قَلْبٌ, pl. قُلُوبٌ, *Cor, animus, mens.*

قَلَدَ *Obvolvit.* II Idem, et *praefecit* aliquem *muner*i, quod vulgo dicitur *investituram concessit.* ccga. V Passivum formae II^{dae}.

قَلَمَ *Prae*secuit *unguem.* — قَلَمٌ *Calamus scriptorius.*

قُمْ *Nomen urbis in Iracâ Persidis sitae.*

قَمِيصٌ *Tunica interula, pec. ex gossipio, Gallicum chemise.*

قَنِعَ f. a. *Contentus fuit.* cc. ب r. p. 5. — قَنِعٌ *Contentus (parvo).* p. 2. — قَنَاعٌ *Calantica.* Elegans locutio occurrit n°. 134
الْبَسْنِي قَنَاعَ الْخَجَلِ, propr. *induit me calanticâ pudoris, i. e. pudore me suffudit.*

قَاتَ f. o. *Aluit* suos. — قَوَاتٌ, pl. قَوَاتٌ, *Alimentum quo corpus subsistit, cibi sufficientes nutriendo corpori.* p. 4.

قَادَ f. o. *Duxit* (antecedens) equum, canem. p. 12. — قَوَادٌ *Leno.*

قَوَارِيطُ *Nomen puellae cuiusdam.* n°. 108.

قَالَ f. o. *Dixit* ccar. et لى vel الى p. — قَوْلٌ *Dictum, effatum.*
قَوْلُهُ تَعَالَى, i. e. *effatum eius, qui exaltetur; ita Arabes effata Corani citant.*

قَامَ f. o. 1) *Stetit, constitit.* 2) *Surrexit*, in honorem alicuius. cc. الى p. n°. 81. Infinitiv. قِيَامٌ. n°. 67 et 71. 3) *Ferbuit, ut multa mercatura excerceretur*, forum. p. 8. IV *Commodatus est, constitit, substitit.* X *Constitit, se crexit in pedes; recte constituta fuit res.* Inf. اسْتِقَامَةٌ, *rectitudo.* p. 11. —

قَوْمٌ 1) *Populus, coetus hominum.* يَا قَوْمِ, n°. 25, est pro
 قَوْمِي *popule mi!* 2) *quidam homines, aliquot, nonnulli.* —
 قِيَامَةٌ et قِيَمَةٌ *Resurrectio mortuorum.*

قَوِيَ 1) *Valuit robore, potentiâ.* 2) *Praevaluit rei.* cc. عَلَى
 (magt hebben over iets). p. 5. II *Corroboravit.* — قَوِيَ *Ro-*
bustus, validus. p. 2. Comp. et sup. أَقْوَى. p. 5. — قُوَّةٌ
Robur, vis, potentia.

قَيْسَرٌ *Nomen proprium Caesar.* p. 10.

قَيْنَةٌ, pl. قَيَّانٌ, *Ancilla, puëlla cantatrix, fidicinave,* et in genere
cantrix.

ك

كَ, fem. كِ, *Pronomen pers. inseparabile 2^{dæ} pers. singulare.*

كَ *Praep. Sicut, instar.* — كَأَنَّ *Ac si.* — كَمَا *Sicut, quemad-*
modum. — كَذَا 1) *Sicut hoc, sic, ita.* 3) *talis;* 3) *tantum,*
tot (Gramm. § 249). p. 13.

كَاسٌ *Poculum, calix.*

كَبَّ *Postravit humi.* IV *Incubuit, irruit in aliquam rem.* cc.
 عَلَى. N°. 134 *usurpatur de eo, qui avide in edulium, sibi*
in deliciis habitum, irruit, toto corpore versùs illud incli-
nato.

كَبِدٌ, pl. أَكْبَادٌ, *Iecur, cor.*

كَبِيرٌ *Magnus fuit.* — كَبِرَ *Adolevit, provectae ætatis fuit.* — كَبِيرٌ
Grandævitas, senectus. — كَبِيرٌ, fem. كَبِيرَةٌ, *Magnus.* Pl. كَبِيرَاءُ
magnates. — أَكْبَرُ *Maior, maximus.*

كَتَبَ f. o. *Scriptis* ad aliquem. cc. ر. et الى p. X *Rogavit*, *petiit ut scriberet*. ccap. — كَاتِبٌ, fem. كَاتِبَةٌ, 1) *Scribens*. 2) *scriptor*, *scriba*, *amanuensis*, *secretarius*. — مَكْتُوبٌ *Scriptum*, *inscriptio*; *epistola*; cum art. *scriptura sacra*. p. 7. — كِتَابَةٌ *Descriptione libri*. — كِتَابٌ *Scriptum*, *epistola*, *liber*. كِتَابُ اللَّهِ, n°. 89, *Liber Dei*, i. e. *Coranus*.

كَتَمَ *Celavit* aliquid. p. 11. Inf. كَتَمْتُ et كَتَمْتُ. p. 4.

كَثُرَ *Multus fuit*, *abundavit*. IV 1) *Multiplicavit*. 2) *multum usurpavit*. cc. ر. n°. 114. X *Multum expetivit*. cc. مَن. — كَثِيرٌ, fem. كَثِيرَةٌ, *Multus*. مَا كَثِيرًا *Saepius*. — كَثْرَةٌ, et minùs bene كَثْرَةٌ, *Multitudo*. p. 2.

كَدَّرَ *Impurus*, *turbidus fuit liquor*. II *Impurum*, *turbidum reddidit*. n°. 82 وَكَدَّرَ, i. e. *conturbavit*, sive *contristavit vitam eius*.

كَذَبَ *Mentitus est*. II *Mendacii arguit*. ccap. — كَاذِبٌ, fem. كَاذِبَةٌ, *Mentiens*, *mendax*.

كَرَبَ *Anxit animum*, *moerore affecit*.

كُرْسِيٌّ *Solium*, *sella*, *sedes*. p. 11.

كَرَمٌ f. o. *Generosus*, *liberalis et honorificus fuit*. II et IV *Honoravit*, *honore affecit*. كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ *Honoret Deus vultum eius!* *benedicendi formula*. p. 4. — 1) *Generositas*, *liberalitas*. 2) *generosus* (utriusque generis numerique). p. 2. — 1) *Vitis*. 2) *Vinea*. — كَرِيمٌ, pl. كَرَامٌ, *Generosus*, *nobilis*, *liberalis*. — أَكْرَمُ *Nobilior*, *liberalior*, *liberalissimus*. — مَكْرَمٌ, pl. مَكْرَامٌ, *Res*, *actiove*, *generosa*, *nobilis*, *liberalis*.

كَرِهَ f. a. *Aversatus est, abhorruit, respuit, detestatus est, no-
luit* aliquid, quod sibi non gratum erat. cca. et c ١٠١ verbi.
p. 11. IV *Invitum coëgit adegitve* aliquem ad aliquid. cca.
et ١٠١١ p. 11.

كَرَا III et IV *Locavit* alicui aliquid. ccga. VI et VIII *Mer-
cede conduxit* aliquid (iets *huren*). p. 13.

كَسَبَ f. i. *Acquisivit sibi* aliquid. p. 7.

كَسْرَى (e Pers. خُسْرَو) *Chosroës*, nomen imperatorum Persico-
rum. p. 10.

كَسَرَ f. i. *Fregit* aliquid. p. 10.

كَسَفَ *Obscuravit, eclipsi affecit* Deus solem. — كُسُوفٌ *Obscu-
ratio, eclipsis solis*.

كَسَلٌ f. a. *Segnis et ignavus fuit*. Inf. كَسَلٌ. p. 2.

كَسَا f. o. *Induit* aliquem veste. ccap. — كِسْوَةٌ *Vestimentum*
(haec vox complectitur plures vestimenti partes). p. 10.

أَبُو الْفَتْحِ كُشَايِمُ, n°. 57 et 61. vid. كُشَايِمُ.

كَظَمَ f. i. *Cohibuit compressitque* iram suam. p. 4.

كَفَ 1) *Clausit, adstrictis vinculis, peram, hinc prohibuit, co-
hibuit*. Inf. كَفٌّ.

كَفَنَ *Involvit ferali amiculo mortuum*.

كَفَى f. i. *Suffecit* aliquid, *satis fuit* alicui. ccap. p. 4.

كُلٌّ *Universitas; cum nomine in Genitivo casu sequente om-
nis, unusquisque; e. g. كُلُّ نَاسٍ omnes homines; كُلُّ شَيْءٍ
unaquaque res. — كُلُّ يَوْمٍ quotidie. — كُلُّ مَنْ Quicumque. —
كُلَّمَا Quotiescunque*.

كَلًا *Pabulum, sive virens, sive aridum*. p. 3.

كَلْبٌ *Canis*. p. 11.

كَلَجَ *Austero et tetrico vultu fuit, et talem vultum assumsit.*

كَلِيلَةٌ et دَمْنَةٌ Nomina propria duorum thorum, quibus inscribitur fabularum liber, vulgò *Bidpai* dictus. p. 6. Quod ibi ex illo libro citatur, aliis verbis legitur in editione Sacyanâ, p. 226.

كَلَمٌ II *Allocutus, affatus est aliquem* ccap. V *Locutus, sermonatus est, verba fecit.* — كَلَامٌ *Oratio, sermo, dictio, dictum, effatum.* — كَلِمَةٌ *Verbum, dictio, vocabulum.* p. 6.

كِلَانٍ, fem. كِلْتَانٍ, in statu constructo كِلَا et كَاتِنَا, dual. *Ambo, uterque.*

كَمْ Pronomen interrogativum de quantitate, *Quantum? quod?* Vid. Gramm. § 249. كَمْ فِيْ *quanto tempore (in hoeveel tijd).* p. 5.

كُم, fem. كُنَّ, Pron. pers. insepar. 2 pers. plur. — كَمَا duale.

كَمَّ *Obtegit, operuit.* — كُمَّ *Manica vestis, indusii.*

كَامِظٌ *Obsonium, seu condimentum paratum cum aceto, embamma.*

كَمَلَّ *Integer, perfectus fuit.* Inf. كَمَالٌ.

كَمَّ *Obscurus fuit dies; caligavit oculus; talis fuit, qui noctu et vespere non cernit; coecus fuit, pec. a nativitate.* — أَكَمَّ *Coecus, pec. a nativitate.* p. 7.

كَادَ, Med. و. *Parum abfuit quin. cc. Imperfeto.*

كُوزٌ *Cantharus, scyphus.*

كُوْنَةٌ, cum Artic., *Coufah, Iracae urbs.*

كُوْنَبَ *Quadril. Pulsit.* — كَوَّكَبَ, pl. كَوَاكِبَ *Stella, sidus.*

كَانَ f. o. 1) *Exstitit, fuit*. De constructione vid. Gramm. § 258.

Animadvertatur phrasis: كَانَ لَهُ ابْنٌ, id est quemadmodum

Latini quoque dicunt, *erat ei filius*, pro *habebat filium*.

De phrasibus كَانَ عَلَى أَنْ et كَانَ عَلَى dictum est in v. عَلَى.

2) *accidit, evenit*. — مَكَانٌ *Locus*.

كَيْفَ Adv. *Quomodo?* — كَيْفَ أَنْتَ, fem. كَيْفَ أَنْتِ, *Quomodo*

vales? n°. 6.

ل

لَ Partic. asseverandi *Sane, verò, utique*. Frequenter hac particulâ utuntur Arabes ad distinguenda singula enuntiationis membra, vel subiectum a praedicato, ut ita simul vis orationi addatur, unde etiam Arabibus dicitur *Lam energetica*: imprimis hoc fit post coniunctiones لَوْ *si*, vel لَوْلَا *nisi*, et اِنْ *profecto, sane*; n°. 43. وَلَوْ عَرَفْنَاكَ لِأَجْبَنَّاكَ et *si nosceremus te, certe responderemus tibi*; n°. 51 اِنْ فِي أَنْعَالٍ لِنَعْمًا *i. e. profectò morbi sua habent bona*. Cf. etiam n°. 61, et Gramm. § 221, 7°, in fine. — لَمَّا *Sane non, profectò non*. n°. 20. اِنْ vid. اِنْ.

لَ Praep. valens 1) *ad*, sive *to* Anglorum sive Gallorum à, et hinc saepissime respondet *casui Dativo Latinorum*. Exempla sunt n°. 10 يَوْمَ الْغَيْمِ لِلصَّيْدِ, *dies nubilus ad venationem est*; n°. 64 وَيَنْلَطِفُ لِاسْتِرَاقِ السَّمْعِ et *sese insinuare ad sublegenda verba, quae fiebant*; n°. 3 وَقَالَ لَهُ (Gramm. § 221, 7°, in fine paginae) et *dixit ei*; n°. 11 يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ *convenit pru-*

denti; n°. 21 كَتَبَ إِلَى عَامِلٍ لَهُ, propr. *Scriptisit praefecto, qui ei (erat), i. e. cuidam ex eius praefectis.* Simile exemplum vid. n°. 54 دَعَا صَدِيقًا لَهُ. Huc referendus quoque usus praepositionis ل ad denotandum auctorem libri, scriptive, veluti in horum Selectorum titulo لَا بِي مَنصُور cet., id est auctore *Abou-Mansouro*; cuius ل propria vis esse videtur haec, ut denotet, talem librum scriptumve huic illive scriptori tribuendum esse, sive potiùs sermone vernaculo, *dat het hem, als schrijver, toebehoort.*

2) *ob, propter*, e. c. n°. 16 عَاجَبْتُ لِمَنْ, propr. *admiratione affectus sum propter eum qui*; n°. 47 لِحُجُودِهِ *propter liberalitatem eius*; n°. 38 لِمَ *ob quid, cur*; n°. 96 لِذَلِكَ *ob hoc, propterea, ideo*; n°. 106 لَاَنَّ vid. أَنَّ.

Verbo personali praeposita haec particula in coniunctionem abit sive coniunctionis vim habet, et significat,

a) quando cum Coniunctivo construitur, idem ac Gallicum *que, afin que, pour que*, Latinum *ut*, vel *ad* cum gerundio; e. g. n°. 24 اسْتَأْذَنَهُ لِيُقَبِّلَ *veniam eum rogavit, ut oscularetur*; n°. 92 طَاعَهُ لِيَغْسِلَ بِهِ *ut eo abluit cupiditatem suam.*

b) Quando verò cum Iussivo construitur, huic addit *Imperativi* vim, et tunc reddenda est per *coniunctivum Latinorum*, sive per Gallicum *que*, e. c. n°. 41 لَتَكُنَّ *sint.*

Caeterum cf. *Grammat.* § 121, 7°, et 49, 3°.

ل Adv. 1) *Non, minime.* 2) *ne*, vetandi partic. cc. Iussivo. *Gramm.* § 235. 3) i. q. لَيْسَ *non est.* cca. e. g. n°. 52 لَا خَيْرَ *non est bonum in nimio.* Vid. *Gramm.* § 244.

لَآئِ IV *Misit*. — مَلَأَتْ, sive مَلَكْ, pl. مَلَأَتْ et مَلَأَتْ *Angelus*.
لَآئِ Coniunct. (composita ex لَ ad, اَنْ ut, et لَ non) *Ne, quo minus. cc. coniunctivo.*

تَبَدَّلَ *Substitit, constitit; inhaesit terrae res. II Confertim contigit terram operuitve ros, et effecit ut cohaereret; quiescere fecit pulverem. V Percussa ab illabente pluviâ et pertusa fuit, indeque cohaesit inter se terra; et i. q. I. n°. 18 مَا أَشَبَّهَ كَلَامَهُ بَعْدَ كَلَامِهِمْ إِلَّا بِمَطَرٍ تَلَبَّدَتْ عَجَاجَتُهُ* Huius loci postrema verba antea pro mendosis habui, et emendandis huncce in modum: تَلَبَّدَتْ بِهِ عَجَاجَتُهُ, ut redderentur: *Haud alii rei assimilem sermonem eius post sermonem illorum, quàm pluviae quâ nubes pulveris illorum terrae appacta est. Nempe Soleimanus hoc velle mihi videbatur: Quemadmodum larga pluvia pulverem concitatum terrae affigit, et ita efficit, ut respiremus, sic etiam oratio plana et perspicua huius viri nebulas quasi molestas, confusis illorum virorum sermonibus concitatas, fugavit et nos recreavit. At vero et sine textûs recepti mutatione hic locus ita explicari posse videtur, ut bonus sensus prodeat; Vox enim عَجَاجَةٌ etiam strepitûs significationem habet, quâ admissâ locus sic vertendus est: Haud alii rei assimilem, caet. — quàm pluviae, cuius strepitus (ingratus ille sonus, quem vehemens imber excitat) substitit, cessavit. Secundum hanc interpretationem Soleimanus et huius et illorum virorum sermonem cum pluviâ comparat; illorum quidem cum imbre vehementi, animum ingrato sensu afficiente, huius vero cum leni pluviâ, quae*

imbrem consequi solet, et spirare facit animum a molesto illius strepitu. [Weijers auctorem scripsisse iudicabat تَلَبَّدَتْ بِهِ عَجَاجَةً, convertens: *waardoor een stofwolk is aan den grond geplakt*. Sed verbum non significat *terrae appacta fuit res*, sed *substitit adeo ut quiesceret nec amplius moveretur*. Vid. عَجَاجَةً, quod *clamorem* quidem, non verò *strepitum* imbris, significat. — Postea Weijers mutavit sententiam in annotatione ad Thaâlebîi *Syntagma dictorum brevium et acutorum*, quod edidit cl. Valeton, et in quo p. ۲۲ et ۲۳ idem aliis verbis narratum legitur. Ibi legitur كَأَنَّ كَلَامَهُ مَطَرَةٌ لَبَدَتْ عَجَاجَةً i. e. *alsof zijn rede na hun rede een regen was, die een stoflaag tot rust bracht*; atque etiam in altero libro legendum esse statuit Weijers بِمَطَرَةٍ. تَلَبَّدَتْ عَجَاجَةً. Verum enim verò, auctorem in utroque libro idem scripsisse, non constat. T. R.]

لَبَّدَ Stratum, pec. quod subditur ephippio, ad molliendam sedem, et sella ipsa.

لَبَسَ f. a. Sibi induit vestem, et indutus eâ fuit. cca. IV

Induit alicui aliquid. ccga. — لَبَّاسٌ Indumentum, vestis.

لَبَّى II Ad sacra Meccana peragenda obedientem se praestitit.

لَجَأَ Confugit ad aliquem. IV Compulit, adegit aliquem, ut confugeret ad aliquem. p. 6.

لَحَظَ Limis adspexit aliquem oculis. Inf. لَحَظٌ. III Idem. p. 4.

لَحَفَ IV Importune institit et coëgit.

لَحِفَ Assequutus est aliquem. p. 2.

لَحْمٌ Carnosus fuit. — لَحْمٌ, pl. لُحُومٌ, Caro.

لَحِيَّةٌ *Barba*.

لَذَّةٌ *Suave et volupe fuit. — لَذَّةٌ Voluptas, delectatio.*

لَزِمَ 1) *Assiduus fuit in re.* ccar. n°. 101. 2) *Necessarius fuit. —*

لَزِمَ *Obstringens. — أَكْثَرُ Magis, maxime obstringens.*

لِسَانٌ, pl. أَلْسُنٌ, 1) *Lingua.* 2) *testimonium.*

لَصَّ *Furatus est, praedo fuit. — لُصُّ, pl. لُصُوصٌ, Fur, praedo.*

لَطَخَ f. a. *Inquinavit, contaminavit.* cca. II Idem. n°. 33. VIII

Pass. formae I^{mae}. — لَطَخَةٌ *Macula, labes.*

لَطَفَ *Benignus, propitius fuit, favit. — لَطْفٌ Exilis, subtilis fuit*

res, pecul. elegantiae notione adiuncta. III *Benignus, comis et blandus fuit erga aliquem* cca. V *Benigne, comiter et blande se gessit. —*

لَطِيفَةٌ *Subtilitas, elegantia. — لَطِيفَةٌ, pl.*

لَطَائِفُ *Res subtilis, elegans, venusta, lepida, festiva.*

لَعَقَ f. a. *Linxit, lambit. Inf. لَعَقٌ. — لَعَقَةٌ linctus unus.* p.

10. — مَاعِقَةٌ *Cochlear.*

لَعَلَّ vid. عَلَّ.

لَعَنَ *Exsecratus est aliquem, male dixit alicui.* ccap. — لَعْنَةٌ *Maledictio, dirae.*

لَفَتَ *Inflexit, convertit.* VIII *Convertit se ad aliquem.* cc. الى p.

لَفَظَ *Pronuntiavit, protulit verba. — لَفَظٌ et لَفْظَةٌ Effatum, dictum, vocabulum.*

لَقِمَ *Celeriter deglutivit. — لُقْمَةٌ Bucca, bolus. — لُقْمَانُ Nomen sapientis apud Arabes celeberrimi.* p. 7.

لَقِيَ *Obvium habuit.* cca. IV *Iecit, proiecit.* cca. VIII *Occurrerunt sibi invicem.*

لَكِنَّ fere ante verba, لَكِنَّ non nisi ante nomina et pronomina,

Coni. *Sed, at, tamen, verò.*

لَكِي Coni. *Ut, quo.* cc. Coniunctivo.

لَمْ Adv. *Non, haud.* cc. Iussivo.

لَمَّا Adv. *Quum, ubi, postquam.*

لَمْ *Prope fuit, accessit, venit.* IV *Prope accessit* ad aliquid.

cc. ب ر.

لَمَعَ *Micuit, splenduit, rutilavit.*

لَنْ Coni. *Non, haud.* cc. Coniunctivo.

لَهَفَ *Doluit, ingemuit.* مَلَّوْفَ *Iniuriam et vim passus, afflictus, moestus.*

لَهَا *Lusit, oblectavit animum.* — لَهْوَ *Lusus, oblectatio, oblectamentum.*

لَوْ Coni. *Si, quod si.* Differt ita ab اِنْ, ut haec sit conditionalis, illa hypothetica particula. — لَوْلَا *Nisi.*

لَوَزِينَجَ *Dulciarium opus, potissimum ex amygdalis* (نَوْز) *confectum.*

لَمْ Med. و. *Reprehendit, corripuit.* Inf. لَمَّ.

لَوْنٌ, pl. اَلْوَانُ, 1) *Color.* 2) *genus, species.*

لَيْتَ Adv. *Utinam!*

لَيْثَ *Leo.*

لَيْسَ Verbum negandi, *non est.* De constructione vid. Gramm.

§ 258.

لَيْلَ *Nox.* — لَيْلَةً *Nox una.*

م

مَا 1) Pron. interrog. indecl. *Quid?* e. g. n°. 38 مَا هَذَا *quid est hoc?* Quando ei praefigitur praepositio, littera ا vulgo o-mittitur, veluti l. l. فَلِمَ *cur igitur?* 2) Usurpatur quoque citra interrogationem, nunquam tamen de ratione praeditis, et tunc significat *id quod*; e. g. n°. 17 مَا ثِيَابِكُمْ *pulcherrimum vestimentorum vestrorum est id, quod.* 3) Adv. *Quoad, quamdiu*; e. g. n°. 32 مَا دَامَ *quoad versatur.* 4) Part. exclam. *Quam!* e. g. n°. 25 مَا كَانَ أَوْضَعُ *quam humilis fuit!* Vid. Gramm. § 233. 5) Part., quae adverbii affixa, iis addit notionem quae Latino sermone voce *cunque* exprimitur, veluti n°. 85 كَلَّمَا *quotiescunque*; n°. 116 إِذَا مَا *quandocunque.* Nonnunquam omni significatione caret, et plane expletiva est, uti in لَمَّا et بَمَّا i. q. لَ et بَ. 6) Adv. negandi *Non, haud.* — لَمَّا vid. لَ. — أَمَّا *Annon? Nonne?* videatur suprâ. — أَمَّا Coni. *sive, aut.* n°. 7.

مِائَةٌ Nom. num. *Centum.*

مَتَعَ *Utilitatem, fructum cepit, fruitus est.* V Idem, et *oblectavit se.*

مَتَى Adv. 1) interrog. *quando, quonam tempore?* 2) citra interrogationem *quando, quum.* — حَتَّى مَتَى *Quamdiu? quousque?*

مِثْلٌ *Similis fuit alicui, retulit eum.* — مِثْلٌ, pl. امثالٌ, 1) *Similitudo.* 2) *simile, parabola, proverbium, fabula.* — مِثْلٌ *Similitudo.* n°. 98 i. q. nostrum *wedergā.* n°. 37 مِثْلَهُ *vertendum*

est talis viri, qualis ille erat, sive viri istiusmodi, vern.
iemand van zijn slach; sic et n°. 112 لِمِثْلِي reddas voor iemand
als ik ben. — مِثْلَ Praep. (vid. Gramm. § 215) Sicut, instar.

مَحَصَّ A sordibus purgavit, pec. aurum igne. II Idem.

مَحَنَ Tentavit, experimento probavit. — مَحْنَةٌ, pl. مَحَنٌ, Res,
quā tentatur probaturque homo, afflictio, calamitas.

مَدَّ Extendit, porrexit manum ad aliquid ccam. et إِلَى r. —
مَدَادٌ Atramentum.

مَدَحَ f. a. Laudavit. — مَدْحٌ Laus; encomium.

مَرَّ f. o. Transivit, praeteriit aliquem. cc. عَلَى p. Inf. مَرٌّ, tran-
situs. p. 3. — f. a. Amara fuit res. — مَرٌّ Amarus; myrrha.

Fem. مَرَّةٌ nomen arboris myrrhae. p. 6. — مَرَّةٌ Robur, fir-
mitas. — مَرَّةٌ, pl. مَرَّاتٍ et مَرَّارٌ, Vicis una. — مَرَّةٌ Adv. Ali-
quando, semel. أُخْرَى — مَرَّةٌ, n°. 87, Unā vice, alterā vice,
nunc, nunc. — مَرَّارٌ Adv. Saepius, pluries.

مَرٌّ Virilis, masculus fuit. — مَرٌّ Vir. — مَرٌّ et مَرٌّ Idem. —
مَرَّةٌ Femina, mulier.

مَرَضَ f. a. Aegrotus fuit. — مَرَضٌ Morbus. — مَرِيضٌ Aegrotus.

مَرَوَانُ Nom. viri. حَفْصَةُ مَرَوَانُ بْنُ أَبِي, n°. 130, Poëta, mortuus
a°. 182. — مَرَوَانُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ, agn. اَلْجَعْدِيُّ ultimus cha-
lifarum ex Omaiadarum familiâ. n°. 21.

مَرَحَ Iocatus est. III Iocatus est cum aliquo. ccap.

مَرَقَ f. i. 1) Laceravit. 2) obtrectando petivit, laesitque existi-
mationem alicuius. cca. II Idem. n°. 37.

مَسَحَ Manum duxit super re et abstersit, tersit. — مَسِيحٌ Unctus.

المسيح *Messias, Christus*, tanquam nomen proprium المسيح *Iesus Mariae filius*. p. 7. — *Qui ad Messiam spectat, Christianus*. — المسيح *Nomen medici cuiusdam*. n°. 103.

مسك *Prehendit, retinuit, continuit*. cca. vel c. ب. IV 1) Idem. cc. ب. 2) *Continuit se ab aliquâ re faciendâ (zich van iets onthouden)*. cc. عن. p. 6. — مسك *Musculus, seu moschus, pretiosum odoramenti genus*.

مشمش et مشمش *Malum Armeniacum*.

مصر, in poësi etiam مصر *Aegyptus*.

مضى f. i. 1) *Ivit, perrexit*. 2) *praeteriit, abiit, discessit*. ذيمًا *in praeterito*. p. 11.

مطر *Pluit*. — مطر *Pluvia, imber*. — مطرة *singula pluvia*.

مطل *Extendit, prolongavit; prorogavit moram solvendo debito aut promisso*. Inf. مطل p. 4.

مع et مع *Praep. valens cum, unâ cum*, Gall. *en la compagnie de*; e. g. n°. 23. ومعه امرأته *et unâ cum eo erat uxor eius*. Haec significatio saepius hanc peculiarem nanciscitur vim, ut idem valeat ac *non obstante aliquâ re, licet, quamvis*; e. g. n°. 134 فاحسن مع أساءة الأدب, i. e. *pulchre fecit* (vern. *hij maakte het mooi*) *quamvis peccaret contra humanitatem*. Sic et nos dicimus *met dit al, pro in weêrwil van dit alles*.

معدة et معدة *Stomachus*.

معن *Longe provectus fuit in aliquâ re*. IV Idem. cc. فى. N°. 134 de eo usurpatur, qui longe provectus est in con-

sumendo edulio quodam, et patinam, cui impositum erat, fere penitus evacuavit.

مَكَثَ *Moram traxit, mansit.* — مَكَثَ *Mora.*

مَكَّةَ 1) Nom. urbis celebratissimae Arabiae desertae. 2) Nom. puellae cuiusdam. n°. 111.

مَلَّ f. a. *Fastidivit, taedium cepit, pertaesus est.* ccar.

مَلَأَ *Implevit, replevit aliquid.* cca.

مَلَحَ *Salivit.* مَلَحَ *Pulcra, scita, elegans fuit res.* — 1) مَلِجَ *Sal.* 2) *pulchritudo.* — مَلِيحٌ, fem. مَلِيحَةٌ, *Pulcher, venustus.* — مَلَاحَةٌ *Venustas, elegantia.*

مَلَكَ f. i. *Possedit, dominio tenuit, regnavit.* — مَلَكَ, pl. مُلُوكٌ, *Rex, dominus.* — مُلْكٌ *Imperium, regnum.* — مَمْلَكَةٌ *Regnum.*

مَنْ Pron. 1) interr. *quis? quisnam?* مَنْ ذَا Idem, at maiore cum emphasi interrogantis. 2) relat. *is qui, quicunque.*

مِنْ Praep., cuius propria significatio est 1) *ex, et quidem a) motum denotans e loco, vel a re, vel a puncto temporis procedentem; e. g. n°. 23 مِنْ يَدِهَا et cecidit e manu eius; n°. 19 وَلَمَّا هَرَبَ مِنْ طَاعُونٍ et quum fugam cepisset a pestilentia.* Hûc referendum videtur quod n°. 55 et 112 verbum طَلَبَ, n°. 57 verbum أَخَذَ, n°. 94 verbum شَرَا, n°. 51 verbum يَبِغِ et يَقِطُ, cum مِنْ construuntur: quippe in hisce omnibus exemplis quodammodo motûs e loco, vel a re vel personâ, notionem haec praepositio habet. Huc pertinet quoque n°. 67 مِنْ أَيْنَ *ex quo loco oriundus, unde, es?*

b) *causam denotans, ex quâ aliquid fit oriturve; e. g. n°. 100*

(accidit Abou-Alîo morbus vehemens) مِنَ الْوَحْشَةِ وَالصَّاعِبَةِ *ex tristitiâ et moerore*. Hac significatione مِنْ Latine saepe non aliter reddi potest nisi per *prae* vel *propter*; e. g. n°. 134 (et ego animi inquietudine et taedio affectus eram) مِنْ شَيْءٍ عَرَضَ لِي *propter aliquid, quod mihi acciderat*; n°. 37 وَتَعَجَّبَ أَنْفَاسٌ مِنْ كَرَمِ نَصْرِ وَظَرْفِهِ *et admiratione affecti sunt homines propter Nesri generositatem ingeniositatemque*. Hac significatione pro simplici مِنْ saepissime usurpatur compositum مِنْ أَجْلِ, propr. *e causâ*; e. g. n°. 34 (et benefecit Abou-Temmâmo) مِنْ أَجْلِ كَلَامِهِ *propter dictum eius*.

c) *exceptionem denotans rei vel personae e pluribus eiusdem generis*; e. g. n°. 20 لَمَّا بَقِيَ مِنْ جُنْدِكَ أَحَدٌ *certò ne unus quidem de tuo exercitu remaneret*; n°. 72 وَعَلَيْكَ مِنْ شَيْءٍ *dum indutus es unâ ex vestibus vulgaribus*; n°. 38 (et fuit Abou-Gassân) مِنَ الْمُتَبَطِّينَ بِحَضْرَتِهِ *ex iis, qui adstricti erant praesentiae eius, i. e. qui perpetuò ei aderant*. Hûc referenda quoque sunt exempla haecce: n°. 87 فَجَعَلَ وَأَسْقِنِي *et edere incepit de hoc (cibo)*; n°. 127 وَمِنْ دَمِهِ *et bibendum mihi da de sanguine eius*. Quemadmodum in his exemplis praepositio مِنْ prorsus respondet Gallico *de*, sic imprimis in exemplis talibus, quale unum occurrit in hisce Selectis n°. 134: وَفِيهَا مِنَ الْأَمْشِشِ *et in iis erant poma (Gall. des pommes) Armeniaca*.

2) *magis quam, prae*; hanc vero notionem solummodo in comparatione habet, e. g. n°. 21: (si novisses numerum) أَقَلَّ مِنْ وَاحِدٍ *minorem uno*.

3) Peculiaris denique huius praepositionis usus est, quo praemittitur vocabulis explicandi sive definiendi causâ aliis generalioris sensûs adiectis, ubi Latini simpliciter Genitivo casu utuntur. Exempla sequentia hunc usum illustrabunt: n°. 27 (cum cognatis alicuius eodem modo se habet atque) ^{مِنْ جَسَدِهِ} *cum crinibus corporis eius*; quo loco ^{مِنْ جَسَدِهِ} definit vagum *crines*; n°. 4 ^{مِنْ اللَّهِ} *misericordia* (scilicet) *Dei*; n°. 100 ^{مِنْ ذَقَبٍ} *myrobalanum* (et quidem) *auri*. Cf. ibid. ^{مِنْ أَعْنَبٍ}.

Caeterum notetur ^{مِنْ} et ^{مِمَّا} dici pro ^{مِنْ} et ^{مِنْ} et ^{مِنْ} *Cf. Grammat. § 39.*

1) ^{مِنْ} *Benevolus, benignus fuit* erga aliquem. 2) *Exprobravit* alicui *benefacta*. Inf. ^{مِنْ} *exprobratio*. p. 4. — ^{مِنْ}, pl. ^{مِنْ}, *Beneficium, favor.*

^{مِنْ} Adv. *Ab, inde ab, abhinc*. n°. 28 ^{مِنْ} *haud vidi te aliquot abhinc diebus* (sedert dagen).

^{مِنْ} f. a. *Prohibuit, impedivit*. cca. et ^{مِنْ} vel ^{عَنْ} p. 6. VIII *Recusavit, denegavit.*

^{مِنْ} *Dos, donum sponsalitium.*

^{مَاتَ} f. o. *Mortuus est*. IV *Occidit, interfecit*. — ^{مَوْتُ} *Mors*. — ^{مَيِّتٌ} *Mortuus*.

n°. 104. Nomen viri, probabiliter eiusdem, qui n°. 134 dicitur ^{أَبُو الْحَسَنِ الْمَافَرُوحِيِّ}.

^{مُوسَى} Sic Arabes nomen *Mosis* pronuntiant.

^{مَالٌ} *Bona, opes, pecunia.*

مَاءَ *Aqua*.

مَاح Med. ى. *Donavit*. X *Donum rogavit*.

مَاد Med. ى. 1) *Commotus fuit*. 2) *commeatu instruxit* aliquem. — مَائِدَة^٩, pl. مَوَائِد^٩, *Mensa parata*.

مَاز f. i. *Distinxit, discrevit* rem ab aliâ. II Idem, et *distincte contemplatus est* aliquid. p. 11 et 13.

مِيزْبَان^٩ Vocab. Pers. *Hospes, convivator*.

ن

نَبَأَ *Annuntiavit*. — نَبِيٌّ^٩, pl. أَنْبِيَاءَ^٩, *Propheta*; cum articulo; *Propheta* per excellentiam, i. e. *Mohammed*.

نَبَتَ f. o. *Germinavit, crevit*, olus, dens; *plantas seu herbam protulit* tellus. — نَبْتُ^٩ *Planta, herba*. — نَبَاتٌ^٩ Coll. Idem. p. 12.

نَبَذَ *Expressit* succum. — نَبِيذٌ^٩ *Succus, vinum dactylorum*.

نَثَرَ *Sparsit, dispersit*. — نَثْرٌ^٩ *Oratio soluta, prosa*.

نَجَزَ *Perfecit, praestitit* negotium, promissum. IV Idem. cca.

نَجَمَ *Apparuit* res, orta est stella. — نَجْمٌ^٩, pl. نُجُومٌ^٩, *Stella, sidus*.

نَجَا f. o. *Salvus evasit, liberatus est*. IV *Salvum fecit, liberavit* aliquem. p. 8.

نَخَرَ *Jugulavit* aliquem. — نَخْرٌ^٩ *Jugulum*.

نَحْنُ Pronomen personale 1ma pers. plurale comm. generis.

نَحْنَحْ Quadril. *Reciprocauit sonum, pec. tussiendo vocem oh, oh! emisit*. II Idem.

نَحَلَّ coll., sing. نَحْلَةً, *Palma, palma phoenix dactylifera.* p. 8.

نَدَرَ *Unicus in suo genere, singularis, rarus fuit.* VI forma, quâ hoc verbum occurrit n°. 81, in Lexicis, quotquot adii, frustra quaeritur; e contextu tamen vix aliud significare potest nisi *dictum novum et inauditum protulit*, sive potius, quod nos dicimus: *hij drukte zich op een geheel ongemeene wijze uit.*

نَدَا *Vocavit, convocavit;* نَدَى *Uvidus fuit, maduit.* III *Vocavit ad se aliquem; palam vocavit seu clamavit aliquid.* n°. 20 نَبْرُوز (Pers. نَوْرُوز) *Primus anni dies apud Persas, novi anni principium et eius diei festum.* p. 10.

نَزَارُ بْنُ مَعَدٍّ *Nomen viri.* نَزَارٌ *Paucus, exilis, vilis fuit.* — n°. 43. De eo mihi nihil innotuit, nisi quod ex narratione laudatâ patet, eum fuisse aequalem Abdorrahmâni, de quo vide Lexicon in voce.

نَزَلَ *Descendit.* Inf. نَزُولٌ. — 1) مَنَرٌ *Locus ubi quis iumento descendit et devertit, deversorium, hospitium.* 2) in universum mansio, domus. — مَنَرَةٌ *Idem, et gradus dignitatis.* N°. 27 قُرْبَاءُ الرَّجُلِ بِمَنْزِلَةِ الشَّعْرِ مِنْ جَسَدِهِ, quae proprie significant *cognati alicuius sunt eodem loco ac crines corporis eius, interpretanda sunt, cum cognatis alicuius eodem modo se habet ac cum crinibus corporis eius.*

نَزَعَ *Abduxit, semovit.* V 1) *Remotus fuit.* 2) *Spatiatus est, et oblectavit se in hortis.*

نَسَبَ *Memoravit genus alicuius, ab origine denominavit eum.* cca. نَسَمَ *Leniter et grato modo spiravit ventus.* — نَسِيمٌ *Lenis et gratus ventus, aura.*

نَسِيَ f. a. *Oblitus est* alicuius rei vel pers. cca. IV *Effecit ut oblivisceretur*. ccga. Pass. *Oblitus est* aliquid. ccar. p. 13.

Ad hanc stirpem vulgo refertur, etsi potius ad أَنْس per-
tinere videatur, plur. نِسَاء *Mulieres*. Huius vocis singulare
haud in usu est; pro eo frequentatur أَمْرَأَة.

نَشَأَ *Crevit, adolevit*. IV *Coepit, instituit* facere. cc. Imperf.

نَشَدَ *Novit, cognovit*. IV *Recitavit* carmen alicui. ccga.

نَشَرَ *Expandit, explicuit*. p. 7.

نَصَبَ *Lassus fuit*. — نَصَبَ *Labor, fatigatio*.

نَصَحَ 1) *Pura et sincera fuit res*. 2) *monuit* aliquem. p. 2. —
نَصُوحٌ, comm. gen., *Vera et sincera poenitentia*.

نَصَرَ f. o. *Adiuvit*. — نَصْرٌ 1) *Auxilium*. 2) Nom. propr. viri. —
نَصْرُ بْنُ سَيَّارٍ, n°. 22, Praefectus quidam provinciae Chorâsâ-
nae. نَصْرُ بْنُ أَحْمَدَ Illustris e gente Sâmânidarum princeps,
item provinciae Chorâsânae praefectus. n°. 37. — 1) نَاصِرٌ
Adiutor, defensor. 2) Nom. propr. viri. اَلْناصِرُ, agn. اَلْأَطْرُوشُ,
i. e. *Surdus*, n°. 36, Praefectus quidam provinciae Tabaris-
tânae. أَبُو اَلْمُظَفَّرِ نَاصِرُ بْنُ نَاصِرِ اَلدِّينِ, n°. 116, nomen viri
mihi ignoti. — نَصْرَانِيٌّ, pl. نَصَارَى, *Nazaraeus, Christianus*.

نَصَفَ *Mediâ parte fuit, dimidium rei cepit*. II Idem. IV *Me-
dium tenuit*. 2) *iuste et ex aequo egit, et quod iustum est
fecit alteri*. ccap.

نَطَقَ f. i. *Articulatam et significantem protulit vocem, loquutus
est*. cc. ب. II *Zonâ cinxit virum*. — مَنطَقَةٌ *Cingulum, zonâ,
balteus*. p. 10.

نَظَرَ f. o. 1) *Vidit, spectavit, conspexit, contemplatus est.* cca.

oculos convertit ad aliquam personam vel rem. cca. vel c.

الى r. vel p. 2) *consideravit, expendit* rem. cca. VIII *Ex-*

spectavit, praestolatus est. cca. vel c. ج.

نَظَفَ *Mundus, purus fuit.* — نَظِيفٌ, fem. نَظِيفَةٌ, *Mundus, purus.*

نَظَّمَ 1) *Ordinavit, certā serie coniunxit.* 2) *metricis modis composuit, carmine aliquid expressit.* n°. 72 et 79.

نَعِمَ *Iucundus, gratus fuit.* IV *Benefecit; contulit* in aliquem

beneficia, benefecit alicui. cc. على p. 11. — نَعَمٌ Adv. affir-

mandi 1) *Lubenter?* (gaarne). p. 10. 2) *ita!* (ja). p. 10. —

نَعِمَةٌ, pl. نَعَمٌ, 1) *Delectatio, voluptas, gaudium.* 2) *beneficium,*

beneficentia, munificentia. — نَعِيمٌ *Commoditas vitae, volu-*

ptas, beatitudo. — نَاعِمٌ *Iucundus.* — أَنْعَمَ *Iucundior, iucun-*

dissimus.

نَفَدَ f. a. *Pervenit ad aliquem, perlata ei est epistola.* cc. الى p.

نَفَرَ coll. *Turba, coetus hominum.*

نَفْسٌ fem. gen., pl. أَنْفُسٌ, 1) *Anima, animus.* 2) *appetitus (lust).*

p. 4. Huius vocabuli ope Arabes quoque *pronominis reflexivi*

exprimunt vim, ut e. c. dicant لِنَفْسِكَ *animae tuae*, pro

(voor u zelf)! n°. 72; et n°. 30 عَزَّ بِهِ نَفْسِكَ *troost daarmee*

u zelf! Et sic etiam n°. 111 بِشَقِّ الْأَنْفُسِ *cum labore ani-*

marum, idem valet ac *cum proprio labore.*

نَفَعَ f. a. *Profuit* alicui. ccap. VIII 1) *Utilitatem, fructum*

percepit e re. 2) *Usus est* re. cc. ب. — نَافِعٌ *Utilis, saluber.*

نَفَى *Repulit, reiecit.* cca.

نَقَبَ *Perforavit. cca.*

نَقَدَ *Discrevit selegitque quae melioris notae essent, veluti nummos bonos, a sequioribus. cca. VIII Idem. p. 13.*

نَقَصَ *Imminutus fuit, detrimentum cepit, defecit. Inf. نَقَصٌ, et Defectus, detrimentum in qualitate, vitiumve in intellectu. p. 7.*

نَقَمَ f. i. et نَقِمَ f. a. *Se vindicavit. VIII Idem. p. 2.*

نَكَرَ *Improbavit, repudiavit. — نَكْرٌ Difficilis ac durus fuit. IV Idem ac I. med. Kesrâ, et aegre tulit, displicuit illi. — Part. Pass. مُنَكَّرٌ, fem. مُنَكَّرَةٌ, n°. 124, ingratus, molestus. V Alienatus fuit ab aliquo. cc. ١ p.*

نَمَّ f. o. et i. *Detulit, divulgavit dictum factumve alterius. ccar. et c. نَمٌّ p. p. 10.*

نَمَلَّ *Conscendit proreptando arborem. — أَنَمَلَةٌ, pl. أَنَمَلٌ, Extremitas digiti pulposa.*

نَهَرَ *Fluxit aqua. — نَهْرٌ, pl. أَنَهَارٌ, Fluvius. — نَهَارٌ Lumen, dies. بِالنَّهَارِ, n°. 103, Interdiu.*

نَهَى f. a. 1) *Prohibuit a re, vetuit aliquem aliquid. ccap. et عن r. 2) Pervenit. cc إلى. II Ad summum pertigit terminum. VIII 1) Abstenuit a vetitâ re. cc. عن. p. 9. 2) Pervenit, pertigit ad. cc. إلى. — نَهَايَةٌ Extremum, summus terminus, culmen.*

نَابَ f. o. *Vicem subiit explevitque pro alio, vicariam operam praestitit. cc. عَنْ p.*

نَارَ f. o. *Splenduit. — نَارٌ Ignis. — نُورٌ Lumen, lux.*

نَاسَ vid. أَنَسَ.

نَاشَ *Incessit, progressus est. II forma, quâ hoc verbum oc-*

currit n°. 114, in Lexicis non invenitur: at, quum نَاش, teste Golio, idem sit ac مَشَى, ex analogiâ linguae نَوَّش idem significare potest ac مَشَى, videlicet *venire fecit, arcessivit*; quam significationem contextus quoque flagitat.

نَوَّع, pl. أَنْوَاعٌ, *Genus, species*.

نَالَ f. o. *Praebuit alicui aliquid. III Tradidit, porrexit alicui aliquid. ccga. — نَوَّالٌ Donum. p. 4.*

نَامَ f. a. *Dormivit. Part. نَائِمٌ, pl. نِيَّامٌ, dormiens. p. 7. — نَوْمٌ Dormitio, somnus. — نَوْمَةٌ Somnus singulus.*

نَالَ f. i. et a. *Consequutus, assequutus est, obtinuit aliquid. p. 3.*

8

هَآ Pronomen personale 3^{tie} pers. sing. masc.; fem. هَا.

هَؤُلَاءِ Pron. demonstr. Vid. Grammat. § 207.

هَبَّ *Flavit ventus.*

هَاتَى IV. *Videatur* هَاتَى.

هَجَرَ *Reliquit, deseruit patriam suosve, disiunctus fuit ab iis.*

Inf. هَجْرَانٌ.

هَجَمَ *Irruit in aliquem. cc. على p.*

هَجَا f. o. *Maledixit, verborum contumeliâ insectatus est, pec. carmine sive satyrâ. cca. Inf. هَجَاءٌ.*

هَدَّ II *Terruit, comminatus est. cca.*

هَدَى 1) *Duxit, direxit. 2) attulit obtulitque donum. III Reciproce donum obtulit, reciprocavit donum. n°. 92. IV i. q.*

I, 2. ccar. et الى vel ل p. — هَدِيَّةٌ, pl. هَدَايَا, *Munus, do-*

num. — اَلْمَهْدِيُّ Nomen chalifae tertii ex Abbâsidarum familiâ. n°. 44.

هَذَا, fem. هَذِهِ, Pron. demonstr. *hic, haec, hoc.* يَا هَذَا, n°.

36, i. q. Graecum ὦ σὺτος, *o tu!*

هَرَبَ f. o. *Fugit, anfugit* rem. cc. مَنِ r.

هَرِمَ *Senio defecit et confectus est* homo.

هُرُونُ Nom. propr. viri, i. q. Hebr. *Aäron.* اَلرَّشِيدُ agn. هُرُونُ, i. e. *probus*, nomen chalifae Abbâsidarum quinti.

هَزَلَّ *Iocatus est.* — هَزَلَّ *Iocatio, iocus.*

هَشَمَ *Fregit, confregit.* — هِشَامٌ 1) *Liberalis.* 2) nom. propr. viri. هِشَامُ بْنُ عَبْدِ اَلْمَلِكِ, n°. 20, Chalîfa decimus ex Omaiadarum familiâ.

هَلْ Particula interrogandi, *An? num?*

هَلَّ *Apparuit, splendere coepit.* V *Reniduit vultus, solutus, laetusque fuit.*

هَلَبَ *Depilavit.* II Idem. — اَلْمَهْلَبُ, cogn. اَبِي صُفْرَةَ, Provinciae Chorâsânæ praefectus sub Chalîfâ Abdo'l-Maleko, quinto ex Omaiadarum familiâ. n°. 12.

هَلَكَ et هَلَكَ *Periit, interiit.* IV *Perdidit.* p. 4. — هَلَكَ *Interitus.* p. 3. — مَهْلِكٌ *Perdens, exitialis, perniciosus, lethalis.* p. 8.

هُم Pron. 3^{tiae} pers. plur. masc.; fem. هُنَّ; dual. هُمَا.

هَمَّ *Sollicitus fuit* de aliquâ re. cc. ب (zich om of over iets be-kommenen). Inf. هَمٌّ p. 4. VIII *Sollicitudine affectus fuit.* — هَمٌّ, pl. هُمُومٌ, *Sollicitudo, moeror, cura.*

هَنَا *Bene cessit, profuit alicui res.* — هَنَى *Gratus, utilis, commodus.*

هَوَ Pron. 3^{tiae} pers. sing. masc.; fem. هَيَ.

هَانَ Med. و. *Facilis, levis, vilis fuit res.* II *Levem reddidit, vilipendit.*

هَوَى Imprf. يَهْوَى. *Decidit, ex alto praeceps ruit, flavit ventus.* — هَوَى fut. يَهْوَى. *Amavit, dilexit.* ccap. — هَوَاً *Aër.* — هَوَى *Amor, cupido.*

هَيْهَاتَ Adv. *Absit! procul sit!*

و

و Partic. insepar., proprie 1) praepositio, uti videtur, valens *cum*; sed hoc sensu tantummodo in iureiurando usurpatur, e. g. in وَاللَّهِ, n°. 114, propr. *cum Deo!* i. e. *per Deum!* 2) Plerumque coniunctio est, quâ vel integrae enuntiationes, vel singula vocabula, *simpliciter copulantur*, adeoque Latine reddenda per *et, que, autem*; vid. Gramm. § 221, 8°. 3) Saepius respondet Latino *dum*; e. g. n°. 118 وَهِيَ فَاعِدَةٌ *dum illa sedebat.* 4) Interdum usurpatur eodem fere sensu ac وَبَّ, *multum est*, atque eâdem, quâ haec vox gaudet, constructione, nomine indefinito in Genitivo casu subiuncto. Exemplum occurrit n°. 91: وَكَأْسٍ شَرِبْتُ: i. e. *et pocula hausit.* Vid. Gramm. § 250 et 251.

وَبْرَ *Pilosus fuit.* — وَبْرَ *Vestimentum hiemale e lanâ contextum.*
وَتَرٌ, pl. أَوْتَارٌ, *Nervus, chorda.*

وَتَقَّ, Imprf. يَتَقُّ, *Confusus est aliquo, fidem habuit alicui.* cc.

ب p. — وَاتَّقَ, *Confidens, fidem habens.*

وَجَبَّ, Imprf. يَجِبُّ, *Necessaria fuit res; necesse fuit, ut.* cc.

ان. IV *Fecit opus bonum.*

وَجَدَّ, Imprf. يَجِدُّ. 1) *Indenit, reperit, comperit.* cca. Pass.

inventus est, adfuit. 2) *nactus, assecutus est.* cca. 3) *recuperavit.*

Inf. وَجَدَانْ sensu passivo, *adesse, praesentia.* n°. 84.

وَجَزَّ *Brevis et compendiosus fuit in sermone.* — وَجَبَزَّ, fem.

وَجَزَّ, *Brevis, concisus.* — وَجَزَّ أَوْجَزَّ *Brevior, brevissimus, magis, maxime concisus.*

وَجَعَ *Doluit, correptus fuit dolore.* — وَجَعَ, pl. أَوْجَاعُ, *Dolor, morbus.*

وَجَدَّ *Timuit sibi ab alio.* — وَجَدَّ *Timor, metus.*

وَجَعَ *Percussit in facie.* — وَجَعَ, pl. وَجُوهٌ, 1) *Facies, vultus.*

2) i. q. vernaculum *uitzigt, voorkomen.* n°. 64. 3) *princeps gentis aut regni.* p. 10.

وَحَدَّ *Solus, unicus fuit.* — وَاحِدٌ, fem. وَاحِدَةٌ, *Unus.*

وَحَشَّ IV 1) *Desolatus fuit et vacuus hominibus locus.* 2) *con-*

tristavit. X 1) *Desertus et desolatus evasit locus.* 2) *mo-*

stus fuit, moerorem concepit ex solitudine. n°. 23. — وَحْشَةٌ

Solitudo, moestitia.

وَحَطَّ *Candicantis pili mixturâ tinxit aliquem canities.* cca.

وَنَعَ Imprf. يَنَعُ. 1) *Deposuit, collocavit.* 2) *reliquit, missum*

fecit, sivit. نَعْنَى, n°. 121, *depone, i. e. mitte, sine me,*

vernac. laat mij begaan! نَعَّ عَنْكَ لَوْمِي, n°. 91, *propr. mitte*

a te reprehendere me! i. e. ne reprehendas me!

وَرَّثَ *Haeres fuit, evasit.* IV *Haeredem fecit; fecit aliquem haereditate accipere aliquid.* p. 2. — وَارِثٌ, pl. وَرَثَةٌ, *Haeres.* — مِيرَاثٌ, pl. مَوَارِثٌ, *Haereditas, res haereditate acquisita.*

دُرْدُ Collect. *Rosa.*

وَرَقٌ *Folium, sive arboris, sive chartae.* — وَرَاقٌ *Homo chartarius, scriba.*

وَزَرَ *Portavit, sustinuit onus.* — وَزِيرٌ, pl. وَزَرَءُ, *Consiliarius et administrator imperii, vicarius principis, vulgo vezirus.* — وَزَارَةٌ, *Veziri dignitas et munus.*

وَزَنَ Imprf. يَزِنُ, *Ponderavit, libravit aliquid.* Inf. وَزَنَ, et *pondus rei.* p. 10.

وَسَعَ Imprf. يَسَعُ. *Amplius, capax fuit, comprehendere potuit locus.*

وَسَّلَ II 1) *Gratiam Dei sibi conciliare studuit bono aliquo opere.*

2) *universe in gratiam alicuius se insinuare studuit* cc. ب ر.

et الى p. V Idem. n°. 54.

وَسَّى III *Solatum, auxilium attulit.* cca.

وَسَّوَسَ Quadril. *Apud se ipsum locutus est ac mussitavit.*

وَشَّى 1) *Coloravit pinxitve pannum.* 2) *susurronem egit et de-*

tulit ad regem. — وَشَّى 1) *Color et pictura vestis.* 2) *vestis colorata pictaque.* n°. 68. Cf. Weijersii *Specimen Criticum exhibens Locos Ibn-Khacanis de Ibn-Zeidouno*, p. 164, ann.

283. — وَاشٌ, pl. وَشَاءٌ, *Susurro, delator.*

وَصَفَ Imprf. يَصِفُ. 1) *Descripsit, enarravit.* cca. 2) *praedicavit, laudavit.* Inf. وَصَفَ — وَصَفَةٌ *Descriptio formae qualitatumve personae aut rei.* p. 13. — وَصِيفٌ 1) *Famulus.* 2)

nom. praefecti cuiusdam Syriae, regnante Motasemo-Billah.
n°. 30.

يَصِلُ Imprf. 1) *Iunxit, copulavit*. cc. ب. 2) *donavit, largitus est* alicui. ccap. 3) *pervenit ad*. cc. الى. III *Coniunctus fuit* alicui, foedere, amicitia, consuetudine. cca. V *Copulatus, coniunctus est*. N°. 129 Infinit. تَوَصَّلَ in malam partem usurpatur eo sensu, quo nos vocibus *koppelen* et *koppelaarster* utimur. VIII *Continuus fuit* in aliquâ re. cc. على. n°. 116. — صَلَّةٌ *Donum*. n°. 89.

وَصَّى IV *Praecepit, commendavit*. ccap. et ب r. — وَصِيَّةٌ 1) *Praeceptum, mandatum*. 2) *mandatum ultimum, testamentum*. n°. 61.

وَصَّأَ *Vicit alium munditie, pec. sacrae lotionis*. — وَضُوْءٌ *Lotio sacra, quae ante precationem fieri solet*.

وَضَعَ 1) *Posuit, collocavit*. 2) *deposuit aliquem, humiliavit eum*. cca. Hanc significationem quoque habet verbum admirandi (Grammat. § 233): مَا أَوْضَعَ, n°. 25. VI *Demisit, humiliavit se, modestus, humilis fuit*. VIII *Humiliatus est, vilis abiectusque evasit*. — مَوْضِعٌ, pl. مَوَاضِعُ, *Locus*.

وَعَدَ *Pollicitus est* alicui aliquid. ccga. — وَعْدٌ *Promissio, promissum*. — مَوْعِدٌ, pl. مَوَاعِيدُ, *Promissum*. n°. 45.

وَفَّقَ *Comperit conveniens esse aliquid et utile aptumve*. III 1) *Consensit*. 2) *convenit, congruit res cum aliâ*. cca. VIII 1) i. q. III, 2, et 2) *Evenit, accidit*.

وَفَّى 1) *Integra fuit res*. 2) *promissis stetit, servavit pactum, persolvit debitum*. X *Totum dedit ac persolvit*.

وَقَّتْ, pl. أَوقَاتٌ, 1) *Hora*. 2) *tempus*.

وَقَدَ *Arsit ignis*. IV *Accendit ignem*.

وَقَرَّ et وَقَرَّ *Gravis fuit*. II *Gravem esse dixit, reveritus et veneratus est aliquem*. — وَقَارٌ *Gravitas; etiam reverentia*. p. 4.

وَقَفَ, Imprft. يَقِفُ, *stetit, constitit*.

وَقَعَ 1) *Cecidit, decidit*. 2) *percussit, tuditque malleo*. II 1) *Impresso vel inscripto signo regio consignavit epistolam, diploma*. 2) *rescripsit nomine principis, scripsit edictum regium*.

وَكَلَّ *Confisus est Deo*. V *Idem (zich vertrouwen) cc*. عَلَى. Part. اَلْمَتَوَكِّلُ *Confidens*. p. 2. اَلْمَتَوَكِّلُ عَلَى اَللّٰهِ, i. e. *Deo confidens*, agnomen chalîfae decimi ex Abbâsidarum familiâ.

وَلَدَ, Imprf. يَلِدُ, *Genuit vir, peperit mulier filium*. وَلَدٌ *Genitor, parens, pater*. p. 12.

وَلِمَ. IV *Convivium instruxit, pec. nuptiale*. — وَلِيْمَةٌ *Epulum, pec. convivium, et spec. nuptiale (bruiloft)*. n°. 88.

وَلِيَ Imprf. يَلِي. 1) *Spectavit ad aliquid. cca*. Sic n°. 55 مِمَّا يَلِيهِ *ab eâ parte, quae ad eum spectabat*. 2) *Praefuit*. II *Praefecit aliquem rei. ccga*. VI *Continuavit; successive, continuâ serie et sine intermissione consecutus est*. — وَالٍ *Praefectus provinciae*. — وَلَايَةٌ et وَلَايَةٌ *Praefectura, regimen, regnum*. — اَوْلَى *Potior, aptior, dignior, dignissimus. cc*. ب r. — مَوْلَى *Dominus, herus*.

وَقَمَ Imprf. يَهْمُ. *Opinatus est, fere cum errore*. VIII *Suspectum habuit aliquem. ccap. et ب r*. Pass. n°. 116.

وَيْحٌ *Infortunium, miseria, nostrum wee.* — وَيْحًا, in statu
constr. وَيْحٌ, vox miserescentis, *vae! eheu!* e. g. n°. 124
وَيْحَكُمْ *Vae vobis!*

ى

يَا Partic. vocandi et compellendi *o! heus!*

يَاقُوتٌ *Rubinus, gemma pretiosa.*

يَحْيَى بْنُ (حَى) Nom. propr. viri. — يَحْيَى بْنُ خَالِدٍ, agn. أَلْبَرْمَكِيُّ, i. e. Barmecida, Vezîrus Hârouni Arraschîdi. n°. 45 et 49. — يَحْيَى بْنُ زِيَادٍ, agn. أَلْحَارِثِيُّ, i. e. sectae *Abou-Hârethi assecla*, n°. 122, amicus intimus Motî-ibn-Ijâs. Vid. supra Lexic. s. v. طَاعَ. — يَحْيَى بْنُ عَدِيٍّ, n°. 96, Philosophus peripateticus, mortuus Bagdâde a°. 364.
يَدٌ *Manus.* يَبَيْنَ يَدَيْهِ, propr. *inter manus eius*, i. e. *coram eo.* (vóór hem). p. 9.

يَزِيدٌ (زَادَ) Nomen viri. — يَزِيدُ بْنُ هُرُونَ, n°. 94, nomen viri mihi ignoti. — أَلْيَزِيدِيُّ, praen. أَبُو مُحَمَّدٍ, n°. 28 et 74, Grammaticus et philologus celeberrimus, florens sub Chalîfâ Almâmouno, apud quem in magno honore fuit. Obiit a°. 202.

يَسْرٌ *facilis fuit res.* IV *Opulentus fuit evasitve.* V *Facilis, fuit res; paratum aliquid fuit alicui.* cc. J. p. 5. — مَيْسُورٌ, pl. مَيْسِيرٌ, *Opulentus, dives.*

يَقُظُ *Vigilavit.* IV *Expergefecit aliquem.*

يَهُودِ Collect. *Iudaei*. — يَهُودِيَّ *Iudaicus, Iudaeus*.

يُوسُفُ Nom. propr. viri *Ioseph*.

يَوْمَ, pl. أَيَّامَ, *Dies*. — يَوْمًا *Quodam die, aliquando*. —

يَوْمَئِذٍ, adv. comp. ex يَوْمٍ et اُذٍ ibi, *Illo die seu tempore, tunc*.

C O R R I G E N D A.

in Chrestomathiâ.

Pag. ٣٥, lin. 8 a f. pro زَيْدٍ legatur زَيْنٍ.

in Grammaticâ.

Pag. 23, lin. 13, *pro Multum lege Mutum*.

" 32, " 3 a f., *pro bua lege qua*.

" 44, l. ult. not. g, *pro secundo مَقْدَمَةً lege نَقْدَمَةً*.

" 46, lin. 4 a f., *pro يُمَقِّدَمَ lege يُمَقِّدَمُ*.

" 50, " 5 a f., *pro n. e lege n. c*.

" 56, " 17, *pro قَوِّمَ lege قَوِّمُ*.

" 59, in notâ lin. 2, *pro passere lege pascere*.

" 62, lin. 10, *pro مُتَقَدِّمَ lege مُتَقَدِّمُ*.

Pag. 64, l. ult., pro 4 lege *Imprtvs*.

" 67, l. 14, pro يَقْمَ lege يَقْمَ.

" 68, lin. 13, pro in lege in.

" 75, lin. 9, pro يَذَى lege يَذَى.

" " " 10 a f., pro قَاوَا lege قَاوَا.

" 83, " 17 et 18, lege أَفْرِيقَى et أَفْرِيقَى.

" 94, " 15, post قَادِمٌ adde: "et قَدِيمٌ".

" 95, " 12, pro أَمَوَا lege أَمَوَا.

" " " 3 a f., pro قَدَمَانٌ lege قَدَمَانٌ.

" 115, " 7, pro viculo lege vinculo.

" 118, " 5, pro vel lege vel.

" " " 8, pro تَعْدِمَى lege تَعْدِمَى.

" 122, " 6 a f., adde in initio "aut".

in Lexico.

Pag. 188, lin. 10 a f., pro ao. 186 lege ao. 286.

" 294, " 13, pro "De eo mihi" cet. legatur: "Chalîpha e Phâtemi-darum gente, qui in Aegypto regnavit ab anno 365 usque ad 386. Hunc sine dubio voluit Auctor l. l.; itaque ibi, ac pariter in Lexico p. 250, lin. 9 a f., pro مَعْدَ legendum est مَعْدَ. Qui ibi commemoratur Hispaniae princeps Abdorrahmân, non alius esse potest quàm Abdorrahmân III, qui regnavit ab anno 300 usque ad annum 350, quo ei successit filius الحَكَم بن عبد الرحمان. Igitur aut Auctor, aut scriba librarius, erravit, patrem pro filio nominans; nisi statuendum sit, Nizârum, antequam imperium nactus esset, ad Abdorrahmânnum scripsisse.

TYPIS E. J. BRILL, LEIDAE.

خدمته فكتب اليه ابن المعتز لئن فاتنى السُرور برويتك لم يفتنى
 ١٣٣ الأئس برقعتك ۞ فصل فى نهاية الظرف عن صاحب اختيم به
 هذا الباب قال صاحب ثلاثة اخجلونى بجوابات فى الحُسن
 والجودة لم اسمع امثالها فمنهم ابو الحسن البديهي ان كان عندى
 فى نَقَر من جلسائى باصْبَهان فقدمت الينا أطباق الفواكه وفيها
 من المشمش الاصفهانى ما يفوق الرطب حُسنا وطيبا فاكب عليه
 البديهي وامعن فيه فقلت فى "عَرَضَ حَدِيثَ جَرَى معهم ان
 المشمش يُلطخ المَعِدَة فقال لا يعجبني المِيزَانُ اذا تطبب فالبسنى
 قِناع الخَجَل وقطعنى ومنهم ابو الحسن القيرى فانه قال
 يوما وقد انصرفت من الدار السلطانية فى غير طريقى وانا ضاَجِر
 من شىء عَرَضَ لى فشغل فكرى فقال مِن اين اقبل مولانا قلت
 من لعنة الله فقال زاد الله غُرْبَتَكَ يا مولانا فاحسن مع اساءة
 الأَدب والثالث ابو الحسن المافرُوحى فى اَيام حَدَاتِنه وسلطان
 مَلاحته واتى داعبته بقولى له رَأَيْتَكَ تَحْتَى فقال عن لِسَانِ دَالِتِه
 بَطْرَفُه مع ثلاثة مثلى فاخجلنى وحيرنى ۞

تم المختار من كتاب لطائف الصحابة
 والتابعين رضى الله عنهم اجمعين

a) Weijers pronuntiaudum esse putabat عَرَضَ, quod *latus et partem* significat; et *in parte sermonis* hic idem valere atque *alicubi in sermone*. T. R.

من الباب الحادى عشر فى لطائف الشعراء نثراً

١٢٧ أبو نؤاس الإمام فى الباطل دخل كَرَمًا فرأى حِصْرِيَّما فاستقبل القبلة

١٢٨ وقال اللهم سَوِّدْ وجهه واقطعْ خَلْفَه واسقِنى من دَمِهِ ۝ ولما انشد

الفَضْل بن يَحْيَى فصيدته التى منها

سَأَشْكُوا الى الفضل بن يحيى بن خالد

هواك لعل الفضل يَجْمَعُ بَيْنَنَا

قال له الفضل ما زِدْتَ علىَّ بَأَن جعلتْنى قَوادًا قال اصلحك الله

١٢٩ أَنَّهُ جَمْعُ تَفَضُّلٍ لا جمع توَضُّلٍ ۝ الْخُتَمِيَّ خصب لِحْيَتِهِ وترك

منها شَعَرَاتٍ بِيضا لِيَوْهَمَ أَنَّ الشَّيْبَ أَوَّلُ ما وخطه فقيلا له ما هذا

١٣٠ فقال غِشَّ الغِشَّ ۝ مَرْوَانُ بن أبى حَفْصَةَ رأى رجلا يصلى صلاته

١٣١ خفيفة فقال صلاتك زَجْرٌ ۝ على بن الحَجَّهَم مَرَّ عليه سائل يسأل

١٣٢ وَيَلْحِفُ وَيَقُولُ وَأَسُونَا فقال إن واسيناك ۝ ساويناك ۝ جَاحِظَةٌ

الْبَرَمَكِيُّ سئل عن دَعْوَةٍ حَصَرَهَا فقال كَلَّ شَيْءٌ كان بارداً إلّا الماء ۝

١٣٣ وكتب الى ابن المعتز وقد منعه توالى المطر عن خِدْمَتِهِ كنت

على ان اجيب داعى الامير فانقطع شَرِيَّان الغَيْمِ فقطعنى عن

a) In codice haberi واسيناكم et ساويناكم et non esse, cur hoc mutetur, monuit Weijers; nam plurali pronomine non solum eum, ad quem sermo ibi sit, sed omnes qui eiusdem generis sint, significari.

- ١٣١ طَرْفَا ۞ مُحَمَّدٌ بْنُ مُوسَى الْهَاشِمِيُّ بَلَغَهُ أَنَّ عُمَرَ الرَّخَّاجِيَّ عَتَبَ عَلَيْهِ وَتَنَكَّرَ لَهُ فَطَرَفَهُ لَيْلًا وَأَعْتَذَرَ إِلَيْهِ حَتَّى رَضِيَ عَنْهُ وَلَمَّا قَامَ لِيَنْصَرِفَ قَالَ عُمَرُ خُذُوا الشَّمْعَةَ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ يَا سَيِّدِي دَعْنِي أَمْشِ فِي ضَوْءِ رِضَاكَ عَنِّي فَقَالَ طَرْفَ كَلَامِكَ هَذَا حَلَّ الْعُقْدَةَ
- ١٣٢ الْبَاقِيَةُ مِنْ سَخَطِي ۞ يَحْيَى بْنُ زَيْدٍ الْحَارِثِيُّ قَالَ لِمُطِيعِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّ فِي النَّبِيِّدِ مَعْنَى مِنَ الْجَنَّةِ لِأَنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَكَمَ عَنْهُمْ ۞ وَقَالُوا أَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا أَلْحَزْنَ وَالنَّبِيدُ يَذْغَبُ بِالْحَزَنِ ۞
- ١٣٣ أَبُو الْحَارِثِ حُمَيْرٌ قِيلَ لَهُ أَمَا يَكْسُوكَ فُلَانٌ فَقَالَ لَوْ جَاءَهُ يَغْقُوبُ وَالْأَنْبِيَاءُ شَفَعَاءَ وَالْمَلَائِكَةُ صُفْنَاءَ يَسْتَعِيرُ مِنْهُ أِبْرَةً يَخْطِيطُ بِهَا قَبِيصَ
- ١٣٤ يُوسُفَ الَّذِي قَدْ مِنْ دُبُرٍ لَمَّا أَعَارَهَا فَكَيْفَ يَكْسُونِي ۞ مُزِيدٌ الْمَدَنِيُّ سَمِعَ ضَاجِيجَ النَّاسِ شَى يَوْمَ كُسُوفٍ وَرِيحٍ عَاصِفٍ وَغُبْرَةٍ مُنْكَرَةٍ وَقَوْلَهُمُ الْقِيَمَةُ الْقِيَمَةُ فَقَالَ وَيَحْكُمُ هَذِهِ قِيَامَةُ عَلَى الرَّيِّقِ أَتَيْنَ دَابَّةَ الْأَرْضِ ابْنَ الدَّجَالِ ابْنَ نُزُولِ عِيسَى ابْنَ طُلُوعِ الشَّمْسِ مِنْ
- ١٣٥ مَغْرِبِهَا أَشْهَدُ أَنَّهَا قِيَامَةٌ بَارِدَةٌ ۞ وَطَلَبَ جَارٌ لَهُ مِنْ دَارِهِ مِلْعَقَةً
- ١٣٦ فَقَالَ لَهُ لَيْتَ لَنَا مَا ذَاكُلَهُ بِالْأَصَابِعِ ۞ عَلِيُّ بْنُ حَمْزَةَ الْأَصْفَهَانِيُّ كَانَ أَبُوهُ مِنْ مِيسِيرٍ أَصْبَهَانَ وَكَانَ مُقْتَرًا عَلَيْهِ لَا يُعْطِيهِ إِلَّا الْقُوتَ وَكَانَ عَلَى يَسْتَدِينٍ عَلَى مَوْتِهِ فَلَمَّا مَاتَ كَانَ يَقُولُ فَذَيْتُ مَنْ أَحْبَابِي عَلَى مَوْتِهِ ۞

من الباب العاشر

فى لطائف الظِّرفاء مِنْ كُلِّ طَبَقَةٍ وَفَنِّ

١١٧ على بن عُبَيْدِ الزَّنْجَانِي قَالَ الْجَا حِظْ دَخَلْتُ عَلَيْهِ أَعُوذُهُ فَقُلْتُ
 لَهُ مَا تَشْتَهَى يَا أَبَا الْحَسَنِ فَقَالَ أَعَيْنَ الرُّقْبَاءِ وَاللُّسُنَ الْوُشَاةَ وَأَكْبَادَ
 ١١٨ الْخُسَادِ ۝ وَجَمْعَهُ مَاجِلِسُ أَنْسٍ وَقَيْنَةٌ يَهْوَها وَأُنْثَى لِلظُّهْرِ ثَقِيلٌ لَهُ
 ١١٩ وَهِيَ قَاعِدَةٌ قَدْ زَالَتْ الشَّمْسُ فَقَالَ أَمَّا شَمْسِي فَلَمْ تَزَلْ ۝ ابْنُ
 عَائِشَةَ الْقُرَشِيَّ قَالَ كُنْ لِمَا لَا تَرْجُوا أَرْجَى مِنْكَ لِمَا تَرْجُوا فَإِنَّ
 ١٢٠ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ذَهَبَ يَقْتَنِبِسُ النَّارَ فَكَلَّمَهُ الْمَلِكُ الْجَبَّارُ ۝ إِبْرَاهِيمَ
 ابْنُ السِّنْدِيَّ قَالَ الْجَا حِظْ حَدَّثَنِي إِبْرَاهِيمُ قَالَ قُلْتُ فِي أَيَّامٍ
 وَلَا يَتِي الكُوفَةُ لِرَجُلٍ مِنْ تَنَائِهَا لَمْ أَرِ أَطْرَفَ وَلَا أَكْرَمَ مِنْهُ وَكَانَ لَا
 يَحِجُّ لِبَدَهُ وَلَا يَسْكُنُ حَرَكَتَهُ وَلَا يَسْتَرِيحُ قَلَمُهُ فِي إِعَانَةِ الْمَلْهُوفِينَ
 وَإِعَانَةِ الْمَكْرُوبِينَ مَا الَّذِي هُوَ عِنْدَكَ كُلَّ هَذَا النَّصَبِ وَقَوَاكِ
 عَلَى هَذَا التَّعَبِ فَقَالَ سَمِعْتُ تَغْرِيدَ الْأَطْيَارِ بِالْأَسْحَارِ عَلَى الْأَشْجَارِ
 وَتَجَاوِبَ الْأَوْتَارِ وَالْمِزْمَارِ فَلَمْ أَطْرِبْ كَطَرْبِي لِتَنَاءِ حَسَنِ عَلَى مُحْسَنِ
 فَقُلْتُ لَهُ أَحْسَنْتَ ۝ وَاللَّهِ أَنْتَ فَقَدْ حُشِيتَ كَرَمًا كَمَا مُلِئْتَ

a) Recte sic editum esse, in codice vero perperam ولله haberi, monuit

المطرب على حال الطبيب قال صاحب الكتاب قال لى الامير ابو
 المظفر ناصر بن ناصر الدين قَدْ سَمِعْتَ مَا يَقُولُ أَبُو عَلِيٍّ الْكُوسَجِ
 فِي الطَّبِيبِ وَالْمُطْرِبِ فَقُلْتَ لَا وَآيَدَ اللَّهِ الْإِمِيرُ قَالَ أَنَّهُ يَقُولُ مَا عَلَى
 ظَهَرِهَا صَاحِبُ صِنَاعَةٍ أَسْوَأَ حَالًا مِنَ الطَّبِيبِ وَلَا أَنْعَمَ بَالًا مِنَ الْمُطْرِبِ
 لِأَنَّ الطَّبِيبَ يَغْدُو كُلَّ يَوْمٍ إِلَى الْأَوْجَاعِ وَالْأَسْقَامِ وَالْأَحْزَانِ وَيَنْظُرُ
 إِلَى الْقَذِرَاتِ وَالْجِرَاحَاتِ وَالْخُرَاجَاتِ وَإِذَا مَاتَ الْمَرِيضُ أَتَى
 يُعَالِجُهُ تُطَيِّرُ مِنْهُ وَتُشَوِّمُ بِهِ وَرُبَّمَا يَتَّهَمُ بِسَمِّ الْمُلُوكِ فَيَكُونُ فِيهِ
 إِرَاقَةٌ دَمِهِ وَالْمُطْرِبُ يُدْعَى إِلَى مَجَالَسِ الْإِنْسِ وَاللَّهْوِ وَمَوَاضِعِ الْخَيْرِ
 وَالنِّعْمَةِ فَيَكْرُمُ مَثْوَاهُ وَيَحْسِنُ قِرَاهُ وَيُعْطَى وَيُزَيَّرُ وَيُخْلَعُ عَلَيْهِ فَيَنْقَلِبُ
 إِلَى أَهْلِهِ مَسْرُورًا طَيِّبَ النَّفْسِ ضَاحِكَ السِّنِّ رَاضِيًا عَنِ الدَّهْرِ ثُمَّ
 يَتَّصِلُ عَلَى الْأَوْقَاتِ الرَّغْدَةِ وَيَتَسَاوَى فِي النَّعِيمِ يَوْمَهُ وَعَدُهُ وَيَقْعُدُ
 تَحْتَ قَوْلِ عَلِيِّ بْنِ الْحَجَّامِ

هَلِ الْعَيْشُ إِلَّا لَيْلَةٌ طَرَحَتْ بِنَا أَوَاخِرَهَا فِي يَوْمٍ لَهُوَ مُعْجَلٌ
 وَقَوْلِ الشَّرِيقِ الْمُوصِلِيَّ

إِذَا مَا مَضَى يَوْمٌ مِنَ الْعُمْرِ صَالِحٌ
 فَصَلُّهُ بِيَوْمِ صَالِحِ الْعَيْشِ مِنْ غَدٍ ۝

a) In codice مُعْجَلٌ haberi, et sic legendum esse, monuit Weijers. T. R.

من الباب التاسع

فى لطائف المغنين والمطربين

١١٣ اسْحَفُ المَوْصِلَى كان يقول حَفَّ الصَّوْتِ الحَسَنُ اَنْ يَرُدَّ اَرْبَعَ

مَرَّاتٍ فَاَلَوَلَى بَدِيهَةٌ وَالثَّانِيَةُ تَفْهِيْمٌ وَالثَّالِثَةُ لِلْفَرْحِ وَالرَّابِعَةُ لِلشَّبَعِ ۝

١١٤ جَاحِظَةُ البِرْمَكِيِّ قَالَ كَانَ الْبَاقِطَانِي يَسْتَتِيبُ غِنَايَ وَيَكْثُرُ مِنْ قَوْلِهِ

أَحْسَنْتُ وَأَحْسَنْتَ وَاللَّهِ أَأَنْتَ وَلَا أَخْلَانَا اللَّهُ مِنْكَ فَقُلْتُ لِي صَدِيقٌ

يُحِبُّ قَوْلِي وَشَدَوِي وَلَهُ عِنْدَ ذَاكَ وَجْهُ صَفِيفٌ اِنْ تَغَنَيْتُ قَالَ

أَحْسَنْتَ زِدْنِي وَبِأَحْسَنْتَ لَا يُبَاعُ الدَّقِيفُ، وَقَالَ وَنَوَّشْنِي بَعْضَ الرُّسَاءِ

فَلَمَّا صِرْتُ اِلَى بَابِهِ قِيلَ اِنَّهُ قَدْ رَكِبَ فَكَتَبْتُ اِلَيْهِ

يَا مَنْ دَعَانِي وَفَرَّ مِنْيْ أَخْلَفْتَ بِاللَّهِ حُسْنَ ظَنِّي

قَدْ كُنْتُ أَرْضَى بِخُبْرٍ بَرٍّ وَكَامِخٍ أَوْ قَلِيلِ جُبْنٍ

وَزُكْرَةٍ مِنْ نَبِيذِ تَمْرِ أَقَامَ دَهْرًا بِقَعْرِ دَنْ

وَلَيْسَ يَغْلُو بِمَا ذَكَرْنَا مُحَدِّثٌ شَاعِرٌ مُغْنَى ۝

١١٥ حَصْرَ ابْنِ طَرْخَانَ الْمَغْنَى مَجْلِسِ اُنْسٍ قَدْ أَكَلَ أَهْلُهُ فَعَنَاهُمْ وَلَا

يَشْرَبُ ثُمَّ سَقَوْهُ وَهُوَ جَائِعٌ فَأَنْشَأَ يَغْنَى هَذَا الْبَيْتُ

خَلِيلِي دَاوَيْتُمَا ظَاهِرًا فَمَنْ ذَا يُدَاوِي جَوِي بَاطِنًا

١١٦ فَفِطَنَ صَاحِبَ الْبَيْتِ لِجُوعِهِ وَأَطْعَمَهُ ۝ فَضَلَّ فِى تَفْصِيلِ حَالِ

١٠. بَغِضْتُ تَحْشَمْنِي بِالْقُرْآنِ ۝ قَالَ رَجُلٌ لِمَعْشُوقَتِهِ ^b اَعْطِينِي خَاتَمَكَ
 اَذْكُرْكِ بِهِ قَالَتْ خَاتَمِي مِنْ ذَهَبٍ فَأَخَافُ أَنْ تَذْهَبَ وَلَكِنْ خُذْ
 ١١. هَذَا الْعُودَ لَعَلَّكَ تَعُودُ ۝ وَاسْتَعْرَضَ رَجُلٌ جَارِيَةَ سَوْدَاءَ مَلِيحَةً فَقَالَ
 لَهَا مَا أَسْمُكَ فَقَالَتْ مَكَّةُ فَقَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ قَدْ قَرَّبَ الطَّرِيقُ أَفْتَأَذْنِبِينَ
 فِي تَقْيِيلِ الْحَاجِرِ الْأَسْوَدِ قَالَتْ هِيَ هَاتِ ۝ لَمْ تَكُونُوا بِالْغِيهِ إِلَّا بِشَقِّ
 ١٢. الْأَنْفُسِ ۝ وَكَانَتْ لِمَحْمُودِ الْوَرَّاقِ جَارِيَةٌ مَوْصُوفَةٌ بِالْجَمَالِ وَالْكَمَالِ
 فَطَلِبَتْ مِنْهُ لِلْمُعْتَصِمِ بِاللَّهِ بَعْشَرَةَ آلَافٍ دِينَارٍ فَأَبَى أَنْ يَبِيعَهَا فَلَمَّا
 مَاتَ مَحْمُودٌ اشْتَرَيْتُ مِنْ وَرَثَتِهِ بِأَلْفٍ دِينَارٍ فَلَمَّا أُدْخِلَتْ عَلَيَّ
 الْمُعْتَصِمِ قَالَ لَهَا طَلَبْنَاكِ بَعْشَرَةَ ٤٠٠٠ آلَافٍ دِينَارٍ وَاشْتَرَيْنَاكِ الْآنَ بِأَلْفٍ
 دِينَارٍ فَقَالَتْ لَهُ إِذَا كَانَ مَلِكَ الْأَرْضِ وَخَلِيفَةُ اللَّهِ يَنْتَظِرُ لَشَهْوَتِهِ
 الْمَوَارِيثَ فَكَثِيرٌ لِمِثْلِي مِائَةُ دِينَارٍ فَاسْتَظَرَفَهَا وَتَعَجَّبَ مِنْ جَوَابِهَا
 وَحَظِيَّتْ عِنْدَهُ ۝

a) In codice hic ante قال pro inscriptione omnium, quae in hoc capite sequuntur, haec, ut monuit Weijers, leguntur verba: طَرَائِفُ أُخَرَ غَيْرِ

T. R. مَسْمِيَّاتٍ ۝

b) Recte sic editum esse, sed in codice اعطني haberi, monuit Weijers. T. R.

c) Verba Corani, Cap. XVI: 7.

d) In codice male أَلْفٍ.

من الباب الثامن

فى لطائف الجوارى والنساء الحسنان

- ١.٤ زَانَمَهُ جَارِيَةُ الْمَأْفُورِخِي كَتَبَ إِلَيْهَا عَاشِقُهَا بِهَذَا الدُّعَاءِ عَصَمْنَا
 اللَّهُ وَإِيَّاكَ بِرَحْمَتِهِ فَكَتَبْتُ إِلَيْهِ فِى الْجَوَابِ يَا أَحْمَقُ إِنْ أُجِيبْتُ
 ١.٥ دَعْوَتَكَ لَمْ تَلْتَفِ أَبَدًا ۝ قَبِيحَةُ جَارِيَةِ الْمُتَوَكِّلِ كَتَبْتُ عَلَى
 ١.٦ خَاتَمِهَا أَنَا قَبِيحَةُ وَقَلْبُ ۝ سَلَمَى بِنْتُ أُنْمَى التَّمِيمِيَّةِ كَانَتْ مِنْ
 أَحْسَنِ النَّاسِ وَجْهًا وَزَوْجُهَا مِنْ أَفْبَحِ الرِّجَالِ فَقَالَتْ لَهُ يَوْمًا عَلِمْتُ
 أَنِّى وَأَنْتَ فِى الْجَنَّةِ قَالَ وَلِمَ قَالْتَ لِأَنِّى رَزَقْتُ مِثْلَكَ فَصَبَرْتُ
 ١.٧ وَرَزَقْتَ مِثْلَى فَشَكَرْتُ وَالصَّبُورَ وَالشُّكُورَ فِى الْجَنَّةِ ۝ وَقِيلَ لَهَا
 كَيْفَ تَصْبِرِينَ عَلَى قُبْحِهِ وَأَنْتِ فِى الْحُسْنِ بِأَحْيَتْ أَنْتِ فَقَالَتْ
 ١.٨ أَمَا أَنَّهُ قَدَّمَ عِنْدَ اللَّهِ حَسَنَةً وَأَلْتَبْتُ ذَنْبًا فَصَبِرْنِى ثَوَابَهُ وَصَبْرَهُ
 ١.٩ نَسِيتِ الْمِلْحَ فَقَالَ لَهَا أَيْنَ الْمِلْحُ قَالَتْ فِى وَجْهِى ۝ طَرِيفَةُ
 أُخْرَى رَأَى بَعْضَ الْقُرَاءِ امْرَأَةً حَسَنَةَ الْوَجْهِ مُسْفِرَةً فِى الطَّرِيفِ
 فَارَادَ أَنْ يُمَارِحَهَا فَقَالَ وَلَيْصُرْبَنَ بِأَحْمَرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ قَالَتْ يَا

a) Recte sic editum esse, sed in codice haberi, monuit Weijers. T. R.

b) Verba Corani, Cap. XXIV: 34.

وَالصَّاجِرَةَ وَكَانَ السَّبَبُ فِيهِ أَنَّ اللُّصُوصَ نَقَبُوا خِرَازِنَهُ وَقَارُوا بِمَالِهِ
 الْكَثِيرِ فَكَدَّ آلَهُمْ عَلَى قَلْبِهِ حَتَّى كَادَ ^{هـ} يَوْسُوسُ وَلَمْ يَنْتَفِعْ
 بِالْمُفَرِّحَاتِ وَأَذِيَّةِ السَّوْدَاءِ فَأَشَارَ عَلَيْهِ الصَّيْمَرِيُّ بِأَنْ يَصُوعَ أَهْلِيلَاجَةَ
 مِنْ ذَهَبٍ وَيُدِيَمَ أُمْسَاكَهَا فِي يَدِهِ فَرَأَى مَا بِهِ وَعَادَ إِلَى أَحْسَنِ
 حَالَتِهِ وَسَأَلَ الصَّيْمَرِيَّ عَنِ الْعِلَّةِ فِيهِ فَذَكَرَ أَنَّ لِلذَّهَبِ خَاصِيَّةً فِي
 تَقْوِيَةِ الْقَلْبِ وَمِرَّةِ النَّفْسِ ثُمَّ أَشَارَ عَلَيْهِ بِاسْتِعْمَالِ بَيْضَةِ مَنْ الْعَنْبَرِ
 وَتَقْلِيلِهَا وَالِاتِّفَاعِ بِلَطَافَتِهَا وَحُسْنِ أَثَرِهَا عَلَى الدِّمَاغِ وَالْقَلْبِ فَعَاجَبَ
 ١.١ النَّاسُ مِنْ طَرَفِ هَذَا الْعِلَاجِ وَلَطَافَتِهِ ^{هـ} أَيُّوبُ الطَّبِيبُ كَانَ يَقْرَأُ
 فِي آخِرِ الْأَيَّامِ الْقُرْآنَ وَلَزِمَ الصَّلَاةَ وَالِدُّعَاءَ وَكَانَ أَغْلَبَ الْأَدْعِيَةِ عَلَى
 لِسَانِهِ قَوْلُهُ اللَّهُمَّ أَسْقِنَا شَرْبَةً مِنْ رَحْمَتِكَ تُسَهِّلْ بِهَا ذُنُوبَنَا إِنَّكَ
 ١.٢ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ^{هـ} ثَابِتُ بْنُ قُرَّةَ كَانَ يَقُولُ رَاحَةَ الْجِسْمِ فِي
 قِلَّةِ الطَّعَامِ وَرَاحَةَ الرُّوحِ فِي قِلَّةِ الْأَتَامِ وَرَاحَةُ الْقَلْبِ فِي قِلَّةِ الْإِهْتِمَامِ
 ١.٣ وَرَاحَةُ اللِّسَانِ فِي قِلَّةِ الْكَلَامِ ^{هـ} أَلْمَسِيحِيُّ كَانَ يَقُولُ نَوْمَةٌ بِالنَّهَارِ
 بَعْدَ أَكْلَةِ خَيْرٍ مِنْ شَرْبَةِ دَوَاءٍ نَافِعٍ ^{هـ}

a) Recte sic editum esse, sed in codice يوسوس haberi, monuit Weijers. T. R.

b) Sensum requirere, ut يَصُوعَ legatur, monuit Weijers. T. R.

قَاضِيَ الْخَرَمَيْنِ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَالنَّارُ تَوَقَّدُ بَيْنَ يَدَيْهِ فَقَالَ لَهُ أَيُّهَا
الْفَقِيهُ إِلَى النَّارِ فَقَالَ الْقَاضِي أَوْلَىٰ بِهَا صُلْبًا ۝

مِنَ الْبَابِ السَّابِعِ

فِي لَطَائِفِ الْفَلَاسِفَةِ وَالْأَطِبَّاءِ

- ٩٦ يَحْيَىٰ بْنُ عَدِيٍّ كَانَ يَقُولُ إِنَّ الطَّبِيعَةَ تَمَلُّ الشَّيْءَ الْوَاحِدَ إِذَا
دَامَتْ عَلَيْهِ فَلِذَلِكَ اتَّخَذَتْ أَلْوَانُ الْأَطْعِمَةِ وَأَصْنَافُ الثِّيَابِ وَأَنْوَاعُ
الطِّيبِ وَفُنُونُ الْأَوْتَارِ وَرَسْمُ التَّنَزُّهِ وَالتَّخَوُّلُ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ
وَالِاسْتِكْنَارُ مِنَ الْأَخْوَانِ وَالتَّقَنُّنُ فِي الْأَدَابِ وَالْجَمْعُ بَيْنَ الْحَجْدِ
٩٧ وَالْهَزْلِ وَالزُّهْدِ وَاللَّهْوِ ۝ عَلِيُّ بْنُ زَيْدٍ الطَّبْرِيُّ كَانَ يَقُولُ الطَّبِيبُ
٩٨ الْجَاهِلُ مُسْتَحِثُّ الْمَوْتِ ۝ اسْحَفُ بْنُ حُنَيْنٍ كَانَ يَقُولُ قَلِيلُ
الرَّاحِ صَدِيقُ الرُّوحِ وَكَثِيرُهُ عَدُوُّ الْجِسْمِ قَالَ صَاحِبُ الْكِتَابِ اتَّفَقَتْ
لَهُ هَذِهِ اللَّفْظَةُ الْوَجِيزَةُ الشَّرِيفَةُ الَّتِي لَمْ أَسْعَ مِثْلَهَا فِي الْجَمْعِ
٩٩ بَيْنَ التَّجَنُّيسِ وَالطَّبَاقِ وَالْتَرَصُّعِ مَعَ صِحَّةِ الْمَعْنَى ۝ بِاخْتِشَاعِ
أَبْنِ جَبْرِيدٍ قَالَ لِلْمُأْمُونِ فِي كَلَامٍ جَرَى بَيْنَهُمَا يَأْمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ لَا
١٠٠ نُبَالِسَ الثَّقَلَاءَ فَإِنَّ مُجَالَسَةَ الثَّقَلَاءِ حُمَى الرُّوحِ ۝ أَبُو عَلِيٍّ
الصِّيمَرِيُّ عَرَضَ لِأَبِي عَلِيٍّ زَنْجَبِيَّ الْكَاتِبِ مَرَضٌ شَدِيدٌ مِنَ الْوَحْشَةِ

دَعَّ عَنْكَ تَوْبِي فَإِنَّ اللَّوْمَ اغْرَاءَ

وَدَاوِنِي بِالتَّنِي كَانَتْ هِيَ ۝ الدَّاءُ

- ٩١ فَقَالَ حَامِدٌ لِعَلِّي اسْتَشْهَدَ بِالْخَبَرِ وَالشَّعْرِ ۝ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ الْفَارِسِيُّ
كَانَ يَتَقَلَّدُ قِصَاءَ بَلَخٍ وَكَانَ صَدِيقَ أَبِي يَحْيَى الْحَمَادِيِّ فَكَتَبَ
إِلَيْهِ يُعَاتِبُهُ عَلَى تَرْكِ الْمَهَادَةِ بِمَا يُجْلَبُ مِنْ بَلَخٍ فَكَتَبَ إِلَيْهِ قَدْ
٩٢ أَهْدَيْتَ لِلشَّيْخِ عَبْدِ صَابِرٍ لِيُغَسِّلَ بِهِ طَمَعَهُ وَالسَّلَامَ ۝ أَبُو
الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ الْعَزِيزِ الْقَاضِي دَخَلَ عَلَيْهِ مِنْ أَطَالِ الْجُلُوسِ عِنْدَهُ
ثُمَّ قَالَ لَهُ لَعَلَّ الْقَاضِي يَقُولُ أَبْرَمْتَ فَقَالَ لَا بَلْ أَنْعَمْتَ فَدُمَ ۝
٩٣ أَبُو مُحَمَّدٍ الشَّيْرَجِيُّ كَانَ مِنْ طُرَفَاءِ الْفُقَهَاءِ بِيَعْدَانَ فَرَكِبَ يَوْمًا
فِي سَفِينَةٍ مَعَ بَعْضِ مَيَاسِيرِ النَّصَارَى فَلَمَّا بُسِطَتْ سُرُتُهُ سَأَلَهُ
مُسَاعِدَتَهُ فَفَعَلَ فَلَمَّا فَرَّغَا مِنَ الطَّعَامِ أَحْضَرَ شَرَابًا يَحْكِي عَيْنَ
الذِّيكِ وَفَارَةَ الْمِسْكِ وَأَرَادَ أَنْ يَجِدَ رُخْصَةً فَقَالَ مَا هَذِهِ فَقَالَ خَمْرٌ
أَشْتَرَاهَا غُلَامِي مِنْ يَهُودِيٍّ فَقَالَ نَحْنُ مِنْ أَصْحَابِ الْحَدِيثِ نَكْذِبُ
سُقَيْنَ بْنَ عُبَيْنَةَ وَيَزِيدَ بْنَ هُرُونَ أَفَنَصَدِّقُ نَصْرَانِيًّا عَنْ غُلَامِهِ عَنْ
يَهُودِيٍّ وَاللَّهِ مَا أَشْرَبَهَا إِلَّا لَصَعْفِ الْأَسْنَادِ وَمَدَّ يَدَهُ إِلَى الْكُاسِ
٩٤ فَلَمَّا شَرِبَهَا ۝ سَهْلُ الصُّعْلُوكِيُّ دَخَلَ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ

a) Sic in Nominativo codicem quoque habere, sed Grammaticam postulare, ut in Accusativo الداء legatur, monuit Weijers. T. R.

الرَّشِيدُ قَوْلُهُ وَزَوَى مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ لِأَنَّ السَّوَادَ شِعَارُ بَنِي الْعَبَّاسِ وَنَظَرَ
إِلَى أَبِي يُوسُفَ كَمَا لَمْ يَسْتَقْبَحْ كَلَامَهُ فَقَالَ يَسَاءَ مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ النَّوْرُ فِي
السَّوَادِ يَعْنِي أَنَّ الْإِنْسَانَ يَبْصُرُ الدُّنْيَا بِسَوَادِ الْعَيْنِ فَتَهْلِكُ وَرَحَّبَ
الرَّشِيدُ بِكَلَامِهِ فَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَخَصْلَةٌ أُخْرَى فِي السَّوَادِ يَسَاءَ مِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ قَالَ مَا هِيَ قَالَتْ لَمْ يُكْتَبْ كِتَابُ اللَّهِ إِلَّا بِهِ فَقَالَ أَحْسَنْتَ
٩. وَأَمَرَ لَهُ بِالصَّلَةِ عَلَى بَنِ عِيسَى كَانَ مُقْتَصِدًا فِي لِبَاسِهِ وَكَانَ
أَبُو عَمَرَ الْقَاضِي مُبَالِغًا فِي تَحْسِينِهِ وَالْمَغَالَاةُ بِهِ فَقَالَ لَهُ عَلَى فِي
١١. ذَلِكَ فَقَالَ لِبَاسُ الْوَزِيرِ يَتَجَمَّلُ بِهِ وَأَنَا مُتَجَمِّلٌ بِلِبَاسِي هُوَ سَأَلَ
حَامِدُ بْنُ الْعَبَّاسِ فِي أَيَّامِ وِزَارَتِهِ عَلَى بَنِ عِيسَى وَهُمَا عَلَى
الدَّوَابِ عَنِ دَوَاءِ الْخُمَارِ فَكَلَّمَ وَقَالَ لَيْسَتْ مِنْ حَالِي هَذِهِ الْمَسْأَلَةُ
فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي عَمَرَ وَقَالَ لَهُ أَيُّهَا الْقَاضِي أَفْتَنَّا فِي دَوَاءِ الْخُمَارِ
فَتَنَاحَنَجَ وَأَصْلَحَ مِنْ صَوْتِهِ ثُمَّ ذَكَرَ اسْتِئْذَانًا رَفَعَهُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنَّهُ قَالَ اسْتَعِينُوا عَلَى كُلِّ صَنْعَةٍ بِأَرْبَابِهَا وَمِنْ أَرْبَابِ
هَذِهِ الصَّنَاعَةِ أَعَشَى قَيْسٌ فِي الْجَاهِلِيَّةِ وَهُوَ يَقُولُ
وَكَايَسٌ شَرِبْتُ عَلَى لَذَّةٍ وَأُخْرَى تَدَاوَيْتُ مِنْهَا بِهَا
لَكِنِّي يَعْلَمُ النَّاسُ أَنِّي أَمَرْتُ أَتَيْتُ الْمَعِيشَةَ مِنْ بَابِهَا
وَأَبُو نُوَيْسٍ فِي الْأَسْلَامِ يَقُولُ

a) In codice minus accurate والمغالات

b) Cf. III. Sacyi Anthol. grammat. Arab. pag. Arab. 53 seq. et pag. 98
seq. translationis Gallicae, ubi eadem historia iisdem fere verbis narratur.

٨٦ وَآيَاهُ ۝ وَكَتَبَ إِلَى مُسْتَبِيحٍ عَادُوهُ مِرَارًا مَثَلُ الْإِنْسَانِ فِي الْإِحْسَانِ
كَمَثَلِ الْأَشْجَارِ فِي أَنْثَارٍ فَيَجِبُ إِذَا أَتَى بِالْحَسَنَةِ أَنْ يُرَفَّهُ
إِلَى سَنَةِ ۝

مِنْ الْبَابِ السَّادِسِ

فِي لَطَائِفِ الْقَضَاةِ وَالْفُقَهَاءِ

٨٧ أَبُو يُوسُفَ الْقَاضِي تَحَاكَمَ إِلَيْهِ الرَّشِيدُ وَزَيْدَةُ فِي أَنْفَالِدِجٍ
وَاللُّوزِينِجِ أَيُّهُمَا أَطِيبُ فَقَالَ أَنَا لَا أَحْكُمُ عَلَى أَنْغَائِبٍ فَأَمَرَ بِاتِّخَاذِهِمَا
وَتَقْدِيمِهِمَا إِلَيْهِ فَجَعَلَ بِأَكُلٍ مِنْ هَذَا مَرَّةً وَمِنْ ذَاكَ أُخْرَى حَتَّى
نَصَفَ ۝ الْجَمَامُ ثُمَّ قَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ مَا رَأَيْتُ أَجْدَلَ مِنْهُمَا كُلَّمَا
أَرَدْتُ أَنْ أُسَجِّلَ لِأَحَدِهِمَا أَذْلَى الْآخَرِ بِحُجَّتِهِ ۝ وَسَأَلَهُ الرَّشِيدُ
٨٨ عَنِ اسْمِ امْرَأَةِ إِبَائِسَ فَقَالَ تِلْكَ وَلِيْمَةُ لَمْ أَحْضَرَهَا ۝ وَسَأَلَ الرَّشِيدُ
الْأَوَزَاعِيَّ بِحَضْرَةِ أَبِي يُوسُفَ عَنِ السَّوَادِ فَقَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا
يُبْلَى فِيهِ مُحَرَّمٌ وَلَا ۝ تُحْلَى فِيهِ عَرُوسٌ وَلَا يُكْفَنُ فِيهِ مَيِّتٌ فَكَّرَ

a) Sensum postulare, ut الْجَمَامِينَ legatur, et sic etiam in codice inter lineas correctum legi, monuit Weijers. T. R.

b) In codice يلُمى haberi, et hoc يُلْتَمَى pronuntiandum esse, monuit Weijers. T. R.

c) In codice تُجْلَى legi, et non esse cur hoc mutetur, monuit Weijers. T. R.

٨٢ يَعْني ٥ اللَّحْمَ الْمَبْرَدَ وَعَلَيْهِ السَّدَابُ ٥ أَبُو الْحَسَنِ قَوْلُهُ فِي تَقْبِيلِ
 هَاجِمٍ عَلَيْهِ فَكَدَّرَ مَا صَفَا مِنْ وَقْتِهِ فَقَالَ لَا مَرْحَبًا بِقَدَى الْعَيْنِ
 وَشَجَبِي الْكَلْفِ وَغَصْبَةِ الصَّدْرِ ٥ وَعَظَمِ الْقَلَمَةِ وَشَعْرَةِ الْقَلَمِ وَلَطَاخَةِ
 ٨٣ التَّوْبِ وَغَثَرَةِ الْفَرْسِ وَذُبَابَةِ الْقَدَحِ ٥ الْخَوَارِزْمِيُّ لَمْ أَسْمَعْ فِي رَسَائِلِهِ
 فَصْلًا أَظَرَفَ مِنْ قَوْلِهِ قَدْ أَرَاخِنِي الشَّيْخُ بِبِرِّهِ لَا بَلَّ أَتَعْبِنِي بِشُكْرِهِ
 وَخَفَّفَ ظَهْرِي عَنْ ثِقَلِ الْمَحَنِ لَا بَلَّ أَثْقَلُهُ بِأَعْبَاءِ الْيَمَنِ وَأَحْيَانِي
 بِتَحْقِيقِ الرَّجَاءِ لَا بَلَّ أَمَاتَنِي بِقُرْطِ الْحَيَاءِ فَنَا لَهُ رَفِيفٌ بَلَّ
 ٨٤ عَتِيفٌ وَأَسِيرٌ بَلَّ طَلِيفٌ ٥ وَمِنْ الْغُرَرِ الظَّرِيفَةِ قَوْلُهُ مَنْ لَمْ يَذْكُرْ
 ٨٥ أَخَاهُ إِلَّا إِذَا رَأَاهُ فَوَجَدَانُهُ كَفَقْدَانِهِ وَوَصَالُهُ كَهَجْرَانِهِ ٥ أَبُو الْفَضْلِ
 الْبَدِيعُ الْهَمْدَانِيُّ كَتَبَ إِلَيَّ بَعْضُ الرُّسَاةِ فَأَحْسَنَ وَأَظَرَفَ أَرَانِي
 أَذْكُرُ الشَّيْخَ كُلَّمَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ أَوْ حَبَّتِ الرِّيحُ أَوْ نَاجَمَ النَّجْمُ
 أَوْ لَمَعَ الْبَرْقُ أَوْ عَرَضَ الْغَيْثُ أَوْ ذُكِرَ اللَّيْلُ أَوْ صَدَحَكَ الرُّوْضُ إِذَا
 هُوَ لِلشَّمْسِ مُخَيَّاهُ وَلِلرِّيحِ رَيَّاهُ وَلِلنَّجْمِ عُلَاهُ وَلِلْبَرْقِ سَنَاهُ وَلِلْغَيْثِ
 قَدَاهُ وَلِللَّيْلِ حِمَاهُ وَلِلرُّوْضِ سَكَايَاهُ وَفِي كُلِّ صَالِحَةٍ ذِكْرَاهُ وَفِي
 كُلِّ حَالٍ أَرَاهُ فَمَتْنِي أَنَسَاهُ ٥ وَأَشَدَّةَ شَوْقَاهُ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْمَعَنِي

a) Pronuntiandum potius esse المبرّد، monuit Weijers. T. R.

b) In codice وَعَظَمِ legi, et non esse, cur aliter pronuntietur, monuit Weijers. T. R.

c) Legendum esse وَشَدَّةَ, iudicavit Weijers. T. R.

بِسْمُورٍ وَعِمَامَةٍ خَيْرٍ فَقَالَ يَا أَبَا الْأَعْمَيْثِلِ مَا أَعَدَدْتَ لِلشَّيْئَةِ فَقَالَ خَلَعُ
 ٧٧ الْأَمِيرِ فَقَالَ عَجِّلُوهَا لَهُ ۝ وَاسْتَقْرَضَ جَارُ الْأَصْمَعِيِّ آيَاهُ ذُرِّيَّهَاتٍ فَقَالَ
 لَهُ أَيْنَ الرَّهْنُ فَقَالَ أَنَسْتُ وَائْتَقَا بِي فَقَالَ بَلَى وَهَذَا إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ
 اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانَ وَائْتَقَا بِرَبِّهِ وَحَيْثُ ۝ قَالَ بَلَى وَلَكِنْ لِيَطْمَئِنَّ
 ٧٨ قُلُوبِي ۝ مُحَمَّدُ بْنُ شَبَابَةَ كَتَبَ إِلَى صَدِيقٍ لَهُ يَسْتَقْرِضُهُ فَكَتَبَ
 يَعْتَذِرُ بِالْإِضَافَةِ فَقَالَ إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَاجْعَلْكَ اللَّهُ صَادِقًا وَإِنْ كُنْتَ
 ٧٩ مُلُومًا فَاجْعَلْكَ اللَّهُ مَعْدُورًا ۝ أَبُو الْعَيْنَاءِ قَالَ لَهُ الَّتْمُوتُوكُ كَيْفَ
 تَرَى دَارَنَا هَذِهِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ رَأَيْتُ النَّاسَ يَبْنُونَ الدُّوَرِ
 فِي الدُّنْيَا وَأَنْتَ تَبْنِي الدُّنْيَا فِي دَارِكَ وَقَدْ نَظَمَ بَعْضُ الْأُدُهَاءِ
 فِي الصَّاحِبِ

وَلِي مَسَلَّةٌ بَعْدُ فَجَاجِلْنِي بِأَخْبَارِي

بَنَيْتُ الدَّارَ فِي دُنْيَاكَ أَمْ دُنْيَاكَ فِي الدَّارِ ۝

٨٠ وَلَقِيَهُ ابْنُ مُقَلَّةٍ الْكَاتِبُ سَاحِرًا فَجَعَلَ يَتَعَجَّبُ مِنْ بُدُورِهِ فَقَالَ يَا
 ٨١ عَجَبًا تُشَارِكُنِي فِي الْفِعْلِ وَتُفَرِّدُنِي فِي التَّعَجُّبِ ۝ أَبُو الْعَبَّاسِ
 الْأَمْبُودُ كَانَ يَقُولُ مَا تَنَادَرُ أَحَدٌ قَطُّ كَمَا تَنَادَرُ سَدَابُ التُّورَانِ فَقَالَ
 إِنِّي أَجْتَرْتُ بِهِ يَوْمًا وَهُوَ قَاهِدٌ عَلَى بَابِ دَارِهِ فَقَامَ إِلَيَّ وَلَا طُغْفَنِي
 ٨٢ وَعَرَضَ عَلَيَّ الْفَرَى فَقُلْتُ مَا عِنْدَكَ فَقَالَ عِنْدِي أَنْتَ وَعَائِيهِ أَنَا

a) Verba Corani, Cap. II: 262.

b) Legendum est, ut monuit Weijers, وَعَرَضَ. T. R.

يَا بُنَيَّ كُلْ مَا تَشْتَهِي وَالْبَسْ مَا يَشْتَهِي النَّاسُ وَقَدْ نَظَّمَهُ مَنْ قَالَ

إِنَّ الْعَيُونَ رَمَتْكَ مِنْ فُجَائِهَا

وَعَلَيْكَ مِنْ شَهْرِ اللَّبَاسِ لِبَاسٌ

أَمَّا الطَّعَامُ فَكُلْ لِنَفْسِكَ مَا أَشْتَهَتْ

وَالْبَسْ ثِيَابَكَ مَا أَشْتَهَاهُ النَّاسُ ٥

٧٣ أَبُو زَيْدٍ الْأَنْصَارِيُّ كَانَ يَقُولُ مَا فِي الدُّنْيَا أَرْفَقَ مِنْ أَرْبَعَةِ دَرَاهِمَ

دِرْهَمٍ يُخْلَى بِهِ حَمَامٌ فِي صَحْوَةِ النَّهَارِ لِي وَدِرْهَمٍ أَشْتَرِي بِهِ كُوزًا

جَدِيدًا أَسْتَعِذُّ بِهِ مَائِي وَدِرْهَمٍ أَشْتَرِي بِهِ رِيحَانًا أُغْدِي بِهِ رُوحِي

٧٤ وَدِرْهَمٍ أَسْتَكْتَبُ بِهِ وَرَاقًا يَنْوُبُ عَنِّي فِي الْكِتَابَةِ ٥ الْأَخْلِيدُ بْنُ

أَحْمَدَ قَالَ أَلْبِزِيْدِي دَخَلْتُ عَلَيْهِ فَوَجَدْتُهُ قَاعِدًا عَلَى طُنْقَسَةٍ

فَكَرِهْتُ التَّصْصِيفَ عَلَيْهِ فَقَالَ إِلَيَّ يَا أَبَا مُحَمَّدٍ فَإِنَّ سَمَّ الْخِيَاطِ لَا

٧٥ يَصِيفُ عَنْ مُتَصَادِقَيْنِ وَالْدُّنْيَا لَا تَسْعُ مُتَبَاعِضَيْنِ ٥ الْأَصْمَعِيُّ قَالَ

دَخَلْتُ عَلَى الْفَضْلِ بْنِ الرَّبِيعِ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ وَعَلَى ثِيَابٍ قُطْنٍ فَقَالَ

يَا أَبَا سَعِيدٍ آيْنَ الْوَبْرُ قُلْتُ مَعْدٌ فِي خِرَازِنِكَ أَصْلَحَكَ اللَّهُ فَصَحَّحَكَ

٧٦ وَأَمَرَ لِي بِدَوَاجٍ سَمُورٍ ٥ وَمِثْلُهُ أَنَّ أَبَا الْعَمِيْتِدَ دَخَلَ عَلَى عَبْدِ

اللَّهِ بْنِ طَاهِرٍ فِي يَوْمٍ بَارِدٍ مِنْ أَيَّامِ الْكَحْرِيفِ وَعَلَيْهِ قَبَاءٌ خَرَّ مُبْطِنٌ

a) Recte sic editum esse, sed بدَوَاجٍ in codice haberi, monuit Weijers. T. R.

٩٥ وَذَكَرَ بَعْضُ الْفُقَهَاءِ وَعَدًا وَعَدَهُ إِيَّاهُ فَقَالَ وَعَدُ الْكَرِيمِ الزَّمَنُ مِنْ دِينِ
 ٩٦ الْغَرِيمِ ۝ وَكَتَبَ إِلَيْهِ مَنْ يَعْتَذِرُ مِنْ تَرْكِ حُضُورِهِ لِحُوفِ النَّقْلِ
 ٩٧ عَلَى حَضْرَتِهِ فَوَقَعَ فِي رُقْعَتِهِ مَتَى يَنْقُلُ الْجَفْنُ عَلَى الْعَيْنِ ۝ وَأَطَالَ
 رَجُلٌ فِي مَجْلِسِهِ الْمَكْتُتِ وَلَمْ يَقْتَدِ بِغَيْرِهِ فِي الْقِيَامِ فَقَالَ لَهُ الْفَتَى
 مِنْ أَيْنَ قَالَ مِنْ قُمْ قَالَ فَأَذَا قُمْ وَقَالَ لَهُ عَلَى بَنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ
 ٩٨ لَعَلِّي قَدْ طَوَّلْتُ فَقَالَ لَا بَلْ تَطَوَّلْتَ ۝ أَبُو الْعَبَّاسِ أَحْمَدُ بْنُ إِبْرَاهِيمَ
 الْقَسْبِيُّ كَتَبَ فِي وَصْفِ آثَارِ الرَّبِيعِ الْأَرْضُ زُرْدَةٌ وَالْأَشْجَارُ وَشَيِ
 ٩٩ وَالْهَوَاءُ مِسْكٌ وَالنَّسِيمُ عَذْبٌ وَالْمَاءُ رَاحٌ وَالطُّيُورُ قِيَانٌ ۝ أَبُو الْفَتْحِ
 الْبُسْتِيُّ مِنْ ظَرِيفِ كَلَامِهِ قَوْلُهُ النِّعْمَةُ عَرُوسٌ مَهْرُهَا الشُّكْرُ وَالرِّشْوَةُ
 رِشَاءُ الْحَاجَةِ وَالْبَشَرُ نُورُ الْإِيحَابِ وَالْمُعَاشَرَةُ تَرْكُ الْمُعَاسَرَةِ وَعَادَاتُ
 ١٠ السَّادَاتِ سَادَاتُ الْعَادَاتِ ۝ أَبُو مُحَمَّدٍ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْعَزِيزِ كَانَ
 ١١ يَقُولُ الصَّدَقَةُ تَرُدُّ بَلَاءَ الْأَخِرَةِ وَالْهَدِيَّةُ تَرُدُّ بَلَاءَ الدُّنْيَا ۝ أَبُو الْحَسَنِ
 مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْمُرْنِيُّ قَالَ مَنْ دَخَلَ عَلَى السَّادَةِ فَعَلَيْهِ بِنَاحِيْفِ
 السَّلَامِ وَتَقْلِيلِ الْكَلَامِ وَتَعْجِيلِ الْقِيَامِ ۝

مِنْ أَلْبَابِ الْخَامِسِ

فِي لَطَائِفِ الْبُلَغَاءِ وَالْأَدْبَاءِ

١٢ أَبُو عَمْرٍو ابْنُ الْعَلَاءِ نَظَرَ إِلَى بَعْضِ أَصْحَابِهِ وَعَلَيْهِ ثِيَابٌ مُشَهَّرَةٌ فَقَالَ

وَكُنْ عَالِمًا أَنِّي أَغَارُ عَلَى أَخِي

وَحُلِّيَ كَمَا أَنِّي أَغَارُ عَلَى عَرْسِي ۝

٥٨ أَلْحَسَنُ بْنُ وَهَبٍ أَخُوهُ نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ فِي مَجْلِسِهِ يَعْْبِسُ فِي

كَأْسِهِ فَقَالَ مَا أَنْصَفْتَهَا تَضْحَكَ فِي وَجْهِكَ وَتَعْْبِسُ فِي وَجْهِهَا ۝

٥٩ وَيَدْعُوهُ مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الْمَلِكِ إِلَى الدِّيَّانِ فَكَتَبَ إِلَيْهِ أَلْحَسَنُ

أَنَا بَيْنَ مَجْلِسِ بَهِيٍّ وَطَعَامِ شَهِيٍّ وَشَرَابِ هَنِيٍّ وَغَنَاءِ رَضِيٍّ فَكَيْفَ

٦٠ أَتَحَوَّلُ مِنْ حَالِ السَّعِيدِ إِلَى حَالِ الشَّقِيِّ ۝ سَعِيدُ بْنُ حُمَيْدٍ

كَتَبَ إِلَى مُحَمَّدِ بْنِ مُكْرَمٍ يَدْعُوهُ إِلَى مَجْلِسِ أُنْسِهِ طَلَعَتْ

الْكَوَاكِبُ تَنْتَظِرُ بَدْرَهَا فَرَأَيْكَ فِي الطُّلُوعِ قَبْلَ غُرُوبِهَا قَالَمَ بِمَعْنَاهُ

مَنْ قَالَ

كَأَنَّا نَجُومٌ فِي السَّمَاءِ مُضِيَّةٌ

وَلَا بُدَّ مِنْ بَدْرٍ فَهَلْ أَتَتْ طَالِعُ ۝

٦١ أَبُو الْفَتْحِ كُشَاجِمُ بْنُ طَرِيفٍ كَلِمَةٍ لَوْ لَا أَنَّ الْمَخْمُورَ يَعْرِفُ قِصَّتَهُ

٦٢ لَقَدَّمَتْ وَصِيَّتَهُ ۝ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ بْنُ ثَوَابَةِ دَخَلَ إِلَيْهِ صَدِيقٌ لَهُ

وَمَجْلِسُهُ غَاصَ بِأَهْلِهِ فَقَعَدَ بَعِيدًا عَنْهُ فَقَالَ لَهُ ابْنُ ثَوَابَةِ مَا زَادَكَ

٦٣ بَعْدَكَ عَنِّي إِلَّا قُرْبًا مِنْ قَلْبِي ۝ الصَّاحِبُ لَمَّا رَجَعَ عَنِ الْعِرَاقِ

سَأَلَهُ ابْنُ الْعَمِيدِ عَنْ بَغْدَادَ فَقَالَ بَغْدَادُ فِي الْبِلَادِ كَالْأَسْتَاذِ فِي

٦٤ الْعِبَادِ ۝ وَرَفَعَ إِلَيْهِ أَنَّ رَجُلًا غَرِيبَ الْوَجْهِ يَدْخُلُ دَارَهُ وَيَتَلَطَّفُ

لِاسْتِرَائِ السَّمْعِ فَوَقَعَ دَارُنَا هَذِهِ خَانٌ يَدْخُلُهَا كُلُّ مَنْ وَفَى وَخَانَ ۝

يَنْبَغِي لِلْعُقَلَاءِ أَنْ يَجْعَلُوا مِنْهَا تَمَحِيصَ الذُّنُوبِ وَتَعَرُّضَ لِثَوَابِ
الْقَبْرِ وَيَقَاطُ مِنَ الْعَقْلَةِ وَادِّكَارٍ بِالنِّعْمَةِ فِي حَالِ الصِّحَّةِ ٥٠ وَاسْتِدْعَاءِ
الْتَوْبَةِ وَحُضٍّ عَلَى الصَّدَقَةِ وَفِي قَضَاءِ اللَّهِ أَنْتُمْ الْخَيْرُ ٥١ أَخُوهُ
الْحَسَنُ بْنُ سَهْلٍ قِيلَ لَهُ لَا خَيْرَ فِي الشَّرَفِ فَقَالَ لَا سَرَفَ فِي
الْخَيْرِ فَردَّ اللَّفْظَ وَاسْتَوْفَى الْمَعْنَى ٥٢ وَتَعَرَّضَ لَهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَنْ أَنْتَ
قَالَ أَنَا الَّذِي أَحْسَنْتَ إِلَيَّ عَامَ كَذَا فَقَالَ مَرْحَبًا بِمَنْ تَوَسَّلَ بِنَا
إِلَيْنَا وَشَكَرَ إِحْسَانَنَا ٥٣ أَحْمَدُ بْنُ يُونُسَ دَعَا صَدِيقًا لَهُ وَكَتَبَ
إِلَيْهِ يَوْمَ الْإِلْتِقَاءِ قَصِيرًا فَأَعِنَ عَلَيْهِ بِالْبُكُورِ ٥٤ وَطَلَبَ مِنْهُ الْأَمَامُونَ
السَّكِينِ فَنَازِلَهُ إِيَّاهُ وَحَدُّهُ مِمَّا يَلِيهِ فَعَلِمَ أَنَّهُ إِخْطَاءٌ فَقَالَ فِي نَحْرِ
أَعْدَائِكَ يَا مَيِّمَ الْمُؤْمِنِينَ ٥٥ أَحْمَدُ بْنُ صَالِحٍ بْنُ شِيرَزَانَ وَصَفَ
جَارِيَةً كَاتِبَةً فَقَالَ كَانَ خَطُّهَا أَشْكَالَ صُورَتِهَا وَكَانَ مِدَادُهَا سَوَادَ
شَعْرِهَا وَكَانَ قِرَاسُهَا أَدِيمٌ وَجْهَهَا وَكَانَ قَلَمُهَا بَعْضُ أَنْامِلِهَا وَكَانَ
سَكِينَتُهَا غُنْجٌ لِحْظُهَا وَكَانَ مِقْطُهَا قَلْبُ عَاشِقِهَا ٥٦ سُلَيْمُ بْنُ وَقِبٍ
كَانَ يَقُولُ إِنِّي أَغَارُ عَلَى أَصْدِقَائِي كَمَا أَغَارُ عَلَى عَرْسِي وَأَخَذَهُ مِنْ
قَوْلٍ كُشَّاجِمٍ

in codice aliud eiusdem hominis cum illis verbis allegatum esse facite dictum, et, quod hic editum est, illi subiunctum esse praemisso وَقَوْلُهُ. T. R.

a) In codice, ut monuit Weijers, recte habetur لِالتوبة. T. R.

b) Recte sic editum esse, sed in codice مَقْطُهَا legi, monuit Weijers. T. R.

٤٧ فَمَنْ يَعْرِفُ إِخْوَانِي الْقُدَمَاءَ ۝ الْقَصْدُ بْنُ يَحْيَى جَرَى يَوْمًا مَدَحٌ
 النَّاسِ آيَاهُ لِحُجُودِهِ فَقَالَ وَمَا قَدَّرَ الدُّنْيَا حَتَّى ۝ يُمَدِّحَ مَنْ يَجُودُ
 ٤٨ بِكُلِّهَا فَضْلًا عَنْ بَعْضِهَا ۝ وَكَانَ يَقُولُ مَا سُرُورِي بِالْمَوْعِدِ كَسُرُورِي
 ٤٩ بِإِنْجَارِهِ ۝ إِسْمَاعِيلُ بْنُ صَبِيحٍ قَالَ صَاحِبُ الْكِتَابِ لَمْ أَسْمَعْ
 وَلَمْ أَقْرَأ أَحْسَنَ وَأَظْرَفَ فِي الْجَمْعِ بَيْنَ الشُّكْرِ وَالشُّكَايَةِ فِي فَصْلِ
 قَصِيرٍ وَأَوْجَزَ مِمَّا كَتَبَ إِلَى يَحْيَى بْنِ خَالِدٍ أَنَا فِي شُكْرِ مَا تَقَدَّمَ
 ٥٠ مِنْ إِحْسَانِكَ شَاغِلٌ ۝ عَنْ أَسْتَبْطَاءَ مَا تَأَخَّرَ مِنْهُ ۝ الْقَصْدُ بْنُ
 الرَّبِيعِ رَأَى الرَّشِيدَ يَوْمًا فِي دَارِهِ رَجُلًا بِيَدِهِ حُرْمَةٌ خَيْرَزَانٍ فَقَالَ
 لِلْفَصْلِ مَا تِلْكَ قَالَ عُرُوقُ الرِّمَاحِ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَلَمْ يُدْ أَنْ يَقُولَ
 ٥١ الدَّخْلُ خَيْرَزَانٍ لِمُؤَافَقَتِهِ ۝ أَسْمُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ الرَّشِيدِ ۝ الْقَصْدُ بْنُ
 سَهْلٍ ذُو الرِّثَاسَتَيْنِ. مَقُولُهُ عِنْدَ بَرِّثِهِ مِنْ عِلَّةٍ إِنْ غِيَّ الْعِلْدُ لِنَعْمَا لَا

a) Sic etiam in codice legi, sed editorem in Lexico p. 201 recte يُمَدِّحَ pronuntiasse, monuit Weijers. T. R.

b) Hic لي inserendum esse, monuit Weijers. T. R.

c) Recte مِنْهُ editum esse, sed in codice عَنْهُ legi, monuit Weijers. T. R.

d) Weijers melius in Accusativo الدَّخْلُ خَيْرَزَانٍ pronuntiari putabat. T. R.

e) In Codice in Nominativo أَسْمُ legi, et, collatâ Grammaticae § 243, nihil esse, cur hoc immutetur, monuit Weijers. T. R.

f) Ante قَوْلُهُ editor ex antecedentibus, ab eo praetermissis, addere debuisset, ut monuit Weijers, مِنْ أَظْرَفِ كَلَامِهِ: nam in antecedentibus

٣٢ اَلْمَلِجَ وَالْخَلْدَ وَكُلَّ مَعْ مَنْ شِئْتَ ۝ سَيْفُ الدَّوْلَةِ عَلِيُّ بْنُ عَبْدِ
 اَللّهِ كَانَ يُخَاطَبُ بِسَيِّدِنَا فَخَاطَبَهُ جَعْفَرُ بْنُ وَرْقَانَ يَوْمَئِذٍ بِسَيِّدِي
 فَقَالَ اِنْ سُبَحْتَ ۝ بَانَ اَكُونَ سَيِّدَكَ فَلَا تَبْخُلْ بَانَ اَكُونَ سَيِّدَ
 ٣٣ غَيْرِكَ ۝ عَبْدُ الرَّحْمَنِ صَاحِبُ الْاَنْدَلُسِ كَتَبَ اِلَيْهِ نِزَارُ بْنُ مَعْدٍ
 يَسْأَلُهُ فَوْقَ فِي كِتَابِهِ عَرَفْتَنَا ۝ فَتَسَبَّيْتَنَا وَلَوْ عَرَفْتَنَا لَاجَبْنَاكَ وَالسَّلَامُ ۝

مِنْ اَلْبَابِ الرَّابِعِ

فِي لَطَائِفِ اَلْوَزَرَاءِ وَالكِبَرَاءِ

٣٤ اَبُو عَبْدِ اَللّهِ وَزِيرُ اَلْمُهَدِي اَعْتَدَرَ اِلَيْهِ رَجُلٌ فَلَمْ يُحْسِنْ فَقَالَ لَهُ
 ٣٥ مَا رَأَيْتُ عَدْرًا اَشْبَهَ ۝ مِنْ اَسْتِثْنَايَ ذَنْبٍ مِنْ هَذَا ۝ يَحْيَى بْنُ
 خَالِدِ اَلْبَرْمَكِيِّ قَالَ اَلْمَوَاعِيذُ شَبَّاهُ اَلْكِرَامِ يَصِيدُونَ بِهَا مَحَامِدَ
 ٣٦ اَلْاَحْرَارِ ۝ وَقِيلَ لَهُ لِمَ لَا تَسْتَبِدُّ بِحَاجِبِكَ فَقَدْ شَاخَ وَهَرِمَ قَالَ

a) In codice ان exaratum esse monuit Weijers, sed recte praepositionem additam esse ab editore. T. R.

b) فَسَبَّيْتَنَا legendum esse monuit Weijers. T. R.

c) عَدْرًا hic, sicut in Lexico, legendum esse, monuit Weijers. T. R.

d) Monuit Weijers, non dubitari posse, quin legendum sit بِاَسْتِثْنَايَ T. R.

أَعْرَضَهُمْ فَدَخَلَ يَوْمًا إِلَى نَصْرِ مُسْلِمًا فَقَالَ لَهُ نَصْرُ يَا أَبَا الطَّيِّبِ
 حَتَّى مَتَى تَأْكُلُ خُبْزَكَ بِلُحُومِ النَّاسِ فَسَقَطَ فِي يَدِهِ وَأَمْسَكَ
 بِلِسَانِهِ وَنَصْرٌ يَضْحَكُ فِي وَجْهِهِ فَقَبِلَ الْأَرْضَ وَقَامَ يَجْرُ ذَيْلَ خَاجِلٍ
 وَوَجِلٍ وَحِينَ وَصَلَ إِلَى مَنْزِلِهِ تَصَدَّقَ بِمَالٍ وَتَابَ مِنَ الْهَجَاءِ تَوْبَةً
 نَصُوحًا وَلَمْ يَعُدْ لِعَادَتِهِ فِيهِ وَتَعَجَّبَ النَّاسُ مِنْ كَرَمِ نَصْرِ وَطَرَفِهِ
 ٣٨ وَنَصُوبِهِ عَنِ اسْتِنْصَالِ مِثْلِهِ وَكَفَّ عَادِيَةَ لِسَانِهِ بِتِلْكَ اللَّفْظَةِ ۝ وَكَانَ
 أَبُو غَسَّانَ التَّمِيمِيُّ مِنَ الْمُتَرَبِّطِينَ بِحَضْرَتِهِ وَكَانَ مِنَ الْأَدَبَاءِ الَّذِينَ
 يُسَيِّوْنَ آدَابَهُمْ بِالْأَدَبِ فَدَخَلَ يَوْمًا عَلَى نَصْرِ وَبَيَّدهُ دَفْتَرٌ فَقَالَ مَا
 هَذَا يَا أَبَا غَسَّانَ فَقَالَ كِتَابُ آدَبِ النَّفْسِ قَالَ فَلِمَ لَا تَعْمَلُ بِهِ ۝
 ٣٩ الْأَرَضَى بِأَلِّهِ يَقُولُ الْإِنْسَانُ خَادِمُ الْإِحْسَانِ وَالْحُرُّ عَبْدُ الْبِرِّ ۝
 ٤٠ ابْنُهُ أَبُو عَلِيٍّ أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ أَبْغَضَ الْأَشْيَاءَ الَّتِي صَبِيٌّ يَنْتَشَايُخُ
 وَأَمْرًا ۝ تَتَأَمَّرُ وَكِتَابٌ ۝ يَنْفَعُ إِلَى بِلْفَارِسِيَّةٍ وَأَمْتِنَاغٌ مَنْ أَدْعَوْهُ إِلَى
 ٤١ مُدَاخَلَتِي ۝ وَدَعَا يَوْمًا أَبَا مَنْصُورَ السَّاجِيَّ التَّاجِرَ إِلَى مَاثِدَتِهِ
 فَقَالَ أَنَا رَجُلٌ سَوْفِيٌّ لَا أُحْسِنُ مُوَكَالَةَ الْمُلُوكِ فَقَالَ يَا أَبَا مَنْصُورِ
 لَنْتَكُنَّ أَظْفَارَكَ مَقْلُومَةً وَطَرَفُكَ كُمُوكَ نَظِيفًا وَصَغِيرَ اللَّفْمَةِ وَلَا تُدْسِمَ

a) In codice sine Tèsdid exaratum esse monuit Weijers, ac propterea melius تَتَأَمَّرُ pronuntiari, quemadmodum in sextá quoque formâ antecedit يَنْتَشَايُخُ. T. R.

b) In codice يَنْفَعُ scriptum esse, et melius يُنْفَعُ pronuntiari, monuit Weijers. T. R.

الْمُعْتَصِمُ وَالْفَتْحُ إِذْ ذَاكَ صَبِيٌّ فَقَالَ لَهُ الْمُعْتَصِمُ دَارِي أَحْسَنُ أَمْ
 دَارُ أَبِيكَ فَقَالَ مَا دَامَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ فِي دَارِ أَبِي فَهِيَ أَحْسَنُ
 وَقَالَ لَهُ وَعَلَى يَدِهِ خَاتَمُ يَأْقُوتٍ أَحْمَرٍ فِي نِهَايَةِ الْخُسْفِيِّ رَأَيْتَ
 ٣٣ أَحْسَنَ مِنْ هَذَا الْخَاتَمِ فَقَالَ نَعَمْ أَلَيْدَ الْتَمَى فِيهَا ۞ الْمُعْتَرِ بِاللَّهِ
 لَمَّا حَرَضَتْهُ أُمُّهُ قَبِيحَةً عَلَى قَتْلِ الْأَتْرَاكِ لِشَارِ أَبِيهِ وَأَبْرَزَتْ إِلَيْهِ قَبِيصَهُ
 الْمُلْطَخَ بِدَمِهِ فَرَأَتْهُ يَتَغَاوَلُ عَنْهَا وَلَمْ يَزِدْ عَلَى السُّكُوتِ ۞ جَاءَتْهُ
 يَوْمًا بِالْقَبِيصِ وَشَكَتْ وَبَكَتْ فَقَالَ لَهَا ارْفَعِيهِ وَالْأَصَارُ الْقَبِيصُ
 ٣٤ قَبِيصَيْنِ فَسَكَتَتْ وَمَا عَادَتْ لِعَادَتِهَا بَعْدَ ذَلِكَ ۞ مَعْقِلُ بْنُ عِيسَى
 كَتَبَ إِلَى أَخِيهِ أَبِي دُلْفٍ فِي شَأْنِ أَبِي تَمَامٍ يَا أَخِي إِنْ لَمْ
 تَغْلِبْ عَلَيْهِ بِفَضْلِكَ غَلَبَ عَلَيْهِ فَضْلُ غَيْرِكَ فَقَالَ أَبُو دُلْفٍ مَا أَظْرَفَ
 مَا أَوْصَانِي بِهِ أَخِي وَأَفْضَلَ عَلَى أَبِي تَمَامٍ أَحْسَنُ الْأَفْضَالِ مِنْ أَجْلِ
 ٣٥ كَلَامِهِ ۞ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ الْمُعْتَرِ بِاللَّهِ أَظْرَفَ مَا قَالَ فِي الرَّهْدِ طَلَاثُ
 ٣٦ الدُّنْيَا مَهْرُ الْجَنَّةِ وَمَنْ بَاخِلَ بِالدُّنْيَا جَادَتْ بِهِ ۞ النَّاصِرُ الْأَنْطُرُوشُ
 صَاحِبُ طَبْرِسْتَانَ كَانَ إِذَا كَلَّمَهُ إِنْسَانٌ فَلَمْ يَرَفَعْ صَوْتَهُ قَالَ يَا هَذَا
 ٣٧ زِدْ فِي صَوْتِكَ فَإِنَّ فِي أُنْذِي بَعْضَ مَا يَرْجُوكَ ۞ نَصْرُ بْنُ أَحْمَدَ
 وَالِي خُرَّاسَانَ كَانَ أَبُو الطَّيِّبِ الطَّاهِرِيُّ يَهْجُو بَنِي سَامَانَ ۞ وَيَمْرُزُ

a) Weijers monuit, in codice نجاته haberi, sed coniunctionem recte ab editore omissam esse. T. R.

b) In codice ويمرّ scriptum esse monuit Weijers, ac propterea melius ويمرّ pronuntiari. T. R.

يَوْمًا لِلْيَزِيدِي لَمْ أَرَكَ مُنْذُ أَيَّامٍ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ حَدَّثَ
 فِي أَدْنَى ثَقَلٍ أَكْرَهُ أَنْ أُجِيبَكَ عَلَى غَيْرِ فَهْمٍ أَوْ أُتْعِبَكَ بِالْإِسْتِفْهَامِ
 فَقَالَ أَطِيبُ مَا كُنْتُ بِمُجَالَسَتِنَا الْآنَ فَإِنَّا إِذَا شِئْنَا أَنْ نُسَمِعَكَ
 أَسْمَعْنَاكَ وَإِنْ أَحْتَشَمْنَاكَ فِي شَيْءٍ أَسْرَرْنَاهُ عَنْكَ فَانْتَ شَاهِدٌ غَائِبٌ ۝
 ٣١ أَلْمُعْتَصِمُ بِاللَّهِ رَفَعَ إِلَيْهِ رَجُلٌ قِصَّةً فِيهَا يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ إِنِّي أَنْتَظِمُ
 إِلَيْكَ مِمَّنْ وَافَقَ أَسْمُهُ فَعَلُهُ فَإِنَّهُ غَضِبَنِي ضَيْعَتِي فَلَمْ يَعْرِفْ حَتَّى
 قَالَ أَلْمُعْتَصِمُ أَنَّهُ يَنْتَظِمُ مِنْ ظُلُومٍ جَارَيْنَا وَأَمَرَ كَاتِبَهَا بِإِنْصَافِهِ ۝
 ٣٢ وَصِيفُ التُّرْكِيِّ وَالِي الشَّامِ أَصَابَتْهُ مُصِيبَةٌ فَرَكِبَ إِلَيْهِ مُحَمَّدُ بْنُ
 عَبْدِ الْمَلِكِ النَّزِّيَاتِ فَعَزَّاهُ بِأَخْبَارٍ وَأَشْعَارٍ وَأَمْثَالٍ ثُمَّ أُصِيبَ مُحَمَّدٌ
 بِمُصِيبَةٍ فَرَكِبَ إِلَيْهِ وَصِيفٌ فَقَالَ لَهُ يَا أَبَا جَعْفَرٍ أَنَا رَجُلٌ أَعْجَمِي
 لَا أَدْرِي مَا أَقُولُ لَكَ وَلَكِنْ أَنْظُرْ كَدَّ مَا عَزَيْتَنِي بِهِ ذَلِكَ الْيَوْمَ فَعَزَّ
 ٣٣ بِهِ نَفْسَكَ الْآنَ فَاسْتَظَرَفَ النَّاسُ كَلَامَهُ ۝ أَلْمَتَوَكِّلُ عَلَى اللَّهِ كَانَ
 يُعَاجِبُهُ الْوَرْدُ جِدًّا فَيَقُولُ أَنَا مَلِكُ السَّلَاطِينِ وَالْوَرْدُ مَلِكُ الرِّيَاحِينَ
 ٣٤ فَكُلُّ مَنْ أَوْلَى بِصَاحِبِهِ ۝ الْفَتْحُ بْنُ خَاقَانَ مَرِضَ خَاقَانُ فَعَادَهُ

a) بِمُجَالَسَتِنَا hic sensu carere, et *legendum esse*, opinatus est Weijers, et liquidò hoc apparere, si conferatur consimilis locus in *Specimine eius critico*, exhibente locos *Ibn-Khakanis de Ibn-Zeidouno*, p. 25, l. 4. Ego vero non video, quidni بِمُجَالَسَتِنَا significare queat in *con-
 cessu nostro*, in *ons gezelschap*. T. R.

يَنْظُرُ إِلَيْهِ وَمَعَهُ أَمْرَانَهُ أَمْ سَلَمَةٌ وَعَبِثَتْ بِخَاتِمِهَا فَسَقَطَ مِنْ يَدِهَا
إِلَى الدَّارِ فَالْقَى السَّقَاحَ أَيضًا خَاتِمَهُ مِنْ يَدِهِ فَقَالَتْ يَا مِيرَ
الْمُؤْمِنِينَ مَا أَرَدْتَ إِلَى هَذَا فَقَالَ خَشِيتُ أَنْ يَسْتَوْحِشَ خَاتِمُكَ
١٣ فَانْسَنَهُ بِخَاتِمِي غَيْرَةً عَلَيْهِ مِنْ أَنْفَرَادِهِ ۝ الْمَهْدِيُّ اسْتَأْذَنَهُ سَالِمُ بْنُ
قُتَيْبَةَ لِيُقْبَلَ يَدُهُ فَقَالَ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ يَدُكَ أَحَقُّ بِالتَّقْبِيلِ لِعُلُوقِهَا
فِي الْمَكَارِمِ وَطُهْرِهَا مِنَ الْمَائِمِ فَقَالَ يَا أَبَنَ قُتَيْبَةَ إِنَّا نَصُونُكَ عَنْهَا
١٥ وَنَصُونُهَا عَنْ غَيْرِكَ ۝ هُرُونُ الرَّشِيدِ كَانَ يَقْرَأُ فِي الْمُصَاحِفِ فَانْتَهَى
إِلَى قَوْلِهِ تَعَالَى ۝ وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي
مُلْكٌ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِي فَقَالَ لَعَنَهُ اللَّهُ مَا كَانَ
أَوْضَعَهُ ادَّعَى الرَّبُّوبِيَّةَ بِمُلْكِ مِصْرَ وَاللَّهُ لَا وَلِيَّيْنَهَا أَحْسَ خَدَمِي فَوَلَّاهَا
الْخَصِيبَ وَكَانَ عَلَى وُضُوْعِهِ وَفِيهِ يَقُولُ أَبُو نُوَّاسٍ
أَنْتَ الْخَصِيبُ وَهَذِهِ مِصْرُ فَتَدَقُّمَا فَكَلَامًا بَاحِرُ ۝
٣٤ وَكَتَبَ إِلَيْهِ تَقْفُورُ مَلِكِ الرُّومِ يَهْدِيهِ فَوَقَعَ فِي ظَهْرِ كِتَابِهِ الْجَوَابُ
٢٧ مَا تَرَاهُ لَا مَا تَقْرَاهُ ۝ الْمَأْمُونُ كَانَ يَقُولُ قُرْبَاءَ الرَّجُلِ بِمَنْزِلَةِ الشَّعْرِ
٢٨ مِنْ جَسَدِهِ فَمَنْهُ مَا يُخْدَمُ وَيُكْرَمُ وَمِنْهُ مَا يُحْفَى وَيُنْفَى ۝ قَالَ

a) Verba Corani, Cap. XLIII: 50.

b) Legendum est, ut monuit Weijers, وَقَالَ: nam in codice deletam quidem esse litteram و, sed etiam nunc conspicuam esse, quae superscripta fuerat, vocalem. T. R.

تَعَالَى يَقُولُ ۖ قَدْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ فَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوْ الْقَتْلِ
 ٢٠ وَإِذَا لَا تَمْتَعُونَ إِلَّا قَلِيلًا فَقَالَ ذَاكَ الْقَلِيلُ يُرِيدُ ۖ سُلَيْمَنُ بْنُ
 أَحْنَفَ شَكَا إِلَيْهِ جُنْدُ هِشَامِ بْنِ عَبْدِ الْمَلِكِ تَأَخَّرَ أَرْزَاقُهُمْ وَأَخْتَلَلَتْ
 أَحْوَالُهُمْ فَضَمِنَ لَهُمْ مَا يُصْلِحُهُمْ ثُمَّ قَالَ لِهِشَامِ يَا مِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَوْ
 نَادَى مُنَادٌ يَا مُفْلِسًا لَمَا بَقِيَ مِنْ جُنْدِكَ أَحَدٌ إِلَّا أَتَتْكَ إِلَيْهِ
 ٣١ فَضَحِكَ هِشَامٌ وَأَمَرَ لَهُمْ بِأَرْزَاقِهِمْ ۖ مَرْوَانُ بْنُ أَبِي مُحَمَّدٍ الْجَعْفَدِيُّ
 آخِرُ مُلُوكِ بَنِي أُمَيَّةَ كَتَبَ إِلَى عَامِلٍ لَهُ أَقْدَى إِلَيْهِ غُلَامًا أَسْوَدَ
 فَقَالَ لَوْ عَلِمْتَ عَدَدًا أَقَلَّ مِنْ وَاحِدٍ وَلَوْنَا شَرًّا مِنَ الْأَسْوَادِ ۖ لَا هَدَيْتَهُ
 وَالسَّلَامُ ۖ نَصَرَ بْنُ سَيَّارٍ وَآلِي خُرَّاسَانَ مِنْ ظَرْفٍ كَلَامِهِ كُلُّ شَيْءٍ
 يَبْدُوا صَغِيرًا ثُمَّ يَكْبُرُ إِلَّا الْمُصِيبَةُ فَإِنَّهَا تَبْدُوا كَبِيرَةً ثُمَّ تَصْغُرُ وَكُلُّ
 شَيْءٍ يَرْخُصُ إِذَا كَثُرَ إِلَّا الْآدَبُ فَإِنَّهُ إِذَا كَثُرَ غَلَا ۖ أَبُو الْعَبَّاسِ
 السَّقَّاحُ أَوَّلُ مُلُوكِ بَنِي الْعَبَّاسِ كَانَ يَوْمًا مُشْرِقًا عَلَى صَحْحِ دَارِهِ

a) Verba Corani, Cap. XXXIII: 46.

b) Ductûs literarum obscuri, quibus particulam يَا intendi suspicatus sum, admittere quoque videntur, ut legatur عَمَّا: quod fortasse praeferendum est. [Weijers monuit, ductûs illos obscuros in codice inter lineas alienâ manu scriptos esse, ac prorsûs non apparere, quid iis significetur; nihil quoque desiderari. T. R.]

c) Weijers monuit, in codice manuscripto عَلِمْتُ scriptum reperiri, ac proinde in sequentibus non لَا هَدَيْتَهُ, quod sine notâ vocalis in paenultima litterâ in codice exaratum est, sed لَا هَدَيْتَهُ, pronuntiandum esse: sic non minùs bonum esse verborum sensum. T. R.

مِنَ الْبَابِ الثَّالِثِ

فِي لَطَائِفِ مُلُوكِ الْأَسْلَامِ وَأَمْرَائِهِ

- ١٣ كَانَ مُعَاوِيَةُ بْنُ أَبِي سُفْيَانَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ نَحْنُ الزَّمَانُ فَمَنْ
 ١٤ رَفَعْنَاهُ أَرْتَفَعَ وَمَنْ وَضَعْنَاهُ أَتَضَعُ ۝ وَقَالَ عَبْدُ الْمَلِكِ بْنُ مَرْوَانَ أَفْضَلُ
 النَّاسِ مَنْ عَفَا عَنْ قُدْرَةٍ وَتَوَاضَعَ عَنْ رَفْعَةٍ وَأَنْصَفَ عَنْ قُوَّةٍ ۝
 ١٥ قَتَيْبَةُ بْنُ مُسْلِمٍ لَمَّا أَشْرَفَ عَلَى سَمَرْقَنْدَ اسْتَحْسَنَهَا جِدًّا فَقَالَ
 لِأَصْحَابِهِ شَبِّهُوهَا فَقَالُوا الْأَمِيرُ أَحْسَنُ تَشْبِيهًا فَقَالَ كَانَهَا السَّمَاءُ فِي
 الْخُضْرَةِ وَكَانَ قُصُورُهَا النُّجُومُ الزَّاهِرَةُ وَكَانَ أَنْهَارُهَا الْمَجْرَى ۝
 ١٦ الْأَمَلُ بْنُ أَبِي صُفْرَةَ يَقُولُ عَاجَبْتُ لِمَنْ يَشْتَرِي الْعَبِيدَ بِمَالِهِ وَلَا
 ١٧ يَشْتَرِي الْأَحْرَارَ بِفَعَالِهِ ۝ وَقَالَ لِبَنِيهِ أَحْسَنُ فَيَا بَيْتَكُمْ مَا كَانَ عَلَى
 ١٨ غَيْرِكُمْ وَخَيْرٌ دَوَابِّكُمْ مَا رَأَى تَحْتَ سَوَاكُم ۝ سُلَيْمُ بْنُ عَبْدِ
 الْمَلِكِ تَكَلَّمَ عِنْدَهُ قَوْمٌ فِي مَسْأَلَةٍ فَاسْأَلُوا ثُمَّ تَكَلَّمَ فِيهِمْ رَجُلٌ فَأَحْسَنَ
 فَلَمَّا أَنْصَرَفُوا وَصَفَهُ سُلَيْمٌ فَقَالَ مَا أَشْبَهَ كَلَامَهُ بَعْدَ كَلَامِهِمْ إِلَّا بِمَطَرٍ
 ١٩ تَلَبَّدَتْ عَاجَاجَتُهُ ۝ وَلَمَّا هَرَبَ مِنْ طَاعُونِ الشَّامِ قِيلَ لَهُ إِنَّ اللَّهَ

a) Sic in codice est, et auctoritate codicis edendum putavimus, etsi
 vulgo scribitur رُئِيَ.

مِنَ الْبَابِ الثَّانِي فِي لَطَائِفِ الْمُلُوكِ الْمُتَقَدِّمِينَ

٧ رَأَى الْأَسْكَندَرُ رَجُلًا حَسَنَ الْأَسَمِ قَبِيحَ السَّيَرَةِ فَقَالَ لَهُ إِمَّا أَنْ تُغَيِّرَ
 ٨ أَسْمَكَ أَوْ سِيرَتَكَ ۝ وَرَأَى رَجُلًا خَصِيْبًا فَقَالَ لَهُ إِنْ صَبَغْتَ الشَّيْبَ
 ٩ فَكَيْفَ تَصْبُغُ الْكِبَرَ ۝ وَقَالَ بَهْرَامُ جُورِ هُمُومِ الدُّنْيَا سَمِ دِرْبَاقَهُ الرَّاحُ ۝
 ١٠ وَكَانَ أَنْوَشَرَوَانُ يَقُولُ يَوْمَ الْغَيْمِ لِلصَّيْدِ وَيَوْمَ الرِّيحِ لِلنَّوْمِ وَيَوْمَ الْمَطَرِ
 ١١ لِلشَّرْبِ وَيَوْمَ الشَّمْسِ لِلْحَاجَاتِ ۝ وَكَانَ بَطْلِيمُوسُ^٢ الْأَخِيرُ^١ مَلِكُ
 الْرومِ يَقُولُ يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ إِذَا أَصْبَحَ أَنْ يَنْظُرَ فِي الْمِرْآةِ فَإِنْ رَأَى
 وَجْهَهُ حَسَنًا لَمْ يَشْنَهْ بِقَبِيحٍ مِمَّنْ فَعَلَهُ وَإِنْ رَأَى قَبِيحًا لَمْ يَجْمَعْ
 ١٢ بَيْنَ قَبِيحَيْنِ ۝ وَقَالَ غَيْرُهُ إِنْ لَمْ تَصِدْ قُلُوبَ الْأَحْرَارِ بِالْبَرِّ وَالْبَشْرِ
 فَبَايَ شَيْءٍ تَصِيدُهَا ۝

a) In codice notae vocalium desunt, ut dubium sit, utrum legendum
 sit بَطْلِيمُوسُ^٢, an الْأَخِيرُ^١. Vid. Lexicon in voce بَطْلِيمُوسُ.

مِنْ الْبَابِ الْأَوَّلِ

فِي لُغَائِفِ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ

- ١ رَأَى أَبُو بَكْرٍ الصِّدِّيقُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ رَجُلًا بِمِدَّةِ ثَوْبٍ فَقَالَ أَهْوَ لِلْبَيْعِ فَقَالَ لَا أَصْلَحَكَ اللَّهُ قَالَ هَلْ لَا قُلْتَ لَا وَأَصْلَحَكَ اللَّهُ لَيْثًا يَشْتَبِهَ
- ٢ الدُّعَاءَ لِي بِالدُّعَاءِ عَلَيَّ ۝ وَكَانَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَقُولُ لَوْ كُنْتُ تَاجِرًا لَمَا اخْتَرْتُ عَلَى الْعِطْرِ فَإِنْ فَاتَنِي رِيحُهُ لَمْ يَفْتِنَنِي رِيحُهُ ۝
- ٣ وَقَالَ لَهُ رَجُلٌ الصَّمْتُ مِفْتَاحُ السَّلَامَةِ قَالَ نَعَمْ وَلَكِنَّهُ قُفِلُ الْقَهْمِ ۝
- ٤ وَكَانَ ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا يَقُولُ الرَّخْصَةُ مِنَ اللَّهِ صَدَقَةٌ فَلَا تَرُدُّوا عَلَيْهِ صَدَقَتَهُ ۝ وَكَانَ كَثِيرًا مَا يَرَوِي عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْهَدَايَا مُشْتَرَكَةً فَأُهْدِيَ إِلَيْهِ مِنْ مِصْرَ نِيَابٍ فَأَمَرَ بِتَسْلِيمِهَا إِلَى خَازِنِهِ فَقَالَ لَهُ جُلَسَاؤُهُ أَلَمْ تَرَوْا لَنَا أَنَّ الْهَدَايَا مُشْتَرَكَةٌ ۝ فَقَالَ لَهُمْ مِمَّا يُوَكَّلُ وَيُشْرَبُ فَأَمَّا ۝ فِي نِيَابِ مِصْرَ فَلَا ۝ وَدَخَلَ ابْنُ عَتِيقٍ عَلَى عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا يَعُودُهَا فِي مَرَضِهَا الَّذِي مَاتَتْ فِيهِ فَقَالَ لَهَا كَيْفَ أَنْتِ جُعِلَتْ فِدَاكِ فَقَالَتْ بِأَلَمَوْتِ يَابْنَ أَخِي قَالَ فَلَا جُعِلَتْ فِدَاكِ فَإِنِّي ظَنَنْتُ فِي الْأَمْرِ فُسْكَةً ۝

a) Weijers pro *legendum esse censuit* مِنْ. Verum hic *de* significare videtur, sicut in inscriptionibus capitum horum selectorum, ut sensus sit: at, de vestibis Aegyptiis si sermo est, tum non. T. R.

الْمُخْتَارُ

مِنْ كِتَابِ لَطَائِفِ الصَّحَابَةِ

وَالْتَّابِعِينَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَجْمَعِينَ

لِأَبِي مَنْصُورٍ عَبْدِ الْمَلِكِ بْنِ مُحَمَّدٍ

ابْنِ إِسْمَاعِيلَ الثَّعَالِبِيِّ النَّيْسَابُورِيِّ

رَحِمَهُ اللَّهُ

وَرَمَى بِهِ وَقَالَ لِي « قَدْ اشْتَرَيْتُ مِنْكَ هَذَا الثَّوبَ عَلَى عَيْبِهِ بِهَذَا
الذَّهَبِ وَدَفَعَ إِلَيَّ بِمِقْدَارِ ذَلِكَ الذَّهَبِ الْمَغْشُوشَ ذَهَبًا جَيِّدًا
وَعَدْتُ بِهِ »

a) Rosenmüller قَدْ اشْتَرَيْتُ

b) Rosenmüller وَعَدْتُ

فَدَفَعَ إِلَى ثَمَنِهِ وَقَالَ بَعْنُهُ عَلَى رَجُلٍ أَعَجَمِيٍّ غَرِيبٍ بِهَذِهِ الدَّنَانِيرِ
فَقُلْتُ لَهُ وَأَرَيْتَهُ الْعَيْبَ وَأَعْلَمْتَهُ بِهِ فَقَالَ لَا وَاللَّهِ أَتُنْسِيْتُ ذَلِكَ
فَقُلْتُ لَا جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا ٥ أَمِصْ مَعِيَ إِلَيْهِ وَذَهَبْتُ مَعَهُ وَقَصَدْنَا
مَكَانَهُ فَلَمْ نَجِدْهُ فَسَأَلْنَا عَنْهُ فَقِيلَ ٥ أَنَّهُ رَحَلَ إِلَى مَكَّةَ مَعَ قَائِلَةٍ
الْحَاجِّ ٥ فَاخْذَتْ صِفَةَ الرَّجُلِ مِنَ الدَّلَالِ ٥ وَاکْتَرَيْتُ ذَابَّةً ٥ وَلَحِقْتُ
الْقَائِلَةَ وَسَأَلْتُ عَنِ الرَّجُلِ قَدِ لَبِثْتُ عَلَيْهِ فَقُلْتُ لَهُ الثَّوْبُ الْفُلَانِيُّ
الَّذِي شَرَيْتَهُ أَمْسِ مِنْ فُلَانٍ بِكَذَا وَكَذَا فِيهِ عَيْبٌ فَهَاتِهِ وَخُذْ
ذَهَبَكَ فَقَامَ وَأَخْرَجَ الثَّوْبَ وَطَافَ عَلَى الْعَيْبِ حَتَّى وَجَدَهُ فَلَمَّا
رَأَاهُ قَالَ يَا شَيْخُ أَخْرِجْ ذَهَبِي حَتَّى آرَاهُ وَكُنْتُ لَمَّا قَبَضْتُهُ
لَمْ أُمِيزْهُ وَلَمْ أَتَقَدِّدْهُ فَأَخْرَجْتُهُ فَلَمَّا رَأَاهُ قَالَ هَذَا ذَهَبِي أَتَقَدِّدْهُ
يَا شَيْخُ قَالَ فَتَنَظَّرْتُ فَإِذَا هُوَ مَعْشُوشٌ لَا يُسَاوِي شَيْئًا فَاخْذَهُ

a) Male Rosenmüller أَتُنْسِيْتُ.

b) Rosenmüller أَمِصْ.

c) Male Rosenmüller أَنَّهُ.

d) Rosenmüller اخْذَتْ.

e) Rosenmüller وَاکْتَرَيْتُ.

f) Male Rosenmüller وَلَحِقْتُ pronuntiavit.

g) Rosenmüller قَبَضْتُهُ.

h) Rosenmüller يُسَاوِي.

i) Rosenmüller شَيْئًا.

أَعْطَوْهُ إِيَّاهَا قَالَ وَعَلَامًا يَقُودُ الْكَلْبَ وَيَصِيدُ بِهِ قَالَ هـ وَأَعْطَوْهُ غُلَامًا
 قَالَ وَجَارِيَةً تُصْلِحُ الصَّيْدَ وَتُطْعِمُنَا مِنْهُ قَالَ أَعْطَوْهُ جَارِيَةً قَالَ
 هُوَلَاءَ يَا هـ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَا هـ بَدَّ لَهُمْ مِنْ دَارٍ يَسْكُنُونَهَا فَقَالَ أَعْطَوْهُ
 دَارًا تَجْمَعُهُمْ قَالَ وَإِنْ لَمْ تَكُنْ لَهُمْ صَبِغَةٌ فَمِنْ أَيْنَ يَعْيشُونَ قَالَ
 قَدْ أَقْطَعْتُكَ عَشَرَ صَبَاغٍ عَامِرَةٍ وَعَشَرَ صَبَاغٍ غَامِرَةٍ قَالَ وَمَا الْغَامِرَةُ
 يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ مَا لَا نَبَاتَ فِيهَا قَالَ قَدْ أَقْطَعْتُكَ يَا أَمِيرَ
 الْمُؤْمِنِينَ مِائَةَ هـ صَبِغَةٍ غَامِرَةٍ مِنْ قِيَابَى بَنَى أَسَدٌ فَصَحَّكَ مِنْهُ
 وَقَالَ هـ أَجْعَلُوهَا كُلَّهَا عَامِرَةً هـ

٦ عَنِ ابْنِ الْكُحَيْفِ قَالَ حَدَّثَنِي وَالِدِي قَالَ أُعْطِيَتْ أَحْمَدُ بْنُ
 الرَّسَبِ الدَّلَالُ ثَوْبًا وَقُلْتُ بَعْدَ لِي وَبَيْنَ هَذَا أَلْعَيْبِ الَّذِي فِيهِ
 لِمَنْ هـ يَشْتَرِيهِ هـ وَأَرَيْتُهُ خَرَقًا فِي الثَّوْبِ فَمَضَى وَجَاءَ فِي آخِرِ النَّهَارِ

a) Rosenmüller أَعْطَوْهُ scribens coniunctionem neglexit.

b) Perperam Rosenmüller hic et in sequentibus أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ pronun-
 tiavit. Vid. Grammaticae § 274.

c) Vid. Grammaticae § 141, 244 et 259.

d) Male Rosenmüller غَامِرَةٍ. صَبِغَةٌ.

e) Rosenmüller أَجْعَلُوهَا.

f) Rosenmüller الرَّسَبِ.

g) Rosenmüller يَشْتَرِيهِ.

h) Vid. Grammaticae § 152.

مَجْلِسٍ كَسْرَى عَلَى كُرْسِيِّهِ وَالْمُلُوكِ فِي خِدْمَتِهِ مَبِيزَ الْأَيَّانِ فَرَأَى
 فِي بَعْضِ جَوَانِبِهِ ^a أَعْوَجَاجًا فَسَأَلَ التَّرْجَمَانِ عَنْ ذَلِكَ فَقِيلَ لَهُ
 ذَلِكَ بَيْتٌ لِعَاجُوزٍ كَرِهَتْ بَيْعَهُ عِنْدَ عِمَارَةِ الْأَيَّانِ فَلَمْ يَرَ الْمَلِكُ
 أَكْرَاهَهَا عَلَى التَّبِيعِ فَابْقَى بَيْتُهَا فِي جَانِبِ الْأَيَّانِ فَذَلِكَ مَا رَأَيْتَ
 وَسَأَلْتَ فَقَالَ الرَّومِيُّ وَحَقَّ دِينُهُ إِنَّ هَذَا ^b الْأَعْوَجَاجَ ^c أَحْسَنُ مِنْ
^d الْأَسْتِقَامَةِ وَحَقَّ دِينُهُ إِنَّ هَذَا الَّذِي فَعَلَهُ مَلِكُ الزَّمَانِ لَمْ يُوَرِّخْ
 فِيهِمَا مَضَى لِمَلِكٍ وَلَا ^e يُوَرِّخُ فِيهِمَا بَقِيَ لِمَلِكٍ فَاعْجَبَ كَسْرَى مِنْ كَلَامِهِ
 فَانْعَمَ عَلَيْهِ وَرَدَّهُ ^f مَسْرُورًا مَحْبُورًا ^g

قِيلَ إِنَّ أَبَا ^h دُلَامَةَ ⁱ الشَّاعِرِ كَانَ وَاقِفًا بَيْنَ يَدَيْ السَّقَاجِ فِي
 بَعْضِ الْأَيَّامِ فَقَالَ لَهُ سَلْنِي حَاجَتَكَ فَقَالَ لَهُ أَبُو دُلَامَةَ أُرِيدُ كَلْبَ
 صَبَدٍ فَقَالَ ^k أَعْطُوهُ إِيَّاهُ فَقَالَ وَأُرِيدُ دَابَّةً أَتَصِيدُ عَلَيْهَا قَالَ

a) Perperam primus editor et Rosenmüller أَعْوَجَاجًا.

b) Rosenmüller الْأَعْوَجَاجَ. Vid. Grammaticae § 46.

c) Male Rosenmüller أَحْسَنَ. Vid. Grammaticae § 263 et 266.

d) Rosenmüller الْأَسْتِقَامَةَ.

e) Perperam Rosenmüller يُوَرِّخُ.

f) Male Rosenmüller كَلَامَهُ.

g) Rosenmüller مَسْرُورًا مَحْبُورًا.

h) Rosenmüller دُلَامَةَ. i) Male Rosenmüller الشَّاعِرِ.

k) Male hic et in sequentibus Rosenmüller أَعْطُوهُ pronuntiavit.

قَالَ نَعَمْ وَجَعَلَ يَلْعَفُ لَعَقَةً بَعْدَ لَعَقَةٍ فَقَالَ لَهُ الْبَخِيلُ وَاللَّهِ يَا
أَخِي إِنَّهُ ۖ يُخْرِقُ الْقَلْبَ فَقَالَ صَدَقْتَ وَلَكِنْ قَلْبِي ۝

٣ قِيلَ إِنَّ أَنْوَشِرَوَانَ وَضَعَ الْمَوِيدَ لِلنَّاسِ فِي ۖ يَوْمِ نَيْرُوزٍ وَجَلَسَ وَدَخَلَ
وُجُوهُ مَمْلَكَتِهِ الْآيُونَ فَلَمَّا فَرَعُوا مِنَ الطَّعَامِ ۖ جَاءُوا بِالْشَّرَابِ وَأُحْضِرَتْ
الْقَوَاقِ ۖ وَالْمَشْمُومُ فِي آيَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِصَّةِ فَلَمَّا رُفِعَتْ أَلَةُ
الْمَجْلِسِ أَخَذَ بَعْضُ مَنْ حَضَرَ جَامَ ذَهَبٍ وَزَنَهُ أَلْفَ مِثْقَالٍ فَكَبَّاهُ
تَحْتَ ثِيَابِهِ وَأَنْوَشِرَوَانُ يَرَاهُ فَلَمَّا فَتَدَّهُ أَلْسَاقِي قَالَ بِصَوْتٍ عَالٍ لَا
يَخْرُجَنَّ أَحَدٌ حَتَّى يُفْتَشَ فَقَالَ كِسْرَى وَلِمَ فَأَخْبَرَهُ بِالْقِصَّةِ فَقَالَ
قَدْ أَخَذَهُ مَنْ لَا يَرُدُّهُ ۖ وَرَأَاهُ مَنْ لَا يَنْمُ عَلَيْهِ فَلَا يُفْتَشُ أَحَدٌ
فَأَخَذَهُ الرَّجُلُ وَمَضَى وَكَسَرَهُ وَصَاعَ مِنْهُ مِنْطَقَةً وَحِلِيَّةً لِسَيْفِهِ
وَجَدَّ لَهُ كِسْوَةً فَخِرَةً فَلَمَّا كَانَ فِي مِثْلِ جُلُوسِ الْمَلِكِ دَخَلَ ذَلِكَ
الرَّجُلُ بَيْنَكَ الْحِلِيَّةِ فَدَعَاهُ كِسْرَى وَقَالَ لَهُ هَذَا مِنْ ذَاكَ فَاقْبَلْ
الْأَرْضَ وَقَالَ نَعَمْ أَصْلَحَكَ اللَّهُ تَعَالَى ۝

٤ قِيلَ إِنَّ قَيْصَرَ مَلِكِ الشَّامِ وَالرُّومِ أَرْسَلَ رَسُولًا إِلَى مَلِكِ فَارِسَ كِسْرَى
أَنْوَشِرَوَانَ صَاحِبِ الْآيُونَ فَلَمَّا وَصَلَ وَرَأَى عَظَمَةَ الْآيُونَ وَعَظَمَةَ

a) Rosenmüller vitiose يُخْرِقُ.

b) Rosenmüller perperam الْيَوْمِ نَيْرُوزٍ.

c) Sic scriptum est secundum Grammaticae § 24 pro جَاءُوا secundum § 27.

d) Rosenmüller وَرَأَاهُ.

حكايات

١ عَنْ بَعْضِ الْأَدْبَاءِ قَالَ حَضَرَ رَسُولُ ٥ مَلِكِ الرُّومِ عِنْدَ الْمُتَوَكِّلِ فَأَجْتَمَعَتْ
 بِهِ فَقَالَ لَمَّا أُحْضِرَ الشَّرَابُ مَا لَكُمْ مَعَاشِرَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ حُرِّمَ عَلَيْكُمْ
 فِي ٦ كِتَابِكُمْ الْخَمْرُ وَلَحْمُ ٥ الْخِنْزِيرِ فَعَمِلْتُمْ ٥ بِأَحَدِهِمَا دُونَ ٥ الْآخَرِ
 فَقُلْتُ لَهُ أَمَّا أَنَا فَلَا مَرَأَشْرَبُ الْخَمْرَ فَسَلْ مَنْ يَشْرِبُهَا فَقَالَ إِنْ
 شِئْتَ أَخْبَرْتُكَ قُلْتُ قُلْ فَقَالَ لَمَّا حُرِّمَ عَلَيْكُمْ لَحْمُ ٥ الْخِنْزِيرِ
 وَجَدْتُمْ بَدَلَهُ مَا هُوَ خَيْرٌ مِنْهُ ٥ لُحُومَ الطُّيُورِ وَأَمَّا الْخَمْرُ فَلَمْ
 تَجِدُوا مَا يُقَارِبُهُ فَلَمْ تَنْتَهُوا عَنْهُ قَالَ فَتَخَجَّلْتُ مِنْهُ وَلَمْ أَدْرِ مَا
 أَقُولُ لَهُ ٥

٢ قِيلَ إِنَّ بَعْضَ الْبُخْلَاءِ اسْتَأْذَنَ عَلَيْهِ صَیْفٌ وَبَيْنَ يَدَيْهِ خُبْرٌ وَقَدْ حُ
 فِيهِ عَسَلٌ فَرَفَعَ الْخُبْزَ وَأَرَادَ أَنْ يَرْفَعَ الْعَسَلَ وَظَنَّ الْبَخِيلُ أَنَّ
 صَیْفَهُ لَا يَأْكُلُ الْعَسَلَ بِلَا خُبْزٍ فَقَالَ ٥ تَرَى أَنْ تَأْكُلَ عَسَلًا بِلَا خُبْزٍ

a) Male Rosenmüller edidit.

b) Male Rosenmüller كِتَابِكُمْ.

c) Male Rosenmüller الْخِنْزِيرِ.

d) Rosenmüller بِأَحَدِهِمَا.

e) Rosenmüller الْآخَرِ.

f) Rosenmüller يَشْرِبُهَا et أَشْرَبُ.

g) Rosenmüller لُحُومَ.

h) Videatur Grammaticae § 132.

خَلِيلًا صَالِحًا فَإِنَّمَا مَثَلُ الْخَلِيلِ الصَّالِحِ كَمَثَلِ النَّخْلَةِ إِن قَعَدَتْ
فِي ظِلِّهَا أَطْلَكَ وَإِن أَحْتَضَبْتَ مِنْ حَظَبِهَا نَفَعَكَ وَإِن أَكَلْتَ مِنْ
ثَمَرِهَا وَجَدْتَهُ طَيِّبًا ۝

٤٣ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثٌ مَهْلَكَاتٌ وَثَلَاثٌ مُنْجِيَاتٌ
فَأَمَّا الْمَهْلَكَاتُ فَشُحٌّ مُطَاعٌ وَهَوًى مُتَّبَعٌ وَاعْتِجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ وَأَمَّا
الْمُنْجِيَاتُ ۝ فَخَشْيَةُ اللَّهِ فِي السِّرِّ وَالْعَلَانِيَةِ وَالْقَصْدُ فِي الْغَنَى
وَالْفَقْرِ وَالْعَدْلُ فِي الرِّضَا وَالْغَضَبِ ۝

٤٤ وَاجْتَمَعَ حُكَمَاءُ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ عَلَى أَرْبَعِ كَلِمَاتٍ وَهِيَ لَا تُحْمَلُ
نَفْسُكَ مَا لَا تُطِيفُ وَلَا تَعْمَلُ عَمَلًا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا تَغْتَرَّ بِأَمْرٍ
وَأَنْ عَقَّتْ وَلَا تَتَفَّ بِمَالٍ وَأَنْ كَثُرَ ۝

٤٥ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ لَا يَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ أَنْ ۝ يَسْكُنَ بَلَدًا لَيْسَ فِيهِ
خَمْسَةُ أَشْيَاءَ سُلْطَانٌ حَارِمٌ وَقَاصٍ عَادِلٌ وَطَبِيبٌ عَالِمٌ وَنَهْرٌ جَارٍ
وَسُوقٌ قَائِمٌ ۝

h) In primâ editione, quam Rosenmüller sequutus est, perperam لَتَكُنْ
legitur.

a) Perperam Rosenmüller فَخَشْيَةُ pronuntiavit.

b) Male Rosenmüller عَمَلًا pronuntiavit.

c) Perperam Rosenmüller scripsit تَغْتَرَّ.

d) Perperam Rosenmüller تَسْكُنَ edidit.

e) Male Rosenmüller pronuntiavit أَشْيَاءَ.

نَعِمَ اللَّهُ مَا لَا نَحْصِيهِ مَعَ كَثِيرٍ مَا نَعْصِيهِ فَمَا نَدْرِي أَيُّهُمَا نَشْكُرُ
جَمِيلٌ مَا يَنْشُرُ أَوْ قَبِيحٌ مَا يَسْتُرُ ۝

٣٤ وَقَالَ بَعْضُ الْأَحْكَمَاءِ لَا يَنْبَغِي لِلْقَاصِدِ أَنْ يُخَاطَبَ ذَوِي النِّقْصِ كَمَا
لَا يَنْبَغِي لِلصَّاحِي أَنْ يُكَلِّمَ السَّكَارَى ۝

٣٥ وَقَالَ أَبُو الْمُعْتَزِ أَهْلُ الدُّنْيَا كُرْكَابُ سَفِينَةٍ يُسَارُّ بِهِمْ وَهُمْ نِيَامٌ ۝

٣٦ وَقَالَ الْمَسِيحُ بْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَالَجْتُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ ۝ فَأَبْرَأْتُهُمَا
وَأَعْيَانِي عِلَاجٌ ۝ الْأَحْمَقُ ۝

٣٧ وَقَالَ أَبُو الْمُعْتَزِ إِذَا حَاجَبَتْ فَلَا تَغْضَبُ فَإِنَّ الْغَضَبَ يَقْطَعُ عَنْكَ
الْحَاجَةَ وَيُظْهِرُ عَلَيْكَ الْأَخْصَمَ ۝

٣٨ وَوَجَدَ عَلَى صَنَمٍ مَكْتُوبٌ حَرَامٌ عَلَى النَّفْسِ الْخَبِيثَةِ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ
هَذِهِ الدُّنْيَا حَتَّى تُنْسَبَ إِلَى مَنْ أَحْسَنَ إِلَيْهَا ۝

٣٩ وَقَالَ أَبُو مُسْلِمٍ الْخَرَّاسَانِيُّ خَاطَرَ مَنْ رَكِبَ الْبَحْرَ وَأَشَدُّ مِنْهُ
مُخَاطَرَةً مَنْ دَاخَلَ الْمُلُوكَ ۝

٤٠ وَقَالَ لُقْمَنُ لِابْنِهِ يَا بَنِيَّ ۝ لِيَكُنْ أَوَّلُ شَيْءٍ تَكْسِبُهُ بَعْدَ الْإِيمَانِ

a) Perperam Rosenmüller pronuntiavit نَعْصِيهِ et نَحْصِيهِ.

b) Perperam Rosenmüller pronuntiavit كَثِيرٍ, ac mox جَمِيلٌ et قَبِيحٌ.

c) Perperam Rosenmüller يُكَلِّمُ pronuntiavit.

d) Rosenmüller perperam فَأَبْرَأْتُهُمَا pronuntiavit.

e) Rosenmüller perperam pronuntiavit الْأَحْمَقُ.

f) Male Rosenmüller تُنْسَبُ edidit.

g) Vid. Grammaticae § 57.

٣٣ وَفِي كِتَابٍ ۝ كَلِيلَةً وَدِمْنَةً إِذَا أَحَدْتُ لَكَ الْعَدُوَّ صَدَاقَةً لِعَلَّةِ الْإِجَانَةِ
 إِلَيْكَ فَمَعَ ذَهَابِ الْعَلَّةِ رُجُوعِ الْعَدَاوَةِ كَالْمَاءِ تُسَخِّنُهُ فَإِذَا أَمْسَكَتْ
 عَنْهُ عَادَ إِلَى أَصْلِهِ بَارِدًا وَالشَّجَرَةُ الْمَرَّةُ كَوَطْلَيْتِهَا بِالْعَسَلِ لَمْ تُثْمِرْ
 إِلَّا مَرَّةً ۝

٣٣٣ وَقِيلَ لِلْأَحْنَفِ بْنِ قَيْسٍ مَا أَهْلَمَكَ قَالَ ۝ لَسْتُ بِحَلِيمٍ وَلَكِنِّي
 أَتَحَالَمُ وَاللَّهِ إِنِّي لَأَسْمَعُ ۝ الْكَلِمَةَ فَاحْمُ لَهَا وَثَلَّثَا مَا يَمْنَعُنِي مِنَ
 الْجَوَابِ عَنْهَا إِلَّا خَوْفٌ مِنْ أَنَّ ۝ أَسْمَعَ شَرًّا مِنْهَا ۝
 ٣٣٤ وَقَالَ عَامِرُ بْنُ عَبْدِ الْقَيْسِ إِذَا خَرَجْتَ الْكَلِمَةَ مِنَ الْقَلْبِ دَخَلَتْ
 فِي الْقَلْبِ وَإِذَا خَرَجَتْ مِنَ اللِّسَانِ لَمْ تَتَجَاوِزِ الْإِدَانَ ۝
 ٣٣٥ وَقَالَ حَكِيمٌ لِأَخِي يَا أَخِي كَيْفَ أَصْبَحْتَ قَالَ أَصْبَحْتُ وَبَنًا مِنْ

a) Sic cum terminatione femininā haec nomina propria scripsit auctor:
 Rosenmüller sine ratione scripsit كَلِيلَةً وَدِمْنَةً.

b) Rosenmüller temere hic de suo inseruit نَارًا. sensum verbi أَمْسَكَتْ
 cum عَنْ constructi non intelligens.

c) Male Rosenmüller pronuntiavit طَلَيْتِهَا.

d) Vid. Grammaticae § 233.

e) Vid. Grammaticae § 143.

f) Male Rosenmüller الْكَلِمَةَ.

g) Primus editor ثَلَّثَا scripsit, Rosenmüller ثَلَّثَا: sed non dubitandum
 esse videtur, quin pronuntiandum sit ثَلَّثَا.

h) Perperam Rosenmüller أَسْمَعَ pronuntiavit.

٢٧ وَقَالَ أَفَلَاظُونَ الْحَكِيمُ لَا تَتَلَبَّ سُرْعَةَ الْعَمَلِ وَأَطْلُبْ تَجْوِيدَهُ فَإِنَّ
النَّاسَ لَا يَسْتَلُونِ فِي كَمِّ هُفْرِغَ وَأَتَمَّا يَنْظُرُونَ إِلَى هُانْقَانِهِ
وَجُودَةِ صَنْعَتِهِ ۝

٢٨ وَقَالَ حُبَّكَ لِلشَّيْءِ سِتْرٌ بَيْنَكَ وَبَيْنَ مَسَاوِيهِ وَبَغْضِكَ لَهُ سِتْرٌ بَيْنَكَ
وَبَيْنَ مَحَاسِنِهِ ۝

٢٩ وَقَالَ مَنْ مَدَحَكَ بِمَا تَيْسُ فِيكَ مِنْ التَّجْمِيلِ هُوَ رَاضٍ عَنْكَ
هَ ذَمَّكَ بِمَا تَيْسُ فِيكَ مِنَ الْقَبِيحِ وَهُوَ سَاخِطٌ عَلَيْكَ ۝

٣٠ وَقَالَ أَضَعُفُ النَّاسِ مَنْ ضَعُفَ عَنْ كِتْمَانِ سِرِّهِ فَرَوَّاقُواهُمْ مِنْ قُوَى
عَلَى غَضَبِهِ وَأَصْبَرَهُمْ مَنْ سَتَرَ فَاقَتَهُ وَأَغْنَاهُمْ مَنْ قَنَعَ بِمَا تَيْسَرُ لَهُ ۝
٣١ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ مِثْلُ الَّذِي يُعَلِّمُ النَّاسَ الْخَيْرَ وَلَا يَعْمَلُ بِهِ
كَمِثْلِ أَعْمَى يَبْدُو سَرَّاجٌ يَسْتَنْصِيءُ بِهِ غَيْرُهُ وَهُوَ لَا يَبْرَأُهُ ۝

a) Vid. Grammaticae § 24.

b) Perperam Rosenmüller pronuntiavit هُفْرِغَ.

c) Perperam Rosenmüller pronuntiavit هُانْقَانِهِ.

d) Vid. Grammaticae § 58 et § 241.

e) Perperam Rosenmüller, verba non intelligens, ذَمَّكَ pronuntiavit.

f) Perperam Rosenmüller فَرَوَّاقُواهُمْ pronuntiavit.

g) Male primus editor et Rosenmüller pronuntiārunť قَنَعَ.

h) Verba الْحُكَمَاءِ بَعْضُ Rosenmüller neglexit.

i) Male primus editor et Rosenmüller يَسْتَنْصِيءُ scripserunt.

k) Vid. Grammaticae § 152 et § 8.

١٨ سَدَّ عَنِ الرَّفِيفِ قَبْلَ الطَّرِيفِ، سَدَّ عَنِ الْجَارِ قَبْلَ الدَّارِ ۞

١٩ شَرُّ النَّوَالِ مَا تَقَدَّمَهُ الْمَطْلُ وَتَعَقَّبَهُ الَّتَمُّ ۞

٢٠ شَرُّ النَّاسِ مَنْ يُعِينُ عَلَى الْمَظْلُومِ وَيَنْصُرُ الظَّالِمَ ۞

٢١ شَيْئَانِ لَا يُعْرَفُ فَضْلُهُمَا إِلَّا مَنْ فَقَدَهُمَا الشَّبَابُ وَالْعَافِيَةُ ۞

٢٢ ضُنُّ ۞ إِيْمَانِكَ مِنَ الشَّكِّ فَإِنَّ الشَّكَّ يُفْسِدُ الْإِيْمَانَ كَمَا يُفْسِدُ
الْمِلْحُ الْعَسَلَ ۞

٢٣ طُوبَى لِمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ وَلَمْ يُبْطِلْهُ وَعَصَى أَمْرًا نَفْسِهِ وَلَمْ تَهْلِكْهُ ۞

٢٤ لَا تَحْمِلْ عَلَى يَوْمِكَ قَمَّ سَنَتِكَ، كَفَاكَ ۞ كُلُّ يَوْمٍ مَا قُدِرَ لَكَ فِيهِ،

فَإِنْ تَكُنِ السَّنَةُ مِنْ عُمْرِكَ فَإِنَّ اللَّهَ ۞ سُبْحَانَهُ مَسِيئَاتِيكَ فِي كُلِّ

غَدٍ جَدِيدٍ بِمَا قَسَمَ لَكَ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ مِنْ عُمْرِكَ فَمَا هَمُّكَ بِمَا

لَيْسَ لَكَ ۞

٢٥ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيُّ ۞ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ۞ كَرَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ مَنْ عُرِفَ

بِالْحِكْمَةِ لَأَخَطَّتُهُ الْعُيُونُ بِالْوَقَارِ ۞

٢٦ وَقَالَ بَعْضُ الْحُكَمَاءِ تَحْتَاجُ الْقُلُوبُ إِلَى أَقْوَاتِهَا مِنَ الْحِكْمَةِ كَمَا

تَحْتَاجُ الْأَجْسَامُ إِلَى أَقْوَاتِهَا مِنَ الطَّعَامِ ۞

a) Vid. Grammaticae §127.

b) Vid. Grammaticae § 19.

c) Perperam editum erat تَحْمِلُ.

d) Male Rosenmüller كُلُّ pronuntiavit.

e) Vid. Grammaticae §269.

f) Vid. Grammaticae § 221, 4°.

g) Vid. Grammaticae § 49, 2°.

h) Vid. Grammaticae §232.

i) Perperam hic et in sequente lineá Rosenmüller pronuntiavit أَقْوَاتِهَا.

- ١١ أَيَاكَ وَحُبَّ الدُّنْيَا فَانَهَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ وَمَعْدِنُ كُلِّ بَلِيَّةٍ ۝
- ١٢ الْكَسَدُ دَاءٌ عَيْتٌ لَا يَزُولُ إِلَّا بِهَلَكِ الْكَاسِدِ أَوْ مَوْتِ الْمَكْسُودِ ۝
- ١٣ الْأَمَلُ كَالشَّرَابِ يَغْرِ مَنْ رَأَاهُ وَيُخْلِفُ مَنْ رَجَاهُ ۝
- ١٤ ثَلَاثَةٌ يَمْتَنَحُنُ بِهِنَّ عَقْلُ الرِّجَالِ الْمَالُ وَالْوَلَايَةُ وَالْمَصِيبَةُ ۝
- ١٥ جَالِسُ أَهْلِ الْعِلْمِ وَالْحِكْمَةِ وَأَكْثَرُ مُتَأَنِّتِهِمْ فَإِنَّكَ إِنْ كُنْتَ جَاهِلًا عِلْمُكَ وَإِنْ كُنْتَ عَالِمًا عِرْزُكَ دَتَّ عِلْمًا ۝
- ١٦ خَمْسٌ يُسْتَقْبَحُ فِي خَمْسٍ كَثَرَةُ الْفَاجُورِ فِي الْعُلَمَاءِ وَالْحِرْصُ فِي الْحُكَمَاءِ وَالْبَحْلُ فِي الْأَغْنِيَاءِ وَالْقَبِيحَةُ فِي النِّسَاءِ وَفِي الْمَشَايِخِ الرِّئَاءُ ۝
- ١٧ ذُو الشَّرَفِ لَا تُبْطِرُهُ مَنْزِلَةٌ نَالَهَا وَإِنْ عَظُمَتْ كَالْجَبَلِ الَّذِي لَا تُزَعِزُهُ الرِّيَاحُ وَالَّذِي تُبْطِرُهُ أَدْنَى مَنْزِلَةٍ كَالْكَلَا الَّذِي يُحَرِّكُهُ مَرُّ النَّسِيمِ ۝

a) Vid. Grammaticae § 269.

b) Perperam Van Waenen et Rosenmüller ediderunt يَغْرِ.

c) Perperam Van Waenen scripsit رَأَاهُ, et Rosenmüller رَأَاهُ. رَأَاهُ est pro رَأَاهُ, secundum Grammaticae § 8.

d) Perperam van Waenen et Rosenmüller pronuntiârunt يَمْتَنَحُنُ.

e) Sic scripsi pro مُتَأَنِّتِهِمْ, quod hoc loco ineptum est.

f) Perperam Rosenmüller scripsit اَزْدَدَتْ. Vid. Grammaticae § 40.

g) Minus recte editum erat الشَّرَفِ.

h) Vid. Grammaticae § 240.

i) Male editum erat كَالْكَلَاءِ.

أَمْثَالُ

- ١ ۞ بِالْعَمَلِ يُحْصَلُ الثَّوَابُ لَا بِالْكَسَلِ ۞
 ٢ ۞ حُبُّ الدُّنْيَا يُفْسِدُ الْعَقْلَ ۞ وَيُصِمُّ الْقَلْبَ عَنْ ۞ سَمَاعِ الْحِكْمَةِ ۞
 ٣ ۞ الْكَسَلُ وَكَثْرَةُ النَّوْمِ يُبْعِدَانِ مِنَ اللَّهِ وَيُورِثَانِ الْفَقْرَ ۞
 ٤ ۞ قِلَّةُ الْأَكْلِ يَمْنَعُ كَثِيرًا مِنَ أَعْلَالِ الْجِسْمِ ۞
 ٥ ۞ قَلْبُ الْأَحْمَقِ فِي فِيهِ وَلِسَانُ الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ ۞
 ٦ ۞ كُنْ قَنِعًا ۞ تَكُنْ غَنِيًّا، كُنْ مُتَوَكِّلًا تَكُنْ قَوِيًّا ۞
 ٧ ۞ لَيْسَ مِنْ عَادَةِ الْكَرَمِ تَأْخِيرُ ۞ الْأَنْعَامِ، لَيْسَ مِنْ عَادَةِ الْأَشْرَافِ تَعَجُّبُ
 ۞ الْإِنْتِقَامِ ۞
 ٨ ۞ لَا تَسْتَصْغِرْ عَدُوًّا وَإِنْ ضَعُفَ ۞
 ٩ ۞ مَنْ رَضِيَ عَنْ نَفْسِهِ كَثُرَ السَّخِطُ عَلَيْهِ ۞
 ١٠ ۞ الصَّدِيقُ الصَّدُوقُ مَنْ نَصَحَكَ فِي غَيْبِكَ ۞ وَاتَّكَ عَلَى نَفْسِهِ ۞

a) Perperam Van Waenen et Rosenmüller pronuntiārunť بِالْعَمَلِ.

b) Iidem minùs benc pronuntiārunť يَصِمُّ.

c) Perperam iidem pronuntiārunť سَمَاعِ.

d) Vid. Grammaticae § 257.

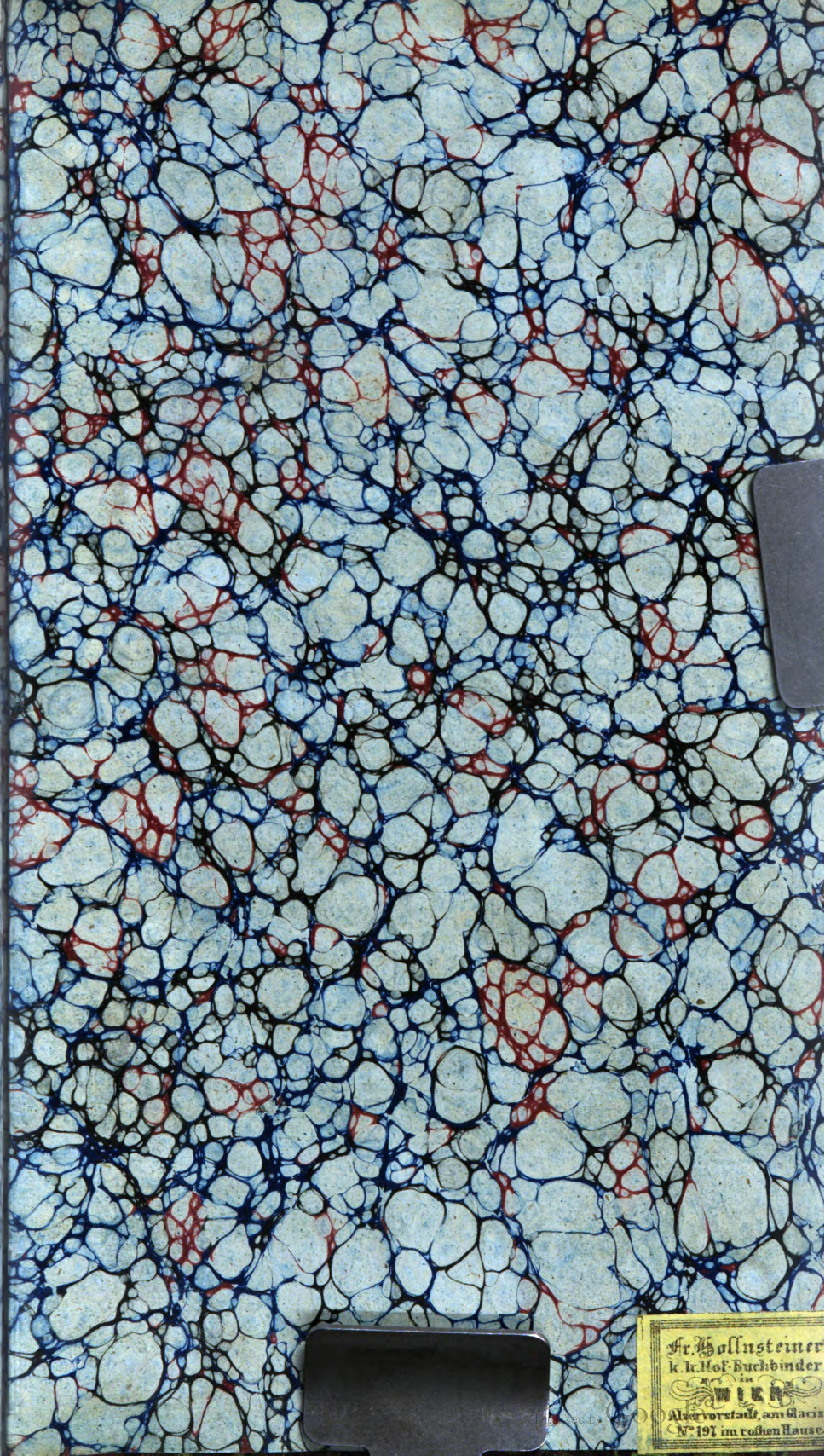
e) Perperam iidem pronuntiārunť الْأَنْعَامِ.

f) Male ab iidem editum est غَيْبِكَ.

g) Perperam ab iidem pronuntiatum est وَاتَّكَ.

CHRESTOMATHIA.

Fr. Hollnsteiner
k. k. Hof-Buchbinder
in
Wien
Alservorstadt, am Glacis
N. 191 im rothen Hause

